CAVALIERI:

PROPISI O ČINOVNICIMA I OSTALIM DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA GRADJANSKOG REDA

23435

PROPISI

O ČINOVNICIMA I OSTALIM DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA GRADJANSKOG REDA

IZDAO I TUMAČENJIMA POPRATIO

CELSO CAVALIERI

PREDSJEDNIK UPRAVNOG SUDA U ZAGREBU

CIJENA KNJIGE 95 DINARA

ZAGREB 1926.

VLASTITA NAKLADA

PRIPOMENAK

Godine 1924. izdao sam disciplinske propise po zakonu od 31. jula 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda. I ako je ovaj zakon onda još slabo bio primjenjivan u praksi, učinio sam to radi toga, jer je bila aktuelna potreba, da se njegovi disciplinski propisi odmah primjene. Držao sam stoga, da ću doprinijeti jednoobraznosti postupka, ako prvo svega protumačim glavu X. činovničkog zakona.

U nazočnoj knjizi izdajem uz nadopunjene disciplinske propise i ostale propise zakona od 31. jula 1923., protumačene na osnovi obilnih i juridički rijetko dotjeranih objašnjenja stalne komisije za izvršenje i primjenu rečenog zakona, zatim riješenja i odluka državnog i ministarskog savjeta, glavne kontrole i resortnih ministara kao i naknadno donesenih zakonodavnih tumačenja po narodnoj skupštini.

Da bi knjiga mogla što bolje poslužiti interesovanim krugovima, priopćio sam u kontekstu tumačenja sva naredjenja izdana u provedbi zakona, a medju prilozima najvažnije i najpotrebnije uredbe i pravilnike. Uredbu o razvrstavanju upotrijebio sam, gdje je to bilo potrebno, kod samih tumačenja, pak za to je nisam u cijelosti uvrstio u knjigu. S druge strane ona sama po sebi nije više ni od aktuelne važnosti, jer su njezini propisi danas već u cijelosti provedeni.

U trećem dijelu knjige sadržani su propisi odnoseći se na opštinske službenike, te disciplinski propisi, tičući se nastavnika osnovnih narodnih škola.

Mjeseca maja 1926.

Pisac.

I.

ZAKON

od 31. jula 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

GLAVA I.

Osnovne odredbe.

Čl. 1.

Državni službenik gradjanskog reda je ono lice, koje je po odredbama zakona primljeno u državnu službu gradjanskog reda.

Ovaj se zakon ne odnosi na ministre i državne podsekretare osim čl. 27., 46., 247. i odredaba o penzijama.

K čl. 1.

Ovaj član ne daje stvarne definicije o pojmu državnog službenika, već označuje takovim ono lice, koje je po odredbama zakona od 31. VII. 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda*) primljeno u državnu službu gradjanskog reda. Nu budući da al. 2. naročito ističe, da se činov. zakon — osim čl. 27., 46., 247. i odredaba o penzijama — ne odnosi na ministre i državne podsekretare, čija je služba prolazna, jer ovisi o političkoj situaciji, mora se logično zaključiti, da zakonodavac ima u al. 1. ovog člana u vidu r e d o v n e državne službenike, čije je postavljanje u službi stalno. To su dakle lica, koja za razliku od ministara i državnih podsekretara vrše svoju službu kao zvanje, kojemu su se stalno posvetila.

Čl. 2.

Sva zvanja u svim strukama državne službe podjednako su dostupna, pod zakonskim pogodbama, svim državljanima po rodjenju, kao i onima državljanima po prirodjenju, koji su narodnosti srpsko-hrvatsko-slovenačke.

*) U buduće citirati će se kratko: činovnički zakon.

Drugi prirodjeni državljani mogu dobiti državnu službu samo ako su deset godina nastanjeni u Kraljevini, a po naročitom odobrenju Državnog Saveta i na obrazloženi zahtev nadležnog ministra, i pre toga.

Strani državljani mogu se primiti na rad u službu državnu samo kao kontraktualni službenici.

Lica, koja su se naročito istakla svojim radom, mogu biti primljena u državnu službu odlukom Ministarskog Saveta na obrazloženi predlog nadležnog ministra i po odobrenju Državnog Saveta, s tim, da naknadno, u roku koji im se odredi, ispune uslove iz ovog zakona.

K čl. 2.

Polučenje državne službe jeste prema al. 1. čl. 2. moguće samo onda, ako je dotično lice državljanin srpsko-hrvatsko-slovenačke narodnosti i ako uz propisanu školsku kvalifikaciju posjeduje i druga zakonom propisana opšta svojstva (čl. 3. i 4.). Uz iste uslove mogu po al. 2. dobiti državnu službu i državljani po prirodjenju, koji su srpsko-hrvatsko-slovenačke narodnosti, ali za takva lica traži zakon, da su 10 godina nastanjena na teritoriju države.

Ovaj rok može da bude i kraći, ako to na obrazloženi zahtjev nadležnog ministra, odobri državni savjet.

Prema tome ne mogu strani državljani da dobiju redovnu državnu službu, već je u al. 3. čl. 2. dopuštena mogućnost, da se takva lica prime u službu kao kontraktualni službenici.

Uslove, pod kojima se strani mogu da prime u državnu službu sadržaje poslijednja alineja čl. 2. Traži se na ime, da su se takova lica naročito istakla svojim radom (na pr. znanstvenim) i da su u odredjenom im roku ispunila uslove iz činov. zakona, t. j. da su polučila naše državljanstvo. Pored toga treba da o tom primanju na prijedlog nadležnog ministra donese odluku ministarski savjet i da je ova odluka odobrena po državnom savjetu.

U literaturi dosta je često raspravljeno pitanje, da li državljanin, koji posjeduje sve zakonske uslove, ima pravo na državnu službu i da li mu se može uskratiti namještenje u istoj. Suglasje nije u tom obziru postignuto, a i pozitivna prava raznoliko su ga riješila. Naš zakon izriče samo to, da su sva zvanja državne službe podjednako dostupna svim državljanima, pak je prema tome prepušteno diskrecionoj vlasti ministra, da li će neko lice primiti u službu ili ne. Ovo je stajalište zauzeo i državni savjet u svojoj odluci od 11. XI. 1925.

Čl. 3.

Državni službenik može biti samo ono lice, koje ima sposobnost za državnu službu u opšte i zakonom odredjenu spremu za struku u koju ulazi.

K čl. 3.

Prema čl. 3. može da bude državnim službenikom samo ono lice, koje ispunjava uslove iz čl. 2. i 6., a ne stoji njegovom primanju u službu na putu nijedan od razloga, navedenih u čl. 4. činov. zakona.

Čl. 4.

Državni službenik ne može postati lice:

1. koje nije navršilo 18 godina života;
2. koje je pod starateljstvom ili stečajem, ili nad kojim je produžena očinska vlast;
3. koje je presudom redovnog suda osudjeno za zločinstvo ili delo, koje za sobom povlači gubitak gradjanske časti po sudskoj presudi ili zakonu, dok ta posljedica traje po zakonu bez obzira, da li je osudjeno pre ili posle punoletstva;
4. koje je bilo u državnoj službi, pa mu je služba prestala po čl. 132. ili po tač. 5., 7. ili 8. čl. 133.;
5. koje, navršivši već dvadesetprvu godinu života, nije odslužilo svoj rok u vojsci, ili nije od vojne službe oslobodjeno.

Državni službenik ne može biti lice, koje ispoljava načela protiv postojeće državne forme ili načelo protivpravne promene državnog poretka.

K čl. 4.

U čl. 4. navedene su zaprijeke, koje stoje na putu da netko može postati državnim službenikom, odnosno — ako je već bio postavljen — da može ostati u državnoj službi.

*

Tač. 1. ima u vidu takozvanu fiziološku nesposobnost za obnašanje službe, odredjujući kao minimum dobu od 18 godina života, dočim su pod tač. 2., 3. i 4. navedeni razlozi moralne nesposobnosti za obnašanje državne službe. Prema tim propisima ne može da postane državnim službenikom lice:

a) koje je pod skrbništvom ili stečajem ili nad kojim je produžena očinska vlast;

b) koje je kriminalno sudjeno radi zločina ili radi takvog čina, koji po presudi suda ili već po samom zakonu povlači za sobom gubitak gradjanske časti, dok ta poslijedica traje (zakon od 10. juna 1890. o poslijedicama kazni i kaznenog osudjenja). Pri tom je irelevantno, da li je takovo lice sudjeno prije ili poslije stečene punoljetnosti;

c) koje je već bilo u državnoj službi, pak ju je izgubilo na osnovi kaznene ili disciplinske presude, ili pak za to, što je tri puta uzastopce odnosno 6 puta u toku službe slabo ocjenjeno ili što se za 10 dana po odmoru, odsustvu, te u slučaju premještenja, po vlastitoj krivnji, nije javilo na dužnost ili konačno, koje je kriminalno sudjeno radi kakovog drugog čina, koji nije naveden u čl. 132., na zatvor duži od godinu dana.

Prema tački 5. ne može da postane državnim službenikom ni takovo lice, koje nije udovoljilo vojnoj dužnosti, a navršilo je 21. godinu života. Ovaj propis ima u vidu lica, koja bi imala da postanu državnim službenicima prema odredbama čl. 12.—16., dakle lica, koja imadu karakteristike službenika u smislu čl. 1. činov. zakona. Tu se dakle misli na redovne službenike, koji samostalno vode dodijeljene im poslove, pa stoga ne će obzirom na poslijednju al. čl. 47. zakona od 9. VII. 1923. o ustrojstvu vojske i mornarice biti zaprijeke, da se u službu prime na pr. studenti u svojstvu dnevničara, ma da nisu odslužili rok u vojsci ili inače regulisali svoju vojnu obavezu, ako su navršili 18 godina života. Nu takova lica mogu ostati u službi samo do navršene 21. godine, osim slučaja, da su oslobodjeni od vojne dužnosti u smislu tač. a) ili b) čl. 50. vojnog zakona. Budući da odredbe čl. 47. i 48. potonjeg zakona ne prave razlike izmedju stalnog i privremenog oslobodjenja, to će se morati smatrati, da je regulisao vojnu obavezu i onaj, koji je privremeno oslobodjen od vojne dužnosti. Takovo će se lice dakle moći primiti u službu kao redovni državni službenik, nu ako bude takav službenik do svršene 24. godine proglašen sposobnim za vojnu službu, dužan je u smislu al. 1. čl. 50., da odsluži propisani rok u stalnom kadru, pak se stoga mora da odpusti iz državne službe, dok taj rok ne odsluži. U državnoj službi ne može da ostane ni ono lice, koje je u smislu čl. 52. vojnog zakona po vlastitoj molbi odložilo službu u stalnom kadru, pa jer služba takovog lica ima da prestane po samom zakonu, dužnost mu je da preda ostavku na službu. Takav službenik gubi pravo i na naknadu prinadležnosti u smislu čl. 243. činov. zakona.

Ovi isti propisi mjerodavni su s obzirom na propis al. 1. čl. 47. vojnog zakona i za samoupravnu, te opštinsku službu, pa se i odnosno kandidata za te službe ima postupati analogno al. 5. čl. 4. činov. zakona.

Lice, koje želi stupiti u državnu službu mora uvjerenjem nadležne vlasti o regulisanju vojne službe (al. 2. čl. 12.) dokazati, da je ispunilo uslov, propisan al. 5. čl. 4. Doprinese li dakle dotičnik takovo uvjerenje, ne će se smjeti nadležna službena vlast dalje upuštati u ispitivanje, da li je kandidat faktično odslužio redovni rok, jer mora za nju dovoljno biti to, da je on sa nadležnom vojnom vlašću stupio u vezu i raspravio pitanje o izvršenju zakonske vojne dužnosti bez obzira na to, na koji način je on to učinio.

U pogledu spola, ne čini činovn. zakon nikakove odredbe, pak je jasno, da su sva zvanja državne službe dostupna i licima ženskog spola.

Dok odredba al. 1. tač. 1.—5. čl. 4. predvidjaju stanje prije nego li je nastao pravni odnos izmedju kandidata za službu i države, jer se ondje kaže »državni službenik n e m o ž e p o s t a t i«, ima naprotiv al. 2. čl. 4. u vidu lica, koja su već u službu primljena. Tu se na ime odredjuje, da »n e m o ž e b i t i« državnim službenikom lice, koje ispoljava načela protiv postojeće državne forme ili načelo protupravne promjene državnog poretka. Prema tome ne može da bude državnim službenikom lice, koje propaguje načela republikanska ili komunistička. Tu se dakle traži neki javni djelotvorni rad u istaknutim pravcima.

Dedukcijom a contrario mora se uzeti, da takovo lice ne može ni da bude primljeno u državnu službu.

U činovn. zakonu postoji praznina u pogledu maximuma dobi, kao uslova za polučenje državne službe. Ova je praznina uklonjena propisom al. 1. čl. 254. financ. zakona za budžetsku godinu 1926./27., kojom se odredjuje, da ne mogu biti primljena u službu lica, koja su navršila 60 godina života. Ovdje izraženo načelo odnosi se i na lica, koja su penzionisana, pak traže da budu reaktivisana. To logično izlazi iz propisa al. 2. čl. 141. činov. zakona, po kojemu se može ureda radi staviti u penziju službenik, koji je navršio 60. godinu života.

Ovo ograničenje ne odnosi se na ministre, državne podsekretare, pomoćnike ministara i na velike župane (al. 2. čl. 254. cit. financ. zakona).

GLAVA II.

Podela službenika i službe.

Čl. 5.

Državni službenici se dele na činovnike, zvaničnike i služitelje.

Činovnici ulaze u pojedine kategorije struka državne službe.

Čl. 6.

Prema spremi, koja se traži za stupanje u pojedine struke, činovnička služba deli se na ove tri kategorije:

I. kategorija: služba za koju se traži potpuna fakultetska sprema sa propisanim ispitima, ili viša stručna škola koja odgovara fakultetu, sa propisanim završnim ispitom;

II. kategorija: služba za koju se traži potpuna srednjoškolska sprema sa ispitom zrelosti, ili srednja stručna škola sa propisanim završnim ispitom;

III. kategorija: služba za koju se traži najmanje svršena četiri razreda srednje škole, ili niža stručna škola sa propisanim završnim ispitom.

Čl. 7.

U I. kategoriju spadaju i oni članovi Glavne Kontrole, koji nemaju fakultetske spreme.

Struke, za koje se pored spreme predvidjene za II. kategoriju, traže naročiti viši stručni državni kurzevi sa ispitima, ulaze u II. kategoriju, s tim, da se redovne prinadležnosti, osim dodataka na decu povećavaju za 10%.

U struke III. kategorije mogu se primiti i podoficiri, koji nemaju propisane školske spreme, a odslužili su 15 godina neprekidne i dobre vojničke službe i ispunili ostale uslove, koje zakon o ustrojstvu vojske propisuje.

K čl. 5.—7.

Po činov. zakonu dijele se državni službenici na: a) činovnike, b) zvaničnike i c) služitelje.

Za činovnike ustanovljuju se kategorije pojedinih struka državne službe, te se činov. služba prema čl. 6. s obzirom na spremu dijeli u 3 kategorije. U prvu kategoriju spada služba, za koju se traži potpuna fakultetska ili tomu odgovarajuća sprema, u drugu: služba za koju se traži potpuna srednjoškolska ili tomu odgovarajuća sprema, a u treću pak kategoriju spada služba, za koju se traži najmanje svršena 4 razreda srednje škole ili tomu odgovarajuća sprema.

Prema čl. 11. uredbe o razvrstavanju odgovaraju školskim spremama, navedenim u čl. 6. i to:

1. Spremi II. kategorije: Učiteljska škola, trgovačka akademija, srednja tehnička škola, škola za industriju drveta u Drvaru, bogoslovna sjemeništa, medresa u Skoplju, šerijatska sudijska škola, šerijatska gimnazija, srednje poljoprivredne škole, poštansko-telegrafska škola, umjetnička akademija u Zagrebu i apsolventi vojno-zanatske škole, koji se naročito odaberu za majstore najviše kategorije (čl. 8. činov. zakona).

2. Spremi treće kategorije: trgovačke dvorazredne škole, više ženske zanatske škole, ženska stručna (zanatska) škola, niže i produžne ženske zanatske škole, muške zanatske škole, zanatske škole pri srednjim tehničkim školama, puškarska škola, škola za brodogradnju, zanatska stručna škola u Zagrebu, niža poljoprivredna i specijalne škole, niža rudarska stručna škola u Celju, vojno-zanatlijska škola, vojno-veterinarska škola, vojno-sanitetska škola, podoficirska škola vojske, podoficirska škola mornarice i strojarska škola mornarice.

Zakon doista traži za ulaz u kategoriju stanovitu školsku spremu, ali budući da se činov. služba dijeli u kategorije prema spremi, koja se traži za stupanje u pojedine struke, slijedi, da pravi nosioc kategorije nije školska kvalifikacija već struka, u kojoj neko lice služi, pa da stoga činovnik, kojega je činov. zakon zatekao u službovanju kod struke, koja je po tom zakonu ušla u nižu kategoriju, ne može tražiti, da bude rasporedjen u višu kategoriju, sve da za istu ima i propisanu višu školsku kvalifikaciju. Ta mu viša školska sprema daje samo pravo i mogućnost, da bude postavljen na položaju struke, koja spada u višu kategoriju (Odluka Državnog Savjeta od 29. VIII. 1925. br. 33.189 — 1924.). U tom je smislu donio presudu i upravni sud u Zagrebu od 13. X. 1925. broj 8.761 — 1925. T 184 — 1924. povodom traženja jednog gradskog poreznog činovnika, koji je naknadno polučio fakultetsku spremu, da bude razvrstan u I. kategoriju.

Na pitanje, da li se računarski činovnici, koji su izuzetno u konceptualnoj službi mogu prevesti u I. kategoriju, odlučeno je, (mišljenje stalne komisije za izvršenje i primjenu zakona), da se ovi činovnici ne imadu prevesti u I. kategoriju, već se imadu prevesti prema uredbi o razvrstavanju, jer je za prevodjenje odlučno zvanje, za koje je činovnik dekretom potvrdjen a ne rad, na kome se isti s l u č a j n o nalazi.

Prema čl. 6. lice, koje nije svršilo najmanje 4 razreda srednje škole odnosno nižu stručnu školu sa propisanim završnim ispitom, ne može u pravilu da postane državnim činovnikom.

Izuzetak od tog pravila tvori al. 3. čl. 7., koja dopušta, da se mogu primiti u službu III. kategorije i podoficiri, koji ne imaju propisane školske spreme, ako su odslužili 15 godina neprekidne i dobre vojničke službe i ako su ispunili ostale uslove, koje propisuje zakon o ustrojstvu vojske.

Ovaj se izuzetak ne odnosi na lica, koja su nakon 12 godina službe u bivšoj austro-ugarskoj vojsci polučila vojni certifikat, a nisu 1. IX. 1923. zatečena u državnoj službi.

Prema čl. 1. Uredbe o razvrstavanju ulaze pisarnički činovnici u III. kategoriju, za koju se po cit. čl. 6. činov. zakona traži 4 razreda srednje škole ili niža stručna škola sa propisanim završnim ispitom. Medjutim je riješenjem ministarstva financija od 31. XI. 1924. broj 2.229 odredjeno, da se na ispražnjena mjesta pisarničkih činovnika imadu prvenstveno postavljati zvaničnici financijske struke, koji imadu pored školske spreme (čl. 10.) i dovoljnu praksu za manipulativne činovnike. Samo ako takovih nebi bilo, mogu doći u obzir i drugi kandidati.

Analogno tome postupiće se i u pogledu zvaničnika ostalih struka.

Al. 1. čl. 7. sadržaje pogodnost (beneficij) za one članove glavne kontrole, koji ne imaju fakultetske spreme, a koji unatoč toga ulaze u I. kategoriju. Dalnji izuzetak tvori al. 2. istog člana za činovnike onih struka, za koje se pored spreme, potrebne za II. kategoriju traže naročiti viši stručni državni kurzevi sa ispitima, na pr. računovodstveni kurz. Ovi potonji činovnici imadu na ime pored dodatka za djecu pravo na povećanje redovnih prinadležnosti za 10%. Pod udar citirane al. 2. čl. 7. spadaju u smislu čl. 12. Uredbe o razvrstavanju i računoispitači glavne kontrole, te geometri i učitelji viših narodnih (gradjanskih) škola, kojima prema tome pripada takodjer navedena povišica od 10%.

Čl. 8.

Za struke, u kojima se neka naročita teorijska školska sprema ne može propisati, jer se rad u

struci, u glavnom osniva na urodjenoj sposobnosti ili izvesnoj veštini stručnoj, stečenoj vežbom, a tako i za struke, u kojima su, po sili prilika, u raznim oblastima Države propisane razne školske spreme, Ministarski Savet, do izjednačenja zakona, po saslušanju Stručnog saveta, iste ili srodne struke, odlučiće u koju kategoriju imaju da udju, s tim, da ne mogu ući u I. kategoriju.

K čl. 8.

Jedan izuzetak od čl. 6. sadržaje i član 8. činov. zakona. Za struke na ime, u kojima se ne može naprijed propisati neka naročita teorijska školska sprema, jer se rad u takovoj struci osniva uglavnom na urodjenjoj sposobnosti, ili izvjesnoj vještini, odlučuje ministarski savjet, u koju će kategoriiu ući takova struka, nu tu mogu da dodju u obzir samo II. ili III. kategorija, jer je prva po zakonu isključena. To su na pr. članovi pozorišta i razni tehnički manuelni radnici. Pod taj izuzetak spadaju i struke, za koje su silom prilika u raznim pravnim područjima države propisane razne školske spreme.

Čl. 9.

Prema podeli rada u pojedinim kategorijama, kategorije se dele na grupe i to:

I. kategorija na 9;

II. kategorija na 5;

III. kategorija na 4.

U svima kategorijama grupe su pripravne, pomoćne i glavne. Pripravne su grupe u I. kategoriji 9., u II. kategoriji 5., u III. kategoriji 4. Pomoćne su: u I. kategoriji 8. i 7., u II. kategoriji 4. i 3., u III. kategoriji 3. i 2.

Ostale su glavne.

U strukama, u kojima se rad ne deli po prethodnom stavu, mogu se zvanja razvrstati po grupama, kako ih pojedine struke saobrazno načelu predhodnog stava, obeleže za raspored svojih zvanja.

K čl. 9.

Ovaj član propisuje podjelu kategorija na grupe. Te su grupe u svakoj kategoriji: pripravne, pomoćne i glavne.

U strukama, u kojima se rad ne dijeli prema al. 2. čl. 9., mogu se pojedina zvanja razvrstati po grupama, kako će ih pojedine struke odrediti za raspored svojih zvanja, držeći se pri tom načela, sadržanih u napomenutoj alineji 2. čl. 9.

Čl. 10.

Za službu svaničnika traže se najmanje dva razreda srednje ili njoj srodne škole, a za službu služitelja najpotrebnija pismenost i odslužen rok u vojsci (za muške služitelje). Prema podeli rada, zvaničnici se dele na 3, a služitelji na 2 grupe.

K čl. 10.

Ovdje je propisana školska sprema za službu zvaničnika. Traži se najmanje 2 razreda srednje ili njoj srodne škole. Za službu služitelja nije izričito propisana nikakova školska sprema. Traži se jedino najpotrebnija pismenost i — za muške — odsložen rok u vojsci. Ovaj potonji uslov mora dotičnik bezuvjetno ispuniti, jer inače ne će moći biti postavljen za služitelja. Nadležna vlast moći će obići ovaj imperativni zakonski propis samo onda, ako medju kompetentima neima nijednog kandidata sa odsluženim rokom u vojsci.

Dnevničari, koji su na dan 1. septembra 1923. bili po prijašnjim propisima s t a l n i dnevničari, dakle lica po svom službenom odnosu ravna praktikantima i ostalim zvaničnicima, moraju se po činov. zakonu uvrstiti medju zvaničnike.

U smislu čl. 257. financ. zakona za budžet. godinu 1926./27. mogu se izuzetno od čl. 10. činov. zakona postavljati za zvaničnike u katastralnim sreskim evidencijama oni stalni dnevničari bez kvalifikacije, koji su bili stalni dnevničari najmanje 5 godina prije stupanja na snagu činov. zakona.

Na ispražnjena mjesta pisarničkih činovnika, koji prema čl. 1. Uredbe o razvrstavanju ulaze u III. kategoriju, imadu se prvenstveno postavljati zvaničnici, koji imadu pored školske naobrazbe i dovoljnu praksu za manipulativne činovnike. Samo u slučaju, ako takovih ne bi bilo, mogu doći u obzir i drugi kandidati. Ovu je odredbu od 31. juna 1924. br. 2.229 izdalo doduše ministarstvo financija za zvaničnike financijske struke, ali ne će biti u oprijeci sa duhom zakona, ako će se po ovom načelu postupit i sa zvaničnicima ostalih struka.

Čl. 11.

U 1. grupu I. kategorije dolaze predsednici Državnog Saveta, Kasacionog suda i Glavne Kontrole, a u 2. grupu članovi Državnog Savjeta, Kasacionog Suda i Glavne Kontrole i redovni profesori Univerziteta sa 20 godina službe, koja im se računa za penziju. Sve ostale struke činovnika državne službe razvrstaće se Kraljevom Uredbom na kategorije, prema odredbama člana 6., 7. i 8., a njihova zvanja rasporediće se po grupama, počevši od 1. grupe I. kategorije, prema podeli rada obeleženoj u čl. 9. U njoj će se, nadalje, pobrojati školske spreme, koje odgovaraju spremama predvidjenim u čl. 6. i 10. i odrediti koje struke spadaju pod odredbu drugog stava čl. 7., koje se vrste službenika smatraju za zvaničnike, a koje za služitelje, i kako se rasporedjuju po grupama. Sve ovo ima se izvršiti najdalje u roku od dva meseca dana od stupanja u život ovoga zakona. Uredba će odmah stupiti na snagu, a podneće se na uzakonjenje Narodnoj Skupštini čim se sastane u redovni saziv za 1923.-24. godinu.

Službenici Narodne Skupštine su državni službenici. Službenici dvora Njegovog Veličanstva Kralja, smatraju se u pogledu penzije kao državni službenici.

K čl. 11.

Zakon je samo glede nekojih struka već unaprijed odredio kategoriju i grupe, u koje te struke imadu da udju, dočim je razvrstavanje ostalih struka u kategorije i grupe prema odredbama čl. 6.—10. činov. zakona prepustio Kraljevoj Uredbi, koja se ima izdati u roku od 2 mjeseca od dana kada zakon stupi na snagu. Tome zakonskom propisu udovoljeno je Kraljevskom Uredbom od 31. X. 1923. o razvrstavanju i rasporedjivanju činovnika i ostalih državnih službenika gradjanskog reda, koja je stupila na snagu 1. XI. 1923.*)

Prema al. 2. čl. 11. jesu i službenici narodne skupštine državni službenici u smislu čl. 1. činov. zakona. Naprotiv se

*) U buduće citirati će se kratko: Uredba o razvrstavanju.

službenici kraljevskog dvora ne imaju smatrati državnim službenicima u smislu potonjeg zakona, čija se naredjenja odnose na nje jedino u pogledu penzije.

GLAVA III.

Stupanje u državnu službu.

Čl. 12.

Ko želi stupiti u državnu službu, treba da napiše molbu, i u njoj da označi: ime i prezime, mesto, dan, mesec i godinu rodjenja, državljanstvo, dotadanje zanimanje; školsku spremu koju ima; jezike koje govori i piše; bračno stanje, broj djece i godine njihovog rodjenja.

Uz molbu se prilaže: svedočanstvo o danu rodjenja, o zakonitoj bračnoj vezi, o godinama dece; školske svedočbe, uverenje nadležne vlasti o državljanstvu, dotadanjem zanimanju i vladanju; lekarsko uverenje o zdravlju; uverenje nadležne vlasti o regulisanju vojne obaveze; u slučaju maloletstva odobrenje roditelja ili tutora.

K čl. 12.

Budući da postavljanje u službi ne biva iz ureda, mora svatko, koji želi polučiti državnu službu, zatražiti to pismenom molbom, upravljenom na državnu vlast, koja je po zakonu nadležna za imenovanje. Čl. 12. propisuje rekvizite, što ih mora imati molba i prilozi iste.

U pogledu dokumenata, koji valja da prileže molbi, odredilo je ministarstvo financija (generalna direkcija neposrednih poreza) riješenjem od 23. X. 1924. broj 28.758, da se od molilaca imadu primati samo takove molbe, koje su obložene originalnim dokumentima. To napose važi za dokumente o svršenim naukama i o vojnoj dužnosti. Uvjerenje o potonjem mora da bude izdano od nadležnih vojnih komandi, a ne od opštine ili druge koje upravne vlasti. Stare domovnice, izdane prije ujedinjenja ne važe, već valja molbi za primanje u službu priložiti novu ispravu, u kojoj se izrijekom potvrdjuje, da je molitelj podanik Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Ako je molitelj maloljetan, valja da molbi priloži dozvolu roditelja ili staratelja, potvrdjenu od nadležnih vlasti.

Dokumenti, sastavljeni na stranom jeziku, moraju biti obloženi prijevodom, legalizovanim od nadležnih za to vlasti.

Prema al. 2. čl. 12. ima se molbi za primanje u službu priložiti i ljekarsko uvjerenje o zdravlju. Prema naredjenju ministarstva narodnog zdravlja od 29. IV. 1925. br. 14.595 imadu lijekari najbrižljivije ispitati zdravstveno stanje lica, koje prvi put stupa u službu i tek onda, kad se ustanovi, da je ono potpuno zdravo, izdati propisno uvjerenje. Ljekar koji protivno uzradi, pada pod disciplinsku odgovornost.

Čl. 13.

Za činovnika jedne kategorije može biti primljeno samo ono lice, koje ima spremu propisanu za struku, koja ulazi u tu kategoriju, u koliko u zakonu nisu predvidjeni izuzeci.

Lice koje ima spremu propisanu za struku, koja ulazi u višu kategoriju može biti samo po svom pristanku primljeno u struku niže službene kategorije, i u tom slučaju ima samo ona prava, koja se ovim zakonom daju činovnicima kategorije u koju stupa.

K čl. 13.

Za činovnika jedne kategorije može da bude primljeno samo takovo lice, koje ima spremu za struku, koja ulazi u dotičnu kategoriju. Izuzetak od tog pravila sadržaje al. 1. i 3. čl. 7. zakona.

Prema al. 2. ovog člana ne može lice, koje ima spremu za višu kategoriju biti protiv svoje volje primljeno u struku niže kategorije. Pristane li na to, uživa samo ona prava, koja su zakonom priznata činovnicima one kategorije, u koju je stupio svojim pristankom.

Čl. 14.

Državna je služba prve tri godine privremena, ako nije drukčije ovim ili drugim specijalnim zakonom odredjeno.

Čl. 17.

Kad se u slučaju službene potrebe, u državnu službu prima lice, koje se istaklo svojim dotadanjim

priznatim stručnim radom, može se takovom licu, po izuzetku od čl. 14., priznati od dana stupanja u službu stalnost, ako ispunjava ostale zakonske uslove. O prijemu ovakovih lica odlučuje nadležni ministar, po povoljnom mišljenju Stručnog Saveta.

Stalnost se može isto tako odmah priznati i licima, koja stupe u državnu službu po poslednjem stavu čl. 2.

K čl. 14. i 17.

U koliko nije činov. zakonom ili drugim kojim specijalnim zakonom inako odredjeno (čl. 224. činov. zakona, 112. ustava i čl. 21. zakona o držav. i upr. sudovima), državna je služba za prve tri godine privremena.

Izuzetak od čl. 14. tvori čl. 17., koji propisuje, da se licima, koja su se istakla svojim dotadanjim priznatim stručnim radom (na pr. na znanstvenom polju) može priznati stalnost od dana stupanja u službu uz uvjet, da su ta lica udovoljila uslovima čl. 4. činov. zakona. Odluku o tom donosi nadležni ministar po povoljnom mišljenju stručnog savjeta.

Isti beneficij može se priznati i takovim licima, koja stupaju u državnu službu po poslijednjoj alineji čl. 2. Ta se fakultativna odredba podjednako dakle odnosi na domaća i strana lica, koja su se istakla svojim radom.

Službenici, koji 1. IX. 1923. nisu imali 3 godine službe, a stekli su stalnost po prijašnjim zakonima, ne mogu se smatrati ipso facto stalnima i po činov. zakonu, već jim prema raspisu ministarstva financija od 13. IV. 1925. G. D. N. P. broj 12.821 valja stalnost tek priznati redovnim putem po propisima rečenog činov. zakona. Nadležna vlast ima predlogu za stalnost priložiti komisijsku ocjenu, da je dotičnik sposoban za stalnost i izvjestiti, od kada je u državnoj službi i po kome je postavljen, zatim, kada je rodjen, kako je razvrstan i koliko mu je priznato službe na dan 1. IX. 1923.

Službenici pak, koji su prije nego li je stupio na snagu činov. zakon imali više od 3 godine službe, a 1. IX. 1923. nisu zatečeni u državnoj službi, ali su se nakon toga povratili u službu, mogu se primiti kao stalni. Stepen osnovne plate računa im se prema broju godina službe, koja se po činov. zakonu računa za kretanje po stepenima osnovne plate.

Čl. 15.

Odluku o prijemu u privremenu državnu službu donose nadležni ministri, koji ovo pravo mogu preneti na svoje područne organe.

K čl. 15.

Ovim je članom propisan način postavljanja u privremenu državnu službu. Odluka prinadleži resortnom ministru, koji može za to delegovati i svoje područne organe. To može učiniti naročitim riješenjem ili opštim pravilnikom. Pod područnim organima razumijevaju se starješine dotičnih nadleštvi.

U odluci (dekretu) o privremenom postavljanju činovnika valja navesti u koju se kategoriju i grupu prima, a za zvaničnike i službitelje grupu, u koju ulazi.

Ukazi i odluke o postavljanju državnih službenika imadu se dostaviti glavnoj kontroli, držeći se pri tom uputa, sadržanih u raspisu ministarstva financija od 4. II. 1924. broj 406 — 1924. (vidi prilog broj 1.).

Čl. 16.

Po isteku privremene službe službenik dobija stalnost pod uslovima, koji se predvidjaju zakonom.

Čl. 18.

Službenik postaje stalan, ako je ispunio opšte propisane uslove i ako je nadležna komisija za ocenu, po njegovom opštem vladanju i pokazanom uspehu u službi, našla da je sposoban da postane stalan.

Čl. 19.

U slučaju, da komisija za ocenu nadje, da službenik nije sposoban da postane stalan, on će se otpustiti iz službe. Izuzetno, po odluci komisije, službenik može ostati još godinu dana privremen, ali mu se ta godina neće računati za napredovanje. Ako po isteku ovoga roka, komisija nadje, da službenik ne može postati stalan, otpustiće se iz službe, i ne može se više u istu struku primiti.

K čl. 16., 18. i 19.

Državni službenik polučava po isteku triju godina (čl. 16.) stalnost u službi, ako je ispunio uslove, propisane

čl. 18. Ti su uslovi: da je probavio u službi tri godine i da ga je nadležna komisija za ocjenjivanje (čl. 73. i 74.), obzirom na njegovo općeno vladanje i dokazani uspjeh u službi, pronašla sposobnim za stalnost u službi.

Prema propisu čl. 19. ima se službenik, koji je ocijenjen kao nesposoban za stalnost u pravilu odmah otpustiti iz službe, nu komisija može ipak izuzetno odlučiti, da takav službenik ostane još kroz godinu dana privremeno u službi. Tu odluku može komisija donijeti bilo iz ureda ili na molbu dotičnog lica. Ta mu se godina ali ne računa za napredovanje iz pripravne grupe položajne plate u višu.

Ne bude li službenik ni nakon ovog potonjeg roka pronadjen sposobnim za stalnost, ima se otpustiti iz službe. Ovdje se podjedno odredjuje, da tim načinom otpušteni službenik ne može biti primljen u istu struku, što znači, da po odluci nadležnog faktora može biti primljen ponovno u službu druge struke, bilo istog, bilo drugog kojeg ministarstva.

Odluku o otpuštanju iz privremene službe donaša onaj organ, koji je donio odluku o prijemu dotičnog službenika (čl. 15.).

Čl. 20.

Komisijsko je ocenjivanje obavezno.

K čl. 20.

Smisao propisa čl. 20. jeste taj, da ni u kojem slučaju ne može izostati ocjena nadležne komisije, izim ako je to po zakonu izrijekom dopušteno (čl. 17.).

Čl. 21.

Ako službenik pre komisijske ocene promeni struku u rok za komisijsku ocenu računaće se i vreme provedeno u predhodnoj odnosno predhodnim strukama.

K čl. 21.

Kada državni službnik prije nego li je ocjenjen predje u drugu struku, ima mu se vrijeme provedeno u prvobitnoj struci računati u rok za ocjenu.

Čl. 22.

Privremeni službenik, koji napusti državnu službu, bilo pre prve bilo pre druge komisijske

ocene, gubi pravo, da mu se provedeno vreme računa u rok za komisijsku ocenu, ako bi se docnije u službu vratio. Ovo pravo ne gubi službenik koji mora da ostavi državnu službu zbog bolesti ili da odsluži rok u vojsci.

K čl. 22.

Ako privremeni službenik napusti službu prije obavljene njegove ocjene, pak se kasnije povrati u državnu službu (čl. 19.), ne će mu se računati prije provedeno vrijeme u rok za ocjenu. To je dakle onda, ako napusti službu svojevoljno, nu ako je bolešću bio primoran da ostavi službu ili pak za to, da odsluži rok u vojsci, tada mu se prije u službi provedeno vrijeme mora računati u rok za ocjenu.

To važi za ocjenu, koja se vrši nakon tri godine i za eventualnu izuzetnu ocjenu nakon 4 godine, predvidjenu u čl. 19.

Čl. 23.

Vreme provedeno na bolovanju preko šest mjeseci, kao i vreme provedeno na odsluženju roka u vojsci, ne računa se u propisani rok za privremenu službu.

K čl. 23.

U trogodišnji rok za privremenu službu ne računa se prema čl. 23. vrijeme, što ga je službenik preko 6 mjeseci proboravio na bolovanju kao ni vrijeme provedeno na odsluženju roka u vojsci. Razlog ovoj odredbi valja tražiti u okolnosti, što službenik izbivajući dulje vremena nije u mogućnosti da stekne nužnu praksu za polaganje stručnog ispita, čiji rok se pokriva sa rokom, kada se imade izvršiti ocjena.

Čl. 24.

Vreme privremene službe računa se za napredovanje i penziju tek pošto službenik postane stalan.

K čl. 24.

Vrijeme privremene službe računa se za napredovanje u plati i grupi, te za penziju tek onda, ako je službenik polučio stalnost.

Čl. 25.

Privremenom službeniku, koji zbog nepovoljne ocene komisijske, bude otpušten iz službe, ili po isteku treće godine posle nepovoljne ocene, sam napusti državnu službu, ma da mu je rok produžen, vreme provedeno pre komisijske ocene i prestanka službe, neće se računati za ponovnu privremenu službu za napredovanje ni za penziju, ako bi docnije ponovno stupio u državnu službu, i postao stalan, u koliko nije drukčije specijalnim zakonom određeno.

K čl. 25.

Ovaj član predvidja slučaj kada je službenik, koji je izašao iz sveze državne službe, ponovno primljen u službu i postao stalan (razumjeva se u različitu struku od one, u kojoj je prvobitno služio, čl. 19.). To može da bude ili tako, da je zbog nepovoljne ocjene otpušten ili da je službu sam napustio, ma da mu je rok privremene službe na daljnju godinu dana produžen. U jednom i u drugom slučaju ne računa mu se vrijeme provedeno prije prestanka službe ni u privremenu službu ni za napredovanje ni za penziju.

Ovdje je zakonodavac predvidio ipak mogućnost zaračunavanja takovog vremena, ako bi specijalni zakon to odredjivao.

Tu je očito mišljeno na kakovu lex posterior, jer su čl. 252. činov. zakona stavljeni van snage svi zakoni, koji su do sada važili za državne službenike gradjanskog reda, u koliko nije samim činovničkim zakonom učinjen koji izuzetak.

Čl. 26.

Kad privremeni službenik zadobije stalnost, odnosno kad se jedno lice odmah primi za stalnog službenika, utvrdjivanje na stalnost vršiće se: za činovnike glavnih grupa svih kategorija, kao i odgovarajućih grupa u strukama po poslednjem stavu čl. 9., Kraljevim Ukazom, na predlog nadležnog Ministra, a za ostale činovnike i službenike rešenjem nadležnog ministra.

U ukazu odnosno rešenju o utvrdjivanju činovnika na stalnost ima se naznačiti u kojoj se kategoriji i grupi utvrdjuju za stalne, za zvaničnike i službitelje u kojoj grupi, a za sve službenike ima se naznačiti dan od koga je zadobio stalnost.

K čl. 26.

Stalne državne činovnike glavnih grupa sviju kategorija, kao i odgovarajućih grupa u strukama po poslednjoj al. čl. 9. postavlja kralj na prijedlog nadležnog ministra, a ostale činovnike i službenike sam ministar. Dekrete činovnika, koji se postavljaju kraljevim ukazom mora potpisati sam ministar, dok dekrete onih lica, koje postavlja ministar, može potpisati i drugi organ po ovlaštenju ministra.

Al. 2. ovog člana propisuje rekvizite, što ih mora sadržavati ukaz odnosno riješenje o utvrdjivanju činovnika na stalnost. Uz kategoriju i grupu (kod zvaničnika i službitelja samo grupu) mora naročito biti označen dan, sa kojim je dotičnik polučio stalnost.

GLAVA IV.

Prinadležnosti aktivnih državnih službenika.

Čl. 27.

Plate ministara i državnih podsekretara su ove:

Predsednika Ministarskog Saveta	120.000.—.
Ministara	96.000.—.
Državnih podsekretara	66.000.—.

K čl. 27.

U ovom su članu odredjene samo plate ministara i državnih podsekretara.

Čl. 28.

Prinadležnosti aktivnih državnih službenika su ove:

*

1. plata, koja se deli na osnovnu i položajnu;
2. stanarina, koja se deli na redovnu i uvećanu;
3. dodatak na decu.

Činovnici prvih triju grupa I. kategorije nemaju osnovne plate.

K čl. 28.

Ovaj član odredjuje prinadležnosti aktivnih državnih službenika, koje se sastoje od plate, stanarine i dodatka na djecu.

Plata je osnovna i položajna, a stanarina redovna i uvećana.

Činovnici prvih triju grupa I. kategorije neimaju osnovne plate.

Čl. 29.

Osnovna plata činovnika odredjuje se prema kategorijama službe i u svakoj kategoriji deli se na deset stepena po ovoj tablici:

	I. kat.	II. kat.	III. kat.
1.	3.600	3.000	2.700
2.	4.560	3.720	3.300
3.	5.520	4.440	3.900
4.	6.600	5.160	4.500
5.	7.800	5.880	5.100
6.	9.000	6.600	5.700
7.	10.200	7.320	6.300
8.	11.400	8.280	6.900
9.	12.600	9.240	7.620
10.	14.400	10.440	8.580

Čl. 30.

Osnovne plate zvaničnika i službenika dele se na 10 stepeni i odredjuju se po ovoj tablici:

	zvaničnika:	službenika:
1.	2.400	2.100
2.	2.880	2.460

3.	3.360	2.820
4.	3.840	3.180
5.	4.320	3.540
6.	4.800	3.900
7.	5.280	4.260
8.	5.760	4.620
9.	6.240	4.980
10.	6.960	5.340

K čl. 29. i 30.

Članom 29. odredjene su osnovne plate za činovnike, a čl. 30. za zvaničnike i službenike. Za sve ove službenike ustanovljeno je deset stepeni plate.

Čl. 31.

Po navršetku najvišeg stepena osnovne plate, službeniku pripada za sve vreme daljeg službovanja njegova najviša godišnja osnovna plata uvećana sa 15%. Ova povišica računa se za penziju samo onima, koji imaju 35 godina službe, ako specijalnim zakonom nije drukčije odredjeno.

K čl. 31.

Ovaj član sadržaje jedan beneficij za one službenike, koji su postigli najviši stepen osnovne plate. Oni na ime dobivaju za sve vrijeme daljnjeg službovanja 15% povišice od te osnovne plate. Onima pak službenicima, koji su navršili 35 godina službe (odnosno i manje, ako bi kojim posebnim zakonom propisano bilo kraće vrijeme za polučenje pune penzije), računa se ta povišica i za penziju. Nu ova povišica računa se za penzijski osnov samo onim penzionisanim službenicima, koji su navršili 35 godina efektivne državne službe. Ne računaju se dakle za sticanje prava na tu povišicu ratne godine. (Odluka Državnog Savjeta od 24. X. 1924. broj 33.633). U tom smislu tumačena je ova odredba čl. 31. činov. zakona i čl. 258. financ. zakona za budžetsku god. 1926./27. (interpretatio autentica).

Čl. 32.

Položajna činovnička plata odredjuje se prema grupama svake kategorije.

Svi činovnici iste grupe u jednoj kategoriji imaju istu položajnu platu i prema tome isti službeni položaj, bez obzira kako se ti položaji (zvanja) u pojedinim strukama nazivaju.

Čl. 33.

Položajne plate u pojedinim kategorijama su ove:

U I. kategoriji:

1.	grupa . . .	48.000
2.	„ . . .	42.000
3.	„ . . .	36.000
4.	„ . . .	12.000
5.	„ . . .	9.600
6.	„ . . .	7.200
7.	„ . . .	5.400
8.	„ . . .	4.200
9.	„ . . .	3.000

U II. kategoriji:

1.	grupa . . .	6.600
2.	„ . . .	4.800
3.	„ . . .	3.600
4.	„ . . .	2.640
5.	„ . . .	1.920

U III. kategoriji:

1.	grupa . . .	4.200
2.	„ . . .	3.000
3.	„ . . .	2.400
4.	„ . . .	1.680

Čl. 34.

Položajne plate zvaničnika i službenika su ove:

zvaničnika:

1.	grupa . . .	1.920
2.	„ . . .	1.440
3.	„ . . .	960

službenika:

1.	grupa . . .	1.200
2.	„ . . .	720

K čl. 32.—34.

Položajne plate ravnaju se prema grupama svake kategorije. Za to svi činovnici jedne kategorije u istoj grupi imadu istu položajnu platu i isti službeni položaj bez obzira na to, kako se ti položaji nazivaju u pojedinim strukama.

Članom 33. odredjene su položajne plate činovnika u pojedinim kategorijama, a čl. 34. one zvaničnika i službenika.

Čl. 35.

Redovna stanarina činovnika prvih triju grupa I. kategorije je 3.600. Ostalim činovnicima redovna stanarina odredjuje se po ovoj tablici:

	I. kat.	II. kat.	III. kat.
u prvih 6 god. službe po	1.800	1.200	1.020
u daljih 9 god. službe po	2.100	1.500	1.200
za ostalo vreme službe po	2.700	1.800	1.500

Čl. 36.

Redovna stanarina zvaničnika i službenika odredjuje se po ovoj tablici:

	zvaničnika	službenika
u prvih 15 god. službe po	1.020	900
za ostalo vreme službe po	1.200	1.020

K čl. 35. i 36.

Sastavni dio zakonitih prinadležnosti aktivnih državnih službenika sačinjava u smislu čl. 35. i 36. redovna stanarina, koja za činovnike prvih triju grupa I. kategorije iznaša 3.600 Din, dočim se za ostale činovnike, te zvaničnike i službenike visina iste ravna u pojedinim kategorijama prema godinama službe.

S obzirom na čl. 28., koji govori o stanarini kao sastavnom dijelu zakonitih prinadležnosti aktivnih državnih službenika i čl. 252. činov. zakona dokinuti su svi dosadanji propisi o uživanju stana u naravi i o eventualnim naknadama za takove stanove, pak prema tome pripada načelno sada državnom službeniku samo stanarina po čl. 35. i 36. bez obzira na to, da li isti po kakovom specijalnom zak. propisu ima pravo na stan u naravi. Za to je i generalna direkcija državnog računovodstva donijela riješenje od 12. XI. 1924. broj 121.503, po kojem je dokinuta specijalna stanarina, što su je na pr. školski nadzornici, uživajući stan u naravi, primali po dasadnjim zakonskim propisima. I glede takovih dakle i tomu sličnih naturalnih stanova valja postupiti po propisu čl. 39. činov. zakona.

Ovo isto važi i u pogledu takovz. službenih stanova, t. j. takovih stanova, u kojima stanovita zvanična lica mora da stanuju uslijed svog službenog položaja na pr. službeni stanovi u kaznenim zavodima (kaznionama) ili drugom kojem državnom zavodu (državna dobra, ratarnice, stručne škole i t. d.). Isti postupak (čl. 39.) valja primjeniti odnosno stanova, što ih uživa uzničko osoblje u uzama sudbenih stolova odnosno okružnih sudova. Izuzeci su mogući u pojedinim slučajevima primjenom čl. 40. činov. zakona.

Čl. 37.

Ministarski će savet sporazumno sa Financijskim odborom Narodne Skupštine za mesta u kojima su, stalno, cene stanova izuzetno velike uvećati redovnu stanarinu. U pogledu ove uvećane stanarine dele se ovakova mesta na tri klase. U prvoj klasi uvećava se stanarina sa 30%, u drugoj sa 20%, u trećoj sa 10%.

K čl. 37.

Čl. 37. predvidjena je uvećana stanarina za mjesta, u kojima su stalno cijene stanova izuzetno velike. Ta se mjesta dijele na 3 klase. U prvoj klasi uvećava se redovna stanarina sa 30%, u drugoj sa 20%, a u trećoj klasi sa 10%. Ova podjela mjesta, koju ima da obavi ministarski savjet u sporazumu sa financijskim odborom narodne skupštine, nije do sada uslijedila — ma da je novim zakonom od 15. V. 1925. o stanovima dana mogućnost povišenja najamnina državnim službenicima —, pak se stoga za sada može primjeniti jedino propis čl. 36. činov. zakona o redovnoj stanarini.

Čl. 38.

Državni službenici neženjeni i udovci ili nadležnim putem odvojeni, koji nemaju dece pod svojim zakonitim staranjem, ili koji ne žive u kućnoj zajednici sa drugim licima prema kojima imaju zakonsku dužnost izdržavanja, imaju pravo samo na 75% od redovne odnosno uvećane stanarine.

Ovo važi i za državne službenice neudate, i udove ili nadležnim putem odvojene, uz iste uslove.

Ako su muž i žena državni službenici u istom mestu, pripada im zajedno samo jedna stanarina i to veća.

K čl. 38.

Čl. 38. sadržaje neka ograničenja odnosno uživanja redovne stanarine. Ta se ograničenja tiču i to: a) neoženjenih ili neudatih službenika; b) udovaca ili udovica; c) nadležnim putem odvojenih. Ova lica u pravilu imadu pravo samo na 75% od redovne odnosno uvećane stanarine. Izuzetak tvori slučaj, ako navedena lica imadu djece pod svojim zakonitim staranjem ili ako žive u kućnoj zajednici sa drugim licima, prema kojima imadu zakonsku dužnost izdržavanja. U ovom potonjem dakle slučaju pripada im potpuna odnosno uvećana stanarina.

Dozvoljavajući zakon ove izuzetke ne pravi nikakove razlike izmedju lica, navedenih pod sl. a), b) i c), pak stoga važe za neženjene ili neudate službenike uslovi predvidjeni za lica udovičkog stališa i za nadležnim putem odvojene službenike bez djece. Prema tome mogu i državni službenici neženjeni uživati punu stanarinu, ako žive u kućnoj zajednici sa drugim licima, prema kojima imadu zakonsku dužnost izdržavanja. Budući da čl. 38. ne označuje lica, koja imadu pravo na izdržavanje, to se ovo pitanje ima da riješi prema propisima gradjanskog zakona, koji važi za ono područje, na kojemu služi dotični službenik. Za veći dio pravnih područja, iz kojih se sastoji država, još je na snazi austrijski gradjanski zakon. Prema propisima §-a 154. ovog zakona pak imadu djeca zakonsku dužnost izdržavanja roditelja, ako ovi osiromaše, pa doslijedno tome će državni službenik, ako živi u kućnoj zajednici sa roditeljima, koji neimaju nikakovog vlastitog prihoda i koje on stoga faktično izdržava, imati pravo na punu redovnu ili uvećanu stanarinu. U smislu pak §-a 42. o. g. z. valja u svakom slučaju pod oznakom »roditelji« razumjevati sve srodnike u uzlaznoj lozi, dakle i djeda, baku, pradjeda, prababu i t. d.

Pod izrazom »nadležnim putem odvojeni« razumjeva se ne samo rastava od stola i postelje, već i prethodno po nadležnom sudu dozvoljeno odvojeno življenje. Pod djecom pak, pod zakonitim staranjem razumjevaju se zakonita ili pozakonjena malodobna djeca.

Kad su i muž i žena državni službenici u istom mjestu, pripada im samo jedna i to veća stanarina.

U zakonu postoji praznina (hiatus), jer nije predvidjen slučaj kada bračni drugovi ne službuju u istom mjestu. U tom je pravcu ministarstvo financija, generalna direkcija državnog računovodstva, izdala rešenje od 10. novemlra 1925. D.R. broj 121.046, po kojem dedukcijom a contrario iz al. 3. čl. 38. pripada i mužu i ženi svakomu stanarina, ako ne služe u istom mjestu.

Prema riješenju ministra financija od 9. XII. 1925. D.R. broj 144.801, državna službenica ili penzionerka, ako joj suprug nije državni službenik ili penzioner, ne ima uopšte pravo na stanarinu iz čl. 35. i 36. činov. zakona, jer je dužnost supruga, da izdržava ženu i djecu. Izuzetno pripadaće ipak takovoj ženi, analogno propisima al. 2. čl. 43. činov. zakona stanarina onda, ako dokaže, da joj je muž sirotnog stanja i da je nesposoban za ikakovo privredjivanje. Po istom tom riješenju ne smiju se namještenici središnjeg ureda za osjeguranje radnika smatrati držav. službenicima.

Čl. 39.

Ko ima stan od državnog ili samoupravnog tela, ima pravo na stanarinu samo u toliko, u koliko stanarina, koja bi mu inače pripadala, nadmašuje vrednost stana, ustanovljenu prema mesnim prilikama.

K čl. 39.

Prema ovomu članu državni službenik, koji uživa stan od države ili samoupravnog tijela, ima pravo na stanarinu samo u toliko, u koliko ova nadmašuje vrijednost stana, ustanovljenu prema mjesnim prilikama. Doslijedno tome ne ima ovakav državni službenik pravo na stanarinu, ako je rečenim načinom ustanovljena vrijednost stana ravna ili veća od stanarine, koja bi mu pripadala po zakonu. U potonjem ali slučaju, t. j., ako je vrijednost stana veća od zakonom ustanovljene stanarine, ne će s druge strane državni službenik biti dužan da državi nadoplati razliku, koja rezultira izmedju njegove stanarine i komisijski utvrdjene zakonske vrijednosti stana, što ga uživa.

Prema riješenju generalne direkcije državnog računovodstva broj 140.361 od god. 1925. valja s toga radi pravilne primjene propisa čl. 39. činov. zakona voditi računa o tome, da komisijska procjena zakupne vrijednosti stana odgovara mjesnim prilikama s obzirom na broj prostorija i ostale uslove stanovanja (udobnost stana) tako, da u pravilu ne bude procjenjena vrijednost stana manja od minimalne svote, što bi ju dotični službenik po zakonu o stanovima plaćao u ime zakupnine za privatni stan iste kvalitete. Izuzetak od toga dopušten je samo u specijalnim, opravdanim slučajevima (čl. 41. in fine).

Po propisu čl. 39. ima se postupiti i onda, ako neki službenik prima stanarinu od samoupravnog tjela. I takovom naime službeniku pripada stanarina po činov. zakonu samo u toliko, u koliko nadmašuje svotu stanarine, koju mu daje samoupravno tijelo, jer stanarina korespondira stanu, koji bi mu ovo tijelo davalo u naravi. Ako je ova stanarina veća od one, koja službenika pripada po zakonu, tada mu u ime potonje ne pripada ništa.

U svrhu pravilnog i jednoobraznog izvršenja propisa čl. 39. ovlastio je ministar financija riješenjem od 20. VIII. 1924. D. R. broj 81.433 generalnog direktora državnog računovodstva, da može imenovati komisije, sastavljene od tri člana za utvrdjivanje vrijednosti stana. Njemu prinadleži i pravo odluke o visini svote, koju ima da plaćaju državni službenici za uživanje stana u zgradama državnih ili samoupravnih tijela. Na osnovi tog ovlaštenja izdao je generalni direktor državnog računovodstva raspis od 18. III. 1925. br. 30.904, po kojemu se, do donešenja pravilnika za izvršenje čl. 39., ima za svaki konkretni slučaj uživanja stana u naravi u spomenutim zgradama, predložiti generalnoj direkciji državnog računovodstva (administrativno odjeljenje) komisija za procjenu vrijednosti stana, imajući u vidu, da u tu komisiju mogu biti postavljena samo nezainteresovana lica. Komisija sastoji se od 1 finansijskog, 1 policijskog (upravnog) i 1 opštinskog činovnika.

U izvještaju, kojim se predlaže zapisnik o procjeni, valja spomenuti da li je dotični stan u državnoj ili samourpavnoj zgradi.

Odnosno onih stanova, što su ih u rečenim zgradama državni službenici uživali već prije izdanja raspisa, valja u izvještaju istaknuti:

1. od kada službenik stanuje u zgradi;
2. da li je zgrada državna ili samoupravna;
3. da li dotičnik ima pravo na stan po specijalnom kojem zakonu ili ga uživa na temelju čijeg naročitog odobrenja;

4. ako stan uživa po čijem odobrenju, da li plaća zakupninu i koliku i na kojem temelju je ista ustanovljena i

5. ako ima pravo na stan po specijalnom zakonu, da li je, i u jesnom slučaju, koliko i na osnovi čije odluke vršeno odbijanje, predvidjeno u čl. 39. činov. zakona. Ako je vršeno, valja navesti i dan, od kojega teče odbijanje.

Svote, što se u smislu čl. 39. odbijaju u ime zakupnine vrijednosti stana odnosno stanarine imadu se prema naredjenju ministarstva financija od 24. XI. 1924. D. R. broj 106.176 knjižiti u korist one partije, na teret koje se vrši isplata stanarine.

Čl. 40.

Za struke ili krajeve u kojima se služba vrši sa stalno uvećanom pažnjom ili naročitim naporom, ili sa izvesnom opasnosti za život ili zdravlje državnih službenika, odnosno za struke, koje su po svom značenju osobito istaknute, a tako i za pojedine službene položaje, bez obzira na značaj struke, koji se donekle izdižu iznad grupe, u kojoj se nalaze, a da ipak ne mogu biti svrstani u koju višu grupu, Ministarski Savet će, sporazumno sa Financijskim Odborom Narodne Skupštine, odrediti naročite dodatke na platu, bilo u novcu ili u naturi.

K čl. 40.

Ministarski Savjet ovlašten je, da može u sporazumu sa financijskim odborom narodne skupštine za struke ili krajeve, napomenute u čl. 40. odrediti naročite dodatke na platu bilo u gotovom ili u naturi. Tako će se izuzetno od onoga, što je napomenuto kod čl. 39. moći u stanovitim opravdanim slučajevima na pr. odobriti besplatan stan, ogrijev i osvjetljenje onim činovnicima i službenicima kaznenih zavoda, čija je služba vezana sa stalnom uvećanom pažnjom i sa izuzetnom opasnošću za život.

Čl. 49. zakona od 31. jula 1925. o budžtskim dvanajstinama za august—novembar 1925. dokinuti su počam od 1. I. 1926. svi naročiti dodatci na platu, što su ih službenici pojedinih struka državne službe gradjanskog reda, ma po kom osnovu, do sada uživali pored plate, stanarine, dodatka na djecu i dodatka na skupoću, u koliko nisu regulisani načinom predvidjenim u čl. 40. i 46. činov. zakona.

Za pravilnu primjenu cit. čl. 49. donijela je glavna kontrola iz opšte sjednice odluku od 29. oktobra 1925. broj 72.430, kojom je odredjeno, da se državnim službenicima od 1. X. 1926. ne smiju izdavati nikakovi dodatci bilo po specijalnim pravilnicima bilo po specijalnim zakonima osim onih, koje predvidjaju rješenja ministarskog savjeta o dodacima na skupoću (vidi čl. 46. činov. zakona) i onih, koji budu regulisani u smislu čl. 40. činov. zakona.

Čl. 41.

Dodatak na dete je do šest punih godina 360, do dvanaest punih godina 600, a dalje 960 Din na godinu.

Čl. 42.

Dodatak na decu pripada svima državnim službenicima podjednako, za svako dete u zakonitom braku rodjeno ili pozakonjeno, ako se dete ne izdržava od svog imanja ili ličnog rada.

Pravo na dodatak prestaje kad dete postane punoletno odnosno i pre tog vremena, ako prestane potreba da ga roditelj izdržava. Ako je dete na redovnom školovanju, odnosno na odsluženju redovnog roka u vojsci, ima pravo, uz dokaz uspešnog učenja odnosno uz dokaz vojne službe, da mu se dodatak izdaje i posle punoletstva, ali najdalje do navršenja 23. godine života.

Za punoletno dete, koje je telesno i duševno nesposobno za privredjivanje, a nema drugog izdržavanja, pripada dodatak, dok ta nesposobnost traje.

Čl. 43.

Ako su otac i mati državni službenici, dodatak na decu pripada samo ocu. Ako žive odvojeno, a deca su kod matere, onda dodatak pripada materi.

Žena, državna službenica ili penzionerka, čiji muž nije državni službenik ni penzioner, nema prava na dodatak na decu, izuzev, ako dokaže da joj je muž sirotnog stanja i nesposoban za privre-

djivanje. Ako žena, koja nije državna službenica živi odvojeno od muža, koji je u aktivnoj državnoj službi ili u penziji, a deca su kod nje, dodatak na decu izdavati će se njoj.

K čl. 41.—43.

Odlukom ministarskog savjeta od 17. IV. 1924. D. R. broj 42.300 uredjeni su novi dodaci na skupoću za aktivne državne službenike i njihove porodice, te su u čl. 8. odredjeni za sve državne službenike jednaki porodični dodaci bez obzira na mjesni razred skupoće. Propisom toga člana sl. b) odredjen je dodatak za svako dijete, rodjeno u zakonitom braku ili pozakonjeno sa ukupno 150 Din mjesečno, razumjevajući tu i dodatak za djecu, predvidjen u čl. 41. činov. zakona. Prema tomu je ovim članom, odluke minist. savjeta zapravo odredjena samo povišica dodataka, propisanih čl. 41. činov. zakona, glede kojih ostaju na snazi modaliteti uživanja predvidjeni u čl. 42. istog zakona. Stoga čl. 10. rečene odluke i sadržaje samo odredbe u pogledu razlike, koja rezultira izmedju porodičnog dodatka za djecu, predvidjenog čl. 41. činov. zakona i svote za koju su u potonjem članu odlukom minist. savjeta dodaci povišeni. Prema tomu pravo na dodatke iz čl. 41. prestaje u smislu čl. 42. tek kad dijete postane punoljetno odnosno i prije toga vremena, ako prestane potreba da ga roditelj izdržava, što će u smislu al. 1. čl. 42. biti slučaj, ako se dijete samo izdržava od svog imanja ili ličnog rada. Glede spomenute razlike nasuprot su mjerodavni propisi čl. 10. odluke, prema kojima ne pripada ta razlika:

1. za dijete poslije navršene 16. godine;

2. koje stupi u kakovu javnu ili privatnu službu sa prihodom u novcu ili u naravi (naturi) i taj mu prihod iznaša 200 Din ili više mjesečno;

3. koje se smjesti u javni, gradjanski, vojnički, dobrotvorni ili vaspitni zavod za besplatno izdržavanje, a vrijednost izdržavanja iznosi ili premašuje 200 Din mjesečno;

4. koje ima školsku ili naučnu stipendiju, uživanje od kakovog fonda, pomoć ili blagodejanje od 200 Din ili više mjesečno;

5. koje stupi u trgovinu, zanat ili kakovo poduzeće kao učenik ili šegrt, pa ga izdržava poslodavac bez nagrade;

6. koje se udomi ili oženi;

7. koje ima sopstvenog pokretnog ili nepokretnog imanja, čiji je prihod 200 Din ili više mjesečno.

Izuzetno se priznaje pravo na ovu razliku porodičnog dodatka za djecu i poslije navršene 16. godine:

a) za kćerku udovca, koja svome ocu vodi kuću;

b) ako je dijete duševno ili tjelesno trajno nesposobno za ma kakav rad ili privredjivanje;

c) ako dijete nastavlja redovno školovanje — neprekidajući potreban kontinuitet u školovanju — u zemlji ili inostranstvu i to za vrijeme školovanja, a najviše do navršene 23. godine života.

I za slučajeve pod a), b) i c) važe ograničenja iz tač. 1.—7. odluke. Prema svemu tomu dakle ograničenja, nabrojena pod tač. 2.—7. čl. 10. odluke ne utiču na pravo prijema dodatka za djecu, predvidjenih u cit. čl. 41. činov. zakona.

Izuzeci sadržani u al. 2. čl. 42., a tičući se uživanja dodataka iz čl. 41. činov. zakona i nakon postignute punoljetnosti poklapaju se sa propisom čl. 10. odluke pod sl. b) i c), pak stoga će se i nesposobnost za privredjivanje iz čl. 42. al. 3. činov. zakona imati ustanoviti prema propisu al. 3. čl. 10. odluke uvjerenjem državnog, odnosno, u mjestima gdje takovog ne ima, uvjerenjem opštinskog ljekara. Uspješno pohadjanje škole pak dokazaće se uvjerenjem školske vlasti, t. j. ravnateljstva dotične škole.

Porodični dodatak predvidjen u čl. 8. Uredbe sl. b) ne pripada za usvojenu djecu i za pastorčad.

Povodom konkretnog slučaja donijelo je ministarstvo financija riješenje od 25. XI. 1925. D. R. broj 139.761 odnosno od 23. I. 1926. broj 77.526 : 1925., da porodični dodatak za djecu poslije navršene 16. godine života ne pripada, ako ne polaze školu redovito, već polažu ispite kao privatni djaci, jer se takovo školovanje ne može smatrati redovnim školovanjem ni u smislu al. 2. čl. 43. činov. zakona ni u smislu odluke ministarskog savjeta od 17. IV., odnosno od 8. X. 1924. D. R. broj 107.201 o novim dodacima na skupoću za aktivne državne službenike odnosno za penzionere.

Po analogiji primjenjivaće se i na uživanje dodataka iz čl. 41. činov. zakona propis al. 2. čl. 10. sl. a) odluke o novim dodacima, kada udovcu vodi kućanstvo kćerka, a na dodatak iz cit. čl. 10. propis al. 2. čl. 42. činov. zakona odnosno djeteta, koje se nalazi na odsluženju redovnog roka u vojsci.

Al. 4. čl. 10. odluke predvidja slučaj, da su otac i mati državni službenici, pak odredjuje, da razlika dodatka za dijete pripada onomu, koji ima pravo i na zakonski dodatak na dijete. Budući da po al. 2. čl. 43. činov. zakona potonji dodatak pripada ocu, to će mu pripadati i razlika toga dodatka.

Ako bračni drugovi, koji su oboje državni službenici, žive odvojeno, a djeca su kod matere, dodatak iz čl. 41. činov. zakona pripada po al. 1. čl. 43. toga zakona materi. Ovo će joj pripadati po al. 3. čl. 43. u slučaju odvojenog življenja i onda, ako je samo suprug aktivni službenik ili penzioner, a djeca su kod nje na izdržavanju. Dedukcijom a contrario pripadače zakonski dodatak u slučaju odvojenog življenja i u jednom i u drugom slučaju ocu, ako su djeca na izdržavanju kod njega. Prvi slučaj nije predvidio čl. 10. odluke o novim dodacima na skupoću, nu po analogiji valja uzeti, da će i razlika dodatka pripadati onomu supružniku, kod kojega su djeca na izdržavanju. Glede drugog pak slučaja, t. j., kada mati nije državni službenik pokriva se propis al. 5. čl. 10. odluke o novim dodacima na skupoću sa propisom al. 2. čl. 43. činov. zakona, pa stoga pripada materi i razlika, ako su djeca kod nje na izdržavanju.

Pod izrazom »na izdržavanju« ima se razumijevati kod koga su djeca p r a v n o na izdržavanju bez obzira na to, kod koga se ona faktično nalaze. Ako se dakle djeca i nalaze kod matere, a odvojeni ih otac ipak izdržaje, pa može to vjerodostojno i dokazati, pripadaće njemu dodatak za djecu.

Irelevantno je pak, da li je brak konačno razveden ili je brakorazvodna parnica u toku ili je pak muž napustio ženu ili ona njega i odvojeno živi, bez obzira na to, da li je provedena brakorazvodna parnica ili ne.

Konačno prema suglasnom propisu al. 2. čl. 43. činov. zakona i al. 5. čl. 10. odluke o novim dodacima, žena — državna službenica, čiji suprug nije državni službenik ili penzioner, ne ima uopšte pravo ni na zakonski dodatak ni na raliku istoga, osim ako dokaže, da joj je suprug sirotnog stanja ili nesposoban za privredjivanje.

To siromaštvo i nesposobnost imaće se dokazati uvjerenjem državnog ili opštinskog ljekara odnosno — za njegovo sirotno stanje — uvjerenjem nadležne financijske vlasti (poreskog ureda).

Ni činovnički zakon ni uredba odnosno odluke o dodacima na skupoću ne sadržavaju nikakove odredbe o tom, da li onima, koji žive odvojeno od žene, pa jim kći vodi kućanstvo, pripada za istu dodatak i poslije navršene 16. godine života. Generalna direkcija državnog računovodstva dala je povodom konkretnog slučaja objašnjenje od 4. VI. 1925. D. R. broj 65.654, po kojemu takovom ocu ne pripada dodatak (ni zakonski ni razlika), jer takovo izuzetno pravo ima državni službenik ili penzioner samo onda, ako je udovac, dočim ni zakonom od 28. II. 1922. o dodacima na skupoću ni kasnijim dopunama i izmjenama toga zakona nije to pravo priznato onima, koji žive odvojeno od žene.

U tumačenju al. 2. čl. 43. činov. zakona odnosno al. 2. sl. c) čl. 10. odluke o novim dodacima na skupoću donio je ministar financija načelno riješenje od 16. III. 1925. D. R. broj 22.923, da se praktičko vježbenikovanje apotekarskih kandidata, prije upisa u farmaceutski fakultet, ima smatrati ravno školovanju, jer je ono uslovljeno naučnim redom i propisom o obrazovanju apotekarskog osoblja.

Čl. 44.

Privremenom službeniku pripada pored osnovne plate, stanarine i dodatka na decu, 60% od položajne plate.

K čl. 44.

Privremenom službeniku pripada uz ostale potpune i lične i porodične prinadležnosti, samo 60% od položajne plate.

Čl. 45.

Državnim službenicima pripadaju za slučaj službenog putovanja naročite naknade, koje se uredjuju specijalnim zakonom.

Za službeno putovanje smatra se i seoba službenika iz mesta, u kome bude penzionisan, po navršetku punih godina službe, u mesto gde se kao penzioner naseli.

K čl. 45.

Prema čl. 45. pripadaju državnim službenicima za slučaj službenog putovanja naročite naknade, koje se imadu urediti specijalnim zakonom.

Budući da takov zakon nije do sada donesen, važe odnosno putnih pristojbi, koje pripadaju državnim službenicima, propisi uzakonjene uredbe od 30. IX. 1920. D. R. broj 96.000, dotično odluke ministarskog saveta od I. X. 1923. D. R. broj 121.400, kojom se izmenjuju dotično nadopunjuju propisi rečene uredbe (vidi prilog 2 i 2a), te u pogledu dnevnica, koje pripadaju državnim službenicima za putovanja u inostranstvo, propisi uzakonjenog riješenja od 30. IX. 1922. D. R. broj 156.364 i raspisa ministarstva financija od 23. VIII. 1924. D. R. broj 92.865 (vidi prilog 2b).

Prema tački 5. uredbe broj 96.000 — 1920. o zaračunavanju dnevnica za službena putovanja, računa se za svakih punih 24 sata (časa) od časa polaska do časa povratka cijela

dnevnica. Jednako se dnevnica računa i onda, ako je ostatak vremena veći od 12 časova, dočim se za vrijeme do 12 časova računa polovina dnevnice. Ovdje je očita praznina u zakonu, jer nije učinjena odredba, kako valja postupati onda, ako je vanjsko uredovanje trajalo preko 12, ali ne preko 24 časa. Stoga je ministar financija riješenjem od 30. X. 1924. D. R. broj 120.887 analogno propisima sl. b) cit. tač. 5. uredbe broj 96.000 — 1920. donio odluku, da državni službenik ima i onda pravo na cijelu dnevnicu, ako vanjsko službovanje traje doduše manje od 24, ali preko 12 časova.

U nadopunjenju propisa uredbe broj 96.000 — 1920., tičućih se fijakerovine i zaračunavanja kilometrine, donio je ministar financija objašnjenje od 27. X. 1924. D. R. br. 74.808, da fijakerina ne pripada, kada se službovanje vrši unutar granica mjesta stalnog službovanja, odnosno objašnjenje od 9. X. 1924. D. R. broj 141.290 — 1923., da pri komisionalnim putovanjima, koja se obavljaju kolima pripada kilometrina svakomu članu komisije. Riješenjem pak ministarstva financija od 15. V. 1925. priznato je pravo zaračunavanja kilometrine upravnicima financijske kontrole prigodom kontrolisanja rada financijske kontrole na granici.

Odnosno zaračunavanja vozarine donijelo je ministarstvo saobraćaja na osnovi čl. 69. i 71. propisa o besplatnoj i povlaštenoj vožnji na željeznicama, po kojima državni službenici počam od 1. I. 1925. plaćaju polovicu vozarine, riješenje od 21. XI. 1924. broj 25.376, da isti prigodom službenog putovanja ne smiju zaračunavati punu vozarinu, već samo polovicu iste. Jedino onda, ako netko ne bi posjedovao željezničku legitimaciju — a to može vjerodostojno dokazati — pripadaće mu puna vozarina.

U smislu tač. 14. uredbe od 30. IX. 1920. broj 96.000 pripada državnim službenicima, kad službeno putuju, podvoz od stana ili hotela do željezničke ili parobrodarske stanice i obratno, kao i podvoz u spojnim stanicama, kad je parobrodarska od željezničke stanice ili obratno udaljena i to prema utvrdjenoj tarifi, ako takova postoji. U nadopunu toga propisa donijelo je ministarstvo financija riješenje od 20. I. 1926. G. D. P. P. broj 123.401 — 1924., da rečena vozarina pripada činovnicima financijske kontrole i u onim mjestima, u kojima ne ima fijakera. Analogno tome pripadaće vozarina i ostallm državnim službenicima u sličnim slučajevima.

Za ona mjesta, gdje ne ima tarife, plaćaće se po tač. VI. odluke ministarskog savjeta od 1. X. 1923. D. R. br. 121.400 (prilog 2a) i to od 6 do 18 časova po 30 Dinara, a noću, računajući od 18 časova do 6 časova, po 60 Dinara.

Na kontraktualne službenike (čl. 130. činov. zakona) ne mogu se u pravilu primjeniti propisi uzakonjene uredbe D. R. broj 96.000 : 1920., nu ako je u ugovoru, sklopljenom

izmedju njih i države izričito navedeno, da dotičnom licu pripadaju putni i selidbeei troškovi, te pravo na dnevnice za ma koji rad izvan mjesta redovnog njegovog službovanja, ima se prema riješenju ministarstva financija od 8. XII. 1925. D. R. br. 101.108 i kontraktualcu, ako je njegovo postavljenje odobreno naročitim riješenjem ministarskog savjeta, izuzetno priznati pravo na putne pristojbe po uzakonjenoj uredbi D. R. broj 96.000 : 1920. U tom slučaju ustanovljuje se visina dnevnice i troškova kao i za državne službenike odgovarajućeg ranga.

U smislu al. 2. čl. 45. smatra se službenim putovanjem i seoba službenika iz mjesta, u kojem bude penzionisan u mjesto, gdje se naseli kao penzioner, nu ovo pravo uslovljeno je time, da je dotičnik penzionisan po navršetku punih godina službe. Ovo je imperativna zakonska odredba, pa je stoga isključen svaki odstup od iste. U koliko u budžetu ne bi bio predvidjen naročiti kredit za isplatu selitbenih troškova ovakovih penzionera, vršiće se isplata u smislu odluke ministarstva financija od 13. VIII. 1925. D. R. broj 58.752 na teret kredita, predvidjenih u partiji »putni, podvozni i selitbeni troškovi« budžeta onog ministarstva odnosno one ustanove, u kojoj je podnosilac računa penzionisan kao državni službenik.

Prema odluci iz opšte sjednice glavne kontrole od 13. II. 1926. imadu računi o naknadi putnih, podvoznih i seobnih troškova prethodno pregledati administrativne vlasti, a zatim mjesna kontrola, koja mora da ih saobrazi propisima uzakonjene uredbe D. R. br. 96.000 : 1920. i providi vizumom.

Žalbe protiv obrednica putnih i selitbenih računa potpadaju u smislu rješenja ministarstva financija od 22. XI. 1922. G. D. P. P. broj 54.776 taksi, jer se na nje ne odnosi propis tač. 13. čl. 6. zakona o taksama.

Čl. 46.

Redovne prinadležnosti, predvidjene ovim zakonom, računaju se u dinarima u godišnjim sumama.

U koliko bi se redovne prinadležnosti, odredjene ovim zakonom, pokazale nedovoljne za život, s obzirom na skupoću, dopunjavaće se dodacima na skupoću, koji će se urediti specijalnim zakonom, koji se ima doneti u najkraćem vremenu. Dok se ne donese zakon o dodacima na skupoću, veličinu tih dodataka odredjivaće Ministarski Savet.

*

K čl. 46.

Redovne prinadležnosti, predvidjene u činovničkom zakonu računaju se u dinarima u godišnjim svotama.

Prema al. 2. čl. 46. dopunjuju se redovne prinadležnosti državnih službenika (čl. 28.) dodacima na skupoću, koji se imadu urediti posebnim zakonom. Dok ne bude to učinjeno, ima ministarski savjet odrediti veličinu tih dodataka. To je učinjeno za aktivne službenike odlukom ministarskog savjeta od 17. IV. 1924. D. R. broj 42.300 odnosno nadopunjujućom odlukom od 8. X. 1924. D. R. broj 112.200 (vidi prilog 3., 3./a i 3./b) a za penzionere odlukom ministarskog savjeta od 8. X. 1924. D. R. broj 107.201 (vidi prilog 3./c i 3./d).

Na pitanje, da li se carinsko posredništvo imade smatrati slobodnom profesijom i da li prema tome penzionerima, koji se takovim poslom bave pripada dodatak na skupoću, donijelo je ministarstvo financija riješenje od 29. januara 1924. D. R. br. 110.012, da takovim licima taj dodatak ne pripada. To se odnosi i na one penzionere, koji takav posao ne vrše samostalno, već samo kao ortaci ili pomoćnici poduzeća za carinsko posredovanje.

Odnosno visine ličnih dodataka na skupoću, što penzionerima pripadaju po al. 3. čl. 1. odluke ministarskog savjeta od 8. X. 1924. broj 107.201 o dodacima na skupoću, odlučeno je riješenjem ministarstva financija od 28. V. 1925. D. R. broj 59.311, da se ista ima računati prema razredu skupoće onog mjesta, gdje se je penzioner stalno nastanio nakon penzionisanja. Jednako valja postupiti i onda, ako je promjenjeno mjesto stalnog stanovanja. Nastane li spor o mjestu stalnog prebivanja služiće kao dokaz uvjerenje nadležnog opštinskog poglavarstva (suda).

Daljnjim rješenjem od 3. VI. 1925. D. R. broj 61.693 odlučeno je, da se kod odredjivanja količine ličnog dodatka na skupoću penzionerima ne ima uzeti u obzir stanarinska penzija, što je uživaju po zakonu o opskrbi zemaljskih namještenika od 5. augusta 1914. odnosno po ranije važećim zakonima, koji pored penzije predvidjaju i stanarinsku penziju.

GLAVA V.

Kretanje u službi.

Čl. 47.

Na svakom stepenu osnovne plate služba traje tri godine, posle kog roka stalan državni službenik automatski dobija platu prvog višeg stepena.

Privremeni službenik ostaje na svome stepenu sve dok ne postane stalan. (Čl. 19.).

K čl. 47.

Po al. 1. čl. 47. služba traje 3 godine na svakom stepenu osnovne plate. Nakon izminuća tog roka dobiva stalni službenik automatski platu prvog višeg stepena. Al. 2. pak ovog člana odredjuje, da privremeni službenik ostaje na svojemu stepenu sve dotle, dok ne postane stalan, te se u zagradi naročito poziva na čl. 19. činov. zakona.

Prema tome je uslov za pomicanje sa najbližeg stepena osnovne plate stalnost u službi, a jer se stalnost može da polući nakon navršene treće godine službe jedino na osnovi povoljne ocjene, to je ova potonja okolnost od presudne važnosti za automatsko unapredjenje u osnovnoj plati. Slijedi dakle, da službenik, ma da i nije još položio državni stručni ispit, i ma da prema tome ne može da izadje iz pripravne grupe položajne plate, može ipak preći u drugi stepen osnovne plate, kad je na prvom stepenu te plate navršio tri (izuzetno četiri) godine službe i kad je nakon toga na osnovi povoljne ocjene postavljen za stalnog službenika. Ovaj rok od 3 odnosno 4 godine nije kao onaj u pripravnoj grupi položajne plate minimalan, već maksimalan, pak stoga po njegovu isteku mora službenik biti promaknut na viši stepen osnovne plate. I baš za to, što je ovaj promak, za razliku od unapredjenja u višu grupu položajne plate (čl. 54. činov. zakona)) obavezan, govori al. 1. čl. 47. o automatskom prelazu u viši stepen osnovne plate. Nu i ako jeste za promak iz najnižeg stepena osnove plate na viši jedini uslov navršenje maksimalnog roka od 3 godine i polučenje stalnosti u službi, pa da prema tome ne ima formalne važnosti okolnost, da dotično lice nije jošte položilo propisani stručni ispit, ne smije se ipak s druge strane pustiti s vida, da za odluku komisije o ocjeni za stalnost od ne malog je značenja razlog, s kojega službenik ni u roku od 3 godine nije položio državni stručni ispit. Budući da ocjena, u slučaju povoljnog uspjeha, ima retroaktivnu snagu, to će službenik imati pravo na promak u viši stepen osnovne plaće od dana uslijedile komisijske ocjene.

Ako prelaz na viši stepen osnovne plate pada u prvu polovicu godine, tada se periodske povišice u smislu čl. 255. financijskog zakona za budžet. godinu 1926./27. obračunavaju i isplaćuju 1. jula, a inače 1. januara svake godine. Ovo važi i za prelaz u viši stepen stanarine.

Zakon ne čini nikakove odredbe o tome, tko donosi odluku o periodskom promaku u viši stepen osnovne plate,

ali s obzirom na to, da su te povišice, premda bivaju automatski, vezane uz stanovite, zakonom propisane uslove, potrebno je, da tu odluku donese onaj organ, na čijem rješenju može da se osniva administrativni spor. Kako se pak administrativni spor osniva uvijek na izvršnoj odluci organa, koji predstavlja poslijednju instanciju za konkretan slučaj, a to je kod ličnih odnosa državnih službenika ministar, biće on nadležan, da donese odluku o promaku na viši stepen osnovne plate, odnosno onaj organ, na kojeg je prenešen taj posao. Ti su organi na pr. u smislu odluke ministarskog savjeta od 26. II. 1925. S. br. 263 tač. IV. sl. a) oblasni veliki župani, koji odlučuju o prelazu sviju službenika u području oblasti na viši stepen osnovne plate i stanarine.

Isto tako je naredbom ministarstva financija od 23. XII. 1925. K. br. 6.646 prenešeno odredjivanje prelaza službenika financijske struke u viši stepen osnovne plate i to: a) na pomoćnike ministra za činovnike glavnih grupa, pomoćnih i pripravnih, te za zvaničnike i služitelje pri ministarstvu, b) na delegate za zvaničnike i služitelje pri delegacijama ministarstva financija, u koliko su oni nadležni da ih postavljaju, i c) na upravu monopola za službenike, koje ona postavlja.

Prema istoj uredbi dužni su službenici, koji su stekli pravo na viši stepen osnovne plate, prijaviti to neposrednom starješini, koji će prijavu sa odnosnim dokumentima i svojim primjetbama predložiti nadležnom organu. Prijave ne podleže nikakovoj taksi.

U odluci za prelaz na viši stepen osnovne plate ima se navesti, da su ispunjeni zakonski uslovi za prelaz (t. j. da je službenik navršio tri godine na dotičnom stepenu, odnosno pri prvom prelazu, da je i povoljno ocijenjen) i da mu ne stoje na putu nikakove zaprijeke (čl. 48.—50. i al. 3. čl. 165. činov. zakona). Odluku valja dostaviti službeniku i glavnoj kontroli.

Po ovim će uputama — u koliko nije sa nadležne strane naročiti kakov propis izdan — postupiti svi ostali organi, nadležni za odredjivanje prelaza na viši stepen osnovne plate.

Budući da pak svi po ministru ovlašteni organi za odredjivanje prelaza na viši stepen osnovne plate rade samo po delegaciji nadležnog ministra, to će za riješavanje žalbi protiv njihovih odluka biti nadležan državni savjet.

Čl. 48.

Službenik, koji je dobio slabu ocenu, ili je disciplinski osudjen, zaustavlja se u prelazu na viši stepen.

Slabom ocenom gubi službenik godinu, za koju je slabo ocenjen, a disciplinskom presudom vreme predvidjeno u presudi, i ta mu se godina odnosno vreme predvidjeno presudom, neće računati za prelaz na viši stepen.

Čl. 49.

Disciplinski će sud rešiti, da li ima mesta, da se prelaz na viši stepen plate zaustavi i za vreme samog isledjenja.

O naknadnom računanju privremeno zaustavljenog vremena odlučuje disciplinski sud.

K čl. 48. i 49.

Čl. 48. predvidja slučajeve, kada se zaustavlja prelaz u viši stpen. To će biti: 1. ako je službenik dobio slabu ocjenu, i 2. ako je disciplinski sudjen na kaznu, koja za sobom povlači zaustavljanje napredovanja na viši stepen plate. To su kazne, ustanovljene u tač. 1. i 2. čl. 165. činov. zakona (ukor i umanjenje plate).

Slaba ocjena povlači za sobom po al. 2. čl. 48. gubitak godine, za koju je slabo ocjenjen, a disciplinska presuda vrijeme, odredjeno u presudi (najviše 3 godine). Uslijed toga se službeno vrijeme, koje je na taj način u oba slučaja izgubljeno, ne uračunava za prelaz na viši stepen osnovne plate.

Prema propisu al. 1. čl. 49. može disciplinski sud odrediti, da se zaustavi prelaz u viši stepen plate i za vrijeme samog isljedjenja. To će biti slučaj, ako se već iz toka samog isljedjenja vidi, da će dotičnik vjerojatno biti sudjen na koju od kazna, koja za sobom povlači zaustavljanje u viši stepen osnovne plate.

Al. 2. čl. 49. propisuje, da o naknadnom računanju privremeno zaustavljenog vremena odlučuje disciplinski sud.

Odredba al. 1. čl. 49. fakultativne je prirode, jer je prepušteno rasudbi disciplinskog suda, da li će odrediti zaustavljanje prelaza u viši stepen plate ili ne. Naprotiv će disciplinski sud imati donijeti uvijek jesnu odluku o naknadnom zaračunavanju privremeno za vrijeme isljedjenja zaustavljenog vremena, kada je službenik bilo u opšte riješen krivnje ili nije osudjen na takovu kaznu, koja za sobom povlači zaustavljanje prelaza u viši stepen plate.

Čl. 50.

Ako se protiv državnog službenika otvori krivično isledjenje za zločinstvo ili za kakovo drugo nečasno delo, od dana otvaranja isledjenja zaustavlja se prelaz na viši stepen plate.

Ako državni službenik bude oslobodjen kao nevin, ili pušten ispod sudjenja, u slučaju odustanka privatnog tužioca za dela, koja se kazne po privatnoj tužbi, ili u slučaju zastarelosti, ili oslobodjen iz nedostatka dovoljnih dokaza, disciplinski sud može, radi disciplinskog postupka, rešiti da prelaz na viši stepen ostane i na dalje privremeno zaustavljen.

K čl. 50.

Al. 1. čl. 50. predvidja obligatorno zaustavljanje prelaza na viši stepen osnovne plate, ako je protiv službenika povedeno krivično isljedjenje radi zločinstva ili kakovog drugog nečasnog djela. Pod nečasnim djelima razumjevaju se difamirajući prekršaji na pr. kradja, prevara, pronevjerenje i t. d.

Ni onda, ako bude krivični postupak obustavljen, odnosno, ako bude dotično lice riješeno krivnje, ne mora ipso facto prestati zaustavljenje prelaza u viši stepen plate, jer nadležni disciplinski sud može i u tom slučaju odlučiti, da prelaz na viši stepen ostane i dalje privremeno zaustavljen. To će napose biti onda, ako za to govore razlozi, koji su navedeni kod tumačenja al. 1. čl. 49.

U slučaju čl. 50. teče zaustavljenje prelaza u viši stepen od dana, kada je zametnuto krivično isljedjenje.

Čl. 51.

Broj svih službenih položaja utvrdjuje se financijskim zakonom. Mimo taj broj niko ne može biti postavljen. Nova zvanja ustanovljuju se zakonom.

K čl. 51.

Financijskim zakonom utvrdjuje se broj svih službenih položaja, te se preko tog broja ne može nitko postaviti. Nova zvanja ustanovljuju se zakonom. Ovdje se ne kaže kojim zakonom, pak nije jasno, da li je zakonodavac mislio na specijalni zakon — kako bi to i trebalo da bude — ili se mogu kreirati nova zvanja i financijskim zakonom, kako se to u istinu i zbiva u praksi.

Čl. 52.

Činovnike na položaje u glavnim grupama svih kategorija postavlja Kralj na predlog ministra, a na položaje u ostalim grupama, a tako i sve ostale državne službenike, nadležni ministar, koji ovo pravo može preneti na svoje područne organe.

K čl. 52.

Čl. 52. odgovara u načelu propisu čl. 49. odnosno 90. ustava. Činovnike na položaju u glavnim grupama sviju kategorija postavlja kralj na prijedlog nadležnog ministra. Na položaje u ostalim grupama t. j. u pripravnim i pomoćnim, a tako i sve ostale državne službenike postavlja nadležni ministar. On može to svoje pravo prenijeti na područne organe (vidi o tom pobliže tumačenje čl. 15. i 26.).

Čl. 53.

Stupajući prvi put u državnu službu činovnik, po pravilu, ulazi u najnižu grupu one kategorije, u kojoj je njegova struka i dalje ne može napredovati sve dok ne postane stalan.

U slučaju čl. 17. može lice, koje se istaklo svojim dotadašnjim stručnim radom izuzetno stupiti i u koju višu grupu svoje struke i može se osloboditi polaganja državnog stručnog ispita i to po povoljnom mišljenju Stručnog Saveta.

Ovo važi i za lica, koja stupaju u državnu službu po poslednjem stavu čl. 2.

K čl. 53.

Kod prvog postavljanja stupa državni službenik u pravilu u najnižu grupu one kategorije, u kojoj je njegova struka, te ne može dalje da napreduje, dok ne postane stalnim. Izuzetak od tog pravila tvore lica navedena u al. 2. i 3.

čl. 53. To su lica, koja su se istakla svojim dotadanjim stručnim radom (čl. 17.), te svojim javnim radom uopšte (poslijednja alineja čl. 2.). Ova lica mogu stupiti i u koju višu grupu svoje struke. Isto tako mogu na temelju posebnog mišljenja stručnog savjeta biti oproštena od polaganja stručnog ispita.

Čl. 54.

Za prelaz iz pripravnih grupa ustanovljuju se državni stručni ispiti. U pravilima o ispitima, koja će propisati nadležni ministri, odrediće se mesto i sastav ispitnih komisija, rokovi za sticanje prava za polaganje ispita i postupak. Rokovi ne mogu ni u kom slučaju biti duži od tri godine od dana stupanja u službu.

Pojedine struke mogu i za prelaz iz drugih grupa propisati državne stručne ispite.

K čl. 54.

Kako je za prelaz na viši stepen osnovne plate uslov, da je službenik navršio 3 godine službe i da je komisijski povoljno ocijenjen, tako je prema čl. 54. za prelaz iz pripravnih grupa bitni uslov položenje stručnog ispita. Uslijed toga ne će moći službenik — ma bila i upražnjena mjesta u višoj grupi — preći iz pripravne u pomoćnu grupu sve da je i postigao stalnost, ako nije položio rečeni ispit.

Što više moći će komisija za ocjenu prema okolnostima uskratiti i potvrdu stalnosti, ako se dotičnik nije prijavio za ispit, što ima za poslijedicu odpust iz službe (čl. 19. činov. zakona).

Pravila o ispitima propisuje nadležni ministar. U tim pravilima odrediće se mjesto i sastav ispitnih komisija, zatim rokovi za sticanje prava na polaganje ispita — koji ne mogu biti dulji od tri godine, računajući od dana stupanja u službu —, te postupak kod samog ispita. Pojedine struke mogu propisati državne stručne ispite i za prelaz iz drugih grupa, na pr. iz pomoćne. Dosada su takova pravila izdali ministri: zdravlja, vjera, šuma i rudnika, poljoprivrede i voda, financija, unutrašnjih djela, pošta i telegrafa, trgovine i industrije i ministar gradjevina.

Po T. broj 9. zakona o taksama (dopuna od god. 1923. čl. 3.) plaća se taksa od 20 Din. za prijavu o polaganju državnog stručnog ispita, zatim 30 Din. za uvjerenje o položenom ispitu. Za odobrenje ponovnog ili naknadnog ispita plaća se taksa od 30 Din. Organi financijalne kontrole ne plaćaju takse.

Čl. 55.

Ako činovnik ima višu spremu od one, koja se traži za struku u kojoj se nalazi, može mu se uvažiti ta viša sprema kao olakšica za polaganje državnih stručnih ispita. Te olakšice mogu se predviditi za svaku struku, pravilima o polaganju ispita.

K čl. 55.

Činovniku, koji ima višu spremu od one, koja se traži za struku, u kojoj se nalazi, može se uvažiti ova viša sprema kao olakšica za polaganje državnog stručnog ispita. Te olakšice mogu se predviditi za svaku struku u pravilima o polaganju ispita.

Čl. 56.

Činovnik, i ako je položio ispit, ne može preći u pomoćnu grupu iz pripravne, ako nije u njoj, od dana stupanja u službu proveo u službi, koja mu se računa za napredovanje, najmanje tri godine dana.

K čl. 56.

U čl. 56. ustanovljen je minimalan rok od tri godine, koje mora državni službenik provesti u službi, da uzmogne preći iz pripravne u pomoćnu grupu. Dok dakle službenik nije navršio 3 godine službe ne može doći u pomoćnu grupu sve da je i položio državni stručni ispit. Nu i ako je službenik navršio tri godine službe i položio ispit, može ipak da i dalje ostane u pripravnoj grupi, jer načelno može preći u višu grupu tek onda, kad se u njoj upražni jedno mjesto. Napredovanje u grupama nije dakle po zakonu automatsko ni obavezno, ma da su ispunjeni svi zakonski uslovi.

Čl. 57.

Za stupanje u dalje grupe činovničkih kategorija odredjuju se najmanji rokovi, koje mora činovnik da navrši od dana stupanja u službu i to:

U I. kategoriji:

za 7. grupu 5 godina;
za 6. grupu 8 godina;
za 5. grupu 12 godina.

U II. kategoriji:

za 3. grupu 7 godina;
za 2. grupu 12 godina;
za 1. grupu 15 godina.

U III. kategoriji:

za 2. grupu 9 godina;
za 1. grupu 15 godina.

Rokovi utvrdjeni za I. kategoriju ne važe za one činovnike koji, prema Ustavu ili drugom zakonu, mogu stupiti u više grupe i pre ovih rokova.

Čl. 58.

Za stupanje u grupe zvaničnika i služitelja odredjuju se najmanji rokovi, koje mora službenik da navrši, od dana stupanja u službu i to:

Zvaničnik:

za 2. grupu 7 godina;
za 1. grupu 15 godina.

Služitelj:

za prvu grupu 12 godina.

Čl. 59.

U rokove koji se traže za kretanje po grupama ne računaju se one godine, u kojima je službenik bio slabo ocenjen, odnosno ono vreme, za koje mu je napredovanje zaustavljeno disciplinskom presudom.

Čl. 60.

U propisima o organizaciji pojedinih struka državne službe odredjivaće se koja se sve služba, i u kojoj meri, računa za napredovanje u struci.

K čl. 57.—60.

U čl. 57. odredjeni su minimalni rokovi, koje mora da navrše činovnici, a u čl. 58. zvaničnici i služitelji, od dana stupanja u službu za stupanje u daljnje grupe.

Za ostale više grupe u I. kategoriji nije odredjen rok, nu logično mora se uzeti, da je i za ove grupe minimalni rok od 12 godina.

U al. 1. čl. 57. odredjeni rokovi za stupanje iz grupe u grupu predvidjaju normalan slučaj t. j., da je stanoviti službenik već pri prvom stupanju u državnu službu ušao u dotičnu kategoriju i da je u ovom članu navedeni broj godina neprekidno proveo u istoj kategoriji. Zakonodavac je naime dužinu rokova odredio prema vremenu, koje je držao potrebnim, da službenik, radeći u dotičnoj struci, stekne praksu, koja ga čini sposobnim da zauzme viši položaj. To izlazi i od tuda, što je u čl. 67. činov. pakona izrično rečeno, da se za osnovnu platu računaju sve dotadašnje godine službe, dočim je u pogledu kretanja po grupama u čl. 60. istog zakona ostavio svakoj struci, da to pitanje reguliše po svojim potrebama.

Jedan izuzetak predvidja čl. 15. uredbe o razvrstavanju, koja odredjuje, da se činovnicima, koji su po zakonu prevedeni, a koji su prekinuli svoje školovanje prije nego li su stupili u državnu službu, da bi se odazvali svojoj dužnosti u srpskoj ili crnogorskoj vojsci u ratu za oslobodjenje i ujedinjenje ili da bi dobrovoljno učestvovali u istom ratu, godine provedene tako u vojsci preko redovnog roka imadu računati za rokove, predvidjene u čl. 57. Ova se ali pogodnost ne proteže na ona lica, koja su služila u dobrovoljačkoj službi prije navršene 21. godine života, a kasnije su stupila u vojsku radi odsluženja redovnog roka, jer se takova lica ne mogu smatrati dobrovoljcima u smislu zakona od 31. decembra 1921. o dobrovoljcima, pa prema tome ne mogu ni uživati pogodnosti, odredjene članom 9. toga zakona. Pogodnost iz čl. 15. uredbe proteže se i na ona lica, koja su u poslijednjim mjesecima pred početak svjetskog rata apsolvirala svoje nauke, ali zbog buknuća rata nisu stupila u službu, jer su morala u vojsku.

Al. 2. čl. 57. propisuje, da rokovi, utvrdjeni za I kategoriju ne važe za one činovnike, koji prema ustavu ili

drugom zakonu mogu stupiti u više grupe i prije tih rokova. Ovaj se propis odnosi na činovnike, koji se postavljaju izborom. To su sudije, u koliko po zakonu potpadaju izboru, zatim članovi glavne kontrole i univerzitetski profesori.

U rokove, koji se traže za kretanje po grupama, ne računaju se prema čl. 59. one godine, u kojima je službenik slabo ocijenjen, odnosno vrijeme za koje mu je napredovanje obustavljeno disciplinskom presudom (al. 3. čl. 165.). Ovdje se misli na položajne plate.

Prema čl. 60. odrediće se u propisima o organizaciji pojedinih struka državne službe, koja se sve služba i u kojoj mjeri, računa za napredovanje u službi. Iz stilizacije ovog člana jasno je, da se ovdje misli na budućnost.

Budući, da se ovdje govori o napredovanju u struci, to se očito misli na napredovanje po grupama, a ne po osnovnoj plati, koje biva automatski.

Čl. 61.

Po pravilu na upražnjena mesta uzimaju se činovnici dotične struke, ako ispunjavaju uslove, koji se zakonom traže. Samo ako takovih nema može se uzeti i lice iz druge struke, koje ima zakonske uslove, a ako i takovih nema, onda i lica van državne službe, a na povoljnu ocenu Stručnog Saveta.

Da li će se odabiranje vršiti iz celokupnog broja lica dotične struke, ili će se to ograničiti, bilo teritorijalno ili po nadleštvima, ili će se mesta popunjavati konkurzima, propisaće se uredbama, koje će se izdavati za svaku pojedinu struku.

K čl. 61.

U pravilu dolaze prvenstveno na upražnjena mjesta činovnici dotične struke, ako ispunjavaju zakonom propisane uslove. Ako pak neima takovih kandidata, tada mogu doći u obzir i lica iz druge struke, koja posjeduju zakonske uslove. U pomanjkanju jednih i drugih mogu se na upražnjena mjesta uzeti kvalifikovana lica i izvan službe, nu u ovom slučaju imaće se prethodno zatražiti ocjena stručnog savjeta.

U smislu al. 2. čl. 61. propisaće se uredbama, koje će se izdavati za svaku pojedinu struku, način, kako će se vršiti propis al. 1. ovoga člana. To može biti tako, da dolaze u obzir lica iz cjelokupnog broja službenika dotične struke, koja imadu uslove za dotično mjesto ili pak da se odabiranje tih lica vrši samo teritorijalno na pr. iz jedne oblasti ili po nadleštvima na pr. samo iz ministarstva. Treći način, što ga predvidja al. 2. čl. 61. jeste da se upražnjena mjesta popunjavaju konkurzom. Ove su dakle odredbe fakultativne prirode, te je prepušteno slobodnoj rasudbi nadležnog ministra, kako će postupiti u konkretnom slučaju

Čl. 62.

Pri popunjavanju upražnjenih mesta važiće ova načela:

1. Prvenstvo imaju kandidati, koji imaju najviše svojstava, koja ih čine naročito sposobnima za mesto, koje se popunjava. Pri tom treba imati u vidu ne samo najbolju godišnju ocenu u poslednje tri godine, nego i najveće stručno i životno iskustvo, karakter i izvesnu naročitu spremu. Kod kandidata za početničke položaje prvenstvo se osniva na boljim školskim i stručnim svedočbama i uverenjima o dotadanjem opštem vladanju.

2. Pri jednakoj sposobnosti imaju prvenstvo oni, koji su pre toga već služili ili duže služili u neposrednoj nižoj grupi, zatim oni, koji su služili ili duže služili u grupi nižoj od ove a u slučaju jednakosti i ovih uslova, oni koji su od dana stupanja u službu duže vremena u službi, koja im se računa za napredovanje.

3. Uz ostale jednake uslove, prvenstvo na položaje u glavnim grupama centralnih nadleštava imaju lica, koja su izvesno vreme provela na dužnosti u područnim nadleštvima iste struke, a izmedju ovih imaju prvenstvo oni, koji su bili odnosno duže bili sa službom u krajevima, u kojima su prilike za život naročito teške, što će se uredbom označiti. Ovi poslednji imaju, pod jednakim uslovima, u opšte prvenstvo na upražnjena mesta u lakim krajevima.

4. Ako su svi ostali uslovi jednaki, prvenstvo imaju ratni invalidi, a medju njima oni, koji su ocenjeni kao teži.

5. Pri odredjivanju broja stručnog podmlatka (početnika) treba imati na umu da se izvestan broj mesta u grupama ima stalno popunjavati licima, koja su zadobila uslove za prelaz iz niže kategorije u višu. Ovaj će broj svaka struka za sebe odrediti.

6. Pri primanju u privremenu službu prvenstvo imaju oni, koji su službu napustili radi odsluženja roka u vojsci, ako se za tri meseca po odsluženju prijave na službu.

K čl. 62.

U vezi sa čl. 61. postavljena su u čl. 62. načela, po kojima valja postupiti pri popunjavanju upražnjenih mjesta.

1. U prvom redu dolaze u obzir kandidati, koji po svojim svojstvima posjeduju naročitu sposobnost za mjesto, koje ima da se popuni. Mjerilo za prosudjenje tih sposobnosti jest:

a) najbolja godišnja ocjena u poslijednje 3 godine (al. 2. čl. 84.);

b) najveće stručno i životno iskustvo, i

c) karakter i izvjesna naročita sprema.

Naročitu sposobnost za stanovito mjesto imaće svakako ono lice, koje je dužim službovanjem u stanovitoj struci odnosno u stanovitoj grani uprave steklo potrebito stručno znanje i iskustvo, kako valja vršiti službu u cilju, da se unaprijedi javni interes. Ove podatke imaće da pruži službenički list, u koji se upisuje godišnja službenikova ocjena (čl. 87.).

Naročita sprema dolazi u obzir, kada se radi o popunjenju mjesta, za koje se traži kakovo specijalno znanje za vršenje dotične službe, dočim će za prosudjenje službenikova karaktera biti mjerodavno lično opažanje starješine.

Kod kandidata za početničke položaje imadu prvenstvo lica, koja mogu da se iskažu boljim školskim i stručnim svjedodžbama i uvjerenjem nadležnih policijskih vlasti o dosadanjem opštem vladanju (al. 1. tač. 2. i 3. i al. 2. čl. 4. činov. zakona).

2. Pri jednakoj sposobnosti imadu prvenstvo lica:

a) koja su prije toga već služila ili duže služila u neposrednoj nižoj grupi;

b) koja su već služila ili dulje služila u grupi nižoj od one, spomenute pod a);

c) koja se u slučaju jednakosti uslova, navedenih pod a) i b) od dana, kada su stupila u službu, duže nalaze u službi, koja im se računa za unapredjenje.

3. Uz ostale uslove (pod 1. i 2.) imadu prvenstvo na položaje u glavnim grupama centralnih nadleštva lica:

a) koja su izvjesno vrijeme provela na dužnosti u područnim nadleštvima iste struke, na pr. lica, koja su služila kod gradjevinske direkcije, pak su premještena u ministarstvo gradjevina;

b) pred onim napomenutim pod a) lica, koja su služila ili dulje služila u krajevima, gdje su životne prilike osobito teške.

Ovakova lica imadu pod jednakim uslovima uopšte prvenstvo na mjesta, koja su upražnjena u lakšim krajevima. Uredbom će se označiti, koji su to krajevi, gdje su teže životne prilike.

Te će krajeve analogno propisu al. 8. čl. 137. činov. zakona utvrditi ministarski savjet.

4. Ako su inače svi uslovi jednaki, koje se traži pod tač. 1.—3., imadu prvenstvo ratni invalidi, a medju njima oni, koji su ocijenjeni kao teži.

U smislu tač. 5. čl. 62. ima svaka struka za sebe budžetom (čl. 51. činov. zakona) za svaku godinu unaprijed odrediti broj mjesta, na koja će se postavljati stručni podmladak (pripravnici). Od ovako ustanovljenih mjesta u grupama, ima se izvjestan broj rezervisati za ona lica, koja su stekla uslove za prelaz iz niže u višu kategoriju. To su lica, koja su naknadno stekla višu školsku spremu.

Prema tač. 6. čl. 62. imadu kod primanja u privremenu službu prvenstvo ona lica, koja su napustila službu radi odsluženja roka u vojsci, nu pod uslovom, da su se unutar roka od 3 mjeseca prijavila na službu.

Čl. 63.

Iz struke u struku iste kategorije činovnik može preći samo ako se i za struku, u koju ulazi traži ista školska sprema, koja se traži za struku iz koje izlazi.

K čl. 63.

Prelaz iz struke u struku iste kategorije omogućen je samo onda, ako se i za struku, u koju činovnik prelazi, traži ista školska sprema, koja se traži za struku, iz koje izlazi.

U tom slučaju imade se u smislu riješenja glavne kontrole od 1. II. 1924. broj 2.522 dostaviti istoj ukaz odnosno odluka o prelazu u novu struku i ovjeren prijepis poslijednje odluke o unapredjenju odnosno o postavljenju u dotičnoj struci. Izvještaju valja priložiti sve dokumente, kojima se

utvrdjuje, da su ispunjeni svi uslovi, koje za takove slučajeve propisuje glava V. činovničkog zakona, te podatke o godinama službe i o školskoj spremi.

Čl. 64.

Prelazeći iz struke u struku iste kategorije, činovnik može ući najviše u onu grupu nove struke, koja odgovara grupi u kojoj je bio, a po svojoj volji i u najbližu nižu grupu.

Ako činovnik prelazi u grupu, za koju je uslov i položeni državni stručni ispit, potrebno je da predhodno položi ovaj ispit po propisima struke u koju ulazi. U slučaju, da je u struci iz koje izlazi već položio državni stručni ispit, polagaće u novoj struci samo one predmete, koje nije položio u predhodnoj struci.

Od polaganja državnog stručnog ispita u novoj struci, nadležni ministar, na povoljno mišljenje Stručnog Saveta može izuzetno osloboditi onog činovnika, koji iz jedne od glavnih grupa svoje predhodne struke prelazi u jednu od tih grupa nove struke. Propisima o uredjenju pojedinih grana državne službe predvideće se, da li se ovo oslobodjenje dopušta.

Ovim se odlukama ne menjaju rokovi ni ostali uslovi predvidjeni za kretanje u službi.

Činovnik koji prelazi iz struke u struku ne može u novoj struci napredovati, dok u njoj ne dobije godišnju ocenu.

K čl. 64.

Čl. 64. propisuje uslove, pod kojima može činovnik preći iz struke u struku iste kategorije. Ti uslovi su sledeći:

1. Prelaz je moguć najviše u onu grupu nove struke, koja odgovara grupi, u kojoj je činovnik bio do sada. Po svojoj volji može uči i u najbližu nižu grupu.

U koliko je za prelaz u dotičnu grupu uslov i položeni državni stručni ispit (t. j. u pomoćnu grupu), mora činovnik prethodno položiti taj ispit i to po propisima struke, u koju ulazi. Ako je u predjašnjoj struci već položio ispit, položiće isti u novoj struci samo iz onih predmeta, iz kojih ga nije položio u prvospomenutoj struci.

3. Nadležni ministar može na povoljno mišljenje stručnog savjeta osloboditi od polaganja stručnog ispita onog činovnika, koji iz jedne od glavnih grupa svoje predjašnje struke prelazi u jednu od glavnih grupa nove struke.

Takov beneficij mora ali biti naročito predvidjen u propisima o uredjenju pojedinih grana državne službe (čl. 60.). Tu se misli na slučaj, predvidjen u al. 2. čl. 54. činov. zakona, kada je na ime u stanovitoj struci propisan naročiti stručni ispit za prelaz iz viših grupa.

I u slučajevima, predvidjenim u čl. 64. moraju se održavati rokovi i ostali uslovi, predvidjeni za kretanje u službi (čl. 57.). Isto tako traži se i u tim slučajevima za napredovanje u novoj struci godišnja ocjena (al. 1. tač. 2. čl. 72.).

Svi ti prelazi medjutim pretpolažu činjenicu, da u momentu, kada su za prelaz iz struke u struku ispunjeni svi gore navedeni uslovi, ima praznog mjesta u dotičnoj struci.

Čl. 65.

Iz kategorije u kategoriju činovnik može preći samo ako ima ili naknadno stekne školsku kvalifikaciju, koja se traži za struku nove kategorije. Dalje važe i za ovaj slučaj odredbe predhodnog člana.

K čl. 65.

Čl. 65. predvidja mogućnost prelaza iz jedne kategorije u drugu. Za ovakav prelaz potrebno je, da dotično lice (ako je već prije nije imalo, što će u pravilu i biti slučaj) stekne školsku kvalifikaciju, koja se traži za struku nove kategorije. Inače treba da budu i u slučaju čl. 65. ispunjeni uslovi, predvidjeni u čl. 64. glede stručnog ispita i godišnje ocjene.

Čl. 66.

Iz struke državne službe za koju ne važi ovaj zakon u struku za koju važi, kao i iz samoupravne službe i slobodne profesije u državnu službu, mogu pojedina lica, uz povoljno mišljenje Stručnog Saveta, preći samo ako imaju školsku spremu, koja se traži za struku, u koju ulaze.

Propisima o uredjenju pojedinih grana državne službe propisaće se, da li se ovakovi prelazi dopuštaju, uslovi pod kojima će se takova lica primati u grupe i da li će se, i pod kojim uslovima, oslobodjavati polaganja državnog stručnog ispita.

Kad ovakvo lice stupi u jednu grupu za koju je propisan izvestan najmanji rok službe može dalje napredovati samo po propisima ovog zakona, s tim da se za napredovanje ima smatrati kao da je u vremenu stupanja u grupu imalo onoliko vremena državne službe, koliko se najmanje traži za stupanje u tu grupu.

K čl. 66.

Na osnovi povoljnog mišljenja stručnog savjeta mogu pojedina lica preći iz struke državne službe, za koja ne važi činovnički zakon na pr. iz saobraćajne (železničke) službe odnosno iz samoupravne službe ili iz slobodne profesije u državnu službu, koja je uredjena spomenutim zakonom, nu samo uz uslov, ako imadu onu školsku spremu, koja je propisana za struku, u koju bi imala ući takova lica.

Ovim propisima dakle dana je rečenim licima tek mogućnost, da postanu državnim službenicima po odredbama činov. zakona, dočim se imadu uslovi o takovom prelazu odnosno ulazu u smislu al. 2. čl. 66. normisati u pravilima o uredjenju pojedinih grana državne službe. Tu se imadu propisati i uslovi, pod kojima će se dotična lica oslobadjati od polaganja stručnog državnog ispita.

Ako na pr. jedno od lica, napomenutih u al. 1. čl. 66. kod prelaza udje u 7. grupu, za koju se i prema propisu čl. 57. traži u I. kategoriji najmanje 5 godina službe, moći će preći u 6. grupu te kategorije, ako je u 7. grupi provelo bar 3 godine, bez obzira na to, da li ima ili ne 8 godina službe, koje se vrijeme kao minimalno traži za ulaz u 6. grupu, jer se prema al. 3. čl. 66. ima smatrati, da je to lice, prelazeći u državnu službu, imalo 5 godina službe, koja je potrebna za ulaz u 7. grupu I. kategorije.

Čl. 67.

Činovnik, koji prelazi iz kategorije u kategoriju dolazi na onaj stepen osnovne plate u novoj kategoriji, koji odgovara broju godina službe, koje mu se po ovom zakonu računaju za osnovnu platu.

Činovnik, koji prelazi iz državne službe, za koju ne važi ovaj zakon u službu, za koju važi, dolazi na onaj stepen osnovne plate, koji odgovara broju godina njegove dotadanje državne službe. U ovo vreme neće se računati godine, koje je on po propisima svoje dotadanje struke izgubio za napredovanje.

Licima, koja prelaze iz samoupravne službe ili iz slobodne profesije odrediće nadležni ministar, po povoljnom mišljenju Stručnog Saveta, a sporazumno sa Financijskim Odborom Narodne Skupštine, osnovnu platu prema kvalifikacijama u godinama dotadanjeg zanimanja. Isto važi i za lica, koja su stupila u državnu službu po poslednjem stavu čl. 2.

Sva napred pomenuta lica dobijaju položajnu platu one grupe u koju ulaze. Ako su ova lica privremeni činovnici, ili kao takovi ulaze u državnu službu, dobijaju prinadležnosti privremenih službenika.

K čl. 67.

Čl. 67. reguliše pitanje napredovanja u osnovnoj plati, kada činovnik prelazi iz jedne kategorije u drugu. U al. 1. odredjuje se, da u takovom slučaju dolazi dotično lice na onaj stepen osnovne plate u novoj kategoriji, koji odgovara broju godina službe, koje mu se po činovničkom zakonu računaju za osnovnu platu. Ako je dakle na pr. pri izlazu iz II. kategorije imao činovnik 6. stepen osnovne plate sa 6.600 Din, dobiće i u I. kategoriji osnovnu platu 6. stepena sa 9.000 Din.

Al. 2. čl. 67. predvidja slučaj, kada činovnik prelazi iz državne službe, za koju ne važi činovnički zakon (vidi tumačenje čl. 66.) u službu za koju važi. U tom slučaju dolazi u onaj stepen osnovne plate, koji odgovara broju godina njegove dotadanje državne službe. Nu u ovo vrijeme ne će se računati one godine, koje je činovnik, po propisima svoje dotadanje struke, izgubio za napredovanje (vidi čl. 48. činov. zakona).

Al. 3. čl. 67. ima u vidu prelaz iz samoupravne službe ili iz slobodne profesije u državnu službu. Ovakovim licima odrediće nadležni ministar na osnovu povoljnog mišljenja stručnog savjeta u sporazumu sa financijskim odborom narodne skupštine osnovnu platu prema kvalifikacijama u

godinama dotadanjeg zanimanja. Ako na pr. ovakovo lice imade akademsku spremu i bude primljeno u struku, za koju je po zakonu propisana ova sprema, ući će u I. kategoriju sa osnovnom platom, koja odgovara godinama vršenja prijašnjeg zvanja sa već polučenom školskom spremom, koja se traži za I. kategoriju. Ovo važi i za ona lica, koja su stupila u državnu službu po poslijednjoj alineji čl. 2. činov. zakona (vidi tumačenje čl. 2.).

Al. 3. čl. 67. nadopunjena je sa čl. 15. zakona o budžetskim dvanajstinama za decembar 1925. i januar-mart 1926., kojim se ovlašćuje ministar financija, da u vremenu od 1. marta 1926. može izuzetno od postupka, propisanog cit. al. 3. čl. 67. svojim riješenjem, dakle bez sporazuma sa financijskim odborom narodne skupštine, primiti, po saslušanju stručnog savjeta, u državnu službu lica iz privatne bankarsko-knjigovodstvene službe. Vrijeme efektivno provedeno u toj službi može se uračunati kao vrijeme provedeno u državnoj službi sa osnovnom i položajnom platom i stanarinom i to računajući: do 5 godina ove službe svaku godinu za 9 mjeseci državne službe, od 5—10 godina rečene službe svaku godinu za 7 mjeseci državne službe, od 10—15 godina iste službe svaku godinu za pet mjeseci državne službe, a od 15—20 godina spomenute privatne službe svaku godinu za tri mjeseca državne službe. Nu ovako priznati broj godina, ne može ukupno premašiti 10 godina državne službe.

Ovo priznato vrijeme računaće se navedenim licima u ličnu penziju tek nakon što provedu 10 efektivnih godina u aktivnoj državnoj službi, a za sticanje prava na porodičnu penziju, računa se priznato vrijeme u rok, napomenut u čl. 144. činov. zakona bez obzira na vrijeme provedeno u državnoj službi.

Broj lica, koja se mogu na temelju čl. 15. zakona o rečenim budžetskim dvanajstinama primiti u državnu službu, ne može biti veći od dvadeset.

Poslijednja alineja čl. 67. daje svim ovim licima pravo na položajnu platu one grupe, u koju ulaze. Ako su ta lica privremeni činovnici ili budu kao takovi primljeni u državnu službu, tada im pripadaju prinadležnosti privremenih službenika (čl. 44. činov. zakona).

Čl. 68.

Ista načela važe i za zvaničnike i služitelje u pogledu prelaza iz niže u višu vrstu državne službe kao i iz državne službe, za koju ne važi ovaj zakon u službu za koju važi i iz samoupravne službe u državnu.

K čl. 68.

Prema čl. 68. važe odnosno prelaza iz niže u višu vrstu državne službe ista načela za zvaničnike i služitelje, koja su mjerodavna za činovnike. Ta su načela sadržana u članovima 63., 64., 65., 66. i 67. zakona, gdje je riječ o uslovima, uz koje je dozvoljen prelaz iz struke u struku iste kategorije, nadalje iz kategorije u kategoriju, iz struke državne službe, za koju ne važi činov. zakon u struku, za koju važi taj zakon, te napokon prelaz iz samoupravne službe i iz slobodne profesije u državnu službu.

Svi ti prelazi su dakle prema čl. 68. mogući kod zvaničnika pod navedenim uslovima, pa stoga, ako zvaničnik poluči školsku spremu, propisanu za onu kategoriju, u koju hoće da predje, ne ima za takav prelaz nikakovih načelnih zaprijeka. U tom su pogledu mjerodavne slijedeća načela:

1. U smislu odredbe čl. 64. zakona, može zvaničnik ući najviše u onu grupu nove kategorije, koja odgovara grupi u kojoj je bio.

To može da bude u I. i II. kategoriji samo pripravnička, a u III. kategoriji 3. i 4. grupa, uzimajući, da zvaničničkoj grupi odgovara činovnička grupa, koja je po plati ravna ili najbliža viša, ako je na ime zvaničnička plata viša od niže činovničke.

2. Pri prelazu iz zvaničničke službe u činovničku kategoriju dolazi zvaničnik prema čl. 67. zakona na onaj stepen osnovne plate u toj kategoriji, koji odgovara broju godina službe, koje mu se računaju za osnovnu platu. Tu se uzimaju u obzir i sve godine, što ih je u službi proveo kao zvaničnik.

3. Ako je zvaničnik u predjašnjoj službi stekao stalnost, on tu stalnost zadržava i na novom položaju. Ova stalnost medjutim ne isključuje mogućnost, da stalan zvaničnik, ulazeći u jednu od činovničkih kategorija, stupi u istu kao pripravnik.

4. Što se tiče napredovanja u kategoriji, u koju zvaničnik stupa, ne mogu se računati godine zvaničničke službe u rokove za unapredjenje propisane u čl. 57. činov. zakona sve dotle, dok se prema čl. 60. istog zakona ne odredi u svakoj struci, u kojoj će se mjeri i koje zvaničničke godine računati za unapredjenje u pojedinim kategorijama. Nije na ime isključeno, da će biti struka, koje u opšte neće priznavati zvaničničke godine drugih struka za napredovanje u činovničkim kategorijama.

Čl. 69.

Činovnici glavnih i pomoćnih grupa I. i II. kategorije, osim prvih triju grupa I. kategorije,

mogu po potrebi službe izuzetno i najdalje za godinu dana, a po svom pristanku i duže biti upotrebljeni na rad u srodnim strukama neposredne niže kategorije. Takav činovnik zadržava sva prava svoje kategorije i vreme provedeno na ovom radu računa mu se u rokove za napredovanje u njegovoj kategoriji. Naredjenje izdaje nadležni ministar.

Činovnici glavnih grupa II. i III. kategorije mogu po potrebi službe, a po saslušanju Stručnog Saveta, izuzetno biti upotrebljeni u neposredno nižim grupama srodnih struka neposredno više kategorije. Trajanje takve upotrebe odredjuje nadležni ministar na predlog Stručnog Saveta. Službeno vreme u ovoj struci računa se za napredovanje u staroj po srazmeri najmanjih rokova dotičnih grupa jedne i druge kategorije. Dok je na radu u novoj struci može napredovati u staroj, a da se upotrebljavanje njegovog rada u novoj struci ne prekida.

K čl. 69.

Al. 1. čl. 69. dopušta mogućnost, da budu činovnici glavnih i pomoćnih grupa I. i II. kategorije — osim prvih triju grupa I. kategorije — po potrebi službe izuzetno i najviše kroz godinu dana, a njihovim pristankom i duže, upotrebljavani na radu u srodnim strukama neposredno niže kategorije. Takav činovnik pridržava sva prava svoje kategorije, te mu se i vrijeme, provedeno na tom službovnom opredjeljenju računa u rokove za napredovanje u njegovoj kategoriji. Medjutim s obzirom na čl. 101. činov. zakona, koji se mora restriktivno tumačiti, moći će takovo upotrebljavanje u svakoj struci niže kategorije biti samo kod istog nadleštva, gdje je dotičnik postavljen.

Prema al. 2. čl. 69. mogu naprotiv činovnici glavnih grupa II. (2. i 3. grupa) i III. (1. grupa) kategorije po potrebi službe, a po saslušanju stručnog savjeta biti izuzetno upotrebljeni na radu u neposredno nižim grupama srodnih struka neposredno više kategorije, dakle u I. odnosno u II kategoriji. Trajanje takovog rada odredjuje nadležni ministar na prijedlog stručnog savjeta.

Službeno vrijeme u novoj struci računa se za napredovanje u staroj prema razmjeru najmanjih rokova dotičnih grupa jedne i druge kategorije. Upotrebljenje činovnika u novoj struci ne spriječava njegovo napredovanje u staroj.

Čl. 70.

Niko ne može, bez svoga pristanka, biti postavljen na niži položaj od onoga, koji već ima.

K čl. 70.

Čl. 70. utvrdjuje pravo službenika na stečeni položaj u službi, odredjujući, da nitko ne može biti bez svog pristanka postavljen na niži položaj od onoga, koji već ima. Izuzetak sadržaje al. 1. čl. 69. i čl. 232. činov. zakona.

Čl. 71.

Državni službenici mogu biti premešteni na upražnjena mesta i bez svoje volje, a po neminovnoj potrebi službe.

Premeštenom službeniku pripadaju troškovi za putovanje i seobu.

Samo kad službenici budu premešteni po svojoj molbi, ili kad dva službenika, sa odobrenjem nadležnog organa, promene svoja službena mesta, ne pripada im trošak za putovanje i seobu.

Premeštenje iz mesta u mesto ne može biti pre isteka dve godine dana službe u mestu iz koga se premešta. Ovaj rok ne važi za premeštenje iz jednog mesta u drugo u slučaju predhodnog stava.

Odluku o premeštaju donosi onaj organ, koji donosi odluku o postavljanju na položaj.

Odredbe o premeštenju ne važe za službenike, kojima je specijalnim zakonom zajamčena nepokretnost.

Odredbe o stalnosti i nepokretnosti činovnika ne važe za poslanike na strani, šefove diplomatskih misija, velike župane, okružne načelnike i sreske poglavare.

K čl. 71.

Čl. 71. daje državnoj vlasti pravo, da može državnog službenika premjestiti na upražnjena mjesta i protiv njegove volje, ako to traži neminovna potreba službe. Odluka o pre-

mještaju prinadleži onom organu, koji je postavio službenika (al. 5. čl. 71.). Budući da se propis al. 1. čl. 71. ima smatrati jednim izuzetkom od al. 4. ovog člana, po kojoj se izrično zabranjuje premještenje službenika iz mjesta u mjesto prije isteka dviju godina dana službe u mjestu, iz kojega se službenik premješta, to se odredba al. 1. ima restriktivno tumačiti t. j. premještenje dotičnog lica može da uslijedi samo na mjesto, koje se upraznilo ili koje je eventualno novo ustrojeno.

Premještenom službeniku pripadaju troškovi za putovanja i seobu, osim slučaja (al. 3. čl. 71.), kad je službenik premješten na svoju molbu ili kad 2 službenika sa odobrenjem nadležnog organa, promjene svoja službena mjesta.

Ministarstvo Financija, izdalo je u pogledu traženja naknada troškova za seobu porodica i pokućtva objašnjenje od 30. V. 1924. D. R. br. 47.148 (vidi prilog br. 4.).

Ako su muž i žena državni službenici u jednom te istom mjestu, pa budu oboje istodobno premješteni u drugo isto mjesto, ne pripada ženi odvojeno naknada selitbenih troškova, već će se prema riješenju ministarstva financija od 10. II. 1925. D. R. br. 135.146 : 1924. u tom slučaju i ona smatrati članom porodice, te će se i na nju odpadajući selitbeni trošak zaračunati u računu, što ga podnosi suprug.

Prema al. 6. čl. 71. ne mogu se premjestiti državni službenici, čija je nepokretnost zajamčena specijalnim zakonima. To su na pr. sudije.

Na poslanike na strani, zatim na šefove diplomatskih misija, te na velike župane i sreske poglavare ne odnosi se propis al. 4. čl. 71. o nepokretnosti (al. 3. čl 248. činov. zakona).

GLAVA VI.

Ocenjivanje.

Čl. 72.

Ocenjivanje državnih službenika vrši se:

1. kad se odlučuje o stalnost; i
2. kad se daje godišnja ocena.

Činovnici prvih triju grupa I. kategorije, sudije i nastavnici sviju škola ne ocenjuju se po propisima ovoga zakona.

K čl. 72.

Propisi činovničkog zakona u pogledu ocenjivanja državnih službenika ne odnose se prema al. 2. čl. 72. na sudije i nastavnike sviju škola, te na činovnike prvih triju grupa I. kategorije. Ova se odredba ne odnosi na sudijske kandidate pak se prema tome izuzetak, sadržan u čl. 14. činov. zakona, ne odnosi na nje.

Ocjena se preuzima: 1. kad se odlučuje o stalnosti (čl. 18.) i 2. kad se daje godišnja ocjena.

Čl. 73.

Za ocenjivanje državnih službenika ustanovljavaju se u svakoj grani državne uprave komisije za ocenu, koje se dele na oblasne i centralne.

Oblasne komisije obrazuju se u središnim nadleštvima područnih oblasti dotičnih upravnih grana. One vrše ocenjivanje u prvom stepenu, i njihova se nadležnost rasprostire na sve službenike dotične upravne grane u oblasti, izuzev članove same komisije i one službenike, koji su stariji od članova komisije.

Centralne komisije obrazuju se u vrhovnim državnim nadleštvima dotične upravne grane. One vrše u prvom stepenu ocenjivanje službenika u vrhovnim nadleštvima, članova oblasnih komisija i onih službenika, koji su stariji od članova oblasnih komisija, a u drugom i poslednjem stepenu odlučuju po žalbama na ocenu oblasnih komisija.

Nadležni ministri vrše u prvom i poslednjem stepenu ocenjivanje članova centralnih komisija i starešina odelenja Ministarstva, a u drugom i poslednjem stepenu odlučuju po žalbama na ocene centralnih komisija. Na ocenu »slab«, koju ministar donese u prvom stepenu, ima mesta žalbi Državnom Savetu.

K čl. 73.

U čl. 73. određeni su forumi, koji imadu da izvrše ocjenu državnih službenika. To su: 1. oblasne, 2. centralne komisije i 3. nadležni ministri.

Ad 1. Oblasne komisije obrazuju se u sjedištu središnjih nadleštvi područnih oblasti, dakle na pr. u sjedištu velikog župana, raznih direkcija i t. d. Njihova nadležnost prostire se na sve službenike u oblasti, izuzev članove komisije i one službenike, koji su stariji od članova komisije. Ove komisije donašaju odluke u prvoj molbi sa pravom žalbe na centralnu komisiju.

Ad 2. Centralne komisije su one, koje se obrazuju kod dotičnih ministarstva, državnog savjeta, glavne kontrole i t. d. One vrše u prvom stepenu ocjenjivanje službenika u vrhovnim nadleštvima, zatim službenika oblasnih komisija i onih službenika, koji su stariji od članova oblasnih komisija, te rješavaju u drugoj molbi žalbe protiv ocjene oblasne komisije.

Ad 3. Ministri vrše u prvoj i poslijednjoj molbi ocjenjivanje članova komisija i starješina odjeljenja ministarstva a u drugoj i poslijednjoj molbi odlučuju o žalbama na ocjene centralnih komisija. — Kako se odavle razabire, ustanovljene su u čl. 73. za donešenje odluka o ocjenjivanju državnih službenika dvije molbe, osim u pogledu članova centralnih komisija i ministarskih načelnika odjeljenja. Za to je potonjima al. 4. čl. 73. priznato protiv nepovoljne odluke ministra pravo tužbe na državni savjet.

Čl. 74.

Komisije za ocenu kad odlučuju u prvom stepenu, sastavljene su od tri člana, a centralne komisije, kad odlučuju u drugom stepenu, sastavljene su od pet članova.

Članovi komisija za ocenu uzimaju se izmedju najstarijih po položaju činovnika nadleštva, u kome se komisije obrazuju.

Kad se cene službenici iz struke, kojoj ne pripada ni jedan član oblasne komisije dotične upravne grane, na mesto najmladjeg člana komisije stupa najstariji po položaju službenik te ili srodne struke u oblasti. Predsednik komisije je najstariji član komisije. Za svaku komisiju postavljaju se po dva člana zamenika.

Dužnost članova komisija obavezna je. Članovi se ne mogu sami izuzimati, niti službenici tražiti

njihovo izuzeće, osim u slučaju takovih odnosa izmedju članova komisije i lica, koje se ceni, zbog kojih se i redovne sudije izuzimaju.

K čl. 74.

Čl. 74. propisuje način sastava komisija za ocjenu. Prvostepene komisije sastoje se od 3 člana, bilo da su oblasne ili centralne, a drugostepene od 5 članova, koji se postavljaju iz kruga najstarijih po rangu činovnika dotičnog nadleštva.

Za svaku komisiju postavljaju se po 2 zamjenika. Predsjednikom komisije je najstariji po rangu činovnik.

Zakon doduše ne propisuje, da ima po samom svom položaju biti članom komisije, a prema tome i njenim predsjednikom starješina nadleštva, ali to izlazi iz odredaba samog činovničkog zakona, napose iz čl. 74., koji izričito određuje, da je predsjednikom komisije najstariji po rangu činovnik nadleštva.

Kriterij za prosudjenje starosti u službi jeste na ime po čl. 74. »položaj«, pa je stoga od presudne važnosti da se znade, što zakon podrazumjeva pod »položajem«.

Načelne odredbe o rangovima sadržane su u čl. 117. činov. zakona, prema kojemu se odnos rangova određuje prema grupi i dužini službe u grupi. Medjutim ovaj potonje spomenuti član ne predvidja slučaj, kada neko lice po svom starješinskom položaju zauzima više mjesto od ostalih, ma da je inače mladje po dužini službe u grupi ili mladje u grupi. Uslijed toga valja iz opštih načela, prema kojima se regulišu službovni starješinski odnosi, zaključiti, da se i u čl. 74. pod »položajem« razumjeva najprije položaj po starješinstvu, a tek po tom odnos po rangu prema cit. čl. 117. Prema tomu, kako je već gore rečeno, ima starješina nadleštva biti predsjednikom komisije.

Odredba zakona, da se imadu u komisiju birati najstariji činovnici ima se tumačiti restriktivno, pak stoga svaka povrijeda ovog propisa tvori ništinu (al. 2. čl. 76.).

Po istim načelima kao kod redovitih članova komisije valja postupiti i pri izboru zamjenika, pa će se stoga oni birati izmedju najstarijih po položaju, koji kao takovi preostaju nakon izbora redovitih članova.

Kad se radi o ocjeni službenika iz struke, kojoj ne pripada nijedan član komisije dotične upravne grane, dolazi u smislu al. 2. čl. 74. na mjesto najmladjeg člana komisije, najstariji po položaju činovnik iste ili srodne struke u oblasti. Ovdje valja struku uzeti u najširem smislu riječi. Glavna je na ime sadržina odluke, što ju donaša komisija, ocjena o

vladanju u službi i van nje, te o marljivosti i pouzdanosti, pa kako je ispunjenje ovih uslova osnovnom garancijom za izvršenje službenih zadataka, dočim se specijalna stručnost u glavnom utvrdjuje propisanom školskom spremom, pripravom i državnim stručnim ispitima, a kontroliše stvarnim uspjesima u radu, to će najstariji činovnici nadleštva, ako i nisu specijalni stručnjaci, uvijek moći valjano ocijeniti dotičnog službenika, koji radi na jednom zajedničkom zadatku pod jednom te istom upravom.

Srodna struka biti će na pr. za veterinarsku: ljekarska, za šumarsku: gospodarska i t. d.

Prema al. 3. čl. 74. dužnost je članova komisije obavezna, što znači, da je svaki činovnik dužan prihvatiti na njega pali izbor. Izuzetku ima mjesta samo onda, ako jedan član komisije ima po zakonu pravo tražiti svoje isključenje. Isto tako ne mogu u pravilu ni službenici tražiti otklon članova komsije. I isključenju i otklonu ima ipak u smislu cit. alineje 3. mjesta onda, kada izmedju članova komisije i lica, koje valja ocijeniti postoje takovi odnosi, zbog kojih se izuzimaju i redovne sudije po krivičnom postupku onog pravnog područja, na kojem se nalazi dotično nadleštvo (vidi tumačenje čl. 178.).

Čl. 75.

Komisija za ocenu obrazuje se 1. januara svake godine.

Čl. 76.

Odluku o obrazovanju komisije donosi starešina oblasnog odnosno centralnog nadleštva, odredjujući ujedno i delovodju komisije izmedju službenika dotičnog nadleštva.

Ako komisija nije po zakonu obrazovana, njezin je rad ništavan, o čemu ministar donosi odluku. Starešina nadleštva, koji je doneo odluku o njenom obrazovanju odgovara disciplinski.

Čl. 77.

Za ocenjivanje službenika potrebni su podaci:

A. U slučaju tač. 1. čl. 72.:

1. o opštem znanju o struci u kojoj služi;
2. o opštem znanju o organizaciji državne uprave, i

3. o vladanju u službi i van nje i pouzdanosti u službi.

B. U slučaju tač. 2. čl. 72.:

1. o stručnoj spremi;
2. o vladanju u službi i van nje;
3. o marljivosti i pouzdanosti u službi, i
4. o tome, koju je vrst poslova radio u vremenu za koje se vrši ocenjivanje, i sa kakovim uspehom.

K čl. 75.—77.

Prema čl. 75. obrazuju se komisije za ocjenu 1. januara svake godine. Odluku o tom donosi u smislu čl. 76. starješina nadleštva, koji istodobno postavlja i perovodju (djelovodju) komisije izmedju službenika dotičnog nadleštva.

Rad komisije, koja nije po zakonu obrazovana jeste ništav, o čemu donosi odluku nadležni ministar, a starješina, koji je obrazovao takovu komisiju odgovara po disciplinskim propisima.

U čl. 77. taksativno su pobrojani podaci, koji su potrebni za ocjenjivanje činovnika i to: pod A. kada se radi o proglašenju činovnika stalnim u službi (tač. 1. čl. 72.), a pod B. kada se daje godišnja ocjena (tač. 2. čl. 72.).

Čl. 78.

Za ocenjivanje zvaničnika i službenika propisaće nadlešne centralne starešine potrebne uslove.

K čl. 78.

Uslove potrebne za ocjenjivanje zvaničnika i službenika propisuju u smislu čl. 78. nadležne centralne starješine, t. j. resortni ministri. Za ocjenjivanje zvaničnika potrebni su slijedeći podaci:

A. u slučaju tač. 1. čl. 72.:

1. o potrebnoj tjelesnoj sposobnosti i dovoljnoj inteligenciji za zvaničnički rad;
2. o opštem znanju u struci, u kojoj ima da služi;
3. o potrebnoj vještini za radove, na koje će se upućivati u službi (prepisivanje, daktilografija, rukovanje oružjem, spravama za rad, telefonom i t. d.);
4. o najelementarnijem znanju propisa o organizaciji državne uprave;

5. o vladanju u službi i van nje, i
6. o marljivosti i pouzdanosti u službi.

B. U slučaju tačke 2. člana 72.:

1. o vještini za rad, na kojem se upotrebljava u službi (kao pomoćnik u kancelarijskim i arhivskim poslovima, kao prepisivač ili daktilograf, kao čuvar uznika,, kao zanatlija, litograf i t. d.);
2. o poznavanju i održavanju propisa, izdanih za službu, koju vrši;
3. o vladanju u službi i van nje;
4. o marljivosti i pouzdanosti u službi, i
5. o tome, koju je vrstu poslova radio u razdoblju, za koje se vrši ocjenjivanje i sa kakovim uspjehom.

Za ocjenjivanje pak službenika prema čl. 78. ima starješina pružiti ove podatke:

A. u slučaju tačke 1. člana 72.:

1. o potrebnoj tjelesnoj i duševnoj sposobnosti;
2. o stepenu pismenosti;
3. o snalaženju u krugu namijenjenog mu rada i o najpotrebnijem poznavanju državnih i samoupravnih nadleštvi u mjestu službe;
4. o vladanju u službi i van nje;
5. o marljivosti i pouzdanosti u službi;

B. u slučaju tačke 2. člana 72.:

1. o poznavanju propisa, koji postoje za njegov rad;
2. o vladanju u službi i van nje;
3. o marljivosti i pouzdanosti u službi;
4. o tome, s kakovim je uspjehom vršio svoj rad u razdoblju, za koje se vrši ocjenjivanje.

Inače važe i za zvaničnike, te službenike sve ostale odredbe o ocjenjivanju, sadržane u glavi VI. činov. zakona.

Čl. 79.

Starešina nadleštva dužan je u toku godine, pripremiti starešinski izveštaj o svakom službeniku posebice, na taj način, što će na kraju meseca juna i decembra upisivati u naročite listove svoje opaske o onome što je za ocenjivanje potrebno.

U slučaju da, pre isteka napred predvidjenih rokova za upisivanje opaski, bilo starešina bilo službenik, odu iz svog dotadašnjeg nadleštva, starešina je dužan, pred odlazak, upisati svoje opaske. Novi starešina će nastaviti upisivanje opaski od roka, koji je na redu.

U vrhovnim državnim nadleštvima pripremaće izveštaje starešine odeljenja za službenike svojih odeljenja. Za starešine odeljenja u vrhovnim državnim nadleštvima ne će se sastavljati starešinski izveštaji.

Čl. 80.

Na kraju treće odnosno četvrte godine službe privremenih službenika, odnosno na kraju kalendarske godine kod stalnih službenika, starešine nadleštva će završiti svoj starešinski izveštaj time, što će na kraju lista, u koji su upisivane opaske izložiti svoje opšte mišljenje i predlog za ocenu dotičnog službenika. Ovde će starešina izložiti i svoje mišljenje o tome, da li se, i za koju vrstu poslova, službenik može naročito preporučiti.

Čl. 81.

Starešina nadleštva, pre nego što pošalje starešinski izveštaj nadležnoj komisiji za ocenu, saopštiće ga na potpis službeniku na koga se odnosi, i ovaj će imati pravo, u roku od pet dana po saopštenju, da učini pismeno svoje primjetbe, i preda ih starešini nadleštva, koji će svoj starešinski izvještaj zajedno sa primedbama službenika, ako ih bude, poslati nadležnoj komisiji za ocenu, najdalje, i to: u slučaju tač. 1. čl. 72. za petnaest dana od dana isteka treće odnosno četvrte godine privremene službe, a u slučaju tač. 2. čl. 72. do kraja januara naredne godine zaključno.

K čl. 79.—81.

Čl. 79. sadržaje propise o sastavu godišnjeg izvještaja, što ga starješina nadleštva ima da pripremi glede svakog službenika posebice tako, da koncem mjeseca juna i decembra upisuje u naročite listove svoje opaske o svemu onome, što je potrebno za ocjenjivnje (sl. B. čl. 77.).

Kad bilo starješina ili službenik u toku prvog ili drugog polugodšita ode iz svog dosadanjeg nadleštva, dužan je starje-

šina prije odlaska u rečeni list upisati svoje opaske. Njegov slijednik u službi nastaviće upisivanje opaski.

Pri vrhovnim državnim nadlštvima pripremaju izvještaje starješine odjeljenja za svoje područne službenike, dočim se za same starješine ne sastavljaju rečeni izvještaji.

Čl. 80. predvidja starješinske izvještaje, kada se radi o ocenjivanju za stalnost odnosno kada se radi o godišnjoj ocjeni već stalnih državnih službenika. Ti se izvještaji podnose na kraju 3. ili 4. godine odnosno koncem kalendarske godine, te u njima treba starješina da poda o službeniku svoje opšte mišljenje i prijedlog za ocjenu, kao i mišljenje o tom, da li se i za koju vrstu posala može naročito preporučiti službenik.

Prema čl. 81. dužan je starješina prije nego li izvještaj pošalje komisiji, predočiti na potpis službeniku, kojemu pristoji pravo u roku od 5 dana, od dana saopštenja, učiniti protiv istoga pismene svoje primjedbe.

Starješina odašilje svoj izvještaj komisiji za ocjenu zajedno sa eventualnim primjetbama službenika i to u slučaju tač. 1. čl. 72. u roku od 15 dana, računajući od dana isteka 3. odnosno 4. godine, a u slučaju tač. 2. čl. 72. uključivo do konca januara naredne godine.

Razlog skraćenom roku za podnašanje izvještaja u slučaju tač. 1. čl. 72. valja tražiti u činjenici, što se ovdje radi o ocjeni za stalnost, što povlači za sobom prelaz u višu osnovnu platu, a ova se povišica stavlja u tečaj 1. januara odnosno 1. jula već prema tome, kada je obavljena ocjena.

Rokovi propisani u čl. 81. su prekluzivni.

Čl. 82.

Za starešine nadleštva sastavljaće starešinske izvještaje neposredne više starešine, i dalje će postupati u svemu po odredbama predhodnog člana.

K čl. 82.

Za starješine nadleštva sastavlja izvještaj neposredni viši starješina, na pr. za sreske poglavare oblasni veliki župani, držeći se pri tom propisa čl. 81., odnosno i čl. 80.

Čl. 83.

Komisija za ocenu o stalnosti, imajući u vidu starešinski izveštaj i službenikove primedbe, doneće svoju odluku, koja ima da glasi, da je službenik

»sposoban za stalnost«, ili »nesposoban za stalnost«.

Komisija je dužna doneti odluku u roku od deset dana i poslati je službenikovom starešini, da je na potpis primi na znanje, i da je isto tako saopšti ocenjenom službeniku, pa potvrdu o tome vrati komisiji. Starešina je dužan ovo učiniti u roku od pet dana po prijemu komisijske odluke.

Čl. 84.

Ocenjivanje po tač. 2. čl. 72. komisija vrši na osnovu starešinskog izveštaja, primedaba službenikovih i svog sopstvenog saznanja.

Odluka komisije ima da glasi da je službenik: »odličan« ili »dobar« ili »slab«.

Do kraja meseca februara, komisija je dužna izvršiti ocenjivanje svih službenika, i poslati odluke o ocenama neposrednim starešinama, da ih na potpis prime na znanje i isto tako saopšte ocenjenim službenicima, pa potvrdu o tome vrate komisiji. Starešine su dužne sve ovo učiniti u roku od osam dana po prijemu komisijskih odluka. U slučaju potrebe, komisija može, na obrazložen predlog starešine nadleštva, produžiti ovaj rok.

Čl. 85.

Na sve odluke komisije za ocenu, mogu se žaliti i neposredni starešina i službenik, koji je ocenjen, u roku od pet dana po saopštenju.

Žalba se šalje komisiji za ocenu, koja je donela odluku preko službenikovog neposrednog starešine, koji je mora u roku od tri dana poslati komisiji na ocenu.

Komisija je dužna u roku od tri dana po prijemu žalbe, poslati je, sa svima aktima, centralnoj komisiji, odnosno nadležnom ministru na rešenje.

*

Čl. 86.

Ako centralna komisija, odnosno nadležni ministar nadje da žalba nije na vreme podneta, odbaciće je kao neblagovremenu. U protivnom slučaju uzeće je u ocenu, i odluku prve komisije osnažiti ili preinačiti. U oba slučaja odluka se ima doneti u roku od 30 dana po prijemu žalbe i vratiti sa svima aktima prvoj komisiji, koja će je saopštiti žaliocu i njegovom starešini, preko nadleštva u kome su sa službom.

Odluka centralne komisije, odnosno nadležnog ministra, izvršna je, osim u slučaju žalbe zbog nezakonito sastavljene komisije (2. stav čl. 76.).

Čl. 87.

Kad odluka o oceni postane izvršna, prva komisija je dužna dostaviti je odmah nadležnom vrhovnom centralnom nadleštvu i nadleštvu u kome ocenjeni službenik služi, radi uvodjenja u njegov Službenički List.

K čl. 83.—87.

Kad se radi o stalnosti, donosi komisija za ocjenu odluku, koja glasi, da je službenik »sposoban za stalnost« ili »nesposoban za stalnost«. Ovu je odluku dužna komisija donijeti u roku od 10 dana. Odluka saopćuje se starješini, koji ju u roku od 5 dana po primitku odluke, dostavlja službeniku, a potvrdu o uručenju vraća komisiji.

U slučaju tač. 2. čl. 72. donosi komisija odluku prema čl. 84., a glasi, da je službenik »odličan« ili »dobar« ili »slab«. Taj posao mora komisija da obavi do konca mjeseca februara. Saopćenu mu odluku ima starješina službeniku uz potvrdu dostaviti u roku od 8 dana, koji rok može produžiti komisija na obrazloženi prijedlog starješine.

Protiv sviju odluka komisije pristoji u smislu čl. 85. koli starješini, toli ocjenjenom u roku od 5 dana po saopštenju pravo žalbe na centralnu komisiju odnosno na nadležnog ministra.

Kad žalba stigne centralnoj komisiji odnosno ministru, imadu isti u smislu čl. 86. prvo svega utvrditi, da li je blagovremeno podnesena, pak ju u niječnom slučaju zabaciti a limine.

U jesnom slučaju uzet će žalbu u razmatranje, te ju osnažiti ili preinačiti. Centralna komisija odnosno ministar donose svoje odluke u zapornom roku od 30 dana. Ove su odluke izvršne. Izuzetak čini slučaj, predvidjen u al. 2. čl. 76., kad je komisija nezakonito sastavljena gdje se stvar ima da riješi pred nadležnim disciplinskim sudom.

Izvršnu odluku dostavlja prvostepena komisija za ocjenu odmah po primitku nadležnom vrhovnom centralnom nadleštvu i nadleštvu, pri kojem službenik služi, te se upisuje u njegov službenički list.

GLAVA VII.

Opšte odredbe.

Čl. 88.

Državni službenik, kad stupi na dužnost, polaže pred starešinom ovu zakletvu: »Ja N. N. zaklinjem se svemogućim Bogom, da ću vladajućem Kralju N. N. biti veran i da ću dužnost svoju po zakonima i zakonitim naredbama tačno i savesno vršiti. Tako mi Bog pomogao«.

Sudija polaže ovu zakletvu: »Ja N. N. zaklinjem se Svemogućim Bogom, da ću vladajućem Kralju N. N. biti veran, da ću dužnost svoju tačno i savesno izvršivati i da ću se pri izricanju pravde, bez prizrenja na lice, jedino zakona pridržavati. Tako mi Bog pomogao«.

Zakletva se polaže samo jedanput, u koliko naročitim zakonom za kakovo mesto ili kakovu struku nije propisana osobita zakletva.

O položenoj zakletvi sastavlja se zapisnik, koji će potpisati službenik, koji je zakletvu položio, i overiti starešina pred kojim je zakletva položena.

K čl. 88.

Temeljni uslov za osnutak pravnog odnosa izmedju službenika gradjanskog reda i države jeste službena zakletva, koja se polaže samo jedanput, u koliko nije inako

propisano naročitim zakonom, i to pred neposrednim starješinom.

Al. 2. čl. 88. propisana je posebna zakletva za sudije.

U dokaz položene zakletve sastavlja se zapisnik, koji potpisuje službenik, koji je položio zakletvu, a ovjerovljuje ga starješina, pred kojim je ista položena.

Čl. 89.

Službenik je dužan da se pokorava Ustavu i zakonima; da dužnost vrši savesno, marljivo, nepristrano i nesebično, imajući u umu jedino opšte javne interese, i izbegavajući sve ono, što bi bilo na štetu poverene mu službe.

Čl. 90.

Službenik je dužan da izvršava naredbe svojih starešina, ako su izdane u granicama zakona.

Kad službeni interes zahteva, mora službenik, na poziv svoga starešine vršiti i one službene poslove, koji ne pripadaju opsegu njegovog rada.

Ako službenik nadje, da je izdata mu naredba nezakonita, ima pravo na nju učinit svoje primedbe. U takvom slučaju smeće zadržati naredbu od izvršenja, ako stvar ne bi bila hitna. Pri ponovljenoj naredbi, posle učinjenih primedaba, dužan je službenik dobijenu pismenu naredbu bez odlaganja izvršiti. Samo ono, što krivični zakonik zabranjuje i kazni ne će niži službenik nikad smeti učiniti na zapovest starijega, i dužan je javiti svojoj višoj vlasti o tako primljenoj naredbi.

Čl. 91.

Državni službenik je dužan čuvati službenu tajnu, bez obzira da li je u aktivnoj službi ili ne. Pod službenom tajnom razumeva se sve, što je službenik u službi i u svom zvaničnom položaju saznao, i iz otkrića čega bi se mogao osujetiti uspeh državne službe, ili bi inače za Državu ili njezine

interese ili za pojedine štetno bilo. U opštem interesu može ga nadležni ministar osloboditi te dužnosti.

K čl. 89.—91.

U čl. 89., 90. i 91. formulisane su takozvane unutarnje dužnosti državnog službenika (dužnosti u užem smislu), koje se sastoje u savjesnom, marljivom, nepristranom i nesebičnom vršenju službe, zatim u posluhu naredbi starješina, te u čuvanju službene tajne.

Dok je aksiomom valjane službe po čl. 89. dužan obzir na opšte, javne interese izbjegavanjem svega, što bi moglo nanijeti štete povjerenoj službi, kojoj su vazda konačnom svrhom samo ti javni interesi, propisuje čl. 90., da je službenik dužan da izvršava naredbe svojih starješina, ako su izdane u granicama zakona.

Al. 3. čl. 90. daje službeniku ovlaštenje, da može na izdanu mu naredbu učiniti svoje primjetbe, što znači, da mu uvijek pripada pravo ispitivanja zakonitosti dobivenog naloga, pa da može i uskratiti izvršenje istoga, ako je izdana mu naredba nezakonita. Tome ovlaštenju postavljena je ipak granica, jer je službenik dužan da izvrši i nezakonitu naredbu, kada je hitna i kada unatoč njegovih primjetbi dobije ponovno pismeni nalog za izvršenje izdane mu naredbe. Ni takovom ponovnom nalogu ne će biti ipak službenik dužan da udovolji, ako se izdana naredba kosi sa krivičnim zakonom. U ovom će slučaju o izdanoj mu takovoj naredbi izvijestiti svojoj višoj vlasti.

Po sebi se razumjeva, da je za izdanu protuzakonitu naredbu odgovorno ono lice, koje ju je izdalo.

U pravilu dužan je službenik da obavlja samo onu službu, za koju je postavljen. Jedan izuzetak od toga sadržaje al. 2. čl. 90., koja službeniku nameće dužnost, da mora vršiti na poziv svog starješine i takove poslove, koji ne spadaju u djelokrug njegovog rada, ako to traži interes službe.

Jednu od najbitnijih dužnosti državnog službenika sadržaje čl. 91., koji propisuje, da je isti dužan čuvati službenu tajnu.

Ta ga dužnost tereti i u penziji. Izuzetak tvori samo slučaj, ako ga je nadležni ministar u opštem interesu riješio te dužnosti, na pr., kada bi imao da pred krivičnim sudom iskazuje kao svjedok.

Čl. 92.

Službenik mora, u službi i van nje, čuvati svoj ugled i ugled svojih starešina, i mora izbegavati sve ono, što može nauditi ugledu i poverenju koje

njegov položaj iziskuje. Isto je tako i službenik u penziji obavezan da svoje vladanje odmeri prema položaju, koji je zauzimao.

U službenom saobraćaju sa gradjanstvom službenik je dužan biti predusretljiv i učtiv.

Čl. 93.

Službenik može službeno opštiti sa višim vlastima samo preko starešine nadleštva u kome služi, osim slučaja gde zakon drukčije naredjuje.

Čl. 94.

Službenik ne može pored svoje redovne službe imati drugu sporednu, osim ako to ministar dozvoli. On ne može zauzimati nikoji drugi položaj, koji bi bio protivan dostojanstvu ili časti njegova zvanja ili bi ga smetao u vršenju njegovih stalnih službenih dužnosti.

K čl. 92.—94.

U čl. 92.—94. propisane su dužnosti, što proizlaze iz službenikova odnosa spram društva.

Čl. 92. propisuje, da je državni službenik dužan čuvati vlastiti ugled i onaj svojih starješina u službi i izvan nje. Stoga mora da izbjegava sve ono, što bi moglo da naškodi ugledu i povjerenju, koje od strane društva iziskuje njegov položaj. Državni službenik mora na ime svoje ponašanje udesiti tako, da ne izgubi nužni autoritet u narodu. Ova ga dužnost tereti pače i u penziji.

Al. 2. čl. 92. polazi sa gledišta, da su državni organi u službi naroda, pak stoga propisuje, da imade službenik u saobraćaju sa gradjanstvom biti predusretljiv i učtiv.

U koliko zakon inako ne odredjuje, dužan je službenik prema čl. 93. službeno općiti samo preko svog neposrednog starješine. To je imperativna norma, te će odstup od toga biti moguć samo onda, kada pozitivni propis u slučajevima hitnosti dopušta, da se niži organ mimo neposrednog starešine može obratiti na višu vlast.

Iz prirode i pojma javne službe, koja iscrpljuje svu ličnu djelatnost službenika, proizlazi, da se isti mora samo njoj posvetiti. Izuzetak od toga sadržaje čl. 94., koji dopušta, da može službenik pored svoje redovne službe imati i drugu sporednu, ako mu to dozvoli nadležni ministar. Nu ni u kojem slučaju ne može službenik zauzimati drugi kakav položaj, koji ne bi odgovarao dostojanstvu i časti njegovog zvanja i koji bi ga smetao u vršenju njegovih redovnih dužnosti.

Čl. 95.

Upotrebljavanje vlasti i položaja državnih službenika u partijske svrhe kao i uticanje starešina na državne službenike u tom cilju, kazniće se kao disciplinski prestup po tačci 2., 3. ili 4. čl. 165. ovog zakona, a u težim slučajevima i otpuštanjem iz službe. Ako pak postoji delo zloupotrebe vlasti predvidjeno kaznenim zakonom, primeniće se njegove odredbe, bilo po tužbi privatnog lica bilo po zvaničnoj dužnosti.

Državni službenik, koji prema čl. 73. Ustava nema u opšte prava da se kandiduje za narodnog poslanika, odnosno nema prava da se kandiduje u izbornom okrugu svoje teritorijalne nadležnosti, ne može u opšte, odnosno u izbornom okrugu svoje teritorijalne nadležnosti, sazivati javne partijske i političke zborove, ili na njima biti časnik niti se kandidovati. On ne može organizovati i predstavljati političke stranke i grupe. Ako protivno tome postupi, kazniće se za disciplinski prestup, a ako se kandiduje, gubitkom službe.

Ne mogu se ni u jednom izbornom okrugu kandidovati za narodne poslanike članovi Državnog Saveta, Kasacionog Suda i Glavne Kontrole.

Kao činovnici policijski, financijski, šumarski i agrarne reforme, smatraju se svi oni, koji služe u odnosnim resorima, bez obzira na njihov službeni položaj, izuzev državne podsekretare.

K čl. 95.

Al. 1. čl. 95. stavlja pod kaznenu sankciju djelovanje državnog službenika u političkom pravcu.

On pada na ime pod disciplinsku odgovornost ako upotrebljava svoju vlast i položaj u partijske svrhe ili ako kao

starješina utiče na područne organe u istom cilju. Prema okolnostima, u kojima se kreće takovo djelovanje državnog službenika, odmjeruje se i disciplinska kazna, pa u težim slučajevima može da bude sudjen i na otpust iz službe. Pod stanovitim okolnostima t. j., ako se spomenuto djelovanje službenika kosi sa kaznenim zakonom, biće isti krivično progonjen. (Čl. 96. zakona o izboru narodnih poslanika).

Al. 2. toga člana propisuje u smislu čl. 107. ustava neka ograničenja u vršenju političkih prava. Budući da se ovdje zakonodavac izrično poziva na čl. 73. ustava, valja praviti razliku izmedju policijskih, financijskih i šumarskih službenika, koji vrše javnu vlast. Prvi na ime ni u kojem slučaju ne smiju da se kandiduju za narodne poslanike ni da sazivaju javne partijske i političke zborove ili da na njima vrše kakovu funkciju (da budu časnici), dočim potonji ne mogu to da čine samo u izbornom okrugu svoje teritorijalne nadležnosti. I jednim i drugima zabranjeno je ali organizovati i predstavljati političke stranke i grupe.

Službenik, koji bi protivno uzradio čini se krivim disciplinskog prestupa, onaj pak, koji se nedopušteno kandiduje, kazni se otpustom iz službe.

Al. 3. čl. 95. isključuje od kandidature i članove državnog savjeta, kasacionog suda te glavne kontrole.

Gledom na ograničenja, navedena u čl. 95. izjednačuju se sa policijskim, financijskim, šumarskim, te sa službenicima agrarne reforme i svi ostali službenici, koji služe u odnosnim resorima bez obzira na njihov položaj, (tu se misli na centralne službenike). Izuzetak tvore držav. podsekretari, jer oni nisu državni službenici u užem smislu riječi.

Obzirom na poslednju alineju čl. 5. zakona o izboru narodnih poslanika za narodnu skupštinu, ne odnose se propisi čl. 95. činov. zakona na profesore univerziteta, koji se mogu kandidovati i ako budu izabrani, zadržavaju svoj položaj.

Čl. 96.

Službeniku nije dopušteno biti član udruženja, čiji se ciljevi protive interesima Države, ili su protivni državnim zakonima.

Isto tako nije mu dozvoljeno učestvovati u pokretima, kojima bi bio cilj kočenje i obustavljanje rada u službi.

Bez odobrenja nadležnog ministra, službenik ne može pripadati stranom društvu, bez obzira gde mu je sedište.

K čl. 96.

Prema čl. 107. Ustava, državni su službenici organi državne cijeline i dužni su da rade u opštem interesu. Stoga propisuje čl. 96., da službenik ne smije da bude članom udruženja, čiji se ciljevi protive interesima države ili su protivni državnim zakonima. Isto tako ne smije da sudjeluje u štrajkovima i da se bez prethodnog odobrenja nadležnog ministra začlani u strana društva.

Čl. 97.

Državni službenici ne mogu biti ugovorne strane u ugovorima o državnim nabavkama, a državni službenici onog nadleštva ili državne ustanove, za čiji se račun pravi ugovor o nabavkama ne mogu biti u toj nabavci ni zainteresovani, bilo posredno bilo neposredno.

Državni službenici ne mogu biti članovi upravnog ili nadzornog odbora privrednih udruženja ili zadruga za uzajamno pomaganje, ako po svom položaju u državnoj službi imaju da vode nadzor o takovim ustanovama, ili da odlučuju i daju mišljenja po predmetima, u kojima je zainteresovana ma koja od takvih ustanova.

Ostali državni službenici dužni su članstvo u odborima pomenutih ustanova prijaviti svom ministru.

K čl. 97.

Ovdje su sadržani propisi, tičući se inkompatibiliteta odnosno kolizije izmedju interesa države i lične koristi državnog službenika, te izmedju državne službe i ine zaposlenosti istoga.

Prema al. 1. čl. 97. ne mogu na ime državni službenici biti uopšte ugovorne stranke u ugovorima o državnim nabavkama, niti smiju kao članovi nadleštva ili ustanove, za čiji se račun pravi ugovor o nabavkama u stvari biti zainteresovani ni posredno ni neposredno. Daljnje ograničenje sadržaje al. 2. cit. čl. 97., koja propisuje, da službenici, koji po svom položaju u državnoj službi imadu nadzor nad dotičnim ustanovama ili odlučuju i daju mišljenja o stvarima, u kojima su zainteresovane ma koja od takovih ustanova, ne mogu

biti članovima upravnog ili nadzornog odbora privrednih udruženja ili zadruga za uzajamno pomaganje.

Pod imenom »privredna udruženja ili zadruga za uzajamno pomaganje« ne razumjevaju se samo čiste novčane privredne ustanove, koje članovima davaju dividende, već i stručna, na altuističkom principu osnovana privredna udruženja, koja ne dijele te dividende i ne davaju upravnom i nadzornom odboru tantieme, jer svaka privredna privatna ustanova u najširem smislu, pa makar se ona i osnivala na zadružnom principu, može da dovede do kolizije izmedju službene dužnosti i privatnog interesa. Posve je drugi slučaj, ako se radi o takovoj državnoj ustanovi, jer se saradnja državnog službenika u istoj osniva na zvaničnoj dužnosti službenika.

Iz stilizacije al. 3. čl. 97. izlazi, da zakon ne stavlja nikakove zaprijeke ostalim državnim službenicima (t. j. takovim, koji ne vrše nadzor), da mogu biti članovima upravnog odbora ili nadzornog odbora u al. 2. napomenutih privatnih udruženja, jer traži od njih samo podnosenje prijave nadležnom ministru o svom izboru.

Čl. 98.

Službenik ne sme primiti ni posredno ni neposredno nikakov poklon u novcu ili vrednosti niti inače kakovu dobit kojoj bi cilj bio da utiče na njegovo službeno opredeljivanje u poslu. Za takav postupak, kazniće se po kaznenom zakonu. Isto tako je državnom službeniku zabranjeno primati od stranih vlada poklone, nagrade ili odličja bez odobrenja ministra.

K čl. 98.

Ovaj član stavlja pod sankciju krivičnog zakona (§ 104. k. z.) bilo posredno ili neposredno primanje poklona od strane državnog službenika, kada takov poklon ili inaka dobit službenika ima za cilj uticanje na njegovo službeno opredeljivanje u poslu. Pod izrazom posredno razumjeva se slučaj, kada bi službenik primio mito preko trećeg lica, koje radi za stranku, zainteresovanu na uspjehu stanovitog uredovanja.

Bez odobrenja nadležnog ministra ne smije državni službenik primiti od stranih vlada ni poklone ni nagrade ni odličja.

Čl. 99.

Svaki je službenik odgovoran za krivice učinjene u službenoj dužnosti.

K čl. 99.

Ovdje je statuirana odgovornost državnih službenika za krivice, učinjene povrijedom službene dužnosti (čl. 159. činov. zakona i čl. 18. ustava). Te su dužnosti u glavnom formulisane u članovima 76., 89.—99., zatim u čl. 103.—105. i u čl. 107. činov. zakona.

Čl. 100.

Rodjaci po pravoj liniji, ili po pobočnoj do četvrtog stepena zaključno, muž i žena, srodnici po braku do drugog stepena zaključno, ne mogu biti u neposrednom službenom odnosu starešine i područnoga.

Ovo ne važi za struke u kojima je to zakonom dopušteno.

K čl. 100.

Rodjaci i srodnici, te muž i žena ne mogu biti u neposrednom službenom odnosu starješine i područnog. Zakon ne pravi nikakove razlike, da li je dotično podredjeno lice stalno ili privremeno namješteno, pak stoga ne će se moći lica, koja predvidja čl. 100. namještati ni kao kontraktualci ni kao honorirani dnevničari. Izuzetak bi tvorio slučaj, ako bi posebnim zakonom protivno bilo dozvoljeno.

Zakon govori samo o neposrednom službenom odnosu, pak će stoga predležati inkompatibilitet po čl. 100. samo onda, ako dotična lica služe kod istog nadleštva.

Čl. 101.

Državni službenik mora biti na radu u onom nadleštvu za koje je postavljen osim privremenog odašiljanja na zamenu ili u komisiju, što ne može biti dulje od tri meseca, izuzevši naročite poslove, za što je potrebno odobrenje Ministarskog Saveta.

K čl. 101.

U pravilu ima službenik da radi u onom nadleštvu, za koje je postavljen. Privremeno može biti izaslan na zamjenu

drugom kojem nadleštvu, nu u pravilu ne može da traje takovo izaslanje dulje od 3 mjeseca. Izuzetno, ako se radi o kakovom naročitom poslu (na pr. komisije, koje rade u inostranstvu), može odobrenjem ministarskog savjeta takovo izaslanje trajati i preko 3 mjeseca.

Čl. 102.

Lice, koje stupa u državnu službu ima se javiti na dužnost u roku od 15 dana od dana kada mu je saopšteno postavljanje; u protivnom smatraće se kao da nije ni postavljeno. U slučaju opravdanog razloga može organ, koji je doneo odluku o postavljenju, ovaj rok produžiti.

K čl. 102.

Lice, koje je imenovano u državnoj službi, ima se javiti na dužnost u roku od 15 dana po dostavi dekreta. Iz opravdanih razloga (dokazana bolest, smrtni slučaj u porodici, elementarne zaprijeke pri putovanju i t. d.) može organ, koji je izdao dekret o postavljanju, produžiti taj rok. Ako se imenovano lice pravodobno (na ime u roku od 15 dana) ne javi za nastup službe, prestaje sama po sebi valjanost odluke o postavljenju. Zato i može biti mjesta produženju roka od 15 dana samo unutar toga roka.

Čl. 103.

Državni službenici su dužni biti na službi za sve vreme, koje je za to odredjeno i ne mogu se udaljavati sa mesta rada bez dopuštenja nadležnog starešine ili hitnog opravdanog razloga, koji moraju odmah pred starešinom opravdati.

Upravna vlast regulisaće rad državnih službenika u praznične dane.

Čl. 104.

Ako službenik iz koga bilo razloga, bude sprečen doći na dužnost, mora odmah, a najdalje u roku od 24 časa, izvestiti o tome svoga neposrednog starešinu i opravdati svoj izostanak.

K čl. 103. i 104.

Čl. 103. propisuje, da su državni službenici dužni biti na službi za sve vrijeme, koje je za to odredjeno, te da se bez dozvole starješine nadleštva ili hitnog opravdanog razloga, koji moraju odmah pred starješinom opravdati, ne smiju udaljiti iz mjesta rada. Hitan opravdani razlog mogao bi biti slučaj naglog oboljenja ili dogodivše se teške nesreće u obitelji. Bude li službenik, ma iz koga mu drago razloga spriječen da dodje na dužnost, mora u smislu čl. 104. najdulje za 24 sata (časa) obavijestiti o tom neposrednog starješinu i opravdati svoj izostanak.

Zakonom nije propisano kakovo ima da bude to opravdanje, pa je stoga prepušteno ocjeni starješine, da li će se zadovoljiti jednostavnom izjavom službenikovom. To će biti onda, ako je službenik notorno ispravan i pouzdan, pak zaslužuje, da mu se vjeruje. U protivnom slučaju, napose, ako se radi o podužem izostanku, zatražiće takav dokaz, kakav će smatrati dovoljnim, da službenik njime opravda svoj izostanak. I onda, kada bude razlogom izostanka oboljenje, biće službenik dužan da postupi po čl. 104. Ako je bolest bila kratkotrajna, a službenik inače zavrijedjuje, da mu se vjeruje, moće se starješina prema vlastitoj uvidjavnosti zadovoljiti i samom službenikovom izjavom, a eventualno i svjedodžbom jednog, pa makar i nezvaničnog ljekara. U obrnutom slučaju tražiće od njega dokaz, nu u izboru toga dokaza, kad se radi o obolenju, ne može više starješina da postupi po svojoj volji — kako je to mogao u slučaju izostanka iz drugog kojeg razloga — jer je činov. zakon u čl. 108. tačno propisao način, kako se ima doprinijeti ovakov dokaz. Kad dakle nastane potreba za doprinos dokaza, da je službenik zbog oboljenja opravdano izostao od dužnosti, imaće isti da dokaže opravdanost izostanka komisijskom pregledbom svog zdravstvenog stanja, kako je to propisano u cit. čl. 108., jer je i to jedan od slučajeva, gdje se ima po zakonu da utvrdi zdravstveno stanje službenika, budući da se osniva na službenikovoj dužnosti da opravda svoj izostanak, predvidjenoj u čl. 104. činov. zakona. U tom će slučaju komisiju sastaviti starješina prema propisu al. 2. čl. 108., jer u samom pojmu komisije leži već uslov, da ju mora postaviti neka vlast. Prema tome ne bi dovoljno bilo uvjerenje, što bi ga doprinijeo sam službenik, pa ma bilo i izdano od dva državna ili samoupravna ljekara, jer se ovakav pregled ne bi mogao smatrati komisijskim. Činjenica, da je samo starješina ovlašten na postavljanje ljekarske komisije ne involvira u sebi dužnost države, da snosi troškove za nagrade ljekara, jer to za državu nije slučaj, predvidjen u al. 3. čl. 108. Ovdje na ime nije država dala povod za pregled (a to se misli pod izrazom »zatražila«,

sadržanim u al. 3. čl. 108.), već je službenik po obavezi iz čl. 104. bio dužan, da dokaže svoju bolest. To pak može da bude s obzirom na propis čl. 108. samo komisijskim pregledom. Postavljanje komisije sa strane starješine samo je tehnička strana tog postupka, pa stoga trošak pregleda pada na teret pregledanika, koji je po dužnosti opravdanja izostanka, a po ocjeni starješine o potrebi baš takovog načina opravdanja, morao da zatraži pregled (al. 3. čl. 108.).

Drugačije bi stajala stvar, kada bi na pr. država htjela da nekog službenika bez njegove privole radi bolesti otpusti ili penzioniše na temelju propisa tač. 1. čl. 133. činov. zakona. U tom bi slučaju nosila trošak država, jer tu ne predleži zakonska dužnost službenika, da sam zatraži svoje penzionisanje.

U al. 1. čl. 103. govori se »o vremenu, koje je za to odredjeno«. To može da bude učinjeno ili nekim opštim propisom, koji važi za sva nadleštva ili naročitim propisom, izdanim po starešini za dotično nadleštvo.

Radno vrijeme za administrativna nadleštva odredjeno je čl. 264. financ. zakona za god. 1926./27. Ono traje najmanje 7 časova (sati), a u slučaju neprekidnog rada 6 i po časova na dan, osim subote, kada se radi samo 6 časova. Nedeljom radi samo potreban broj dežurnih službenika. Izuzetak od toga predvidjen je samo za policijsko, saobraćajno, carinsko, sanitetsko, poštansko-telegrafsko i telefonsko osoblje, nadalje za osoblje financijske kontrole i ono u kaznenim i sličnim zavodima, koje može da bude upućeno na rad subotom i nedeljom kao na obične dane, ako to zahtjeva potreba službe.

Nadležni ministar može odrediti, da radno vrijeme traje jedan ili dva sata više bez naročite nagrade, nu najviše kroz 60 dana svake godine, dočim ministarski savjet može uopšte — ako potreba službe to traži — produžiti radno vrijeme.

Prema al. 2. čl. 103. ima upravna vlast da reguliše rad državnih službenika u praznične dane.

U smislu raspisa ministra financija od 31. III. 1924. broj 541 imadu se radnim danima smatrati svi oni dani, koji nisu kao vjerski ili državni praznici izrično naznačeni.

Kao državni praznici imadu se smatrati:

1. 17. XII. — dan rodjenja Njegovog Veličanstva Kralja;
2. 1. XII. — dan proglasa ujedinjenja našeg naroda u jedinstvenu državu Srba, Hrvata i Slovenaca;
3. 28. (15.) VI. — Vidov dan kao dan pomena izginulim borcima za vjeru i otadžbinu;
4. 24. (11.) V. — dan proslave slavenskih apoštola Ćirila i Metoda.

U smislu pak čl. 268. financ. zakona za budžtsku godinu 1922./23., čije su odredbe recipovane u čl. 263. financ. zakona za budžetsku godinu 1926./27. vjerski su praznici slijedeći:

a) za pravoslavne: Sv. Sava, Božić (2 dana), Uskrs (2 dana), Duhovi (2 dana) i dan slave;

b) za rimokatolike: Božić (2 dana), Uskrs (2 dana), Duhovi (2. dana), Svi Sveti, Brašančevo;

c) za muslimane: Bajram (3 dana), Ramazanski Bajram (3 dana) i Molud;

d) za mojsijevce: Pasha, Roš-Ašana (2 dana) i Jom-Krpur.

Službenici jedne vjeroispovijesti ne mogu praznovati praznike druge vjere, te starješine imadu pod ličnom odgovornošću voditi brigu o tom, da se tačno održava ova zakonska odredba.

Čl. 105.

Prilikom premeštaja službenik mora biti razrešen od svoje dotadanje dužnosti najdalje u roku od 30 dana. Na novu dužnost mora se javiti najdalje u roku od 5 dana od dana razrešenja, ne računajući u taj rok vreme potrebno za putovanje. Ako je premeštaj iz nadleštva u nadleštvo u istom mestu, mora se javiti na novu dužnost u roku od 24 časa.

U slučaju opravdanog razloga, naročito kod činovnika koji predaju blagajnu ili polažu račune, organ, koji je doneo odluku o premeštaju, može rok o javljanju na dužnost produžiti.

K čl. 105.

U čl. 105. sadržane su odredbe o razriješenju premještenog službenika od dužnosti i o rokovima, unutar kojih mora isti da nastupi službu na novom službenom opredijeljenju. Razriješenje ima da se izvrši najdalje u roku od 30 dana. Bude li službenik premješten u drugo mjesto, mora se javiti na novu dužnost u roku od 5 dana od razriješenja, pri čem se ne računa vrijeme putovanja. Ako je pak premješten iz nadleštva u istom mjestu, valja da se javi na novu dužnost u roku od 24 sata (časa).

Organ, koji je odredio premještenje, može produžiti rok o nastupu službe na novom službenom opredijeljenju, ako ima za to opravdanih razloga na pr. kod službenika, koji ima da predaju blagajnu ili da polože račune.

Čl. 106.

Prve prinadležnosti, kao i ostala prava i dužnosti državnih službenika, teku od dana postavljenja. U slučaju, ako službenik stupi na dužnost posle 15 dana od dana postavljenja, prve prinadležnosti mu teku od dana stupanja na dužnost.

Prinadležnosti prilikom unapredjenja, ako je unapredjenje dobijeno u prvoj polovici meseca, teku od prvog dana istog meseca inače od prvog dana narednog meseca.

K čl. 106.

Po al. 1. čl. 106. teku prve prinadležnosti od dana postavljenja, t. j. od dana potpisa dekreta, ako se je novopostavljeni službenik javio na dužnost u roku od 15 dana. Inače teku od dana, kada je nastupio službu. Pod »prinadležnost« razumjeva se ovdje samo osnovna plata i redovna stanarina, dočim lični i porodični dodatak pripadaju novo postavljenom službeniku u smislu al. 1. čl. 22. odluke ministarskog savjeta od 17. IV. 1924. broj 42.300 od dana stupanja na dužnost.

Al. 2. čl 106. čini odredbu, kako se stavljaju u tečaj prinadležnosti prliikom unapredjenja. Ako je unapredjenje uslijedilo u prvoj polovici mjeseca, teku od prvog dana istog mjeseca, a inače od prvog dana narednog mjeseca.

Ovdje se misli samo na prinadležnosti iz čl. 58., koje su u smislu čl. 52. i 114. stiču na osnovi odluke nadležnog organa, jer se samo takova povišica ima smatrati unapredjenjem, što ga ima u vidu cit. al. 2. čl. 106. U tom smislu donijela je i glavna kontrola svoje riješenje od 23. II. 1926. broj 14.354.

Čl. 107.

Službenik je dužan prijaviti neposrednom starješini sve promene u njegovim ličnim i porodičnim odnosima, koje imaju uticaja na njegov službeni odnos prema Državi.

K čl. 107.

S obzirom na prava, koja su zakonom priznata članovima porodice državnih službenika, dužni su isti prijaviti neposrednom starješini sve promjene u porodičnim odnosima. Jednako imaju da postupe i u pogledu promjena u ličnim odnosima u svrhe, predvidjene u čl. 115. činov. zakona.

Čl. 108.

Gde god se po ovom zakonu ima utvrditi stanje zdravlja državnog službenika, učiniće to komisija od dva državna ili samoupravna lekara, jedan član komisije može biti privatan lekar.

Kad državni službenik zbog bolesti, polazi u penziju, komisija mora biti sastavljena od tri državna lekara.

Trošak oko nagrade lekara snosi ona stranka, koja je zatražila pregled. Lekarske nagrade urediće se pravilnikom.

K čl. 108.

Ovaj član propisuje postupak, kada se ima ustanoviti zdravstveno stanje državnog službenika. Tu se predvidja slučaj, kada se službenik ima pregledati ma iz kojeg mu drago u zakonu predvidjenog razloga, na pr. u slučaju bolesti (al. 1.), te slučaj, kada službenik zbog bolesti polazi u penziju (al. 2.).

U prvom slučaju moraju pregledanje obaviti dva državna ili samoupravna ljekara, od kojih može biti jedan privatni ljekar, dočim se u slučaju al. 2. traže tri državna ljekara.

Naredjenjem ministarstva narodnog zdravlja od 29. IV. 1925. broj 14.545 propisan je postupak glede izdavanja ljekarskih svjedodžbi u slučaju odsustva, te je odredjeno slijedeće:

1. Ljekari mogu izdavati svjedodžbe državnim službenicima, u slučaju akutne bolesti, samo za odsustvo od 15 dana.

2. U slučaju da bolest iziskuje dulje odsustvo od 15 dana, ljekar će izdati svjedodžbu, da je potrebno odsustvo dulje od 15 dana, ali će o tom odmah izvijestiti oblasnog velikog župana, a ovaj će o daljem postupku izdati nalog.

3. Ako službenik trpi od kronične bolesti, ljekar ne će izdavati svjedodžbe, već se službenik imade obratiti velikom županu, koji će odrediti komisiju za pregled takovog bolesnika i nadležnom ministru izvijestiti, da je službenik prijavio svoje oboljenje. Naknadno će pak podnijeti ministarstvu komisijsko mišljenje.

Ljekari, koji bi protivno tome postupili, biće pozvani na odgovornost.

*

Al. 3. čl. 108. odredjeno je, da ljekarske nagrade imade snositi ona strana, koja je zatražila pregled. Prema tome snositi će troškove državna kasa vazda, kada je od strane nadleštva ureda radi odredjeno pregledanje službenika, a u svim drugim slučajevima sam službenik. Prema pravilniku ministarstva narodnog zdravlja od 19. IX. 1923. br. 15.711 pripada ljekarima nagrada svakomu po 60 Din.

Ako ljekar radi pregledbe mora da dodje iz drugog mjesta, pripada mu putni trošak po uzakonjenoj uredbi o putnim i selitbenim troškovima (čl. 45.).

Ljekarska uvjerenja podleže prema T. br. 3. i 4. zakona o taksama, taksi od 20 Din. Kada se takovo uvjerenje izdaje na zahtjev koje vlasti, onda se ne plaća nikakova taksa.

Čl. 109.

Državni službenici imaju svake godine pravo na odmor. Dužina odmora je:

za činovnike:

do 5 godina službe	10 dana
do 15 godina službe	20 dana
do 25 godina službe	30 dana
preko 25 godina službe	40 dana

za zvaničnike i služitelje:

do 5 godina službe	8 dana
do 15 godina službe	12 dana
do 25 godina službe	20 dana
preko 25 godina službe	30 dana.

Starešina nadleštva odlučiće prema pravilniku, kad će koji službenik moći upotrebiti odmor.

Ovo ne važi za one struke, kojima je naročitim zakonima regulisan godišnji odmor.

K čl. 109.

Čl. 109. priznato je državnim službenicima pravo na godišnji odmor. Dužina istoga ravna se prema godinama službovanja. Kao mjerilo uzimaju se godine, koje se računaju za penziju.

Ovaj član ima u vidu samo redovne službenike, pak se prema tome ne odnosi na kontraktualce, glede kojih su isključivo mjerodavni propisi ugovora, na temelju kojeg su primljeni u službu. Ako dakle pravo na godišnji odmor nije zagarantovano ugovorom, ne pripada jim nikakav odmor Ondje, gdje je pak za cijela nadleštva propisan godišnji odmor, dužnost je starješine, da prema stanju uredskih posala odredi, da li će, i u jesnom slučaju, pod kojim uslovima kontraktualci uživati odmor.

Prema al. 2. čl. 109. odredjuje red odmora starješina nadleštva prema godinama provedenim u državnoj službi. Odredjujući odmore, mora starješina postupiti tako, da ne zapne posao kod nadleštva, a ne smije pustiti s vida ni brojno stanje svog osoblja, kao i osoblja okolnih nadleštvi, iz kojih bi se eventualno morao uputiti koji službenik na zamjenu.

Osoblje nadleštva prijaviće starješini pravodobno vrijeme, kada želi da podje na odmor. Jednom odredjeni raspored može se mijenjati samo, ako su nastupile nepredvidjene zaprijeke, na pr. bolest i ako to traži neophodna državna potreba.

Ne će se protiviti duhu zakona, ako službenik iskoristi odmor i u dva ili tri maha, ali ne smije nikada preći vrijeme odmora, koje pripada dotičniku.

Odredbe čl. 109. ne važe za struke, glede kojih je godišnji odmor uredjen posebnim zakonima. To su nastavnici sviju škola, koji po specijalnim zakonima uživaju godišnji odmor, pak stoga ne imaju pravo još i na odmor po čl. 109.

U al. 2. čl. 109. navedeni pravilnik izdao je do sada samo ministar finansija za službenike financijske struke (Pravilnik od 9. V. 1924. br. 1884, vidi prilog broj 5).

Čl. 110.

Odsustvo po privatnom poslu duže od 40 dana odobrava nadležni ministar, a za odsustvo do 40 dana može odrediti svaki ministar starešine, koje će ga odobravati.

K čl. 110.

Odsustvo u privatne svrhe preko 40 dana dozvoljava resortni ministar. Dozvoljavanje odsustva do 40 dana može prenijeti ministar na starješine nadleštva.

Čl. 111.

Službenik u slučaju bolesti zbog koje ne može da vrši svoju dužnost, ima pravo na prinadležnosti, najviše za 12 meseci od dana, kada je prestao do-

laziti na dužnost. Po isteku ovoga roka prestaje mu služba. (Glava VIII.).

Vreme provedeno na oporavljenju računa se u bolovanje, ali mu trajanje mora biti napred nadležnim rešenjem odobreno.

K čl. 111.

Al. 1. čl. 111. predvidja apsolutnu nemogućnost vršenja službe uslijed bolesti, koja treba da bude dokazana ljekarskim uvjerenjem (čl. 108.), ili eventualno i drugm načinom na pr., ličnim opažanjima starješine. U tom slučaju ima dotično lice pravo na sve prinadležnost najviše kroz 12 mjeseci od dana, kada je prestalo polaziti ured.

Taj rok je maksimalan, pa ako nakon 12 mjeseci službenik ne dodje na dužnost, prestaje mu služba po sili zakona u smislu tač. 1. čl. 133. činov. zakona.

Prema al. 2. čl. 111. računa se vrijeme provedeno na oporavljenju u bolovanje, što znači, da vrijeme odsustva od dužnosti radi bolesti i vrijeme provedeno na oporavljenju ne smije u jednom mahu premašiti rok od 12 mjeseci, predvidjen u al. 1. toga člana.

Prema načelnom rješenju ministarstva financija (raspis delegata ministra financija od 8. IV. 1924. br. 980 Povj.) ima dotično lice posebnom molbom zatražiti od nadležnog ministra dozvolu za odsustvo radi oporavljenja, dočim nije takova potrebna za bolovanje.

Zakon nije predvidio slučaj, kada državni službenik, koji je bio na bolovanju i oporavljenju kroz 12 mjeseci, nakon nastupa službe ponovno oboli. Da se izbjegne svakom izigrivanju, postupiće starješina nadleštva u takovom slučaju analogno čl. 108. u svrhu, da se utvrdi, da li je ponovno izbivanje od dužnosti poslijedica iste bolesti, radi koje je prije odsustvovao, pa da li je prema tomu dotični službenik uopšte još za službu sposoban. Prema uspjehu pregledbe, staviće starješina prijedlog, da se dotično lice bilo razriješi od dužnosti bilo da se penzioniše, odnosno, ako bi se utvrdilo, da se radi o izigravanju zakona, da se protiv takovog službenika odredi disciplinski postupak.

Čl. 112.

U državnim bolnicama imaju državni službenici, penzioneri, i njihove porodice, koji osim plate i penzije nemaju drugih prihoda, pravo na besplatno lečenje.

K čl. 112.

Čl. 112. zajamčeno je onim aktivnim državnim službenicima, penzionerima i njihovim porodicama pravo besplatnog liječenja u državnim bolnicama, koji ne imaju privatnog prihoda. Pod porodicom razumijevaju se ovdje lica, napomenuta u čl. 147. činov. zakona.

Naredbom ministarstva narodnog zdravlja od 19. VI. 1924. broj 26.463, upravljenom na inspektorat ministarstva narodnog zdravlja u Zagrebu odredjeno je, da lica pobrojana u čl. 112. uživaju besplatno liječenje i u svim nedržavnim bolnicama, koje za svoje uzdržavanje primaju državnu subvenciju. Činovnici I. kategorije i oni glavnih grupa II. kategorije imadu pravo liječenja u prvom, a činovnici pripravnih i pomoćnih grupa II. katgorije, te oni III. kategorije u drugom bolničkom razredu.

Zvaničnici i služitelji imadu pravo besplatnog liječenja u trećem razredu. U tom razredu imadu se bez iznimke obskrbljivati i obiteljski članovi državnih službenika.

U koliko je po dosadašnjim propisima za neke državne službenike propisano bilo obavezno osiguranje za sve vrste rizika, predvidjenih u zakonu o osiguranju radnika, prestala je po naredbi ministarstva za socijalnu politiku od 18. februara 1925. broj 452 ta obaveza sa danom, kada je na snagu stao činov. zakon.

Za kontraktualne činovnike i dnevničare, koji su postavljeni po čl. 130. činov. zakona, važi prema § 2. napomenute naredbe i dalje obaveza osiguranja.

Čl. 113.

Službenica, koja je na porodjaju, ima pravo na odsustvo od 30 dana.

Ovo vreme ne računa se u maksimum vremena za odsustvo zbog bolesti po prvom stavu čl. 111.

K čl. 113.

Službenice-rodilje imadu pravo na odsustvo od 30 dana. Al. 2. ovog člana predvidja slučaj, kada bi takova službenica bila na bolovanju ili oporavljenju bilo prije ili poslije porodjaja. U tom slučaju ne uračunava se vrijeme iz čl. 113. u maksimum vremena za odsustvo, propisanog u al. 1. čl. 111.

Čl. 114.

Sve odluke, kojima se utvrdjuju ili menjaju službeni odnosi državnih službenika (stupanje u državnu službu, davanje stalnosti, unapredjenje, premeštanje, stavljanje na raspoloženje, uvaženje ostavke, penzionisanje, otpuštanje) moraju biti utvrdjene dekretima onih organa, koji su po zakonu nadležni da o tome donesu odluku. Ako je odluka kraljev Ukaz, dekret o tome izdaje nadležni ministar.

Dekreti se izdaju službenicima.

Upravna vlast raspisaće oblik i sadržinu dekreta jednoobrazno za sve struke.

Odluke o službenim odnosima stalnih činovnika obnarodovaće se u kratko u izvodu u »Službenim Novinama«.

K čl. 114.

O svim promjenama, koje se dešavaju u službenim odnosima državnih službenika izdavaju se dekreti. Dekrete izdavaju oni organi, koji su nadležni da donesu odluku o primanju u službu. Ako je odluka uslijedila kraljevim ukazom, izdaje dekret isključivo samo nadležni ministar.

Sve promjene u službenom odnosu državnih službenika proglašuju se u službenim novinama.

Prema al. 3. čl. 251. financ. zakona za budžetsku godinu 1926./27. imadu se sve odluke o službenim odnosima uz recepis dostavljati glavnoj kontroli, kojoj pripada protv istih pravo žalbe na državni savjet. Rok od 15 dana, predvidjen u čl. 21. zakona o državnom savjetu i upravnim sudovima, počima za glavnu kontrolu teći od dana potvrde prijema na recepisu. Ovo važi i za one odluke, koje se proglašuju u službenim novinama, pak prema tome valja i ove odluke ovdje propisanim načinom posebno dostavljati glavnoj kontroli.

Čl. 115.

Za svakog državnog službenika osnovaće se i voditi Službenički List, od koga će jedan primerak biti u vrhovnom centralnom nadleštvu njegove struke, a drugi u nadleštvu u kome služi. U slučaju

premeštaja, Službenički List se šalje novom nadleštvu.

Sve što se upisuje u Službenički List, mora biti upisano u oba primerka.

Na Službeničkom Listu mora biti zalepljena fotografija službenikova, koja će se obnavljati svake desete godine i stavljati pored dotadanje.

Službenički List popunjava se samo na osnovu originalnih dokumenata, a tačnost podataka overava starešina nadleštva.

Službenički List mora sadržavati:

1. ime i prezime;
2. mesto, dan, mesec i godinu rodjenja;
3. narodnost i veru;
4. podatke o bračnom stanju; ime i zanimanje supružnika;
5. podatke o deci; koliko ih ima; njihova imena, datum rodjenja i njihovo zanimanje;
6. podatke o licima koja izdržava;
7. podatke o službi u vojsci;
8. podatke o službi u ratu;
9. podatke o znanju jezika;
10. podatke o školskoj i naročitoj stručnoj spremi;
11. podatke o srodničkim vezama sa licima, koja su u istoj struci;
12. podatke o odlikovanju;
13. podatke o disciplinskim i drugim kaznama;
14. podatke o kretanju u službi (napredovanja, premeštenja, promene struke, ostavke, penzionisanja i t. d.);
15. podatke o odsustvovanju i bolovanju;
16. podatke o godišnjim ocenama;
17. podatke o izvanrednim radovima u struci;
18. podatke o zanimanju pre stupanja u službu;
19. podatke o književnim, naučnim i umetničkim radovima;
20. podatke o imovnom stanju;

21. podatke o tome, da li je ranije bio u državnoj službi, u kojoj, i zašto mu je ta služba prestala.

Pojedine struke mogu tražiti još i podatke, koji su za njih potrebni.

Čl. 116.

Svi dokumenti na osnovu kojih se popunjava Službenički List, čuvaju se zasebno, bilo u originalu, bilo u potvrdjenom prepisu, u vrhovnom centralnom nadleštvu, zajedno sa primerkom Službeničkog Lista, koji se tamo nalazi.

K čl. 115. i 116.

Čl. 115. propisuje vodjenje službeničkog lista u dva primjerka za svakog državnog službenka. Budući da službenički list ima da sadrži tačan prikaz o svim službenim odnosima službenika, ima se uvijek tačno ispuniti i dalje nastavno voditi na temelju originalnih dokumenata.

Pored podataka, koji su pobrojani pod 1.—21. al. 2. čl. 115, mogu pojedine struke tražiti još i druge podatke, koji su za njih potrebni.

Uputstva glede osnivanja i vodjenja službeničkih listova izdalo je ministarstvo pravde raspisom od 11. XI. 1925. broj 72.069 (vidi prilog broj 6.).

Prema objašnjenju ministarstva financija od 12. III. 1926. broj 1074 ne imaju se osnovati službenički listovi za kontraktualne činovnike i za dnevničare.

Prema odredbi čl. 116. valja dokumente, o kojima je riječ u čl. 115., zasebno čuvati u originalu ili u vjerovnom prijepisu kod nadležnog ministarstva zajedno sa jednim primjerkom službeničkog lista.

Čl. 117.

Rang činovnika iste kategorije odredjuje se ovim redom:

1. prema grupi u kojoj se nalaze;
2. ako su po grupi jednaki, odlučuje dužina službe u toj grupi;
3. ako su i po dužini službe u istoj grupi jednaki, odlučuje dužina službe, koja se računa za napredovanje;

4. ako je služba, koja se računa za napredovanje jednaka, odlučuje služba, koja se računa za penziju;
5. ako je i služba, koja se računa za penziju jednaka, odlučuje datum rodjenja.

Čl. 118.

Rang činovnika raznih kategorija odredjuje se ovim redom:

1. prema veličini položajne plate;
2. ako je plata jednaka odlučuje kategorija u kojoj se nalaze.

K čl. 117. i 118.

Čl. 117. propisuje, kako valja odrediti rang činovnika iste kategorije dok naprotiv čl. 118. sadržaje odredbe glede ranžiranja činovnika raznih kategorija.

Čl. 119.

Vreme, koje državni službenik provede na vojnoj vežbi i na službi u vojsci za vreme rata računa se u godine službe za penziju i za napredovanje. Za to vreme službenik zadržava sva svoja prava, a u slučaju, da postoji razlika izmedju njegovih vojničkih prinadležnosti i prinadležnosti, koje ima u službi gradjanskog reda, ima pravo primati veće.

K čl. 119.

Smisao čl. 119. jeste taj, da se sa službenikom, koji se nalazi na vojnoj vježbi ili na službi u vojsci za vrijeme rata, ima postupiti kao da bi se nalazio u odsustvu. Prema tome ima se i to vrijeme smatrati kao vrijeme njegove državne službe. Za to su takovom službeniku čl. 119. i pridržana sva njegova prava.

Prema objašnjenju ministarstva financija od 3. XI. 1925. broj 33.590 pripada na 6 nedjeljnu vojnu vježbu pozvanom službeniku cijela plata i lični dodatak na skupoću uz ograničenje predvidjenc u al. 2. čl. 15. zakona od 28. II. 1922. o dodacima na skupoću (obrok u naravi ili relutumu za hranu odbija se od ličnog dodatka).

Za slučaj, da bi takovom službeniku pripadao prema činu u vojsci veći dodatak od onoga, što ga uživa u gradjanskoj službi, tada ima pravo na lični dodatak prema tomu činu. Porodični dodatak ostaje netaknut.

Čl. 120.

Državnim službenicima, aktivnim ili u penziji, kao i njihovim porodicama, koje uživaju porodične penzije, može se staviti zabrana na jednu trećinu plate, osnovne i položajne, i to sudskim putem ili po njihovom pristanku.

Od ove trećine odbijaće se i poreza i ulog u udovički fond, ako bi takovog bilo. Za izdržavanje porodice može se zabraniti i više, ako bi nadležnom presudom bilo više presudjeno.

Za državna potraživanja može se staviti zabrana i administrativnim putem, do 50% plate, a 30% penzije.

Stanarina se može zabraniti samo za dugovanu zakupninu stana.

Čl. 121.

Iz porodične penzije ne mogu se naplaćivati dugovi umrlog službenika.

K čl. 120. i 121.

Čl. 120. dopušta zabranu na platu i penziju državnog službenika, te na porodičnu penziju (čl. 147.). Ova zabrana može da slijedi ili na osnovi sudske odluke na zatjev trećih lica ili po pristanku lica, navedenih u al. 1. čl. 120., nu i u ovom potonjem slučaju samo na osnovi sudske odluke. Ovo izlazi iz al. 3. čl. 120., koja predvidja jedan jedini slučaj, kada ima mjesta zabrani administrativnim putem t. j. za državna potraživanja i to do 50% plate i do 30% penzije.

Od trećine plate odnosno penzije, koja po al. 1. čl. 120. spada pod zabranu ima se prema al. 3. odbiti na tu trećinu odpadajuću kvotu poreza i ulog za udovički fond, ako bi takov u budućnosti bio uredjen (čl. 158. činov. zakona). Po potonjoj alineji dopuštena je zabrana i preko jedne trećine, ako se radi o izdržavanju porodice. Ta je odredba fakultativne prirode, te je odluka o tom prepuštena odluci nadležnog suda, koji ne će smjeti pustiti s vida činjenicu, da državnom službeniku mora ostati dovoljno sredstava za pristojan život. Pod porodicom razumijevaju se ovdje lica, koja imadu pravo na alimentaciju po propisima o stegama ovršnog prava kod ovrha radi novčanih tražbina, koji važe u dotičnom pravnom području, a to su žena i djeca.

Na stanarinu dopuštena je zabrana samo za dugovanu zakupninu stana.

Budući da se al. 1. čl. 120. izrično propisuje, da se zabrana može staviti samo na $^1/_3$ osnovne i položajne plate, izlazi odatle, da se takova zabrana, protivno onomu, što je odredjeno čl. 45. zakona od 28. II. 1922. o dodacima na skupoću, ne može staviti na lični i porodični dodatak na skupoću.

Prema čl. 121. ne mogu se iz porodične penzije isplaćivati dugovi umrlog službenika.

Čl. 122.

Plata, penzija i imovina, pokretna i nepokretna, rukovalaca kasa ili blagajnika i rukovalaca materijala, zakonska je zaloga Državi, od dana postavljenja službenika na takav položaj, do dana dobivene razrešnice nadležnog organa.

K čl. 122.

Prema čl. 122. jamče blagajnici i rukovaoci materijala ne samo sa platom i penzijom već i sa pokretnom i nepokretnom imovinom za svaku štetu, koju bi nanijeli državi za vrijeme svojeg službovanja. Budući da u zakonu ne ima nikakova ograničenja, slijedi da dotična lica jamče cijelom svojom pokretnom i nepokretnom imovinom, a sa platom i penzijom samo do granice, odredjene u al. 3. čl. 120.

Čl. 123.

U slučaju bolesti, smrti u porodici, ili kakve druge krajnje nužde, može se službeniku i penzioneru koji, osim plate ili penzije nema drugih prihoda, na račun njegovih prinadležnosti, dati iz državne blagajne beskamatna pozajmica do tromjesečne plate i stanarine, sa rokom vraćanja najduže 18 meseci.

Pozajmicu odobrava Ministar Financija na predlog nadležnog Ministra.

K čl. 123.

Ovaj član stavljen je van snage sa čl. 260. financijskog zakona za budžet. god. 1926./27. i to sa danom 1. aprila 1926.

Čl. 124.

Po smrti državnog službenika, aktivnog ili penzionisanog, izdaće se na ime sahrane, jednomesečne redovne prinadležnosti umrlog službenika. Pored ovoga, izdaće se ženi ili deci na ime pomoći, dvomesečne prinadležnosti, ako nemaju drugih prihoda.

K čl. 124.

Ovim se članom ustanovljuje pravo na naknadu troškova sahrane preminulog bilo aktivnog bilo penzionisanog državnog službenika. Prema riješenju ministarstva financija od 12. VIII. 1925. D.R. br. 89.444 imaju se jednomjesečne prinadležnosti umrlog službenika u ime sahrane isplatiti onomu licu, koje je izvršilo sahranu odnosno, koje se je brinulo za liječenje i sahranu, te koje je podmirilo u tu svrhu nastale troškove. Ženi i djeci pokojnikovoj pripada pored toga još i iznos dvomjesečnih prinadležnosti s naslova pripomoći, nu treba da dokažu, da ne imaju drugih prihoda.

Prema tomu neće pripadati takova pripomoć ženi ili djeci, ako imadu kakovo namještenje ili zaradu, od koje imadu stalan prihod ili ini kakov dokazani prihod od privatne svoje imovine.

Riješenje o pripomoći donosi u smislu čl. 42. financ. zakona za budžet. godinu 1926./27. ministar financija po prijedlogu resortnog ministra.

S obzirom na okolnost, što čl. 124. rabi izraz »redovne prinadležnosti«, pak bi se odatle moglo zaključivati, da se pod time imadu razumijevati samo prinadležnosti iz čl. 28., donio je ministar financija na osnovi ovlaštenja danog mu čl. 30. ministarske odluke od 17. IV. 1924. br. 42.300 objašnjenje, po kojemu se pod navedenim zakonskim izrazom imadu razumijevati i lični, te porodični dodaci na skupoću, što ih je preminuli službenik uživao u onom mjesecu, kada je umro, jer su dodaci na skupoću prema odredbi čl. 46. činov. zakona sastavni dio redovnih prinadležnosti.

Čl. 125.

Ako stalan službenik, pre nego što stekne pravo na penziju, tako oboli da postane nesposoban za državnu službu i zbog toga bude iz nje otpušten, može mu se izdati na ime pomoći 30% poslednje plate i stanarine, ako nema drugih prihoda, i ako je nesposoban za kakav drugi rad i privredu.

Ako umre službenik, koji po predhodnom stavu uživa pomoć, ili stalan službenik pre nego što je stekao pravo na porodičnu penziju, njegovoj porodici, ako nema drugih prihoda i u koliko nije sposobna za kakovu privredu, može se na ime pomoći izdavati 20% poslednje plate i stanarine službenika.

K čl. 125.

Službeniku, koji postane za vršenje službe nesposoban, a nije stekao pravo na penziju (ne ima 10 odnosno 15 godina službe), pa mu je uslijed toga po tač. 1. čl. 133. prestala služba, može se prema al. 1. čl. 125. dati u ime pomoći 30% poslijednje plate i stanarine, ako ne ima drugih kakovih prihoda i ako je nesposoban za kakav drugi rad ili privredu.

Dok je uzakonjenje prvog uslova bilo racijonalno, jer se može desiti, da službenik, što ga ima u vidu al. 1. čl. 125., posjeduje privatne imovine, dotle se mora drugi uslov smatrati nelogičnim, jer rad u privatnoj službi, kakav je bez sumnje imao zakonodavac pred očima, zahtjeva skoro redovno daleko veću djelatnu sposobnost, nego li onaj u javnoj službi, pa ako je za ovu nesposoban, ne će moći da vrši sa uspjehom ni privatnu službu.

U al. 2. čl. 125. predvidjena je uz jednake uslove mogućnost uživanja takove pomoći i od strane porodice preminulog službenika, koji je po al. 1. uživao pomoć ili ako je stalan službenik preminuo prije, nego li je stekao pravo na penziju.

Odredle čl. 125. fakultativne su prirode, a donaša ih u smislu riješenja ministarskog savjeta od 28. XII. 1923. broj 129.658 resortni ministar.

Prema odluci ministarskog savjeta od 24. IV. 1919. D.R. broj 23.179 mogla se je javnim službenicima, kao i njihovim porodicama, ako po zakonu nisu imali pravo na pensiju ili izdržavanje, dati milostinja. Ova je medjutim odluka stavljena van snage cit. ministarskim riješenjem broj 129.658, pak su sada u pogledu davanja milostinja recte pomoći mjerodavni isključivo propisi činov. zakona. Lica dakle, koja su stekla pravo na milostinju po odluci ministarskog savjeta od 24. IV. 1919. D.R. broj 23.179 moraće — u

koliko je uživanje milostinje vezano na izvjestan rok — moliti, da im se uživanje milostinje produži prema propisu al. 2. čl. 125. činov. zakona.

Čl. 126.

Stalan službenik, ako mu se ukine zvanje koje ima ili nadleštvo u kome služi, stavlja se na raspoloženje, koje ne može trajati duže od godinu dana. Dok je na raspoloženju, prima sve svoje prinadležnosti, i to mu se vreme računa i za napredovanje.

Službenik na raspoloženju dužan je raditi poslove svoje ili srodne struke, koje mu odredi nadležni organ, ako odgovaraju njegovom dotadanjem radu, i ima mu se dati prvo prazno mesto, koje je ravno njegovom dotadanjem položaju. Ako ga ne primi, ili ako se ne odazove pozivu na rad, smatra se kao da je dao ostavku na službu.

Službenik, koji bude izabran za narodnog poslanika, pa zbog toga bude stavljen na raspoloženje za vreme trajanja mandata, primaće iz državne kase, na ime plate i stanarine onoliko, koliko bi imao penzije da je u penziju stavljen, kao i ostale prinadležnosti porodične. Ako takav službenik ne bi imao pravo na penziju, primaće 40% dotadanje plate i stanarine i porodične prinadležnosti. Ovakav službenik neće primati prinadležnosti skopčane sa vršenjem službe (stan, ogrev i t. d.).

K čl. 126.

Al. 1. i 2. čl. 126. uredjuje odnos stalnog službenika, koji je stavljen na raspoloženje, jer mu je zvanje ili nadleštvo, pri kojemu je služio, ukinuto.

Stanje raspoloživosti može da traje najdulje godinu dana, pa ako u tom razdoblju nije dotični službenik po al. 2. čl. 126. dobio odgovarajuće koje prazno mesto, prestaje mu u smislu tač. 4. čl. 133. služba po sili zakona. U tom slučaju valja postupiti po poslijednjoj alineji cit. čl. 133. t. j. na raspoloženje stavljeni službenik penzionisaće se, ako je već stekao rpavo na penziju (čl. 139. činov. zakona i čl. 259. financ. zakona za budžet. godinu 1926./27.) odnosno u obrnutom slučaju otpustiće se iz službe.

Prava koja za službenika na raspoloženju izviru iz čl. 126. jesu slijedeća:

1. prima sve svoje prinadležnosti;
2. vrijeme ovako provedeno računa mu se za napredovanje (u osnovnu i položajnu platu) i za penziju;
3. ima da dobije prvo prazno mjesto, koje je ravno njegovom dotadanjem položaju (čl. 32. činov. zakona). Ovo pravo ne pripada s obzirom na propis al. 9. čl. 249. činov. zakona, poslanicima na strani i pomoćniku ministra inostranih djela.

Tomu nasuprot terete napomenutog službenika ove dužnosti:

a) dužan je i na raspoloženju raditi poslove svoje ili srodne struke, koje mu odredi nadležni organ, ako odgovaraju njegovom dotadanjem radu;

b) dužan je primiti prazno mjesto, koje mu se dade po al. 2. čl. 126.

Ne odazove li se dotično lice pozivu u slučaju pod a) i b) smatrati će se, da je dalo ostavku na službu.

Al. 3. čl. 126. predvidja slučaj, kada se službenik stavlja na raspoloženje za to, što je izabran narodnim poslanikom. Ovo stanje raspoloživosti traje za vrijeme trajanja mandata.

Odnosno prava na prinadležnosti za ovo vrijeme, mora se razlikovati službenik, koji je već stekao pravo na penziju od onoga, kojemu prema godinama službe ne pripada još penzija. U prvom slučaju dobiva u ime prinadležnosti onoliko, koliko bi imao penzije, da je penzionisan, a u potonjem primaće 40% dotadanje plate i stanarine, te porodične prinadležnosti, koje mu pripadaju i u prvom slučaju. Naprotiv ne pristoji mu pravo na prinadležnosti, koje su spojene sa vršenjem službe (stan, ogrijev i t. d.).

Ovdje postoji jedna praznina u zakonu, jer nije ništa odredjeno u pogledu računanja vremena, probavljenog na raspoloženju, nu kada se uvaži, da narodni poslanici po naravi stvari vrše jednu javno-pravnu funkciju, neće se protiviti duhu zakona, ako se i na službenika, što ga ima u vidu al. 3. čl. 126. primjeni propis al. 1. toga člana glede računanja vrmena za napredovanje i za penziju.

Odredba al. 3. čl. 126. ne odnosi se s obzirom na al. 4. čl. 73. ustava i al. 3. čl. 15. zakona o izboru narodnih poslanika, na ministre i na profesore univerziteta, koji zadržaju svoj položaj, ako su izabrani.

Čl. 127.

Državni službenici plaćaće porezu na platu (osnovnu i položajnu) i na penziju.

Od plaćanja poreza na ostale prinadležnosti, kao i od plaćanja svih državnih i samoupravnih prireza, državni službenici se oslobodjavaju.

K čl. 127.

Državni službenici plaćaju porez samo od osnovne i položajne plate i od penzije i to po odredbama čl. 157. financ. zakona za budžet. godinu 1924./25. koji glasi:

»Do stupanja na snagu novog zakona o neposrednom porezu za cijelu Kraljevinu, plaćaće svi državni činovnici i ostali službenici, postavljeni, prevedeni ili penzionisani sa prinadležnostima po novom činov. zakonu neposrednu porezu na prinadležnosti u smislu čl. 127. pomenutog činov. zakona na osnovnu, položajnu ili ukupnu osnovnu i položajnu platu odnosno penziju i to:

1. Činovnici van kategorije 5%.
2. Činovnici u kategorijama 4%.
3. Zvaničnici i služitelji 3%.

Ova odredba stupa na snagu 1. V. 1924.

Za sve činovnike i ostale državne službenike i penzionere, koji primaju prinadležnosti po dosadanjim zakonima, ostaju na snazi dosadanje zakonske odredbe o oporezovanju tih prinadležnosti.«

Dnevničari (bivši privremeni dnevničari) i služitelji (pomoćni podvornici), koji vrše službu zvaničnika odnosno služitelja, a koji nisu prevedeni ni postavljeni po činov. zakonu i koji mjesto dnevnica imaju mjesečnu ili tjednu platu (koja se ne dijeli na platu i dodatke na skupoću t. zv. ugovoreni honorar), plaćaju prema riješenju ministarstva financija od 1. juna 1925. G. D. N. P. broj 19.922 porez od ukupne dnevnice (honorara) takodjer po odredbama člana 157. financ. zakona za godinu 1924./25.

Kontraktualni službenici ili dnevničari, koji se uzimaju u službu na osnovi čl. 130. činov. zakona, a koji uživaju takove prinadležnosti, koje se dijele na stalnu plaću, i dodatke na skupoću (bilo da se iste računaju dnevno, mjesečno ili paušalno) plaćaju u smislu citiranog riješenja s obzirom na čl. 158. financ. zakona za godinu 1924./25. porez prema propisima, koji glede toga postoje u zakonima dotične pokrajine, dakle tecivarinu IV. razreda po odredbama zak. čl. XXIX. 1875.

Pod tecivarinu IV. razreda potpada cijela plata, a od dodataka na skupoću onaj višak, koji premašuje dodatak, što su ga uživali državni činovnici po zakonu od 28. I. 1922. o dodacima na skupoću.

U koliko porezni temelj kod ovih činovnika premašuje 750 Din godišnje, plaćaju isti na tecivarinu IV. razreda još i 35% opći dohodarinski prirez.

Na tako izračunan porez po članu 157. odnosno na porez i prirez, izračunan po čl. 158. financ. zakona za godinu 1924./25., plaća se po čl. 152. istog zakona još i invalidski porez, koji je čl. 54. zakona o budžetskim dvanaestinama za april-juli 1925. počam od 1. IV. 1925. povišen na dvostruko. Konačno se počam od 1. IV. 1925. po čl. 59. potonje spomenutog zakona plaća i komorski prirez, koji iznosi jednostruku sumu dosadanjeg invalidskog poreza.

U Srbiji i Crnoj Gori plaćaće rečeni službenici porez po čl. 59. odnosno 61. zakona o neposrednom porezu Kraljevine Srbije.

U smislu al. 2. čl. 127. oslobodjeni su državni službenici od plaćanja poreza od ostalih prinadležnosti (t. j. od dodataka na skupoću i porodičnog dodatka), te od svih državnih i samoupravnih prireza. Ovoj je alineji na osnovu mišljenja ministarstva pravde izdalo ministarstvo financija objašnjenje od 16. III. 1926. G. D. N. P. br. 3163, po kojemu se ima cit. čl. 127. razumjevati tako, da se od državnog službenika ne smije naplaćivati nikakove opštinske dažbine, dakle ni takozv. najamni filir. ni vatrogasni prirez. Mogu se naplaćivati samo takove opštinske dažbine, koje prestavljaju takse za izvjesno konkretno djelo opštinskih organa.

Čl. 128.

Državni službenici oslobodjavaju se plaćanja dekretnih i svih ostalih taksa za predstavke ili traženja, koja se odnose na lična ili porodična prava po ovom zakonu kao i za priloge za Službenički List.

U slučaju kad službenik traži, da mu se izda rešenje po zahtevu, koji je odbijen kao neosnovan, dužan je platiti taksu.

K čl. 128.

Al. 1. čl. 128. oslobadjaju se državni službenici dekretnih i svih ostalih taksa za dokumente i podneske, koji se tiču njihovih ličnih i porodičnih odnosa.

Uslijed toga izdalo je ministarstvo vjera objašnjenje od 17. jula 1924. D. R. br. 87.577, u kojem u provedbi čl. 128. odredjuje, da su voditelji konfesionalnih matrikula dužni izdavati besplatno sve matrikularne izvode, što ih trebaju

državni službenici u svrhe navedene u cit. članu. Na izdanom izvodu ima ali stajati napomena, da se izdaje besplatno za zvaničnu uporabu po čl. 128. i da se ne smije upotrebiti za drugu svrhu.

Prema raspisu pak generalne direkcije posrednih poreza od 29. I. 1925. broj 4844 ne smiju ni državne vlasti primati takove dokumente u druge svrhe, te državni službenik, koji lično primi podneske sa takovim dokumentima, ima se kazniti po čl. 55. odnosno 56. zakona o taksama.

Al. 2. čl. 128. tvori izuzetak od propisa al. 1. Tu se misli na negativna riješenja povodom žalbe, podnešene na pr. na državni savjet.

Čl. 129.

Pri svakom vrhovnom centralnom nadleštvu ustanovljava se Stručni Savet.

Savet se sastoji od 5 članova, koje odredjuje nadležni ministar izmedju činovnika, koji su sa službom u mestu vrhovnog centralnog nadleštva, no dva člana Saveta može ministar uzeti i van redova tih činovnika.

Ministar će u isto vreme, kad odredjuje članove Stručnog Saveta odrediti i dva člana zamenika. Predsednik je najstariji član po rangu, a najmladji vrši dužnost delovodje.

Savet se odredjuje za godinu dana, početkom svake godine.

Rešavanje i glasanje u Stručnom Savetu je tajno, a odluka se donosi većinom glasova.

K čl. 129.

Ovaj član sadržaje odredbe glede sastava stručnog savjeta pri centralnom nadleštvu (ministarstvu, glavnoj kontroli i t. d.) i načina donašanja odluka po istomu. Saslušanje mišljenja stručnog savjeta obavezno je u slučajevima iz čl. 8., 17., 53., 61., 64., 66., 67., 153., 231., 245., i 248. činov. zakona.

Čl. 130.

Država može uzimati kontraktualne službenike ili dnevničare, bez obzira da li su podanici Kraljevine ili strani.

Ovakovi službenici nemaju prava, koja imaju ostali državni službenici po ovom zakonu, već će im se nagrada za rad odredjivati pismenim ugovorom, odnosno odlukom, na osnovu nekog opšteg propisa, kojim se uzimaju za dnevničare, pa bilo da se nagrada računa dnevno, mesečno, godišnje ili odsekom.

Kontraktualni službenici u užem smislu uzimaju se samo u izuzetnom slučaju, i to po odobrenju Ministarskog Saveta, a na predlog nadležnog ministra. Ugovor se može zaključiti za tri godine.

K čl. 130.

U članu 130. predvidjena je mogućnost, da se pored redovnih državnih službenika, mogu uzimati u državnu službu i kontraktualni službenici. Njihovo namještenje uslovljeno je doduše u pravilu prolaznom potrebom, nu s obzirom na to, da se kontraktualci mogu upotrebljivati na radu u službi države bez ikakovog ograničenja, pače i za radove, koji iziskuju veliko povjerenje (izuzetak sadržaje jedino zakon o državnom računovodstvu, prema kojemu može službu računopolagača vršiti samo ukazni činovnik), to neima načelno nikakove razlike izmedju kontraktualnih i ostalih službenika. Za to ih i tereti potpuna koli disciplinska toli gradjansko- i kriminalno-pravna odgovornost za čine ili propuste, počinjene u službi.

Al. 2. čl. 130. odredjuje, da se nagrada za rad kontraktualnih službenika imade odredjivati ugovorom, odnosno odlukom t. j. dekretom o postavljenju na osnovi nekog opšteg propisa. Ovdje postoji svakako jedna zakonska praznina, jer nije rečeno, koji su to propisi, no kako se kontraktualni službenici mogu upotrebljivati u svim službama s jednim jedinim gore spomenutim izuzetkom, to se pod oznakom »opšti propisi« moraju razumevati odredbe činov. zakona.

Prema tomu će načelno važiti za nje propisi glave X. činov. zakona, u koliko, ugovorom o postavljenju kontraktualnog službenika, nije drugačije odredjeno. Disciplinske kazne odredjene u činov. zakonu mogu se naravno primijeniti na kontraktualce samo u toliko, u koliko njihovoj primjeni ima mjesta s obzirom na prava i dužnosti, što ih ovi službenici imadu spram države po zakonu odnosno po ugovoru.

Od ostalih propisa činov. zakona mogu se primjeniti na kontraktualne službenike glava: II., III., IV., V. i VI., iz glave VII. čl. 89.—100., te čl. 103., 104., 108., 113., 122. i 127.

Čl. 102., 110. i 111. ne važe načelno za ove službenike, već samo onda, ako su njihovi propisi naročito predvidjeni u ugovoru. Isto tako ne važi ni glava VIII., ali u ugovoru ili u opštem propisu o postavljanju kontraktualnih službenika, valja svakako da budu normisani uslovi za pretanak službe.

Glava IX. nemože se nikako primjeniti na kontraktualne službenike, jer se ugovorom ili drugom odredbom o kontraktualnom odnosu, ne može istima nikada priznati pravo na penziju, pošto ovo pravo tvori jednu od bitnih karakteristika za osnutak pravnog odnosa izmedju države i redovitih državnih službenika.

Pored toga važiće za kontraktualce i dosadanji propisi, koji u pojedinim strukama postoje u pogledu postavljanja takovih lica, u koliko nisu izmjenjeni ili dokinuti činov. zakonom. Nu bilo da su kontraktualci postavljeni posebnim ugovorom, odlukom ili na osnovi nekog naročitog propisa, važe u svakom slučaju i za nje propisi čl. 4. činov. zakona.

U al. 3. čl. 130. spomenuti su kontraktualni službenici u užem smislu riječi, pa kako je njihovo namještenje moguće samo izuzetno i na osnovi odobrenja ministarskog savjeta, mora se uzeti, da se tu misli na strane državljane, spomenute u al. 3. u vezi sa al. 4. čl. 2. činov. zakona.

GLAVA VIII.

Prestanak službe.

Čl. 131.

Služba prestaje:

1. po presudi redovnog ili disciplinskog suda;
2. po sili zakona;
3. po volji službenika;
4. smrću.

Čl. 132.

Po presudi redovnog suda služba prestaje kad je službenik osudjen na kaznu, koja po kaznenom zakonu povlači gubitak službe, ili je sama kazna gubitak službe.

Po presudi disciplinskog suda služba prestaje, kad je službenik osudjen na kaznu iz tač. 3., 4. ili 5. čl. 165. ovog zakona.

Čl. 133.

Po sili zakona služba prestaje:

1. kad službenik postane umno ili fizički nesposoban za službu;
2. kad nastupi slučaj iz čl. 111. po isteku dvanaest meseci;
3. kad službenik padne pod starateljstvo ili stečaj, ili kad je nad njim produžena očinska vlast;
4. kad nastane slučaj 1. stava čl. 126.;
5. kad službenik bude tri puta uzastopce ili šest puta u toku službe slabo ocenjen;
6. kad službenik istupi iz državljanstva;
7. kad se, po odmoru ili odsustvu kao i u slučaju premeštenja, službenik po vlastitoj krivici ne javi na dužnost za deset dana od dana kad je to dužan učiniti. Ovo važi i za službenika koji, bez znanja neposrednog starešine i bez nadležnog odobrenja, napusti službu, a ne javi se na dužnost za deset dana;
8. kad se službenik presudom redovnog suda osudi na zatvor duži od jedne godine dana za delo, na koje se ne odnosi čl. 132.;
9. kad se kod privremenog službenika utvrdi, da nije sposoban da postane stalan;
10. kad službenik navrši 21. godinu života, ako po odredbama vojnog zakona nije svoj rok odslužio ili od vojne službe oslobodjen;
11. kad službenik navrši 65. godinu života, odnosno kad navrši 60., pa se državna uprava prema njemu hoće da posluži izuzetnom odredbom drugoga stava čl. 141.

U slučajevima tač. 1., 2., 3., 4. i 5. službenik se otpušta, ako već nije zadobio pravo na penziju, u protivnom penzioniše, u slučajevima tač. 6. i 7. službenik se otpušta i ako je već zadobio pravo na penziju, u slučaju tač. 8. službenik se otpušta samo onda, ako je disciplinski sud našao, da službenik ima da izgubi penziju, inače se penzioniše, u slučajevima tač. 9. i 10. službenik se otpušta, u slučaju tač. 11. službenik se penzioniše.

Čl. 134.

Po volji službenika služba prestaje kad službenik podnese pismenu ostavku na državnu službu, odnosno kad se posluži pravom predvidjenim u poslednjem stavu čl. 141.

Ostavka odnosno molba za penziju u slučaju poslednjeg stava čl. 141. mora se uvažiti najdalje u roku od mesec dana od dana kad je stigla nadležnom mestu. Ostavkom gubi službenik sva prava državnog službenika, ali ako bi se docnije vratio u državnu službu, priznaće mu se vreme provedeno ranije u državnoj službi i za penziju i za napredovanje.

Ako je kod službenika, koji je dao ostavku, nastupio slučaj iz čl. 182. ili je protivu njega povedeno disciplinsko postupanje, uvaženjem ostavke obustavlja se disciplinsko postupanje osim slučaja, gde ima razloga verovati, da je učinjeno delo, koje za sobom povlači uklanjanje iz službe, i o tome se unosi napomena u njegov Službenički List. U slučaju povratka u službu, disciplinski postupak nastaviće se.

K čl. 131.—134.

U smislu čl. 131. prestaje služba: 1. po presudi redovnog ili disciplinskog suda, 2. po sili zakona, 3. po volji službenika i 4. smrću.

U čl. 132. predvidjen je slučaj, naveden pod tač. 1. čl. 131. To može da bude uslijed kaznene osude, glaseće na kaznu, koja po kaznenom zakonu povlači za sobom gubitak službe odnosno je sama kazna gubitak službe (čl. 1. hrv.-slav. zakona od 10. VI. 1890. o poslijedicama kaznenih osuda i kazna) ili uslijed disciplinske presude. U potonjem slučaju prestaje služba onda, ako je službenik osudjen na kaznu iz tač. 3., 4. i 5. čl. 165. činov. zakona.

U čl. 133. pobrojani su taksativno slučajevi, kada prestaje služba po sili zakona (tač. 2. čl. 131.). To biva:

1. kad službenik postane nesposoban za službu (čl. 108. i 125.);
2. kad je preko 12 mjeseci na bolovanju (čl. 111.);
3. kad padne pod stečaj ili pod skrbništvo ili je nad njim produžena očinska vlast (tač. 2. čl. 4. i al. 2. čl. 208.);
4. kad je stavljen na raspoloženje uslijed dokinuća zvanja ili nadleštva kod kojega je služio (al. 1. čl. 126.);
5. kad je tri puta uzastopce ili 6 puta u toku službe slabo ocijenjen (čl. 84.);
6. kad istupi iz državljanstva (al. 2. čl. 12.);
7. kada po odmoru ili odsustvu, kao i u slučaju premeštenja vlastitom krivnjom ne nastupi dužnost za 10 dana, računajući od dana, kada je to bio dužan učiniti ili kada samovoljno napusti službu, pak se ne javi na dužnost za 10 dana (čl. 105., 109., 110., al. 2. čl. 111., čl. 113.). Službenik kojemu je prestala služba uslijed samovoljnog napuštaja službe, ne može s obzirom na tač. 4. čl. 4. više postati državnim službenikom.
8. kad je presudom kriminalnog suda osudjen na zatvor duži od godinu dana za djelo, na koje se ne odnosi čl. 132., dakle za djelo, zbog kojega je sudjen na kaznu, koja po kaznenom zakonu ne povlači za sobom gubitak službe;
9. kad se kod privremenog službenika utvrdi, da ne ima sposobnost za stalno namještenje. To je slučaj iz čl. 19., kad je službenik nakon tro- odnosno četirigodišnje službe slabo ocijenjen;
10. kada navrši 21. godinu života, pak nije odslužio propisani rok u vojsci, a nije oslobodjen od vojne službe. S obzirom na čl. 47. i 48. zakona o ustrojstvu vojske i mornarice, koji ne prave nikakove razlike izmedju stalnog i privremenog oslobodjenja, ima se smatrati oslobodjenim i ono lice, koje je privremeno oslobodjeno od vojne dužnosti;
11. kad je navršio 65. godinu života (al. 3. tač. 1. čl. 141.) ili kada je navršio 60 godina, pak se državna uprava hoće prema njemu da posluži izuzetnom odredbom al. 2. čl. 141. t. j., da ga penzioniše prije navršenog potpunog broja službenih godina.

U slučajevima navedenim pod tač. 6. i 7. službenik se odpušta i u onom slučaju, ako je već stekao pravo na penziju,

dočim se u slučajevima pod tač. 1.—5. odpušta samo onda, ako mu po zakonu ne pripada penzija. U slučaju pod tač. 8. odpušta se samo onda, ako je disciplinski sud odlučio, da službenik gubi penziju (tač. 5. čl. 165.).

Po volji službenika prestaje služba u smislu čl. 134. onda, kada isti podnese pismenu ostavku ili kad po navršetku broja godina za penziju u smislu poslijednje alineje čl. 141. zatraži penzionisanje.

Zakon naročito propisuje pismenu ostavku. Prema tome ne smije se u slučaju iz čl. 134. primiti usmena ostavka ili čak inače dana ostavka, koju predvidja al. 2. čl. 126. in fine.

Al. 2. čl. 134. ustanovljuje rok od mjesec dana, unutar kojega mora se primiti ostavka, odnosno odrediti penzionisanje.

Ostavka povlači za sobom gubitak sviju prava držav. službenika, nu ako se dotično lice opet povrati u službu, ima mu se vrijeme ranije probavljeno u službi priznati i za napredovanje i za penziju. Ovdje se pod napredovanjem razumjeva i prelaz u viši stepen osnovne plate i napredovanje u višu grupu.

Al. 3. čl. 134. predvidja s obzirom na predanu ostavku dva slučaja, i to: a) da je protiv takovog službenika povedeno redovno krivično postupanje (al. 1. čl. 182.) i b) da je zametnut disciplinski postupak.

Stilizacija ove alineje dosta je nejasna, nu s obzirom na al. 3. čl. 182., po kojoj se istodobno sa povedenjem krivičnog postupka može uporedo povesti i disciplinsko pstupanje, mora se uzeti, da al. 3. čl. 134. ima u vidu slučaj iz al. 3. čl. 182., kad naročito propisuje, da se uvaženjem ostavke ne obustavlja disciplinsko postupanje u onom slučaju, gdje ima razloga vjerovati, da je službenik počinio takovo djelo, koje za sobom povlači uklanjanje iz službe.

Ista al. 3. čl. 134. in fine odredjuje, da se dsiciplinsko postupanje nastavlja, ako se je dotično lice povratilo u službu. Budući da se u slučaju al. 3. čl. 134. radi o već povedenom discipl. postupku, to ovdje ne dolazi do primjene čl. 200. činov. zakona o zastari discipl. krivica.

Čl. 135.

Odluku o prestanku službe, na osnovu zakona ili volje službenika, bilo da se njome službenik otpušta ili penzioniše donosi i to: za činovnike glavnih grupa sviju kategorija kralj na predlog nadležnog ministra, a za sve ostale službenike ministar,

koji ovo pravo može preneti na svoje područne organe.

Protivu ove odluke može se žaliti Državnom Savetu u roku od 30 dana od dana saopštenja, odnosno od dana obnarodovanja u Službenim Novinama, ako se saopštenje ne može izvršiti.

Prestanak službe po izvršnoj presudi redovnog ili disciplinskog suda utvrdjuje nadležni ministar svojim rešenjem. Na to rešenje nema žalbe.

Po prestanku službe, službenik ne može sam napustiti dužnost, nego mora biti nadležno razrešen. To se u slučaju odpuštanja po presudi redovnog ili disciplinskog suda i u slučajevima tač. 1., 2., 3., 4., 6., 8. i 9. čl. 133. mora izvršiti odmah čim stigne obaveštenje o izvršnoj odluci, po kojoj služba je prestala, a u ostalim slučajevima najdalje u roku od mesec dana od dana obaveštenja. Ako je službenik odsutan, pa nema mogućnosti da se redovnim putem razreši, dan kad stigne obaveštenje o izvršnoj odluci uzima se kao dan razrešenja.

Pravo na prinadležnosti aktivnog službenika ima službenik do kraja meseca u kome je razrešen ili u kom se smatra da je razrešen odnosno u kom je umro.

K čl. 135.

Al. 1. čl. 135. odredjuje organe, koji su nadležni da donesu odluku o prestanku službe po sili zakona ili po volji službenika. Protiv ove odluke ima u smislu al. 2. mjesto žalbi na državni savjet u roku od 30 dana. Naprotiv ne ima mjesta žalbi (al. 3. čl. 134.) protiv riješenja nadležnog ministra, kojim utvrdjuje (konstatuje) prestanak službe po izvršnoj presudi kriminalnog ili disciplinskog suda.

Odluka o prestanku službe u slučaju odpuštanja po presudi kaznenog ili disciplinskog suda, te u slučajevima tač. 1., 2., 3., 4., 6., 8. i 9. čl. 133. ima se u smislu al. 4. čl. 135. donijeti odmah, a u ostalim slučajevima prestanka službe u roku od mjesec dana. Dok nije službenik po nadležnom organu razriješen službe, ne smije napustiti dužnost.

Al. 5. čl. 135. utvrdjuje rok do kojega ima službenik u slučaju prestanka službe pravo na prinadležnosti aktivnog službenika.

GLAVA IX.

Penzije.

Čl. 136.

Pravo na penziju imaju svi državni službenici i njihove porodice pod uslovima ovoga zakona.

K čl. 136.

Državni službenik, koji je udovoljio svim uslovima, što ih za to propisuje činov. zakon, ima pravo koli on sam na ličnu, toli i njegova porodica na porodičnu penziju.

Čl. 137.

Za penziju računa se sve vreme, koje je službenik proveo u aktivnoj državnoj službi ili na raspoloženju, bilo neprekidno bilo sa prekidima, kao i vreme, koje mu je specijalnim zakonom priznato za penziju.

Onima, koji su pre stupanja u državnu službu bili na radu u službi države kao kontraktualni službenici (čl. 130.) vreme provedeno na tom radu računa se za penziju.

Onima, koji su za vreme rata bili kao aktivni državni službenici na vojnoj dužnosti, vreme ovako provedeno računa se za penziju isto onako kao što se računa aktivnim oficirima za vreme rata.

Vreme provedeno u vojnoj službi u ratu kao i u mirnodopskoj vojnoj službi preko redovnog roka, računa se za penziju onima, koji posle postanu državni službenici gradjanskog reda.

Vreme provedeno u službi javnih samoupravnih tela računa se za penziju licima, koja budu iz te službe neposredno primljena u državnu.

Vreme, koje odgovara stepenu osnovne plate odredjenom po trećem stavu čl. 67. licima koja iz

slobodne profesije budu primljena u državnu službu računa se i za penziju ali najviše deset godina.

Licima, koja su stupila u državnu službu po poslednjem stavu čl. 2. godine dotadanjeg rada računaće se u godine za penziju.

Od vremena provedenog u državnoj službi u krajevima u kojima su prilike za život naročito teške, računaće se za penziju svakih osam meseci za punu godinu dana. Koji su to krajevi, utvrdjuje Ministarski Savet. Godine provedene u Južnoj Srbiji računaju se dvostruko za penziju i to od dana stupanja u život ovog zakona, pa za sedam godina.

Ministrima i državnim podsekretarima vreme provedeno u drugoj službi računa se za penziju sa jednom desetinom. Ako se posle vrate u takovu službu, vreme provedeno na dužnosti ministra ili državnog podsekretara računa se peterostruko.

Ako državni službenik bez svoje krivice, na kakvom državnom poslu bude tako povredjen, ili tako oboli od bolesti, koja se pojavila kao posledica vršenja službe, da postane nesposoban za dalju službu, priznaće mu se za penziju vreme, koje je do tada proveo u službi i još deset godina.

K čl. 137.

Prema al. 1. čl. 137. računa se za penziju sve vrijeme, koje je službenik proveo u aktivnoj državnoj službi ili na raspoloženju (čl. 126.) bilo neprekidno ili sa prekidama, kao i vrijeme, koje mu je specijalnim zakonom priznato. To je dakle pravilo, nu ovaj član sadržaje u pogledu uračunavanja vremena u penziju za neka lica sljiedeće izuzetke:

1. Onima, koji su prije stupanja u državnu službu bili na radu u službi države kao kontraktualni službenici (čl. 130.) računa se za penziju vrijeme, provedeno na tom radu.

Prema odluci državnog savjeta od 13. XI. 1925. broj 40.325 imaće se smatrati kontraktualnom službom i ona provedena kod neerarnih pošta.

2. Licima, koja su za vrijeme rata bili kao državni službenici na vojnoj dužnosti, računa se vrijeme ovako pro,

vedeno u penziju istim načinom, kako se to računa aktivnim oficirima za vrijeme rata. Prema tome će se takovim licima shodno čl. 118. zakona od 9. VIII. 1923. o ustrojstvu vojske i mornarice vrijeme provedeno u ratu računati u penziju dvogubo bez obzira na to, kako je dugo trajao rat u dotičnoj godini.

Budući da al. 3. čl. 137. ima u vidu samo aktivne službenike, to se ovdje predvidjen beneficij, ne odnosi na državne penzionere. Njima se dakle vrijeme provedeno u ratu za slučaj, da bi se poslije rata vratili u državnu službu, ne će računati u penziju.

Isto tako ne može se ovaj beneficij primjeniti ni na kontraktualne službenike, jer se oni ne mogu smatrati redovnim službenicima, kakove ima u vidu čl. 5. činov. zakona.

3. Licima, koja su služila u vojsci u ratu te onima, koja su služila u vojsci za mirno doba preko redovnog roka, računa se to vrijeme za penziju, ako poslije postanu državni službenici gradjanskog reda. Ovaj se beneficij medjutim ima s obzirom na odredbu al. 1. čl. 246. primjeniti samo na državne službenike, koji će učestvovati u budućim ratovima. Tu se dakle radi o licima, koja prije toga nisu bila u državnoj službi.

Budući da je u al. 4. čl. 137. govora o vremenu probavljenom u vojnoj službi preko redovnog roka, znači, da se tu radi o vremenu poslije navršene 21. godine života. Ono se dakle ne smije da poklapa sa vremenom redovnog roka u vojsci.

4. Prema al. 5. čl. 137. računa se vrijeme provedeno u službi javnih samoupravnih tijela za penziju, ako su dotična lica iz te službe neposredno primljena u državnu. Tu se misli na javna samoupravna tijela, koja su predvidjena ustavom.

Državni savjet donio je odluku od 12. I. 1926. broj 40.658, po kojoj se opštinska služba ne bi imala smatrati samoupravnom, pa se doslijedno tomu na opštinske službenike ne bi imao primjeniti ni beneficij, sadržan u al. 5. čl. 137. Medjutim postoji protivno, a s obzirom na narav opštinske službe i propis al. 1. čl. 96. ustava i posve ispravno mišljenje »stalne komisije za izvršenje i primjenu činovničkog zakona«, prema kojemu je i opštinska služba samoupravna, kako je predvidja cit. al. 5. čl. 137.

Beneficij, predvidjen u al. 5. čl. 137. odnosi se samo na eksekutivne organe samoupravne službe t. j. na opštinske bilježnike (djelovodje, tajnike), kmetove, opštinske veterinare, ljekare i t. d. uz uslov, da su takovi službenici bili postavljeni na sistemizovanim položajima u samoupravnoj službi. Prema tomu nisu dionici te blagodati lica, koja su u toj službi privremeno upotrebljavana, kao što na pr. dnevničari, pisari i t. d. Isto se tako ne odnosi propis al. 5. čl. 137.

ni na opštinske načelnike, predsjednike opština, opštinske odbornike.

Služba, koja se računa prema al. 5. čl. 137. može se uzeti u obzir od navršene 18. godine života (al. 1. tač. 1. čl. 4.), a pod neposrednim primitkom u državnu službu razumjeva se, da je lice, koje se prima u državnu službu postavljeno sa položaja, koji je neposredno pred tim zauzimalo u samoupravnoj službi

5. Licima, koja su iz slobodne profesije (al. 3. čl. 67.) na pr. advokati, ljekari i t. d. primljena u državnu službu, računa se prema al. 6. čl. 137. vrijeme provedeno u tom svojstvu i za penziju, nu najviše 10 godina.

6. Licima, koja su radi stečenih zasluga svojim radom (poslijednja al. čl. 2.) primljena u državnu službu, računa se vrijeme toga rada u godine za penziju.

Al. 8. čl. 137. sadržaje posebne pogodnosti za ona lica, koja su služila u krajevima, gdje su životne prilike naročito teške. Tim se licima računa za penziju svakih 8 mjeseci za punu godinu dana.

Zakonom nije odredjeno, koji su to krajevi, već je odluka o tom kao i u slučaju iz čl. 40., prepuštena ministarskom savjetu.

Godine provedene u Južnoj Srbiji računaju se dvostruko u penziju i to od dana, kada je stupio na snagu činovnički zakon, pa za sedam godina, dakle do 31. VIII. 1930.

Al. 9. čl. 137. sadržaje odredbe glede načina uračunavanja službovnog vremna u penziju ministrima i državnim podsekretarima. Vrijeme provedeno u drugoj državnoj službi računa se sa $^1/_{10}$. Ako se pak poslije vrate u takovu službu, računa se vrijeme, provedeno na dužnosti ministra ili podsekretara peterostruko.

Al. 10. čl. 137. stavljena je van snage sa danom 31. III. 1926. čl. 260. financ. zakona, za budžetsku godinu 1926./27.

Budući da je ali beneficij, što ga je državnom službeniku davao propis poslijedne alineje čl. 137. u samoj stvari predstavljao naknadjenje bez vlastite krivnje pretrpljene štete, to državnom službeniku, kadgod načinom predvidjenim u spomenutoj poslijednjoj alineji čl. 137., pretrpi štetu na svom tijelu, pristoji pravo tražiti od države naknadu štete civilno-pravnim sredstvima.

Čl. 138.

Osnov za računanje penzije ministara i državnih podsekretara je njihova plata, a ostalih službenika plata, osnovna i položajna i redovna stanarina.

K čl. 138.

Osnov za računanje penzije ministara i državnih podsekretara jeste njihova plata, a ostalih službenika osnovna i položaja plata te redovna stanarina.

Prema propisu čl. 253. financ. zakona za budžetsku godinu 1926./27. stiču državni službenici, koji budu unapredjeni u višu grupu pravo na ličnu penziju prema prinadležnostima te grupe, ako su u njoj proveli najmanje godinu dana službe. U protivnom slučaju pripada im penzija prema prinadležnostima grupe, u kojoj su bili prije toga.

Al. 2. toga člana glasi: Od ovog se izuzimaju oni službenici koji su penzionisani u slučaju poslijednje alineje čl. 133. činov. zakona, kao i oni, koji su penzionisani nakon što su navršili 60 godina života ili su postali umno ili fizički nesposobni za službu. Medjutim čl. 260. cit. financ. zakona stavljena je van snage poslijednja alineja čl. 137., pak je stoga očito, da se al. 2. čl. 253. toga zakona može da odnosi samo na ona lica, koja su po poslijednjoj alineji cit. čl. 137. penzionisana do dana, kada je stao na snagu financ. zakon za god. 1926./27. t. j. do 1. IV. 1926.

Al. 3. čl. 253. ovog potonjeg zakona odredjuje, da se prethodeći propisi ne odnose na porodične penzije državnih službenika, koji umru kao aktivni.

Prema al. 2. čl. 254. financ. zakona za god. 1926./27. ne važe propisi čl. 253. toga zakona za ministre, državne podsekretare, pomoćnike ministra i velike župane.

Čl. 139.

Ministri i državni podsekretari stiču pravo na ličnu penziju toga položaja, ako tu dužnost vrše najmanje dve godine. Ostali državni službenici zadobivaju pravo na ličnu penziju kad navrše deset godina službe, koja im se priznaje za penziju.

Na punu penziju državni službenici stiču pravo posle 35 godina službe, a i u kraćem vremenu, ako je to predvidjeno specijalnim zakonom.

K čl. 139.

Ministri i državni podsekretari stiču prema al. 1. čl. 139. pravo na ličnu penziju toga položaja, ako su na toj dužnosti bili najmanje 2 godine, dočim ostali državni službenici zadobivaju pravo na ličnu penziju, kad navrše 10 godina službe, koja im se priznaje za penziju. Ova potonja odredba preinačena je čl. 259. financ. zakona za budžetsku godinu 1926./27. onamo, da državni službenici, koji na dan 1. XII. 1925. nisu imali navršenih 10 godina službe, stiču pravo na ličnu penziju, kad navrše 15 godina službe, koja im se priznaje za penziju. Od penzijskog osnova (čl. 138.), pripada im za 15 godina službe 60%, a za svako dalnje pola godine 1% tako, da za 35 godina dobivaju potpuni penzijski osnov kao penziju. Započeta polovina godine računa se kao potpuna.

Propisi cit. čl. 259. važe i za one službenike, koji stupe u državnu službu poslije 1. XII. 1925.

Prema al. 2. čl. 139. stiče državni službenik pravo na punu penziju, kada je navršio 35 godina službe, odnosno i ranije, ako je to predvidjeno specijalnim zakonom. U tom mu slučaju prama čl. 23. odluke ministarskog savjeta od 17. IV. 1924. broj 42.300 pripadaju i svi lični i porodični dodaci na skupoću, koje je uživao u aktivnoj službi.

Čl. 140.

Ministrima i državnim podsekretarima, od penzijskog osnova pripada za svaku polovinu godine provedenu na toj dužnosti po 5% kao penzija s tim, da ova penzija ni u kom slučaju ne može biti veća od 100%.

Ostalim državnim službenicima od penzijskog osnova pripada za deset godina službe 50% a za svako dalje pola godine po 1% tako, da za 35 godina dobiju potpun penzijski osnov kao penziju. Započeto pola godine računa se kao potpuno.

Ako u pojedinim strukama specijalni zakoni odredjuju kraće vreme za dobijanje pune penzije, polugodišnji procenat povećava se srazmerno tome vremenu.

K čl. 140.

Ovim je članom propisan način kako se ustanovljuje visina penzije s obzirom na uračunljivo službovno vrijeme. Al. 1. sadržaje odredbu u pogledu ministara i državnih podsekretara, a al. 2. odnosi se na ostale državne službenike. Prvima pripada za svaku potpunu polovinu godine, provedenu na dužnosti ministra ili podsekretara, 5% kao penzija, a potonjima za 10 godina službe 50%, a za svaku dalnju pola godine po 1%. Izuzetak čini slučaj iz čl. 259. financ. zakona za budžetsku godinu 1926./27. (vidi tumačenje čl. 139.).

Čl. 141.

Državni službenik ne može biti stavljen u penziju pre nego što navrši broj godina službe potreban za sticanje pune penzije.

Izuzetno može se državni službenik staviti u penziju i pre ovoga vremena, ako je navršio 60. godinu života.

Mora se staviti u penziju i pre navršenog potpunog broja godina službe službenik:

1. koji navrši 65 godina života;
2. koji je godinu dana na raspoloženju, ako po opštim propisima ima pravo na penziju, i ako nema praznog mesta (čl. 126.);
3. kod koga nastupi slučaj iz tač. 1., 2., 3., ili 5. čl. 133., ako po opštim propisima ima pravo na penziju.

Od ovoga se izuzimaju državni službenici za koje postoje drugačiji propisi u ustavu ili naročitim zakonima.

Ako je službenik navršio broj godina za punu penziju, na njegovu molbu mora se staviti u penziju.

K čl. 141.

Po propisu al. 1. čl. 141. ne može se državni službenik u pravilu staviti u penziju prije nego li je navršio potpuni broj godina službe (al. 2. čl. 139.). Izuzetak od toga sadržaje al. 2., koja dopušta, da se državni službenik može penzionisati i prije navršenih 35 godina službe, ako je navršio 60. godinu života.

U al. 2. čl. 141. taksativno su pobrojani slučajevi, kada se državni službenik mora staviti u penziju i prije navršenog potpunog broja godina službe. To je:

1. ako je navršio 65 godina života;
2. ako je godinu dana bio na raspoloženju, te ima pravo na penziju, a nije mogao biti namješten s pomanjkanja praznog mjesta;
3. ako je nastupio slučaj tač. 1., 2., 3. ili 5. čl. 133., kada služba prestaje po sili zakona.

Od toga se po al. 1. čl. 141. izuzimaju državni službenici za koje postoje drugačiji propisi u ustavu ili naročitim zakonima. To su sve sudije (čl. 103., 112. i 118. ustava, zatim čl. 12. zakona o državnom savjetu i upravnim sudovima i čl. 6. zakona o glavnoj kontroli).

Prema al. 5. čl. 141. mora se staviti u penziju i onaj službenik, koji je navršio broj godina za penziju, a sam traži. To je slučaj, kada je službenik potpuni broj godina doslužio, a nije jošte navršio 65. godinu života.

Čl. 142.

Službenik, koji je penzionisan iz razloga izloženih u tač. 1., 2., 3. ili 4. čl. 133. vratiće se na poziv opet u državnu službu, kad taj razlog prestane, ako već nije navršio 60 godina života, ali ne može dobiti viši položaj od onoga, sa koga je penzionisam. Ako se službenik u ovom slučaju ne bude hteo primiti državne službe, gubi pravo na penziju.

K čl. 142.

Državni službenik, koji je bio stavljen u penziju s kojega od razloga, navedenih pod tač. 1.—4. čl. 133. mora se na poziv nadležne vlasti vratiti natrag u službu po inakim gubitkom prava na penziju, ako je prestao razlog njegovog penzionisanja. Izuzetak tvori samo slučaj, ako je već medjutim navršio 60 godina života. U slučaju reaktivisanja dolazi dotičnik na isti položaj, s kojega je bio penzionisan.

Zakonom nije nikakova odredba učinjena, da li ovakovom službeniku pripada pravo povratka u službu. U konkretnom slučaju odbacio je državni savjet odlukom od 11. XI. 1925. broj 40.306 žalbu službenika, kojemu je bila negativno riješena molba za reaktivisanje sa motivacijom, da je primanje u službu diskreciono pravo ministra.

U praksi iskrslo je pitanje, da li se može službenik, koji je penzionisan radi nesposobnosti za službu s obzirom na propis čl. 142. primiti u službu kao kontraktualac, pak je ono riješeno negativno, jer ako je takav službenik sposoban da služi, tada je na poziv dužan vratiti se u aktivnu službu, ako već nije navršio 65. godinu života. Prema tome da ne bi nikako odgovaralo zakonskom načelu, kad bi se penzionisani službenik na mjesto toga uzeo za kontraktualnog službenika.

Čl. 143.

Državnom penzioneru pripada dodatak na decu, koji je predvidjen za aktivnog službenika, a pod istim uslovima koji važe za aktivne službenike.

K čl. 143.

Čl. 143. zajamčuje penzioneru pravo na dodatak na djecu, koji je čl. 41. predvidjen za aktivnog službenika.

Čl. 144.

Pravo na porodičnu penziju za članove svoje porodice zadobivaju ministri i državni podsekretari kad navrše tri godine službe, a ostali državni službenici, kad navrše pet godina službe, koja im se priznaje za penziju, a i pre toga roka u onim slučajevima u kojima bi i sami dobili ličnu penziju pre navršetka zakonskog roka.

K čl. 144.

Pravo na porodičnu penziju stiču ministri i državni podsekretari kada su navršili tri, a ostali državni službenici, kada su navršili pet godina službe, koja im se računa za penziju. Ti rokovi mogu da budu i kraći u onim slučajevima, kada bi ova lica sama imala pravo na penziju prije navršetka zakonskog roka. To bi bio slučaj iz al. 2. čl. 146. i onaj, što ga je predvidjala poslijednja alineja čl. 137.

Čl. 145.

Službenik, koji izgubi pravo na ličnu penziju, gubi pravo i na porodičnu, osim u slučaju predvidjenom u tač. 5. čl. 165.

K čl. 145.

Gubitkom prava na ličnu penziju, gubi službenik u smislu čl. 145. i pravo na porodičnu penziju (čl. 154/I.).

Izuzetak čini jedino slučaj, kada je službenik po disciplinskom sudu kažnjen otpustom iz službe (tač. 5. čl. 165.).

Čl. 146.

Za računanje porodične penzije osnov je lična penzija službenika, koju je imao u času smrti ili bi imao da je u tom času penzionisan. Ako službenik umre pre vremena, u kom mu pripada lična penzija, onda je za porodičnu penziju osnov lična penzija, koju bi službenik imao da je u to vrijeme navršio deset godina službe.

Porodicama onih državnih službenika, koji bez svoje krivice na kakovom državnom poslu budu povredjeni, ili obole od bolesti, koja se pojavila kao posledica vršenja službe, pa od toga umru, priznaće se kao osnov za penziju onolika lična penzija, koliku bi službenik imao, kad bi u slučaju smrti imao još deset godina službe više.

K čl. 146.

Temelj za porodičnu penziju jeste penzija, što ju je službenik uživao u času smrti ili koju bi bio uživao, da je bio penzionisan u tom času. Ako je pak službenik preminuo prije nego li je stekao pravo na penziju, tada se kao osnov za porodičnu penziju uzima, da je u času smrti imao 10 godina službe.

Al. 2. ovoga člana normira posebnu pogodnost porodica na penziju onih službenika, koji su životom nastradali u vršenju službe.

Glavna kontrola donijela je u tom obziru raspis od 4. IV. 1925. broj 13.977, da u slučaju al. 2. čl. 146. valja donijeti posebno formalno riješenje, kojim se priznaje 10 godina službe i da se to riješenje ima priložiti aktima o penziji. Prema tome riješenje o tom priznanju ne smije se donijeti zajedno sa riješenjem o penziji. U riješenju ministarstva, kojim se dotičniku priznaje 10 godina službe ima se konstatovati, da se tjelesna povrijeda ili bolest, koja se je pojavila kao poslijedica vršenja službe, uslijed čega je službenik umro, nije dogodila uslijed nepažnje ili kakove proračunane namjere ili uopšte ma uslijed kakove krivnje samoga službenika. Sve te činjenice imadu se utvrditi na temelju vjerodostojnih dokumenata.

Čl. 147.

Porodična penzija pripada, na ravne delove službenikovoj ženi i deci rodjenoj u zakonitom braku ili pozakonjenoj.

Više zakonitih žena službenika muslimana računaju se zajedno kao jedan član porodice.

Čl. 148.

Porodična penzija državnih službenika odredjuje se ovako: jedno lice dobija 50%, dva lica 65%, tri lica 75%, a četiri ili više lica 85% od osnovne porodične penzije.

K čl. 147. i 148.

Prema čl. 147. pripada porodična penzija na ravne dijelove službenikovoj ženi i djeci, rodjenoj u zakonitom braku ili pozakonjenoj (vidi čl. 42.), a odredjuje se u smislu čl. 148. tako, da jedno lice dobiva 50%, dva 65%, tri 75%, a četiri ili više lica 85% od osnovne porodične penzije.

Kod službenika muslimanske vjeroispovijesti računa se u smislu čl. 147. više žena zajedno kao jedan član porodice, dakle sve skupa primaju 50% od osnovne porodične penzije.

Udova, kojoj po zakonu (čl. 128.) pripada pravo na penziju ima molbu za doznaku iste upraviti na velikog župana, pod čiju je nadležnost spadao ured, kod kojeg je služio pokojnik. Molbi, koja ne potpada taksi, valja da priloži slijedeće dokumente: 1. krsni list; 2. vjenčani list; 3. krsne odnosno rodne listove djece, kojoj po čl. 147. pripada porodična penzija; 4. domovnicu; 5. uvjerenje nadležne upravne (policijske) vlasti, za sebe i malodobnu djecu, da ne imaju nikakvog prihoda; 6. uvjerenje nadležne upravne vlasti, potvrdjeno po župnom uredu (parohijskom zvanju, rabinatu i t. d.), da je sa suprugom živjela u bračnoj zajednici do njegove smrti i da ga je sahranila (čl. 124.); 7. ako djeca polaze školu, a navršila su 16 godina, uvjerenje ravnateljstva škole, da su na redovnom školovanju; 8. poslijednji dekret supruga ako je bio aktivan, odnosno dekret o penzionisanju, ako je bio u penziji; 9. ako je koje od djece punoljetno, ali je nesposobno za privredu, ljekarsko uvjerenje o tom; 10. prijavu za dodatak na skupoću sa potvrdom nadležnog poreskog ureda o plaćanju ili neplaćanju poreza.

Čl. 149.

Deci državnih službenika, koja imaju pravo na porodičnu penziju pripada dodatak na decu, računajući jedno dete manje, a ako je samo jedno dete, ne pripada mu ovaj dodatak. Ako i udova uživa porodičnu penziju zajedno sa decom, onda pripada dodatak na svako dete.

K čl. 149.

Prema čl. 149. pripada djeci službenika, koja imadu pravo na porodičnu penziju dodatak na djecu, računajući kao da je jedno dijete manje. Ako je pak samo jedno dijete, ne pripada mu ovaj dodatak. Tu je dakle predvidjen slučaj, kada su djeca ostala i bez majke. Kad je pak majka na životu, pa ona kao udova uživa porodičnu penziju zajedno sa djecom, tada pripada dodatak za svako dijete.

Po propisu ovog člana postupiće se i u pogledu dodatka za djecu službenika, koji su penzionisani po ranijim propisima, ako porodici pripada porodična penzija (razumije se po njegovoj penziji) po činov. zakonu, jer ovi dodaci tvore sastavni dio porodičnih penzijskih prinadležnosti potonjeg zakona, pak je prema tome posve irelevantna okolnost, što se porodična penzija odmjeruje po penziji, što ju je otac uživao po starom zakonu (al. 2. čl. 240. in fine).

Čl. 150.

Da li postoji potreba, da lica, koja dobivaju porodičnu penziju istu primaju odvojeno, odlučiće organ, koji odredjuje penzije, kao i da li će se u ovom slučaju, i u koliko, deliti i dodatak na decu.

Ako za neko lice, koje zajedno sa drugim dobija porodičnu penziju nastupi slučaj, da mu prestaje pravo, odredjuje se ostalima penzija prema zakonskoj meri (čl. 148.).

K čl. 150.

Nastane li potreba, da lica, koja uživaju porodičnu penziju, primaju istu odvojeno, ima o tom donijeti odluku onaj organ, koji odredjuje penzije (čl. 156.). Isti će istodobno odlučiti, da li se u ovom slučaju i u koliko ima dijeliti i dodatak na dijecu.

Čl. 151.

Ako brak državnog službenika nije sklopljen bar godinu dana pre njegove smrti, ne pripada njegovoj udovi penzija, osim ako je iza njega ostalo zakonito dete, odnosno udovica ostala trudna, ili ako je brakom njihovo dete ozakonjeno ili ako je

smrt nastupila od povrede ili bolesti zadobijene na državnom poslu, ili od akutne bolesti, koja je nastala posle sklopljenog braka.

K čl. 151.

Prema čl. 151. pripada načelno udovi državnog službenika penzija samo onda, ako je brak sklopljen bar godinu dana prije njegove smrti. To je dakle minimalan rok, koji mora proteći od dana vjenčanja pa do dana smrti.

Izuzetak čini slučaj:

a) ako je iza pokojnika ostalo zakonito dijete, ili ako je udovica ostala trudna;

b) ako je dijete pozakonjeno naknadnom ženitbom;

c) ako je smrt pokojnika nastupila od povrijede ili bolesti zadobivene na državnom poslu (al. 2. čl. 146.);

d) ako je umro od akutne bolesti, koja je nastala poslije sklopljenog braka. Ovu okolnost valja utvrditi načinom propisanim u čl. 108. činov. zakona.

Član 151. govori općeno o državnom službeniku. Očito je dakle, da zakonodavac s obzirom na čl. 144., koji je tačno odredio, kada stiče državni službenik pravo na porodičnu penziju i čl. 145. o gubitku iste, nije htio da u ovom slučaju pravi razlike izmedju aktivnog i penzionisanog službenika.

Prema tome udova iza državnog penzionera, i ako se je udala za njega, kad je već bio u penziji, uživa porodičnu penziju pod uslovima, navedenim u čl. 151.

Čl. 152.

Količina lične penzije odredjuje se po službenoj dužnosti istom odlukom, kojom se službenik penzioniše.

Odluka o porodičnoj penziji donosi se po službenoj dužnosti najdalje u roku od mjesec dana, i to u slučaju smrti aktivnog službenika od dana smrti, a u slučaju smrti penzionisanog službenika, od dana prijave i podnošenja isprave o smrti organu, koji je nadležan za odluku o penziji.

Dok se porodična penzija ne odredi izdavaće se porodici umrlog službenika, na račun penzije, jedna trećina svih službenikovih prinadležnosti, ako je umro kao aktivni službenik, odnosno jedna polovina, ako je umro kao penzionisan. Isto važi i za

slučaj, kad treba nekog službenika proglasiti mrtvim, i to od dana njegovog nestajanja pa do dana, koji se sudskim rešenjem utvrdi kao dan smrti.

Penzijske prinadležnosti teku od prvog dana narednog meseca u kome je nastupio slučaj po kom se penzija odredjuje.

K čl. 152.

Čl. 152. propisan je postupak glede donašanja odluke o ličnoj i porodičnoj penziji. Odluka o količini lične penzije donosi se zajedno sa odlukom, kojom se službenik penzioniše.

Odluku o porodičnoj penziji valja prema al. 2. čl. 152. donijeti najdalje u roku od mjesec dana, računajući od dana smrti, ako se radi o aktivnom službeniku, a u slučaju smrti penzionisanog službenika, od dana prijave i podnešenja isprave o smrti onome organu, koji je nadležan za odluku o penziji.

U al. 3. čl. 152. sadržana je odredba o isplati akontacije na porodičnu penziju, dok se potonja ne odredi. Ako je službenik umro u aktivitetu isplaćuje se u ime akontacije $^1/_3$ njegovih prinadležnosti odnosno ½, ako je umro kao penzioner. Potonje važi i za onaj slučaj, ako je dotičnika nestalo, pa ga valja proglasiti mrtvim (§ 51. srp. gradj. zak. i § 24. austr. o. g. z.), nu u tom slučaju isplaćuje se akontacija od dana, kada je dotičnika nestalo, pa do dana, koji se rješenjem nadležnog gradjanskog suda utvrdi kao dan smrti. Što se tiče akontacije na lične dodatke odredilo je ministarstvo financija riješenjem od 3. II. 1926. D R. broj 61.632 : 1923., da se ta akontacija ima izdavati u istom omjeru i na isti način kao i akontacija na neregulisanu penziju.

Riješenjem ministarstva financija od 18. III. 1925. D. R. broj 30.700 odredjeno je, da se u buduće imadu podnašati molbe za dozvolu akontacije na lične i porodične penzije samo onda, ako postoji zaprijeka za donešenje odluke o količini penzije, odnosno dok se ista ne odredi. Za izdavanje naloga pak za isplatu penzija ne treba — ako je već donesena odluka o pravu na penziju i o količini iste — sačekati naročito saglasnu odluku glavne kontrole, već se nalog ima izdati istovremeno sa riješenjem, kojim se priznaje pravo na penziju i ustanovljuje količina penzije.

Čl. 153.

Niko nemože dobijati dve penzije od države. Ako ima pravo na dve, primaće veću. Aktivna službenica ne može primati porodičnu penziju.

Penzija državnih službenika i njihovih porodica, sa svima prinadležnostima, može se po molbi onoga, koji je stekao pravo na penziju, isplatiti jednom za svagda, u sumi najviše do 3 godine, na predlog nadležnog ministra, po saslušaniu stručnog Saveta, a na osnovu rešenja Ministarskog Saveta.

K čl. 153.

U čl. 157. postavljeno je načelo, da nitko ne može primati dvije penzije iz državne kase. Tom se ali odredbom ne dira u stečena prava po ranijim propisima, pa stoga lica, koja su dvije penzije uživala prije 1. IX. 1923. zadržavaju to pravo i dalje. Takove će dakle udove uživati i svoju ličnu i muževljevu penziju prema al. 1. čl. 240. U tom smislu donijelo je i ministarstvo financija svoje objašnjenje od 24. IX. 1924. D. R. broj 97.019.

U buduće t. j. nakon stupanja na snagu činov. zakona uživaće lice, kojemu bi pripadale dvije mirovine, veću. To je onda slučaj, kada je i udova bila u državnoj službi uz pravo na penziju. Aktivna službenica ne uživa uopšte porodičnu penziju.

Al. 2. čl. 153. predvidja pravo na otkup penzije. Ovo pravo pristoji licu, kojemu po zakonu pripada lična ili porodična penzija. Odluku o tom donosi ministarski savjet na prijedlog nadležnog ministra po saslušanju stručnog savjeta.

Otkup mirovine isplatiće se jednom za svagda najviše u iznosu trogodišnje penzije.

Čl. 154.

Prava na penziju gube:

I. službenici:

1. gubitkom državljanstva ili stupanjem u službu strane države bez dozvole Ministarskog Saveta;
2. presudom redovnog ili disciplinskog suda;
3. u slučaju predvidjenom u tač. 7. čl. 133.;
4. u slučaju predvidjenom u tač. 8. čl. 133., ako disciplinski sud nadje, da službenik treba da izgubi penziju;
5. u slučaju čl. 142.;
6. smrću.

II. udovice:

preudajom;
2. gubitkom državljanstva;
3. osudom za kažnjivo delo za koje bi i službenik izgubio ličnu penziju;
4. primanjem državne službe, dok služba traje;
5. smrću.

III. deca:

1. kad navrše punoletstvo, a ženska i pre punoletstva udajom. Izuzetno, ako su na redovnom školovanju ili odsluženju redovnog roka u vojsci, i to uz dokaz uspješnog učenja odnosno vojne službe izdavaće im se penzija do navršenja 23. godine života. Ako su, ili ako docnije postanu telesno ili duševno nesposobna za privredjivanje, dok ta nesposobnost traje, izdavaće im se penzija. Oba izuzetka važiće samo ako se, uverenjem nadležne vlasti, utvrdi, da dete nema drugog kakvog izdržavanja;
2. gubitkom državljanstva;
3. osudom za kažnjivo delo za koje bi službenik izgubio ličnu penziju;
4. primanjem državne službe, odnosno mesta pitomca države ili ma koje javne ustanove, dok služba odnosno stipendija traje;
5. smrću.

K čl. 154.

U čl. 154. pod tač. I., II. i III. pobrojani su taksativno slučajevi, kada službenik, njegova udova i djeca gube pravo na penziju.

U pogledu djece odredjuje se pod tač. III./1., da gube medju inim pravo na penziju, kada navrše punoljetstvo. Izuzetno mogu ali uživati i nakon polučene punoljetnosti penziju u slijedećim slučajevima:

a) ako su na redovnom školovanju ili odsluženju redovnog roka u vojsci i to uz dokaz uspješnog učenja odnosno valjane vojne službe (al. 2. čl. 42.), i

b) ako jesu ili postanu kasnije tjelesno ili duševno nesposobna za privredjivanje, dok traje ova nesposobnost (al. 3. čl. 42.).

Isto tako određuje se pod tač. III./4., da djeca gube porodičnu penziju primanjem državne službe. Budući da se ovdje ima razumijevati redovna državna služba, to je generalna direkcija držav. računovodstva pod D. R. broj 11.999 : 1926. povodom konkretnog slučaja izdala objašnjenje, da lica, koja se kao dnevničari nalaze na radu u službi države (čl. 2. i 137.) ne gube pravo na porodičnu penziju u smislu čl. 154. činov. zakona.

Čl. 155.

Kad se udova državnog službenika, koja ima pravo na penziju preuda za državnog službenika, pa obudovi, ima pravo na porodičnu penziju iza prvog muža, ako joj iza drugog ne pripada penzija, ili ako je penzija iza drugog muža manja. Ako se preudala za lice, koje nije državni službenik, pa obudovi, ima pravo na porodičnu penziju prvog muža samo, ako utvrdi, uverenjem nadležne vlasti, da je sirotnog stanja.

K čl. 155.

Čl. 155. predvidja slučaj, kad se udova državnog službenika preuda 1. za državnog službenika i 2. za lice, koje nije državni službenik, pa u jednom i drugom slučaju ponovno obudovi.

U prvom slučaju pripada joj porodična penzija po prvom mužu, ako po drugom mužu ne ima pravo na penziju ili ako je penzija iza drugog muža manja, a u drugom slučaju pripada joj penzija po prvom mužu samo onda, ako doprinese uvjerenje nadležne upravne vlasti, da ne ima imovine ili inog dohotka.

Čl. 156.

Rešenje o pravu na penziju i o penzijskim prinadležnostima državnih službenika i njihovih porodica donosiće nadležni Ministri, odnosno organi, na koje oni to pravo prenesu, i predavati interesovanim strankama, i to za državu Ministru Finansija (državnom pravobraniocu). Obe strane imaju pravo žalbe Državnom Savetu u roku od dva meseca, računajući od dana prijema rešenja.

K čl. 156.

Regulisanje penzije t. j. donešenje odluke o pravu na penzijske prinadležnosti državnih službenika i njihovih porodica spada u nadležnost naredbodavca I. stepena t. j. resortnog ministra, koji postavlja dotično lice. Ostali organi spomenuti u ovom članu na pr. oblasni veliki župani, zvani su, da regulišu penziju samo za ona lica, koja mogu postaviti (zvaničnike, službitelje).

Čl. 253. financ. zakona za budžetsku godinu 1924./1925. izmijenjen je član 156. činov. zakona onamo, da se riješenja donesena po potonjem članu dostavljaju na mjesto ministru financija, glavnoj kontroli na znanje. Riješenje dostavlja se i interesovanoj stranci, obima pak uz pravo žalbe u roku od 2 mjeseca na državni savjet.

Naredbom ministra unutrašnjih djela od 30. XII. 1925. broj 59.668 preneseno je na velike župane u Zagrebu, Karlovcu, Osijeku, Vukovaru, Ljubljani, Splitu i Dubrovniku za teritorije njihove oblasti, riješavanje o pravu na penziju i o regulisanju penzijskih prinadležnosti za sve državne službenike i njihove porodice, koji spadaju u resor spomenutog ministarstva.

Čl. 157.

Niko ne može bez odobrenja Ministarskog Saveta uživati penziju u tudjoj zemlji.

K čl. 157.

Prema čl. 157. može se uživati penzija u tudjoj zemlji samo po odobrenju ministarskog savjeta.

U smislu raspisa ministarstva financija od 30. IX. 1925. D. R. broj 102.400, ima penzioner, koji kani uživati penziju u inostranstvu podnijeti obrazloženu molbu rečenomu ministarstvu (generalnoj direkciji držav. računovodstva) putem nadležnog oblasnog vel. župana, odnosno — ako se već od prije nalazi u inostranstvu — putem nadležnog predstavništva naše države.

Molbi, koja kao i njeni prilozi potpada taksi, ima se priložiti: potvrda o državljanstvu i domovnica, zatim penzioni dekret, te potvrda o tome, na kojoj kasi i dokle su mu penzijske prinadležnosti isplaćene.

Čl. 158.

Sve penzijske prinadležnosti državnih službenika na koje se ovaj zakon odnosi izdavaće se iz državnih sredstava.

Kako će se postupiti sa fondovima iz kojih su ovi službenici do sada primali penzije, regulisaće se specijalnim zakonom.

K čl. 158.

Prema čl. 158. pada isplata penzijskih prinadležnosti državnih službenika, na koje se odnosi činov. zakon, na teret državne kase.

Suvislo sa time odredjuje al. 2. čl. 158., da će se specijalnim zakonom urediti pitanje, kako će se postupiti sa fondovima, iz kojih su spomenuti državni službenici do sada primali penzije.

Uslijed odredbe al. 1. ovoga člana prestala je danom 1. IX. 1923. i obaveza isplaćivanja penzijskih uloga odnosno prinosa.

GLAVA X.

Disciplinski propisi.

I. Povrijede službene dužnosti.

Čl. 159.

Državni službenik koji, u službi ili van nje, povredi svoju službenu dužnost propisanu zakonom ili ugled svoga reda, kazniće se kaznom za neurednost ili disciplinskom kaznom. Kazna za neurednost izriče se, ako povreda dužnosti ili ugleda reda ne prelazi obim obične neurednosti (disciplinski istup). Ali ako je neurednost većeg zamašaja ili je ponovljena ili ako su otežane opšte okolnosti pod kojima je povredjena službena dužnost ili ugled reda ili ako postoji kakova šteta ili opasnost za interese službe, onda se to smatra kao disciplinski prestup.

Sudjenje po kaznenom zakonu ne isključuje disciplinsko.

K čl. 159.

U članu 99. zakona od 31. jula 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda statuisana je odgovornost službenika za krivice, učinjene u službenoj dužnosti, dočim čl. 159. postavlja kaznenu sankciju za svakog, koji se je u službi ili van nje ogriješio o tu dužnost.

Zakon predvidja ovdje dvije vrsti kazne i to kaznu za neurednost i disciplinsku kaznu, te čini razliku izmedju dis. ciplinskog istupa i disciplinskog prestupa, označujući prvim obične neurednosti u službi, a drugim neurednost većeg zamašaja ili ponovljenu neurednost, zatim povrijede službene dužnosti pod opštim otegućujućim okolnostima i konačno slučaj, ako u povrijedi službene dužnosti predleži šteta ili opasnost za interese službe.

Dužnosti državnih službenika formulisane su u čl. 76., 89.—98., te u čl. 103.—105. i u čl. 107. zakona, te se prema onomu, što je ondje odredjeno može kazati, kako se pojam službene dužnosti u glavnom sastoji u tome, da je državni službenik dužan povjereno mu zvanje izvršivati savjesno, obavljati dodijeljene mu poslove marljivo, nepristrano i nesebično, zatim držati se strogo položene zakletve, te se u uredu i izvan njega vladati dostojno svojeg staleža. To su opšti postulati javne službe, pak je stoga tim dužnostima dužan udovoljavati svatko, koji se je primio iste.

Prema al. 2. čl. 159. sudjenje po krivičnom zakonu ne isključuje disciplinsko. (al. 3. čl. 182.).

II. Kazne za neurednost.

Čl. 160.

Kazne za neurednost su ove:

1. opomena, i
2. novčana kazna.

Novčana kazna u pojedinom slučaju, ne može premašiti 10% od službenikove mesečne plate, osnovne i položajne.

Čl. 161.

Kazne za neurednost izriče neposredni starešina ili starešina svakog višeg nadleštva.

Kazna ne može biti izrečena pre nego što službenik bude saslušan. Obrazložena odluka o kazni ima mu se saopštiti pismeno.

Novčane se kazne odbijaju od prinadležnosti i unose se u državnu kasu.

Kazna za neurednost ne beleži se u Službenički List, ali se dostavlja nadležnoj komisiji za ocenu i službenim putem, svima višim starešinama kažnjenog službenika.

Čl. 162.

Na odluku o kazni za neurednost može se službenik, u roku od 5 dana od dana saopštenja, žaliti starešini neposrednog višeg nadleštva, čija je odluka izvršna. Žalba se predaje starešini, koji je kaznu izrekao. Na odluku o kazni, koju izrekne ministar ili starešina nekog drugog vrhovnog centralnog nadleštva nema žalbe.

Čl. 163.

Neurednosti zastarevaju za godinu dana.

K čl. 160.—163.

Kazne za neurednost jesu prema čl. 160. opomena i novčana kazna.

Opomena izriče se radi posve neznatnih povrijeda službene dužnosti.

Ona nosi za sobom jedino one pravne poslijedice, koje izviru iz ustanove al. 1. tačke 2. čl. 72. činov. zakona (godišnja ocjena).

Drugi stepen kazne za neurednost jeste novčana kazna, koja u pojedinom slučaju ne može da premaši 10% od službenikove mjesečne osnovne i položajne plate.

Izreci ove kazne biće mjesta u slučaju većeg stepena obične neurednosti. Uz umanjenje zak. prinadležnosti ima se u smislu čl. 21. odluke ministarskog savjeta od 10. IV. 1924. br. 42.300 odrediti sa istim procentom i na isto vrijeme i umanjenje ličnog dodatka na skupoću.

Prema objašnjenju od 11. III. 1926. D. R. br. 29.622, što ga je ministarstvo financija, generalna direkcija državnog računovodstva radi pravilne primjene čl. 21. ministarske odluke br. 42.300 izdalo, povlači disciplinska presuda po tač. 2. čl. 160. i čl. 165. ipso jure za sobom procentualni gubitak ličnog dodatka na skupoću. Uslijed toga ne imaju disciplinski

sudovi da u samoj presudi izreku taj gubitak, već je stvar eksekutivnih financijskih organa, da prigodom izvršenja presude disciplinskih sudova postupaju administrativnim putem u smislu odredbe čl. 21. odluke br. 42.300 t. j., da prema po sudu odredjenom procentualnom gubitku osnovne i položajne plate uztežu razmjerni dio dodatka na skupoću.

Kazne za neurednost izriče prema čl. 161. neposredni starješina u službi ili starješina svakog višeg nadleštva nakon prethodnog saslušanja dotičnog lica, kojemu valja odluku o tom saopćiti pismeno. Novčane kazne teku u korist države. Kazne za neurednost ne ubilježuju se u službenički list, ali prema al. 4. čl. 161. valja odluku o izrečenoj kazni dostaviti komisiji za ocjenu. Prema čl. 162. ima mjesta žalbi protiv odluke, kojom se izriče kazna za neurednost u roku od 5 dana na neposrednog višeg starješinu, čija je odluka ovršiva.

U smislu čl. 163. zastaruju neurednosti za godinu dana.

III. Disciplinski prestupi.

Čl. 164.

Disciplinski prestupi, zbog kojih će se službenik disciplinski kazniti u glavnom su:

1. nemoralno i nedostojno vladanje u privatnom životu, kao što je opijanje, pijančevanje, skitanje, kartanje, i ovima podobno, na mestima i po društvima i na način, koji unižava dostojanstvo službenika;
2. lakomisleno zaduživanje;
3. nepristojno i preko postupanje sa područnima i narodom;
4. rdjavo upotrebljivanje svoje vlasti starijega službenika prema mladjim;
5. nemarnost i neurednost dolaženja na dužnost;
6. neposlušnost spram naredaba predpostavljenih vlasti;
7. u zlobnoj nameri ogovaranje postupaka ili naredaba vlasti u kancelariji i pred mladjima, u koliko ne bi spadalo u krivice po kaznenom zakonu;
8. pravljenje smetnje, svadje, neslaganja sa drugovima u službi;

9. preduzimanje svih zanata, trgovačkih i industrijskih radnji pod svojim ili tudjim imenom kao i advociranje;

10. izdavanje službene tajne.

K čl. 164.

U čl. 164. navedene su samo eksemplikativno neke najmarkantnije povrijede službene dužnosti. Prema tome je zakonodavac ostavio presudnoj vlasti slobodne ruke, da u konkretnom slučaju prosudi, nije li i drugim kojim činom ili propustom počinjena povrijeda službene dužnosti, koja u sebi sadržaje obilježja disciplinskog prestupa.

U skladu sa načelima, koja u opšte rukovode zakonodavstva pri donašanju disciplinskih propisa i u ovom je članu došla do izražaja podjelba službenih prestupa na način, da se mogu grupisati ovako:

1. Povrijeda službene dužnosti s obzirom na uredovanje. Ovamo spada rdjavo upotrebljivanje vlasti starijeg službenika prema mladjima (tač. 4.), nemarnost i neurednost dolaženja na dužnost (tač. 5.) zlobno ogovaranje postupka i naredbi vlasti u uredu i pred mladjima (tač. 7.) i izdavanje službene tajne (tač. 10.).

2. Povrijeda službene dužnosti s obzirom na poslušnost i vladanje unutar samog ureda.

Ovamo spada: nepristojno i preko postupanje sa podredjenim organima i sa narodom (tač. 3.), zatim neposlušnost naredbi predpostavljenih vlasti (tač. 6.) te pravljenje smetnje i svadje kao i neslaganje sa drugovima u službi (tač. 8.).

3. Povrijeda dužnosti s obzirom na nedostojno ponašanje u službi ili van nje.

Ovamo spada: nemoralno i nedostojno vladanje u privatnom životu, kao što je opijanje, pijančevanje, skitanje, kartanje i ovima podobno na mjestima i po društvima, te na način, koji unižava dostojanstvo službenika (tač. 1. čl. 164.), zatim lakomisleno zaduživanje (tač. 2. čl. 164.); nadalje nepristojno i preko postupanje spram podčinjenih i naroda (tač. 3. čl. 164.).

Kod prosudjenja krivnje po tač. 1. od presudne je važnosti, da li je uslijed inkriminiranog čina nastala javna sablazan, te da li se u postupku okrivljenog ima da nazire stanovita okorjelost.

4. Povrijeda dužnosti s obzirom na koliziju ličnih interesa i interesa službe.

Ovamo spada preduzimanje svih zanata, trgovačkih i industrijskih radnja, pod svojim ili tudjim imenom, te advociranje (tač. 9. čl. 164.). Ova odredba logično proizlazi iz prirode javne službe, koja iscrpljuje svu ličnu djelatnost činovnika. Pod advociranjem razumijeva se nepovlasno bavljenje advokatskim poslovima (nadripisarstvo), jer se zakonito može da bavi tim poslom samo onaj, komu je državna vlast podijelila pravo odvjetovanja.

IV. Disciplinske kazne.

Čl. 165.

Disciplinske kazne su ove:

1. ukor;

2. umanjivanje plate (osnovne i položajne) najviše do jedne godine dana s tim, da ovo umanjenje u pojedinom mesecu ne može biti veće od 20%;

3. stavljanje u penziju bez umanjenja penzijskih prinadležnosti;

4. stavljanje u penziju sa umanjenjem penzijskih prinadležnosti najviše do 20% na mesec s tim, da to umanjenje ima da traje za neko ograničeno vreme, ali najviše deset godina;

5. otpuštanje iz službe. Ako je službenik, koji se ovom kaznom kazni, u tom vremenu već bio stekao pravo na penziju, gubi to pravo.

Kazna umanjenja prinadležnosti iz tač. 2. prenosi se sa istim procentom i na penzijske prinadležnosti, ako se službenik za trajanja kazne penzioniše.

Kazne iz tač. 1. i 2. povlače zaustavljanje napredovanja na viši stepen plate i stanarine, i napredovanja u višu grupu i to najmanje za jednu, a najviše za tri godine. Dužinu vremena odrediće disciplinski sud.

Na taj način izgubljeno vreme za napredovanje računa se odvojeno od vremena izgubljenog zbog slabe ocene, bilo da se to vreme poklapa ili ne.

K čl. 165.

U ovom su članu pod tač. 1.—5. taksativno pobrojane disciplinske kazne:

*

1. Ukor; 2. umanjenje plate; 3. penzionisanje bez umanjenja penzijskih prinadležnosti; 4. penzionisanje uz umanjenje penzijskih prinadležnosti; 5. otpuštanje iz službe.

Ad 1. Prema al. 3. čl. 165. kazna ukora povlači za sobom zaustavljanje napredovanja u viši stepen plate i stanarine, te u višu grupu. Ovoj će kazni biti mjesta radi lakših disciplinskih prestupa.

Poslijedice kazne ukora prestaju najkasnije za tri godine.

Ad 2. Drugi stepen disciplinske kazne jeste: umanjenje osnovne i položajne plate, nu tako, da ovo umanjenje u pojedinom mjesecu ne može da premaši 20% rečenih prinadležnosti.

Prema čl. 21. odluke ministarskog savjeta od 10. IV. 1924. br. 42.300 umanjuje se sa istim procentom i na isto vrijeme kao i redovne zakonske prinadležnosti i mjesečni lični dodatak na skupoću. Porodični dodaci i u ovom slučaju ostaju potpuni.

Poslijedice ove kazne prestaju najdulje za godinu dana, u koliko se tiče samog umanjivanja plate, ali uz nju ide vazda uporedo i akcesorna kazna, označena u al. 3. čl. 165., po kojoj kazna umanjenja plate povlači za sobom zaustavljanje napredovanja na viši stepen plate i stanarine, te napredovanje u višu grupu kroz najviše tri godine.

Ako službenik, koji je presudjen na kaznu, predvidjenu u tač. 2. čl. 165. bude za trajanja kazne penzionisan, prenosi se kazna umanjenja prinadležnosti sa istim postotkom i na penzijske prinadležnosti.

Ad 3. i 4. Kazni penzionisanja biće mjesta onda, kada eminentni interes javne službe traži, da se netko makne iz iste, a za otpust iz službe ne ima dovoljnih kriterija.

Pri dosudjenju ove kazne u smislu tač. 4. čl. 165. ima disciplinski sud odrediti i visinu mirovine unutar granica, kako ih je propisao zakon, uzev kod toga obzir na imovinske i obiteljske prilike presudjenoga. Umanjenje penzije ne smije premašiti 20% na mjesec, a može da traje najviše deset godina. Umanjenju penzije biće mjesta samo onda, kada je povrijeda službene dužnosti teške prirode, ali se stječu inače tolike olakotne okolnosti, da nije moguća izreka kazne otpusta iz službe.

Ad 5. U tački 5. čl. 165. predvidjena je kazna otpusta iz službe, te se ovdje odredjuje, da službenik gubi pravo na penziju, ako je u tom vremenu t. j. u času, kada je izrečena kazna otpusta, već bio stekao pravo na penziju.

Ova će se kazna moći izreći samo u onim slučajevima, kada je počinjena najteža povrijeda službene dužnosti, te onda, kada je zakonom za stanoviti prestup naročito zaprijećeno gubitkom službe (al. 1. i 2. čl. 95. činov. zakona.)

V. Disciplinski sudovi.

Čl. 166.

Disciplinske kazne izriču samo nadležni disciplinski sudovi na osnovu disciplinskog postupka.

Čl. 167.

Disciplinski sudovi su Upravni Sudovi i Državni Savet. Upravni sudovi su disciplinski sudovi prvoga stepena. Državni Savet je disciplinski sud drugoga stepena, a u nekim slučajevima prvoga i poslednjega stepena.

K čl. 166. i 167.

Disciplinske kazne vlasni su izricati samo nadležni disciplinski sudovi i to nakon propisno provedenog disciplinskog postupka. Povrijeda ovog propisa tvori ništinu u postupku.

U smislu čl. 167. upravni sudovi su disciplinski sudovi prvog stepena, dočim je državni savjet disciplinski sud drugog stepena, odnosno u nekim slučajevima (čl. 169. činov. zakona) i disciplinski sud prvog stepena.

Čl. 168.

Kao disciplinski sudovi, Upravni Sudovi i Državni Savet postupaju po propisima ovoga zakona. U koliko ovi propisi ne bi dostajali, primenjivaće propise svoga postupka i načela opšteg krivičnog postupka.

K čl. 168.

Pri provadjanju disciplinskog postupka vezani su upravni sudovi i državni savjet u prvom redu na propise činov. zakona.

U slučaju nedostatka istih primjenjivaće propise zakona od 17. maja 1922. o državnom savjetu i upravnim sudovima, zatim uredbe o poslovnom redu u državnom savjetu i upravnima sudovima, te propise krivičnog postupka.

Budući da su propisi glave X. činov. zakona o disciplinskom postupku dosta mršavi, dočim su propisi zakona o državnom savjetu i upravnim sudovima u glavnom udešeni prema načelima civilnog postupka, nužno je, da se disciplinski sudovi pri provedbi disciplinskog postupka drže propisa krivičnog postupnika.

Dok ne bude donesen jedinstveni krivični postupnik primjenivaće upravni sudovi propise onog krivičnog postupnika, koji je na snazi na teritoriju, za koji je po propisu činov, zakona nadležan dotični upravni sud.

VI. Nadležnost disciplinskih sudova.

Čl. 169.

Upravni Sudovi rešavaju po krivicama državnih službenika u svojoj oblasti, izuzev činovnike prvih pet grupa I. kategorije.

Državni Savet rešava na drugom i poslednjem stepenu po žalbama na odluke Upravnih Sudova, a na prvom i poslednjem stepenu po krivici državnih službenika za koje Upravni sudovi kao prvostepeni disciplinski sudovi nisu nadležni.

K čl. 169.

Disciplinski sudovi I. stepena imadu prije nego li se zametne disciplinsko-pravni spor, ustanoviti, da li su prostorno nadležni.

U al. 1. ovog člana normisana je prostorna nadležnost upravnih sudova, te je odredjeno, da upravni sudovi kao disciplinski sudovi riješavaju po krivicama državnih službenika u svojoj oblasti, t. j. o krivicama, koje su počinjene na teritoriju, za koji su oni nadležni po propisu al. 1, čl. 6. zakona o držav. savjetu i uprav. sudovima. Jedan izuzetak od toga predvidja čl. 179. zakona od 31. jula 1923., o čemu će kasnije biti govora.

Nadležnost upravnih kao disciplinskih sudova ograničena je na službenike, koji po uredbi od 31. X. 1923. o razvrstavanju spadaju u 6.—9. grupe I. kategorije, odnosno u II. i III. kategoriju.

Za službenike prvih pet grupa I. kategorije jeste prvostepeni disciplinski sud državni savjet.

Čl. 170.

Za sudije i za druge državne službenike gradjanskog reda, koji se naročitim zakonima podvrgavaju pod disciplinsku vlast drugih organa, važi disciplinski postupak ovog zakona, ako nije specijalnim zakonom propisan naročiti postupak.

K čl. 170.

Čl. 170. sadržaje jedan izuzetak propisujući, da za sudije i za druge državne službenike gradj. reda, koji se naročitim zakonima podvrgavaju pod disciplinsku vlast drugih organa, važi disciplinski postupak po činovničkom zakonu samo onda, ako nije specijalnim zakonom propisan naročiti postupak.

Čitavo težište ovog propisa leži u tome, da li se ovdje imadu razlikovati sudije, koji u svim pravnim područjima države s obzirom na narav njihove službe podpadaju pod vlast disciplinskih sudova u užem smislu riječi, od drugih državnih službenika, glede kojih su po dosadanjim propisima nadležna razna disciplinska povjerenstva ili drugi organi, koji po svom sastavu ne imaju i ne mogu imati narav sudova, ili se pod riječima »pod disciplinsku vlast drugih organa« imadu razumjevati sve disciplinske vlasti bez obzira na njihovu pravnu narav.

U potonjem slučaju nije jasna ratio legis propisa čl. 170., jer su gotovo za sve grane državne uprave do sada postojali specijalni propisi, koji su predvidjali posebne disciplinske vlasti i posebni postupak, pak prema tome bi odredba čl. 170. činov. zakona bila uopšte iluzorna. Mora se dakle predmnijevati, da je zakonodavac tom odredbom hotio, da ispod nadležnosti upravnih kao disciplinskih sudova izluči samo sudije radi posebne naravi njihove službe, dočim da je pod izrazom »podvrgavaju« mislio na mogućnost, da budu u budućnosti doneseni posebni disciplinski zakoni za stanovitu granu državne uprave, po kojima će u disciplinskim stvarima funkcionisati posebni disciplinski sudovi, kako je to n. pr. učinjeno za državno saobraćajno osoblje zakonom od 28. X. 1923.

Čl. 85. zakona o budžetskim dvanajstinama za mjesec april—juli 1925. doneseno je zakonodavno tumačenje čl. 170. činov. zakona onamo, da se potonjim članom ne mijenjaju propisi zakona o srednjim i osnovnim školama, koji i dalje ostaju u svemu na snazi u pogledu disciplnskih krivica i postupka. Cit. čl. 85. izmjenjen je medjutim čl. 7. o budžetskim dvanajstinama za mjesec decembar 1925., te januar—mart

1926. onamo, da se njegov propis ne odnosi na nastavnike srednjih škola. Doslijedno tomu važe za potonje disciplinski propisi činov. zakona.

U sukobu pak nadležnosti nastalom izmedju upravnog suda i banskog stola u Zagrebu, donio je kr. stol sedmorice na osnovi čl. 110. ustava riješenje: »da se disciplinski propisi činov. zakona ne odnose ni na gruntovničarsko ni na manipulativno sudsko osoblje, glede kojega da su s obzirom na čl. 170. činov. zakona i dalje ostali na snazi dosadanji disciplinski propisi«. Ovo svoje riješenje obrazlaže stol sedmorice time, što rečenom osoblju sude radi disciplinskih krivica nadležni redovni kao disciplinski sudovi, pak da stoga s obzirom na čl. 166. činov. zakona, nije njihova nadležnost mogla da bude alterirana propisima čl. 170. potonjeg zakona.

Medjutim se ovo stajalište kr. stola sedmorice nikako ne može da opravda pozivanjem na cit. čl. 166. činov. zakona, jer je jasno, da ovaj član odredjujući, »da disciplinske kazne izriču samo nadležni disciplinski sudovi« ima u vidu jedino one disciplinske sudove, koje je zakonodavac ustanovio u čl. 167. činov. zakona. S tog ne držimo spomenuto riješenje kr. stola sedmorice na zakonu osnovanim.

Ma da cit. čl. 85. o budžetskim dvanajstinama za mjesec april—jula 1925. naročito ističe: »čl. 170. ima se razumeti tako«, pak da bi isti prema tome imao sadržavati autentično tumačenje čl. 170. činov. zakona, ipak čl. 85. u samoj stvari znači izmjenu čl. 170., koja se zakonom o budžetskim dvanajstinama kao takovim nije mogla da izvrši, već je, u koliko su to posebni zakonodavni obziri tražili, valjalo učiniti novelom činovničkom zakonu.

VII. Sastav disciplinskih sudova.

Čl. 171.

Upravni Sudovi kao disciplinski sudovi rješavaju tokom disciplinskog isledjenja u odeljenjima od tri sudije, a na pretresu u kolegijumu od pet sudija, od kojih su trojica redovni članovi dotičnog odelenja Upravnog Suda, a dvojica stariji po rangu stručni drugovi onih, kojima se sudi.

Kako će se odabirati dovoljan broj drugova iz svake struke i na koji će se način iz njihova broja popunjavati odelenje Upravnih Sudova, propisaće se uredbom.

Čl. 172.

Državni Savet, kao disciplinski sud, rešava u jednom od svojih odelenja kome će naročito biti povereno sudjenje po krivicama državnih službenika.

Državni Savet rešava i sukobe o nadležnosti disciplinskih sudova.

Čl. 173.

Stručni drug, pre nego što će prvi put suditi, položiće na početku pretresa ovu zakletvu: »Ja N. N. zaklinjem se Svemogućim Bogom, da ću dužnost disciplinskog sudije savesno, nepristrano i po čistom ubedjenju vršiti. Kako pravo sudio, tako mi Bog pomogao«.

Svaki Upravni Sud vodiće knjigu o zakletvama. U tu će knjigu unositi beleške o zakletvama, koje će potpisivati predsednik odelenja, zakleto lice i delovodja. Kad zakleto lice posle opet dodje da sudi, predsednik će, na početku pretresa iz knjige o zakletvama konstatovati, da je već zakleto.

Čl. 174.

Stručni drugovi su, kao i ostale disciplinske sudije, u vršenju svoje disciplinsko-sudijske dužnosti nezavisni i ne odgovaraju nikomu osim zakonu.

Čl. 175.

Predsednik disciplinskog suda je predsednik odelenja Upravnog Suda, odnosno odelenja Državnog Saveta.

K čl. 171.—175.

a) Disciplinski sudovi kod upravnih sudova.

Čl. 171. propisan je sastav disciplinskog suda prvog stepena i to: u toku isljedjenja i na javnom pretresu. Tokom isljednjenja donaša ovaj disciplinski sud odluke u odjeljenju

od tri sudije, koji su redoviti članovi upravnog suda, dočim se senat, koji sudi na osnovi provedenog postupka na javnom pretresu sastoji od pet sudija, od kojih su trojica redoviti članovi odjeljenja, koje rješava disciplinske stvari, a dvojica po rangu stariji stručni drugovi optuženika.

Način, kako se imade odabrati dovoljan broj stručnih drugova iz svake pojedine struke, i kako će se iz njihova broja popuniti dotično odjeljenje upravnih sudova, propisuje uredba, od 23. VIII. 1924. br. 54.861 (vidi prilog br. 7.).

Prema čl. 4. uredbe pozivaju se u pravilu stručni drugovi iz reda službenika, koji se nalaze u sjedištu upravnog suda.

Ako bi se kao stručni drugovi imali da pozovu službenici, čija se mjesta službovanja nalaze izvan sjedišta upravnih sudova, tada u smislu riješenja ministra financija od 14. VIII. 1925. D. R. broj 8.602 imadu da terete putni i podvozni njihovi troškovi budžet onog ministarstva, pod čiju nadležnost spada službenik protiv kojega se vodi disciplinski postupak. Bude li optuženi sudjen na naknadu troškova postupka, imadu se naplaćene svote upotrebiti za olakšanje dotične budžetske partije.

Stručni drugovi i njihovi zamjenici dužni su odazvati se pozivu, te ako neopravdano izostanu, odgovaraju u smislu al. 3. čl. 5. uredbe disciplinski i pridržavaju se na naknadu štete, koja je nastala uslijed njihovog izostanka. Tu se misli na troškove, koje će nastati uslijed odloženja pretresa.

O opravdanosti izostanka odlučuje predsjednik dotičnog upravnog suda.

b) Disciplinski sud kod državnog savjeta.

Državni savjet riješava disciplinske stvari u jednom od svojih odjeljenja, kojemu će naročito biti povjereno sudjenje po krivicama državnih službenika. Prema tome treba da bude kod državnog savjeta za disciplinske stvari već unaprijed odredjen senat u napomenutu svrhu, dok naprotiv kod upravnih sudova odrediće predsjednik suda senat, kojemu će prema prilikama biti povjereno sudjenje u disciplinskim sporovima.

c) Sukob o nadležnosti.

Sukob o nadležnosti izmedju disciplinskih sudova prvog stepena, može da nastane u dvojakom pravcu, t. j. tako: ili da svaki za sebe svojata pravo na provednje disciplinskog postupka ili da jedan i drugi otklanja nadležnost. U prvom slučaju predleži pozitivni, a u potonjem negativni sukob o nadležnosti.

O sukobu odlučuje prema al. 2. čl. 172. državni savjet i to s obzirom na al. 3. čl. 176. nakon što je saslušao mnijenje i predlog disciplinskog tužioca.

Dok nije riješen konačno sukob o nadležnosti, naročito u hitnim slučajevima, ima svaki disciplinski sud u svojem području da obavi sve preparatorne procesualne radnje, koje se ne mogu da odgode bez pogibelji za ustanovoljenje materijalne istine u isljedjenju.

Uredovni čini, što ih je u postupku obavio nenadležni upravni sud, neće biti radi toga ništetni, već će se naprotiv njima poslužiti nadležni disciplinski sud, kojemu pristoji pravo, da te uredovne čine nadopuniti dade, kadgod se za to ukaže potreba.

d) Zakletva stručnih drugova.

U čl. 173. propisana je zakletva stručnih drugova, koji će sudjelovati kao sudije kod javnog pretresa. Ta se zakletva polaže samo jedanput za svagda, pak je stoga odredjeno, da se o položenoj zakletvi ima da vodi očevidnost. U dokaz da je zakletva položena, ima predsjedatelj disciplinskog suda i perovodja kod pretresa potpisati dotični obrazac zakletve, dužnost je pak predsjedatelja, da u svakom konkretnom slučaju uvidom u spomenutu knjigu o zakletvama utvrdi, da li je dotično lice već jedanput vršilo funkciju disciplinskog sudije i da prema tomu dalje postupa. On će naime, ako je dotično lice već prije položilo zakletvu, isto imati upozoriti na jur položenu zakletvu i učinjeno konstatovati u zapisniku o javnom pretresu.

e) Nezavisnost stručnih drugova kao disciplinskih sudija.

U čl. 109. ustava zajamčena je sudovima nezavisnost, te je tu naročito istaknuto, da u izricanju pravde ne stoje ni pod kakovom vlašću i da sude po zakonima. Ova nezavisnost zajamčena je čl. 174. zakona i stručnim drugovima, koji u vršenju pravde uživaju ista prava kao i oni članovi disciplinskog suda, koji su redoviti članovi upravnog suda. Doslijedno tomu ne mogu da stoje ni pod čijim uplivom niti mogu ma od koga ni pod kojim uslovom biti pozvani na odgovornost.

f) Predsjednik disciplinskog suda.

Predsjednikom disciplinskog suda jeste prema čl. 175. predsjedatelj odjeljenja, kojemu je povjereno sudovanje u disciplinskim poslovima odnosno kod državnog savjeta predsjedatelj odjeljenja, koje riješava o krivicama državnih službenika (čl. 172.).

VIII. Disciplinski tužioc.

Čl. 176.

Za svako disciplinsko sudjenje pred Upravnim Sudom, oblasni starješina okrivljenog lica, a za svako sudjenje pred Državnim Savetom, njegov centralni starješina, odrediće jedno lice, koje će po svojoj zvaničnoj dužnosti zastupati pred sudom interese državne uprave u pogledu ispravnog službenog i staleškog vladanja državnih službenika. Ovaj će se disciplinski tužilac uzimati izmedju državnih službenika dotične upravne grane, koji su pravnici i koji su sa službom u mestu disciplinskog suda. Pod istim uslovima postaviće se i zamenik. Potanje odredbe propisaće se uredbom. Kad ima više optuženih iz raznih upravnih grana zajedno, sporazumeće se nadležne starješine o licu disciplinskog tužioca.

Disciplinski sud saslušaće predlog disciplinskog tužioca pre svakog rešenja.

K čl. 176.

Analagno krivičnom postupku važi i u disciplinskom postupku princip oficijalnosti, po kojemu država progoni kao aktivni subjekat disciplinsko-pravnog spora povrijedioca službene dužnosti u interesu javne službe, dakle u javnom interesu i to bez obzira na to, da li povrijedom službene dužnosti eventualno povrijedjeno pojedino ili pravno lice traži taj progon ili ne. Nu jer država kao juristička osoba javnog prava, ne ima procesualne sposobnosti, ne može da to pravo progona vrši sama neposredno, već treba tomu fizička lica, koja će to njeno pravo vršiti kao njezini organi. Ta lica stupaju na mjesto države u procesu (postupku) kao njezini predstavnici, pa tako postaju oni sami aktivnim subjektima disciplinsko-pravnog spora.

U skladu sa tim principima uvodi se čl. 176. u disciplinskom postupku disciplinski tužioc, kojemu je zadaćom, da po svojoj zvaničnoj dužnosti (dakle bez posebne naplate za trud) zastupa pred sudom interese državne uprave u pogledu ispravnog službenog i staleškog vladanja državnih službenika.

Al. 1. čl. 176. propisuje, da discipl. tužioca za svaki konkretni slučaj, koji se nalazi pred uprav. sudom, postavlja oblasni starješina okrivljenog lica, a za svako sudjenje pred držav. savjetom njegov centralni starješina i to iz kruga držav. službenika dotične upravne grupe, koji su pravnici i koji služe u sjedištu uprav. suda. Pod istim uslovima mora mu se postaviti i zamjenik. O tome obavještava nadležni disciplinski sud.

Oblasni starješina je u smislu čl. 10. uredbe od 23. VIII. 1924. br. 54.861 (vidi prilog br. 6.) veliki župan za svoje područne organe.

Za upravne pak organe, koji prema zakonu o opštoj upravi ne ulaze u sastav administrativne oblasti, oblasne starješine su šefovi onih nadleštva, koja predstavljaju najbližu nižu instanciju ispod ministarstva.

Al. 2. čl. 176. odredjuje, da se nadležne starješine, kad ima više optuženih iz raznih upravnih grana, imadu da sporazume o licu disciplinskog tužioca. Drugim riječima, ako ima više suokrivljenika i iz raznih struka, imaće da se vazda postavi samo jedan disciplinski tužilac, što odgovara i načelima krivičnog procesualnog prava.

Analogno § 33. k. p. odredjuje al. 3. čl. 176. da disciplinski sud ima prije svakog svojeg riješenja saslušati disciplinskog tužioca. Doslijedno tome pristajaće discipl. tužiocu pravo, da prisustvuje i nejavnim sjednicima disciplinskog suda, pa će ga stoga disciplinski sud pozvati u svaku disciplinsku sjednicu, gdje će on svoje mišljenje izjaviti usmeno.

Disciplinski tužioc može da prisustvuje i vijećanju suda, osim, ako se radi o riješenju javnih pretresa (al. 2. § 30. k. p.). On doduše neima prava da prisustvuje pri glasovanju o stvaranju zaključka, nu ako se sudački zbor ne protivi njegovom prisustvu, može on i kod glasovanja ostati, a da za to ne biva dotični zaključak ništavim[1]). To tim više, što i njega kao i sudije veže službena tajna.

Prema svemu, što je do sad rečeno, sastojat će se funkcija disciplinskog tužioca u slijedećem:

1. zastupa službene interese, koji su povrijedjeni disciplinskim prestupom;
2. bdije nad time, da se pri provedbi disciplinskog postupka očuva čast i ugled činovničkog staleža, te da se u samom postupku vrše uredovne dužnosti i održavaju zakonski propisi;
3. čini sve odredbe, koje se ukažu potrebnima, da se neopravdano ne otegne disciplinski postupak.

U cilju što uspješnijeg uredovanja u ovim pravcima, vlastan je disciplinski tužilac, da tečajem cijelog postupka stavlja

[1]) Ogorelica: Kazneno procesualno pravo str. 214.

prijedloge, te da u svakom pravcu u interesu ustanovljenja materijalne istine prigodom isljedjenja, a i na samom javnom pretresu, izražava svoje mišljenje.

Nu s obzirom na propis čl. 11. uredbe vezan je disciplinski tužioc na naredjenja i upute, što ih prima od oblasnog odnosno od centralnog starješine, koji ga je postavio. Usljed toga mora da potonjemu podnosi izvještaj o svakoj odluci suda. Naročito mora tužioc starješinu izvjestiti onda, kad smatra da bi trebalo prekinuti postupak ili uložiti žalbu protiv odluke odnosno presude suda.

Izvan sjednice daje disciplinski tužilac svoje mnijenje i stavlja svoje prijedloge pismeno.

IX. Disciplinski branioc.

Čl. 177.

Okrivljeni državni službenik ima pravo na branioca na pretresu i može ga uzeti izmedju državnih službenika u sedištu disciplinskog suda ili iz reda javnih pravozastupnika.

Ako ga sam ne odredi, postaviće mu sud branioca za pretres.

Svaki službenik u sedištu disciplinskog suda je dužan, da se odazove pozivu suda na dužnost branioca.

Branioc je slobodan u odbrani i obavezan da čuva poverenu mu tajnu.

K čl. 177.

Okrivljeni državni službenik ima pravo na branioca na pretresu, te ga može uzeti bilo izmedju državnih službenika u sjedištu disciplinskog suda, bilo iz reda javnih pravozastupnika. Ne učini li to, postaviće mu se branioc ureda radi. Zakonom je dakle odredjena obligatorna odbrana u disciplinskim poslovima. Ova se odbrana istina, odredjuje za javni pretres, ali s obzirom na propise krivičnog postupnika (al. 1. § 46. k. p.[2]) ne će se protiviti duhu zakona, ako se bude okrivljenik poslužio braniocem i u toku samoga isljedjenja.

Branioc, što ga okrivljeni državni službenik uzima iz reda javnih pravozastupnika, mora imati istu procesualnu

[2]) Sravni § 45. austr. k. p. i § 53. madž. k. p.

sposobnost, koja je propisana za branitelje pred krivičnim sudovima. To su ona lica, koja su u smislu al. 1. §a- 40. k. p.[3]) uvedena u listinu branilaca za opseg apelacionog suda (banskog stola).

Odluči li se okrivljeni državni službenik, da si odabere branioca izmedju državnih službenika, tada zahtjeva zakon, da je dotičnik u aktivnoj službi i da mu je službeno mjesto u sjedištu postupajućeg disciplinskog suda. Ovaj potonji uslov mora da se ožitvori i onda, kada sud ex officio odredjuje branioca.

Al. 4. čl. 177. zajamčena je braniocu potpuna sloboda u odbrani. S druge strane ali dužan je, da čuva po okrivljeniku povjerenu mu tajnu.

Kad ima u jednom disciplinsko-pravnom sporu više okrivljenika, a sud treba da u smislu al. 2. čl. 177. postavi ex officio, branioca, biće najuputnije, da se postavi jedan zajednički branioc osim slučaja, kada se ustanovi, da su interesi okrivljenika oprječni (al. 3. § 43. k. p.)[4]). U slučaju takove kolizije, postaviće sud po potrebi drugog branioca za okrivljenika, čiji se interesi kose sa interesima suokrivljenika, s kojima ima zajedničkog branioca.

U slučaju pomanjkanja drugih branioca, moći će predsjednik disciplinskog suda u hitnim slučajevima postaviti ex officio branioca i iz kruga sudija upravnog suda (al. 2. § 44. k. p.)[5]) koji nisu članovi disciplinskog senata.

U smislu al. 1. §-a 41. k. p.[6]) isključena su kao branioci na glavnoj raspravi ona lica, koja su na istu pozvana kao svjedoci, pa će se analogno tomu imati da postupa i u disciplinskom postupku. Izvan toga slučaja nije okrivljeni nikako ograničen u pogledu izbora branioca. Medjutim valja pripomenuti, da ima lice, koje je već prije izabrano za branioca, pa se je tokom postupka ili javnog pretresa ukazala potreba, da se presluša kao svjedok, pravo da u smislu tač. 2. §-a 143. k. p.[7]) otkloni svjedočanstvo glede onoga, što mu je kao takovomu povjerio optuženik, pa da ostane braniocem.

[3]) Sravni § 39. austr. k. p. i al. 1. § 11. srp. k. p. te § 55. madž. k. p.

[4]) Sravni § 42. austrij. kriv. postup. § 186. srp. kriv. postup. i poslijednja al. § 56. madž. kriv. postup.

[5]) Sravni § 43. austr. postup. i al. 2. § 11. srp. kriv. postup.

[6]) Sravni § 40. austr. kriv. postup. i poslijed. al. tač. 2. § 61. te § 205. i 206. madž. krivič. postup.

[7]) Sravni § 152. austr. kriv. postup.

Konačno valja još da se pripomene, kako će analogno propisu §-a 227. k. p.[8]) pripadati predsjedatelju javnog pretresa pravo, da na osnovi svoje diskrecione vlasti isključi branioca, koji se, usprkos toga, što je već bio ukoren ili kažnjen globom (al. 1. §-a 277. k. p.) i dalje vlada nepristojno, pa da po potrebi imenuje ex officio drugog branioca, u koliko si optuženi službenik sam ne izabere drugoga.

X. Izuzeće sudija.

Čl. 178.

U pogledu izuzeća sudija disciplinskih sudova, postupiće se po propisima krivičnog postupka.

K čl. 178.

Ovim se članom upućuju disciplinski sudovi, da imadu u pogledu izuzeća t. j. isključenja i otklona sudija postupiti po propisima krivičnog postupka.

A. Isključenje sudija.

U krivičnom postupku može sučeva nepristranost da dodje u sumnju radi njegovog odnosa spram stanovite konkretne krivične stvari. Stoga odredjuje krivični postupnik slučajeve, kada je kriminalni sudija ipsa lege isključen od fungiranja u pojedinom konkretnom krivično-pravnom sporu. Nu s druge ruke ustanovljuje krivični postupnik i one slučajeve, kada je radi sumnje u nepristranost sudije ovlašteno i interesirano lice, da traži otklon istoga. U jednom i u drugom slučaju može dakle da bude sudija relativno nesposoban u konkretnom slučaju, ma da inače posjeduje potpuno osposobljenje.

U §§ 62. i 65. k. p.[9]) predvidjeni su slučajevi, kada je sudija dužan sam ex officio da se ustegne od sudjelovanja u konkretnom krivično-pravnom sporu. Ti slučajevi jesu slijedeći:

a) ako je sudija sam oštećen krivičnim djelom;

b) ako su okrivljeni ili oštećeni, sa sudijom vezani ženitbom;

[8]) Sravni § 236. austr. kriv. post. i § 299. madž. kriv. post.

[9]) Sravni §§ 67., 68. i 69. austr. kriv. post., §§ 43.—48. srp. kriv. post. i §§ 64.—67. madž. kriv. post.

c) ako je okrivljeni ili oštećeni, zatim državni odvjetnik, privatni tužitelj ili branitelj sa sudijom u rodu ili tazbini u ushodećoj ili nishodećoj liniji (lozi), ili kad su mu djeca od tetke, ujaka, strica njegova, odnosno, ako je još bliže s njima u rodu ili u tazbini u istom koljenu, zatim, ako ta lica stoje spram njega u odnosu poočima, hranitelja, skrbljenika ili sirote, te napokon u odnosu vjerovnika ili dužnika;

d) ako je sudija izvan svojih službenih posala bio svjedokom kažnjivog djela, o kojem se konkretno radi ili u istoj stvari bio preslušan kao svjedok ili vještak;

e) ako je sudija u istoj stvari sudjelovao kao branitelj ili državni odvjetnik.

To su dakle razlozi isključenja, koji su osnovani na odnosu sudije spram konkretne krivične stvari, koji ga čine apsolutno nesposobnim, da uopšte sudjeluje ma u kojem stadiju krivičnog postupka.

Nu al. 2. §-a 63. k. p. predvidja slučaj isključenja i od pojedinog stadija krivično-pravnog spora. Po ovom je naime propisu isključen od sudjelovanja i odlučivanja pri glavnoj raspravi onaj, koji je u istoj stvari vodio predizvide ili isljedjenje.

Ovdje su dakle taksativno navedeni slučajevi isključenja sudija prvog stepena, pa kako se ti propisi imadu prema čl. 178. primijeniti i na sudije disciplinskih sudova, to valja da se i u disciplinskom postupku ex officio pazi na razloge isključenja. Svaki član disciplinskog suda ima, čim saznade za koji razlog isključenja, da se ustegne od svih procesualnih radnja u dotičnoj stvari, te da predsjednika disciplinskog suda smjesta o tom obavijesti, da se može odrediti zamjenik (§ 64. k. p.)[10]). Ako se radi o isključenju samog predsjednika prvostepenog disciplinskog suda, ima isti razloge isključenja smjesta saopćiti državnom savjetu, koji će odrediti, da vodjenje rasprave preuzme predsjednikov zamjenik, odnosno, ako bi i za ovoga postojao razlog isključenja, drugo sposobno lice.

Prema načelima, koja važe u krivičnom postupku isključeni su članovi viših sudova:

1. od vijećanja u krivičnim stvarima, kod kojih su sudjelovali kao sudije — isljednici;

2. od vijećanja o pravnim lijekovima protiv onih riješitbi, kod kojih su sami glasovali u nižem stepenu;

3. od funkcije izvjestioca i predsjedatelja senata, koji valja da pretresa krivične stvari, u kojima je u nižem stepenu funkcionisalo kao sudija — isljednik ili izvjestioc ono lice, koje je s njima u rodu ili tazbini, navedenoj gore pod sl. c.

[10]) Sravni § 70. austr. kriv. post. i § 70. madž. kr. post.

Naprotiv neće prema poslijednjoi alineii §-a 63. k. p. biti isključen od poslovanja kod višeg suda onaj sudija, koji je prije sudjelovao u istoj stvari samo kod donašanja riješitbi o zaglavljenom istražnom postupku ili o medjutomnim pitanjima toga postupka.

S obzirom na način postavljanja članova i sastav državnog savjeta, mogao bi doći u pitanje samo slučaj naveden gore pod tač. 1.

B. Otklon sudija.

Dok razloge isključenja navadja krivični postupnik taksativno, ne navodi naprotiv § 66. k. p.[11]) nikakovih posebnih razloga za otklon. Ovaj paragraf odredjuje jedino to, da mogu stranke t. j. državni odvjetnik, okrivljenik, oštećenik, te kod prestupa, koji se isljedjuju samo na zahtjev privatnog tužioca, takodjer i ovaj, tražiti otklon sudija ili perovodje (djelovodje), ako mogu, da navedu i dokažu druge razloge, nego što li su navedeni u §§ 62. i 63. k. p. Tu se ne traži potpun dokaz, već će biti dovoljno navedenje činjenica, iz kojih se sa nekom vjerojatnošću mora zaključiti na sumnju u potpunu nepristranost otklonjenoga.

Po analogiji moći će se i u disciplinskom postupku tražiti otklon članova disciplinskog suda, a tako isto i otklon disciplinskog tužioca i isljednika, te otklon perovodje.

Zahtjev za otklon nije vezan na ikakov rok, a valja ga podnijeti predsjedniku disciplinskog suda. U samom podnesku valja da budu razlozi otklona tačno navedeni i posvjedočeni (§ 67. al. 1. k. p.)[12]), jer se u protivnom slučaju na stavljeni zahtjev otklona ne će moći uzeti nikakav obzir. Razlog otklonu može da bude na pr. privatno neprijateljstvo gore spomenutih lica sa kojom strankom, zatim osobito tijesno prijateljstvo, daljnje srodstvo ili slično.

Bude li stavljen po stranci zahtjev za otklon cjelokupnog disciplinskog suda ili većine članova istoga, tako da se zahtjevu mora da udovolji, tada će državni savjet u smislu al. 2. čl. 179. delegovati drugi koji upravni kao disciplinski sud.

Odluka o otklonu pojedinog člana suda prinadleži predsjedniku suda. Radi li se pak o otklonu samog predsjednika, odlučit će državni savjet. Protiv odluke predsjednika suda pristojat će onomu, koji drži, da mu je tom odlukom

[11]) Sravni § 72. austr. kriv. post., zatim §§ 49. i 50. srp. kriv. post., te §§ 68., 69., 73. i 74. madž. kriv. post.

[12]) Sravni §§ 73. i 74. austr. kriv. postup. i § 75. madž. kriv. post.

krivo učinjeno, pravo žalbe na državni savjet. Nu ta žalba ne će imati odložne snage (al. 2. § 67. k. p.).

Predsjednik suda, dotično državni savjet, kad odluči o otklonu imadu — ako bude dozvoljen — odrediti lice, koje će stupiti na mjesto otklonjenoga. Nu ako se zahtjev za otklon odbija i ako se ustanovi, da je isti stavljen očito iz objesti, tada će vlast, na koju je bio upravljen zahtjev za otklon, osuditi molitelja otklona na globu propisanu u § 284. k. p. (prema sadanjoj vrijednosti 5—25 Din).

XI. Delegacija drugoga suda.

Čl. 179.

U slučaju premeštaja službenika, koji je učinio neki disciplinski prestup, nadležan ostaje sud, koji je već započeo postupak.

Državni Savet može po potrebi, a na predlog nadležnog ministra delegovati i koji drugi sud.

K čl. 179.

Čl. 179. odredjuje, da u slučaju premještaja službenika, koji je počinio neki disciplinski prestup, ostaje nadležan sud, koji je već započeo postupanje. To znači, da je priznata nadležnost suda onog teritorija, gdje je službeni prestup počinjen, ako je taj sud već zametnuo disciplinski postupak, pa bilo to i samo u pripremnom stadiju (čl. 181.). U protivnom slučaju biće nadležan sud, u čijoj oblasti prezentno prebiva službom okrivljeni držav. službenik. To je dakle forum domicilii.

U zakonu postoji praznina, jer nije uzet obzir na suvislost discipl. stvari. Pojedine naime disciplinske stvari mogu da budu u tako uskoj vezi, da se ne dadu jedna od druge odijeliti, već ih valja spojiti i glede njih provesti jedinstveni postupak. Ta veza može da bude subjektivna ili subjektivno-objektivna. U slučaju subjektivne veze, koja nas ovdje, s obzirom na naš postupak, jedino zanima, a koja znači sticaj više okrivljenika kod jednog te istog krivičnog djela (concursus deliuquentium), važi pravilo, da se krivični postupak protiv svih tih lica ima da provede istovremeno, te donese presuda kod istoga suda (§ 49. k. p.)[13]).

S obzirom na propis čl. 169., po kojemu su upravni sudovi nadležni za riješavanje o krivicama državnih službe-

[13]) Sravni § 56. austr. kriv. post. i §§ 18.—19. madž. kriv. post.

*

nika, koji spadaju u 6.—9. grupe I. kategorije, te onih, koji spadaju u II. i III. kategoriju, nastaće slučaj subjektivne veze onda, kada izmedju sukrivaca ima držav. službenika, koji spadaju u 5. grupu i više gore i onih, koji spadaju u 6. grupu I. kategorije i niže dolje ili držav. službenika, koji spadaju u II. ili III. kategoriju. U tom slučaju valja postupiti po analogiji §-a 49. k. p., a budući da je za držav. službenike 5. grupe i više gore I. kategorije po čl. 169. nadležan držav. savjet, to će on biti po načelu suvislosti krivičnih djela i za sukrivce nižih grupa, odnosno nižih kategorija nadležan, kao viši disciplinski sud. Za to vojuju važni razlozi, a napose razlozi shodnosti, a izbjeći će se time i mogućnosti, da se radi istog prestupa ne donesu eventualno protivurječne presude.

B. Delegacija drugoga suda[14]).

Al. 2. čl. 179. ovlašćuje se državni savjet, da može na prijedlog nadležnog ministra za riješenje stanovitog disciplinsko-pravnog spora delegovati i drugi koji sud.

Pod delegacijom razumjeva se odredba višeg suda, kojom se povjerava za stanovito konkretno krivično djelo nadležnost drugomu inače prostorno nenadležnom sudu. Sud, kojemu se povjerava riješenje nekog krivično-pravnog spora, mora vazda u stvarnoj nadležnosti biti ravan onomu sudu, od kojega je oduzeto riješenje spora.

Naš zakon odredjuje, da se takova delegacija čini na prijedlog nadležnog ministra, što znači, da će ovakav prijedlog imati da poteče od ministra, pod čiju jurisdikciju spada držav. službenik, o kojemu se u konkretnom slučaju radi.

Medju razloge, koji bi opravdavali delegaciju, spadaće svakako u prvom redu bojazan pristranosti suda, zatim zahtjev za isključenje ili otklon većine sudija ili cijelog suda, te pospješenje postupka i prištednja troškova za svjedoke.

XII. Preparatorne procesualne radnje.

Čl. 180.

Neposredni starješina, kad dozna za disciplinski prestup službenika, izvršiće prethodno kratko izvidjanje i predaće službenim putem akta nadležnom disciplinskom sudu, a o tome izvijestiti neposrednog višeg starješinu.

[14]) § 59. hrv.-slav. kriv. postup. §§ 62. i 63. austr. kriv. postup., § 42. srp. kriv. postup. i § 29. madž. kriv post.

Čl. 181.

Disciplinski sud odlučuje, da li će se okrivljeni staviti pod disciplinsko postupanje ili ne. Pre te odluke može narediti prethodno isledjenje.

Kad odluči da se okrivljeni stavi pod disciplinsko postupanje, narediće disciplinsko isledjenje, odnosno, ako smatra, da je predmet dovoljno isledjen, odrediće jednom odlukom, stavljenje pod disciplinsko postupanje i pretres.

Kad odluči da nema mesta stavljanju pod disciplinsko postupanje, bilo za to, što nema dela ili za to, što postoji delo, koje se kazni kao neurednost, vratiće akta neposrednom starješini na nadležno postupanje.

Čl. 182.

Kad se protiv jednog službenika povede redovno krivično postupanje, bilo po tužbi države, bilo po tužbi privatnog lica, dužnost je njegovog neposrednog starješine, da o tome odmah izvijesti nadležni disciplinski sud.

Isto tako, kad disciplinski sud, postupajući po čl. 181. nadje, da u radnji službenika stoji delo kažnjivo po kaznenom zakonu, dostaviće sva akta redovnom sudu i o tome izvestiti nadležnog starješinu.

I u jednom i u drugom slučaju, disciplinski sud će odlučiti, da li će protiv službenika povesti disciplinsko postupanje uporedo sa krivičnim ili će ga odložiti do svršetka krivičnog postupka.

Čl. 183.

Redovni sudovi kao i sve ostale vlasti, kad protiv državnog službenika otpočnu postupanje zbog kakvog krivičnog dela, ili ga kazne, dužni su o tome izvestiti neposrednog starješinu dotičnog službenika. Starješina će o tome izvestiti neposrednog višeg starješinu i nadležni disciplinski sud radi daljeg postupanja.

Čl. 184.

Kad disciplinski sud odluči, da se okrivljeni stavi pod disciplinsko postupanje i naredi disciplinsko isledjenje, zatražiće od oblasnog odnosno centralnog starješine okrivljenoga da postavi jednog islednika izmedju područnih činovnika, koji će isledjivati po propisima krivičnog postupka. Ako ima okrivljenika iz više upravnih grana, starješine će se sporazumeti o licu jednoga, a po potrebi i više islednika. Ako se starješine ne sporazumu, rešiće disciplinski sud.

K čl. 180.—184.

A. Povod disciplinskom postupku.

Predpostavke za povedenje disciplinskog postupka jesu konkretan povod i inicijativa ovlaštenih subjekata.

Povod može da bude dvovrstan, t. j. ili ga pruža prijava privatnog lica, ili mu prema čl. 182. služi osnovkom redovno krivično postupanje, povedeno na tužbu države ili na tužbu privatnog lica. U potonjem slučaju, dužni su redovni kazneni sudovi u smislu člana 183. obavijestiti neposrednog starješinu, da je protiv dotičnog službenika zametnut krivični postupak, odnosno da je već sudjen. Ovo isto dužne su da učine i sve ostale vlasti (ovdje se misli na redarstvene vlasti), kad protiv državnog službenika zametnu postupak zbog kakovog kažnjivog djela, ili su ga kaznile.

Subjekti ovlašteni da potaknu povedenje disciplinskog postupka jesu neposredni starješina državnog službenika i svaki viši starješina.

Neposredni starješina, kada dozna za disciplinski prestup službenika bilo iz prijave privatnog lica ili po svom službenom položaju, obaviće u smislu čl. 180. prethodno kratko izvidjanje, te će po tom, službenim putem, spise predložiti nadležnom disciplinskom sudu i o učinjenom neposredno izvijestiti višeg starješinu. Isto će tako neposredni starješina čim dozna, da je protiv državnog službenika povedeno krivično postupanje, odmah u smislu al. 1. čl. 182. o tom izvijestiti nadležni disciplinski sud.

U izvještaju, kojim neposredni starješina predlaže izvidne spise disciplinskom sudu, ima da pruži tačne podatke o obiteljskim i imovinskim prilikama okrivljenog, te precizno navede, koji okrivljenikovi čini ili propusti tvore po njegovom mišljenju disciplinski prestup. Ujedno imaće tačno da

označi propise, o koje se je dotičnik ogriješio i da — u koliko nisu odnosni propisi proglašeni u zborniku zakona i naredaba ili u drugoj kojoj zbirci — priloži spisu ovjerovljeni prijepis tih propisa.

Kad mu stignu izvidni spisi, disciplinski će sud u nejavnoj sjednici u smislu al. 1. čl. 181. utvrditi, može li se na temelju predložene mu spisovne gradje odrediti disciplinsko postupanje, pa ako se uvjerio o protivnom, odrediće prethodno isljedjenje (predizvide).

B. Prethodno isljedjenje (predizvidi).

Predizvidi (inquisitio generalis) obuhvataju niz radnja, kojima je svrha, da prvostepeni disciplinski sud uzmogne steći informaciju o kažnjivom djelu i o počinitelju u tolikoj mjeri, koliko je potrebno, da se ili zabaci prijava odnosno zahtjev za disciplinski progon ili zametne procesualno-pravni odnos protiv osumjičenog službenika.

U tom cilju ima organ, kojemu je povjereno izvršenje predizvida, odmah pred sebe pozvati osumnjičenog, te ga zapisnički okolnosno preslušati glede sviju povrijeda službene dužnosti, koje mu se upisuju u grijeh.

Ako osumnjičeni službenik prizna svoju krivnju, biće time prethodno isljedjenje dokrajčeno. U protivnom slučaju imaće se saslušati prijavitelj, te eventualni svjedoci, ali samo glede najbitnijih okolnosti. Preslušavanje biva u ovom stadiju vazda zasebno.

Po dovršenom poslu imadu se svi spisi smjesta predložiti nadležnom disciplinskom sudu, koji će bez odlaganja ispitati, da li prema rezultatu obavljenih predizvida predleži u prijavljenom slučaju kažnjivo djelo, te u smislu al. 2. čl. 181. odlučiti, ima li se okrivljeni staviti pod disciplinsko postupanje. U jesnom slučaju, odrediće disciplinski sud isljedjenje, odnosno, ako utvrdi da je predmet već dovoljno isljedjen, odrediće istom odlukom, kojom je stavio službenika pod disciplinsko postupanje, i javni pretres. U nijećnom slučaju donijeće disciplinski sud obustavni zaključak, te spise dostaviti neposrednom starješini okrivljenog radi eventualne izreke kazne za neurednost (al. 1. čl. 161.). Uvjeri li se pak disciplinski sud, postupajući po čl. 181., da u činu okrivljenog leži djelo kažnjivo po krivičnom zakonu, dostaviće u smislu al. 2. čl. 182. sve spise nadležnom kaznenom sudu i o učinjenom obavijestiti nadležnog starješinu.

Eventualno nužnu nadopunu predizvida, a tako i samoga isljedjenja moće disciplinski sud, ako pronadje to potrebnim, dati obaviti i po svom za to osposobljenom organu.

Prethodno isljedjenje ima se izvršiti i onda, ako je povedeno na prijavu privatnog lica, a ono je naknadno odustalo od svoje prijave, jer povrijede službene dužnosti imadu narav oficialnih delikata, koji se progone ex officio.

C. Disciplinsko isljedjenje (istraga).

Kada disciplinski sud nakon saslušanja disciplinskog tužioca (al. 3. čl. 176.) u nejavnoj sjednici, a na temelju čl. 184. odredi disciplinsko isljedjenje, obavijestiće o tome okrivljenog, neposrednog starješinu i — ako ga ima — privatnog tužitelja odlukom, u kojoj valja da je tačno označen učin, koji ima da tvori povrijedu službene dužnosti. Podjedno zatražiće od starješine, da izmedju službenika svojeg područja postavi isljednika, koji se obaviti isljedjenje po propisima krivičnog postupnika. Bude li okrivljenika iz raznih upravnih grana, sporazumjeće se starješine o licu jednoga, a po potrebi i više isljednika. Ne sporazume li, postaviće isljednika disciplinski sud.

Disciplinskom isljedjenju (inquisitio specialis) jeste svrha, da se uglave oni momenti, koji su važni za rasudbu, da li se postupak ima prema al. 1. čl. 186. da obustavi (negativna svrha) ili će se nastaviti, te da u ovom potonjem slučaju pripremi supstrat za javni pretres (pozitivna svrha).

Predmetom istrage jesu u pravilu samo one činjenice, što ih je u svojoj prijavi iznijelo privatno lice, odnosno one, što su predmetom službene prijave, nu ako privatni učesnik ili vlast, koja je podnijela službenu prijavu, stave zahtjev, da se disciplinski postupak protegne i na takove činjenice, koje su se ispostavile nakon što je već bio zametnut postupak, biće dužnost disciplinskog isljednika, da provede istragu i glede novo nadošlih činjenica. Takav će zahtjev moći staviti i disciplinski tužioc.

Dodje li pak sam disciplinski isljednik tokom istrage do uvjerenja, da je okrivljenik počinio još i drugih služb. prestupa ili da su se i druga lica zajedno s njime ogriješila o svoje služb. dužnosti, neće moći sam protegnuti istragu ni na te nove povrijede ni protiv tih drugih lica, već imade glede toga izazvati zaključak disciplinskog suda.

Postupak je u isljedjenju nejavan i pismen. O svakoj istražnoj radnji imade se sastaviti zapisnik, koji kazuje u pero sam isljednik zaktetom ili barem ad hoc zavjerenom perovodji, koji prisustvuje kod svih istražnih radnja. Za svako preslušano lice sastaviće se zasebni zapisnik i na zasebnom arku.

Zapisnici vrhu isljednih djela imadu se sastaviti odmah, kada se ista obavljaju, ili ako to nije moguće, neposredno iza toga. U svakom zapisniku treba da bude označeno mjesto, godina i dan, kad je sastavljen, te prisutna lica.

Pitanja napišu se samo u toliko, koliko je potrebno, da se uzmogne razumjeti odgovor. Odgovori pišu se u pravilu narativnim (pripovjedajućim) načinom po njihovom bitnom sadržaju. Nu ako se može predvidjeti, da će za prosudjenje stvari biti važno ili potrebno, da se zapisnik pročita na usmenom pretresu, tada valja da se navedu vlastiti izrazi preslušanika onako, kako ih je izreklo preslušano lice. Isljednik ima da kazuje u zapisnik glasno, tako, da mogu to čuti prisutna lica. Preslušaniku pristoji pravo, da može svoje odgovore perovodji sam kazivati u pero, nu ako bi zloupotrebio to pravo, moće mu ga oduzeti isljednik.

Svaki zapisnik valja pročitati preslušaniku, kojemu pristoji pravo zahtjeva, da ga i sam pročita. Ove činjenice valja da se u zapisniku naročito konstatuju kao i to, da je po preslušaniku potvrdjen sadržaj zapisnika.

Nakon što je zapisnik dovršen, potpisaće ga preslušanik, odnosno, ako je nepismen, potvrditi rukoznakom i to svaki arak, a na koncu zapisnika i prisutni uredujući organ. Uskrati li preslušanik potpis, valja da se ta okolnost konstatuje u zapisniku i da se navede razlog uskrati.

U zapisniku nije dopušteno išta važnoga brisati, dodati ili mijenjati, a prekrižena mjesta valja da ostanu čitljiva.

Preslušaniku dozvoljeno je, da stavlja primjetbe i dodatke na svoj već dani iskaz. Ti će se dodaci zabilježiti na kraju zapisnika, te odobriti i potpisati na gore opisani način. Bude li se pak zapisnik sastojao iz više araka, tada valja, da se svi ti arci prošiju i da se krajevi konca pripečate uredskim pečatom.

Opseg istrage ovisan je o njenoj svrsi, pak će stoga imajući potonju u vidu, isljednik samostalno po svojoj zvaničnoj dužnosti preduzeti sve one radnje, koje smatra potrebnima, da se izvidi učin i osiguraju dokazala. Pri tom mora da postupa tako, da istraži ne samo ono, što može da služi za uglavljenje krivnje, nego i one okolnosti, koje govore u prilog okrivljenog.

U tom cilju obavit će disciplinski isljednik slijedeće:

1. preslušanje okrivljenika;
2. saslušanje svjedoka;
3. eventualno saslušanje mnijenja vještaka;
4. ustanovljenje efektivne visine utužene naknade štete;
5. zaprisegnuće svjedoka i vještaka.

Ad 1. Preslušavanje okrivljenika ima da se obavi na samu t. j. kod preslušanja ne smije biti prisutan ni prijavitelj ni svjedok, niti koji drugi, kojemu po propisima ne ima mjesta pri preslušavanju okrivljenika. Istomu valja dati priliku, da se očituje glede svakog čina, koji mu se upisuje u grijeh, te mu dozvoliti, da navede dokazala za svoju obranu. U tu svrhu ima disciplinski isljednik prije, nego li započne ispitivanje, a nakon što je od okrivljenika oduzeo generalija, ime i prezime, dob, rodno mjesto, vjeroispovjest, stališ, zanimanje, prebivalište, da li je već bio sudjen po krivičnom

zakonu, ili po disciplinskim propisima i radi čega), označiti istomu uopšte službeni prestup, odnosno povrijede službene dužnosti, kojima je okrivljen, te ga pozvati, da se potanko, razgovjetno i po istini očituje o stvarima, koje su predmetom okrivljenja.

Pitanja, koja se stavljaju okrivljenomu, mora da budu tačna i razgovjetna. Ako isti u svojim odgovorima iznese u svoju obranu novih činjenica i dokaza, valja da se izvide, u koliko ne bude jasno, da ih samo za to iznaša, kako bi se time otegnulo isljedjenje.

Radi li se o težem služb. prestupu, moće isljednik na molbu okrivljenog dozvoliti mu, da svoje očitovanje predloži pismeno, nu u ovom slučaju valja odrediti zaporni rok, do kojega okrivljenik mora da podnese pismeno očitovanje, upozoriv ga pri tom, da će se isljedjenje nastaviti i dokrajčiti i onda, ako u odredjenom roku ne predloži svog očitovanja. Okrivljenik biće ovlašten ovo očitovanje podnijeti i po zastupniku, koji je prema § 40. k. p. ovlašten na zastupanje stranaka u krivičnom postupku, dakle po odvjetniku ili braniteljju u kaznenim stvarima.

Pod inakom ništinom postupka ima disciplinski isljednik da predoči okrivljenom svaki provedeni dokaz, da se može očitovati o njemu, te mu dozvoliti na njegov zahtjev, da si uzme prijepis tih dokazala.

Ako se iskazi okrivljenog u važnim stvarima razlikuju od iskaza svjedoka, koji protiv njega govore, tada se potonji imadu s njime suočiti dok isljedjenje traje, nu samo onda, ako isljednik smatra, da je to za razjašnjenje stvari potrebno (§ 196. k. p.) [15]. U pravilu se suočavaju najedanput samo po dva lica. Suočenici valja da se napose saslušaju glede svake pojedine okolnosti odnosno koje se medjusobom ne podudaraju. Njihovi odgovori uvode se u zapisnik.

Prema §-u 164. k. p.[16] poziva se okrivljenik na preslušanje redovito zatvorenim pozivom u zatvorenom omotu, koji mu valja uručiti lično. Poziv potpisuje disciplinski isljednik, odnosno predsjedatelj usmenog pretresa, a treba da sadržaje ime suda i pozvanika, opštu oznaku isljednog predmeta, zatim mjesto, dan i sat kuda i kada da dodje.

Pored toga valja da se u pozivu navede, da će se pozvani preslušati kao okrivljenik, te da će, ako izostane, biti odredjeno njegovo predvedenje.

Način, kako ima da se dostavi poziv, propisuje §§ 72. i 74. k. p.

[15]) Sravni § 205. austr. kriv. post., § 153. srp. kriv. post. i §§ 214. te 309. madž. kriv. post.

[16]) Sravni § 175. austr. kriv. post. §§ 97. i 130. srp. kriv. post. i § 130. madž. kriv. post.

Ad. 2. Svjedok je različito lice od okrivljenika, koje jednako kao i u krivičnom postupku, na poziv disciplinskog isljednika iskazuje sva svoja opažanja o bitnim činjenicama, koje se odnose na služb. prestupe, što no su predmetom konkretnog disciplinsko-pravnog spora. Prema tome ne može biti svjedokom suokrivljeni, dok nije eventualno punosnažno obustavljen disciplinski postupak protiv njega. Nadalje neće se moći saslušati kao svjedoci disciplinski isljednik i perovodja.

Naprotiv spojiva je uloga privatnog tužitelja sa onom svjedoka, te će se isti kao svjedok moći preslušati, napose u pitanju zatražene naknade štete.

I u disciplinskom postupku dužno je svjedočiti svako lice, koje po zakonu nije nesposobno da svjedoći. Ono ima na poziv lično pristupiti i iskazati usmeno sve, što mu je poznato o krivcu i o samom činu. Što više, ono je dužno na zahtjev isljednika svoj iskaz potvrditi zakletvom.

Nesposobnost svjedoka može biti apsolutna ili relativna. Apsolutno nesposobna su lica, koja u doba, kada bi imala svjedočiti, s obzirom na njihovo tjelesno ili duševno stanje, nisu kadra iskazivati (tač. 3. § 142. k. p.)[17]. To su lica, koja zbog tjelesne ili duševne bolesti nisu u stanju kazati istinu. To je onda, ako je bolesnik u besvjesnom stanju ili je lud. Ali nesposoban da svjedoći, biće i pijan čovjek, a tako isto i nedorasla djeca. Saslušanje djece kao svjedoka nije uvjetovano o nikakovoj zakonom ustanovljenoj dobi, već je ostavljeno sudu, da odluči, da li se u stanovitom slučaju i nejako dijete, uzev u obzir tjelesni i duševni razvitak njegov i predmet saslušanja, može da pripusti kao svjedok. (Riješitba kasac. sudišta u Beču od 19. XI. 1877. br. 11.369.).

Relativno nespobosnima da svjedoče su lica, koja navodi kazneni postupnik pod tač. 1. i 2. § 142.[18]), a čija je nesposobnost uvjetovana njihovim zvaničnim položajem. O ovoj će nesposobnosti medjutim rijetko biti prilike da se odlučuje u disciplinskom postupku. U koliko bi ona ipak došla kada u pitanje, ima se isljednik strogo držati navedenik ustanova krivičnog postupnika.

Pored nesposobnosti svjedoka vrlo je važan momenat oproštenja od dužnosti svjedočenja. Odnosno toga ima se isljednik tačno držati propisa § 143.[19]) dotično § 144. k. p.[20]).

[17]) Sravni § 151. austr. kriv. post., § 89. al. 3., § 91. srp. kriv. post. i § 211. madž. kriv. post.

[18]) Sravni § 151. austr. kriv. post., § 91. srp. kriv. post. i tač. 1. i 3. § 204. madž. kriv. post.

[19]) Sravni § 152. austr. kriv. post., §§ 43. i 92. srp. kriv. post. i § 205. madž. kriv. post.

[20]) Sravni § 153. austr. kriv. post. i § 208. madž. kriv. post.

U pogledu samoga saslušanja svjedoka, valja da se disciplinski isljednik drži slijedećih načela:

a) Svjedok ima se preslušati na samu. Prema tomu ne smije preslušanju prisustvovati ni disciplinski tužioc, ni privatni tužitelj, ni okrivljenik, ni drugi koji svjedok (§ 153. kriv. post.)[21].

Kod preslušavanja ima se svjedoku dozvoliti da sjedne.

b) Ako je svjedok gluh, valja mu pitanja pismeno predložiti, a ako je nijem, pozvat će se, da pismeno odgovori. Ako ispitivanje nije ovim načinom moguće, obaviće se ono tako, da će se pozvati jedno ili više lica, koja poznaju njegov znakovni jezik, ili koja se inače znadu sporazumjeti sa gluhonijemima. Ova se ali lica imadu zapriseći (§ 155. kriv. post.)[22].

c) Prije ispitivanja valja svjedoka opomenuti, da ima o svim pitanjima, koja mu budu stavljena, po najboljem znanju i savjesno iskazati pravu istinu, zatim da ne smije ništa prešutjeti i da svoj iskaz udesi uopšte tako, da ga bude mogao, ustreba li, i zakletvom potvrditi. (§ 156. k. p.)[23].

Iza toga ispitaće se svjedok quoad generalia (ime, prezime, rodno mjesto, vjeroispovijest, stališ, zanimanje, prebivalište), te ako je potrebno, za ine lične odnose, napose glede njegovog odnosa spram okrivljenog ili spram drugog kojeg lica, koje je upleteno u istragu (§157. k. p.)[24] i konačno, da li je već bio krivično ili disciplinski sudjen i radi čega.

d) Pri ispitivanju quoad specialia valja svjedoku dati prilike, da prvo svega u logičnom savezu iskaže one stvari, koje sačinjavaju predmet svjedočenja, zatim da svoje kazivanje eventualno nadopuni odnosno da pobliže razjasni ono, što je u njegovom iskazu nejasno i protuslovno. Naročito će se svjedok imati pozvati da kaže izvor svog znanja.

e) Pri preslušavanju ima se disciplinski isljednik što više uklanjati pitanjima glede takovih okolnosti, koje bi se tek imale uglaviti iskazom samog svjedoka. Bude li ipak nastala nužda, da se i takova pitanja stave, imaće se razlozi zabilježiti u zapisniku (§ 158. k. p.)[25].

[21]) Sravni § 162. austr. kriv. post., § 104. srp. kriv. post. i § 210. madž. kriv. post.

[22]) Sravni § 164. austr. kriv. post., § 106 srp. kriv. post. i § 218. madž. kriv. post.

[23]) Sravni § 165. austr. kriv. post., § 103. srp. kriv. post. i (210. madž. kriv. postup.

[24]) Sravni § 167. austr. kriv. post., § 107. srp. kriv. postup. i § 210. madž. kriv. postup.

[25]) Sravni § 107. al. 2. srp. kriv. post. i § 211. madž. kriv. post.

f) Ako se izjave svjedoka glede važnih okolnosti ne podudaraju, odrediće isljednik njihovo suočenje. U jedan mah mogu se suočiti u pravilu samo dva lica. Suočena lica imadu se o svakoj pojedinoj okolnosti, glede koje se medju sobom ne podudaraju, napose saslušati i njihovi iskazi uvrstiti u zapisnik (§ 159. k. p.)[26].

Ad 3. Vještaci su nepristrana lica, koja na poziv nadležne vlasti priopćuju svoja stručna mnijenja i svoja opažanja o stanovitim činjenicama i predmetima, koji su im predočeni. Njihovo očitovanje sastoji se od nalaza (visum repertum), naime od ustanovljenja činjenica, koje su opazili i od mnijenja (parere) t. j. od stručnjačke ocjene tih činjenica. To je i bitna razlika izmedju vještaka i svjedoka, jer potonji, osim zakonskih uvjeta u pogledu sposobnosti svjedočenja, ne treba da imadu ikakove izvjesne stručne spreme, jer se njihovi iskazi u glavnom osnivaju na čulnim opažanjima. Inače valja da se isljednik u pogledu vještaka tačno drži propisa § 111. k. p.[27].

Vještase poziva isljednik odnosno predsjedatelj usmenog pretresa ex officio ili na prijedlog privatnog tužitelja odnosno okrivljenika.

Isljednik imade nadzirati rad vještaka, te ispitati njihove iskaze u formalnom i u stvarnom pravcu napose, da li će se moći na temelju njihovog nalaza stvoriti pravedna odluka. Ako se mnijenja vještaka bitno razilaze, nadalje ako je njihov nalaz nejasan, nepotpun ili je sam sobom ili sa izvidjenim okolnostima u protivurječju, ima isljednik odnosno predsjedatelj disciplinskog suda onda, ako se ti nedostaci ni ponovnim saslušanjem ne dadu ukloniti, prizvati druge vještake (§ 116. k. p.)[28].

Podatke vještaka o njihovim opažanjima ima perovodja odmah zabilježiti, a isto tako uvrstiti i njihovo mnijenje u zapisnik. Nu oni su ovlašteni podati mnijenje i pismeno, pak im se u tu svrhu ima odrediti primjereni rok (§ 115. k. p.)[29].

Odnosno pozivanja svjedoka i vještaka na preslušavanje, te dostave poziva važi ono isto, što je ranije pod 1. rečeno odnosno okrivljenika.

[26]) Sravni § 168. austr. kriv. post., § 109. srp. kriv. postup. i § 214. madž. kriv. postup.

[27]) Sravni § 120. austr. kriv. post., § 112. srp. kriv. post. i § 229. madž. sriv. post.

[28]) Sravni § 125. austr. kriv. post., § 60. srp. kriv. postup. i §§ 237.—238. madž. kriv. postup.

[29]) Sravni § 124. austr. kriv. post., § 59. srp. kriv. postup. i § 236. madž. kriv. postup.

Ad 4. Ako u prijavi privatnog tužitelja nije dosta jasno stavljen zahtjev glede naknade štete, pretrpljene uslijed povrijede službene dužnosti, pozvaće isljednik istoga pred sebe, te tačno ustanoviti odštetni iznos i pravni naslov na odštetu.

Medjutim riješavanje pitanja naknade štete spada u nadležnost civilnih sudova, pa će stoga i disciplinski sud, izričući dilciplinsku presudu, privatnog tužitelja sa odštetnim zahtjevom odputiti na redoviti put pravde.

Privatnog tužitelja može se u konkretnom slučaju preslušati i kao svjedoka, pa tada važe i za njega svi propisi, koji važe za preslušavanje svjedoka.

Ad 5. U svrhu ustanovljenja materijalne istine, biće ovlašten isljednik da zaprisegne svjedoka. Ovom će se ovlašću poslužiti samo u dokaz bitnih i po uspjeh same istrage odlučnih okolnosti. Glede zaprisegnuća svjedoka u istrazi ima se disciplinski isljednik držati strogo propisa §§ 160. i 161. k. p.[30]).

Samo zaprisegnuće — kad bude ono s obzirom na gore rečeno dopustivo — ima se obaviti prema §-u 162. k. p.[31]), dakle nakon obavljenog preslušanja svjedoka (takozv. asertorna zakletva).

Prije zaprisegnuća upitaće isljednik svjedoka još jednom, ima li svome iskazu štogod dodati ili ne, želi li ga u čemu preinačiti, te ga podjedno upozoriti na štetne posljedice krive prisege.

Iza toga zakleti će se svjedok ovako: »Zaklinjem se Bogu Svemogućem, da sam iskreno, bez prijazni, bez mržnje ili straha kazao golu istinu i ništa drugo nego istinu. Tako mi Bog pomogao«.

Formalnosti zaklinjanja odredjene su s obzirom na različne vjeroispovjesti posebnim propisima (al. 3. § 162. k. p.).

Kršćani — osim Helvećana — zaklinju se pred raspelom i dvije goruće svijeće, dignuvši palac, kažiprst i srednji prst desne ruke. Kod Helvećana ne treba ni raspela ni gorućih svijeća.

Izraelićani se zaklinju, pokrivši glavu šeširom i metnuvši desnu ruku na toru knj. II. Moses glava 20., 7. stih, po gornjem obrascu uz dodatak: »Tako mi Bog Svemogući, Bog vojska, Adonai Elohe, Zebaoth, čije se neizrecivo ime neka sveti, pomogao u svim mojim poslovima, priskočio u pomoć u svim mojim nevoljama. Amen! Amen!«

[30]) Sravni § 169. i 170. adstr. kriv. post. al. 2. § 112. srp. kriv. postup. i §§ 220.—221. madž. kriv. postup.

[31]) Sravni § 171. austr. kriv. post., § 113. srp. kriv. post. i § 217. madž. kriv. postup.

Muhamedanci se takodjer zaklinju po običnom obrascu, metnuvši desnu ruku na koran — a ako ovaj nije pri ruci — na srce. Po izgovorenom obrascu pita ih zaprisizatelj: »Kuneš li se Bogom«, a oni odgovaraju: »Jemin ederim« (Kunem se), dodavši k tomu jednu ili sve tri slijedeće formule: »Billahi Taala«, »Wallahi« ili »Bismillahi« (što znači tako mi previšnjega Boga, tako mi Boga, u ime Božje!).

Ako je svjedok član takove družbe, kojoj je zakonito dopušteno uskratiti formalnu prisegu, imaće na mjesto prisege položiti svečano zavjerenje (al. 4. § 162. k. p.).

Vještaci polažu zakletvu vazda prije saslušanja (promisorna zakletva), u koliko nisu već zaprisegnuti kao stalno namješteni vještaci. U potonjem slučaju valja ih prije početka uredovnog djelovanja sjetiti na svetost zakletve, koju su položili.

Prema al. 2. §-a 112. k. p.[32]) imadu se još nezakleti vještaci zapriseći po slijedećem obrascu:

»Zaklinjem se, da ću predmet očevida brižljivo razmotriti, što opazim, vjerno i tačno navesti, te svoj nalaz i mnijenje dati po savjesti i kao što najbolje znadem po pravilima svoje znanosti i umjetnosti. Tako mi Bog pomogao«.

Obzirom na različitost vjeroispovjesti važi i za vještake ono, što je gore navedeno odnosno svjedoka.

Kada su gore razloženim načinom obavljena sva potrebita izvidjenja, te su ista po mnijenju disciplinskog isljednika dovoljna za naredjenje usmenog pretresa, ima isti isljedjenje zaglaviti, te sve isljedne spise uz popis u smislu zadnje alineje čl. 185. predložiti neposredno disciplinskom sudu na odluku. Isljednik dužan je spise složiti kronološkim redom, te ih označiti tekućim brojevima (crvenkom ili plavilom).

Spise, a napose priloge, koji se odnose na dotični tekući broj, ima još da uz tekući broj označi slovima (na pr. 1-a, 1-b i t. d.).

XIII. Usmeni pretres.

Čl. 185.

Od saopštenja odluke o odredjivanju pretresa ima okrivljeni i njegov branilac pravo razmatrati sva akta, osim zapisnika o većanju.

Disciplinski tužilac ima pravo razmatrati akta u svako doba, osim zapisnika o većanju.

[32]) Sravni § 121. austr. kriv. post. i § 233. madž. kriv. postup.

Zabranjeno je objavljivanje akata.

Kad disciplinski isljednik završi isledjenje, dostaviće sva akta sudu.

Čl. 186.

Ako sud nadje, da nema dela ili da stoji delo neurednosti, prekinuće disciplinsko postupanje, i postupiti po čl. 181.

Ako nadje, da u radnji okrivljenoga stoji krivično delo, postupiće po stavu 2. i 3. čl. 182. Na ovu odluku nema mesta žalbi.

Čl. 187.

Kad sud nadje, da je predmet potpuno isledjen, odredjuje pretres. Na ovu odluku nema mesta žalbi.

U odluci, kojom se odredjuje pretres, ima se naznačiti delo za koje se službenik okrivljuje sa obrazloženjem i sve što je potrebno za pretres. Okrivljenom se ima zajedno sa tom odlukom dostaviti i lista sudija na pretresu. Optuženi i tužilac, dok ne prodje osam dana od dana saopštenja odluke, kojom se odredjuje pretres, imaju pravo podnositi disciplinskom sudu svoje dokaze i zahtjeve. Protiv odluke, kojima se ovo odbija, nema mesta žalbi.

Čl. 188.

Kad prodje rok od osam dana od dana saopštenja odluke, kojom se odredjuje pretres, predsednik disciplinskog suda odredjuje dan pretresa i poziva tužioca, optuženog i njegovog branioca, svedoke i veštake i izdaje sva druga naredjenja, koja su potrebna za obavljanje pretresa.

Ako optuženi ne dodje (čl. 214.) a do pretresa ne podnese dokaze, kojima pravda svoj izostanak, pretres će se obaviti i presuda izreći i bez njega, u prisustvu njegovog branioca.

Čl. 189.

Pretres je usmen i javan za državne službenike. Pretres može biti tajan, kad sud nadje, da državni interesi to zahtevaju. U ovom slučaju optuženi ima pravo dovesti na pretres tri državna službenika.

Čl. 190.

Pretres se počinje čitanjem odluke, kojom se odredjuje pretres, zatim se saslušavaju optuženi, pozvani svjedoci i veštaci, i po potrebi čitaju se zapisnici o isledjenju i druga važna akta.

Optuženi i njegov branilac, kao i disciplinski tužilac, imaju pravo davati izjave o svakom dokazu, stavljati predloge i preko predsednika suda, stavljati pitanja svedocima i veštacima.

Po završenom dokazivanju dobija reč disciplinski tužilac, za njim branilac, a poslednju reč ima u svakom slučaju optuženi.

Čl. 191.

Na pretresu se vodi zapisnik, u koji se upisuje dan pretresa, imena sudija, delovodje i stranaka i tok pretresa u glavnim tačkama.

U većanju i glasanju, koje je tajno, vodi se odvojen zapisnik. Oba zapisnika potpisuju predsednik i delovodja.

Čl. 192.

Sud ima pravo zaklinjati svedoke i veštake na pretresu, ako nadje da je to potrebno.

Svedoci se zaklinju posle ispita, a veštaci pre veštačenja.

Čl. 193.

Disciplinski sud sudi po slobodnom uverenju dobijenom na pretresu.

Čl. 194.

Presudom disciplinskog suda optuženi se ili oslobadja ili kazni za disciplinski prestup.

Presuda imade da sadrži i odluku o naknadi troškova disciplinskog postupka. U koliko se optuženi oslobodi, troškove postupka snosi država, inače optuženi.

Čl. 195.

Presuda se usmeno objavljuje na završetku pretresa, a najdalje za osam dana od dana objavljivanja, zajedno sa obrazloženjem pismeno saopštava tužiocu i optuženome.

K čl. 185.—195.

A. Pripreme za javni pretres.

Kad stignu disciplinskom sudu isljedni spisi (akta), pa se isti uvjeri da je predmet dovoljno isljedjen, prosudiće, predleži li u konkretnom slučaju disciplinski prestup. Ako to ne predleži, obustaviće u smislu al. 1. čl. 186. disciplinsko postupanje, odnosno ako predleži djelo neurednosti, dostaviće sve spise neposrednom starješini na nadležno postupanje u smislu čl. 161. činov. zakona. Kad se pak sud iz spisa uvjeri, da predleži djelo kažnjivo po krivičnom zakonu, dostaviće u smislu al. 2. cit. čl. 186. spise nadležnom kaznenom sudu i podjedno odlučiti, ima li se sačekati do okončanja krivičnog postupka ili će se uporedo sa krivičnim provesti i disciplinski postupak (al. 2. i 3. čl. 182.).

Kad je predmet potpuno isledjen i sud zaključi, da se ima disciplinski postupak nastaviti, uputiće podjedno u smislu al. 1. čl. 187. stvar na usmeni pretres. U uputbenoj odluci, koja postaje odmah punosnažnom, jer protiv iste ne ima mjesta žalbi, valja da budu sadržane sve inkriminirane povrijede službene dužnosti onako, kako ih je disciplinski tužioc predložio zajedno sa svojim obrazloženjem. Ova se odluka ima dostaviti optuženom, koji od ovog momenta ima pravo uvida u sve spise, osim zapisnika o vijećanju. Ovo pravo pristoji i njegovom branioću. Zajedno sa tom odlukom valja da se optuženom dostavi i listina sudija na pretresu u cilju, da uzmogne staviti eventualni zahtjev za otklon u smislu čl. 178. U toj listini treba da je naznačeno takodjer lice disciplinskog tužioca i perovodje.

Optuženiku pristojaće prema al. 2. §-a 46. k. p.[33]) pravo, da si uzme i prijepis spisa, nu svako objavljivanje istih je zabranjeno (al. 3. čl. 185.).

Disciplinski tužilac ima pravo uvida u spise — osim zapisnika o vijećanju — tečajem cijelog disciplinskog postupka.

U roku od osam dana od dana, kada je optuženiku uručena uputbena odluka, pristoji koli njemu, toli disciplinskom tužiocu pravo, da disciplinskom sudu predlože eventualno nova dokazala i stave svoje zahtjeve. Protiv odluke suda, kojom se takova dokazala i zahtjevi odbijaju, ne ima mjesta žalbi.

U istom tom roku naznačit će optuženik disciplinskom sudu i svojega branioca na pretresu.

Po izminuću osamdnevnog roka odrediće predsjednik disciplinskog luda dan usmenog pretresa (al. 1. čl. 188.), na koji će se pozvati posebnom pozivnicom optuženi, eventualni privatni tužilac i svjedoci, a odlukom o tom obavijestiti disciplinski tužilac, eventualni vještaci i branioc.

Ako svjedok ili vještak, premda redovito pozvan ne dodje na usmeni pretres, može disciplinski sud odrediti njihovo bezodvlačno predvedenje. Ne bude li to moguće, tada će sud nakon saslušanja disciplinskog tužioca i optuženog, odnosno njegovog branioca odlučiti, da li će se usmeni pretres odložiti ili nastaviti, te u potonjem slučaju pročitati njihova očitovanja, što su ih dali prigodom isljedjenja.

Odnosno dostavě poziva na pretres važi ono isto, što je ranije rečeno u pogledu dostave poziva u isljednom postupku.

Optuženika valja pri pozivu u smislu al. 2. čl. 188. naročito upozoriti, da će se pretres, ako on i ne dodje, obaviti i presuda izreći i bez njega u prisustvu njegovog branioca. Nu ako optuženi pravovremeno, t. j. do dana pretresa opravda svoj nedolazak na pretres, imaće se pretres odgoditi. To doista nije izrijekom u zakonu rečeno, ali jasno proizlazi iz konteksta citirane al. 2. čl. 188. Tu se naime kaže: »Ako optuženi ne dodje, a do pretresa ne podnese dokaze, kojim pravda svoj izostanak, pretres će se obaviti i presuda izreći i bez njega u prisustvu njegovog branioca«. Opravda li dakle optuženi najkasnije do dana pretresa svoj izostanak, donijeće sud zaključak o tom, ima li se odložiti javni pretres ili ne, postupajući pri tom analogno propisu §-a 217. k. p.[34]).

[33]) Sravni § 45. austr. kriv. post., § 187. srp. kriv. post. i § 82. madž. sudovnika.

[34]) Sravni § 226. austr. kriv. post., § 189. srp. kriv. postup. i §§ 299. i 336. madž. kriv postup.

*

Prijedlog za odloženje javnog pretresa može da stavi i disciplinski tužioc.

Odloženju javnog pretresa može da bude mjesta i onda, (§ 270. k. p.)[35]) ako branioc, premda redovito pozvan, ne dodje na javni pretres, ili kad se udalji prije, nego li se isti dovrši, ili kad nastane slučaj naveden u al. 2. §-a 227. k. p. (vidi pobliže tumačenja čl. 177. činov. zakona), nu to samo u onom slučaju, ako nije moguće odmah postaviti drugog branioca ili barem nije moguće, da ga se postavi bez štete optuženikove. Branioc, koji ovim načinom sakrivi odloženje javnog pretresa, imaće da snosi troškove, spojene sa odloženjem pretresa i postavljanjem drugog branioca, pri čemu je irelevantno, da li je branioc bio imenovan po optoženiku ili je postavljen po disciplinskom sudu ex officio. Glede toga ima sud da donese zaključak.

Dalnji razlozi odloženju usmenog pretresa biće, ako optuženi oboli u toku samog pretresa (§ 271. k. p.)[36]) a sud drži, da je njegovo preslušanje na pretresu u interesu ustanovljenja materijalne istine neophodno potrebno, nadalje ako sud pronadje nužnim, da se predbježno povedu još novi izvidi ili isljedni čini ili da se dobave nova dokazala (§ 272. k. p.)[37]).

Konačno može sud da zaključi odloženje pretresa i onda, ako na njega ne dodju svjedoci ili vještaci, premda su redovito pozvani (§ 233. k. p.)[38]). Svjedok ili vještak, koji je skrivio odloženje, osudiće se prema al. 3. i 4. ovog §-a na globu i na nošenje troškova, spojenih sa odloženjem pretresa.

B. Javnost usmenog pretresa.

Prema čl. 189. zakona usmeni je pretres javan samo za državne službenike. Naš je dakle zakonodavac ovdje propisao ograničenu javnost. Nu ovaj član ovlašćuje sud, da može isključiti i ovu javnost, ako pronadje, da to traže državni interesi. U ovom slučaju pristoji optuženiku pravo, da dovede na pretres tri državna službenika, dakle tri lica njegovog povjerenja.

[35]) Sravni § 226. austr. kriv. post. i § 189. srp. kriv. post. i §§ 290. i 336. madž. kriv. post.

[36]) Sravni § 275. austr. kriv. post. i §§ 290. i 336. madž. kriv. postup.

[37]) Sravni § 276. austr. kriv. post. i tač. 3. i 4. §-a 336. madž. kriv. postup.

[38]) Sravni § 242. austr. kriv. post. i § 194. srp. kriv. postup.

Odnosno tajnog pretresa imaće sud da primjeni načela sadržana u §§ 220.—222. k. p.[39]) i u čl. 30. zakona od 17. maja 1922. o državnom savjetu i upravnim sudovima.

Presuda i u slučaju tajnoga pretresa imade se proglasiti javno.

C. Početak pretresa[40]).

Usmeni pretres započima tako, da perovodja (djelovodja) čita odluku predsjednika, kojom je odredjeno održanje usmenog pretresa (čl. 190.). Iza toga ima se konstatovati, da li su prisutne sve stranke, koje su pozvane na pretres, te da li predleži sve ono, što je potrebno za uspješno provedenje istoga.

Nakon što je ovaj posao obavljen, prelazi se na ispitivanje optuženika quoad generalia, te će predsjedatelj upitati istoga za ime i prezime, dob, rodno mjesto, nadležnu opštinu, vjeru, stalež i za prebivalište, te da li je krivično i disciplinski neporočan. Pored toga opomenuće optuženika, da bude pozoran na čitanje uputbene odluke i na tok rasprave.

Iza toga će predsjedatelj pozvati svjedoke i vještake, te ih opomenuti na svetost zakletve, što no će ju položiti (odnosno već eventualno položene zakletve), te ih pozvati, da u posebnom prostoru sačekaju, dok budu pozvani na preslušanje. Ako ustreba, može predsjedatelj učiniti raspoložbu, koja će biti podobna spriječiti, da se svjedoci medjusobno dogovaraju ili da se sporazume sa interesentima.

Nakon što su se udaljili svjedoci i vještaci, pročitaće se uputbena odluka, u kojoj su sadržana okrivljenja, koja se dotičniku upisuju u grijeh.

Na početku pretresa oduzima predsjedatelj od sudija stručnih drugova (čl. 173.) propisanu zakletvu.

D. Preslušavanje optuženika[41]).

Optuženika ispituje predsjedatelj quoad specialia i to načinom, kako je prikazan kod čl. 184., gdje je bilo govora o isljedjenju.

Predsjedatelj ispituje optuženika potanko glede svih okrivljenja, koja mu se upisuju u grijeh. Ako isti prizna svoju krivnju u cijelosti, stvoriće sud zaključak, da se dokazni po-

[39]) Sravni §§ 229.—233. austr. kriv. post., §§ 195. i 196. srp. kriv. postup. i §§ 293.—2)4. madž. kriv. postup.

[40]) §§ 230. i 235. hrv.-slav. kriv. post., §§ 239.—242. austr. kriv. post., § 198. srp. kriv. post. i § 301. madž. kriv. postup.

[41]) § 236. hrv.-slav. kriv. post., § 245. ustr. kriv. post., § 205. srp. kriv. post. i § 304. madž. kriv. post.

stupak proglašuje zaglavljenim. Ako optuženik ne prizna krivnje, upozoriće ga predsjedatelj, kako mu pristoji pravo, da u pogledu svakog pojedinog u grijeh mu upisanog okrivljenja dade svoje očitovanje, nadalje kako je vlastan, da na svako dokazalo, koje će mu se predočiti, čini svoje opaske.

Odstupi li pak optuženik od iskaza, učinjenih u pripremnom postupku, imaće da navede za to razloge, te će u tom slučaju predsjedatelj odrediti, da se pročitaju njegovi predjašnji iskazi. To će se učiniti i onda, ako se optuženik krati dati odgovor na stavljena mu pitanja ili ako nije došao na pretres.

Kad predsjedatelj dovrši preslušavanje, mogu na optuženog staviti pitanja pojedini votanti, disciplinski tužilac i njegov branioc.

E. Dokazni postupak[42]).

Dokazna sredstva su na usmenoj raspravi ista kao i u pripremnom postupku. Glavno težište ovog postupka čini preslušavanje svjedoka, eventualno vještaka, te čitanje spisa.

Preslušavanje svjedoka biva tako, da se jedan po jedan pozivaju pred sud i preslušavaju u prisutnosti optuženog, nu predsjedatelj ima pravo iznimice odstraniti istoga, dok se koji svjedok preslušava. Kad se ali optuženi u vijećnicu povrati, ima ga predsjedatelj odmah ili pod inakom ništavosti najdulje prije svršetka dokaznog postupka obavijestiti o stvari, koja se pretresa u njegovu odsustvu, a napose o tom, što je iskazalo pojedino lice.

Na zahtjev disciplinskog tužioca ili optuženog, te i ureda radi može predsjedatelj odrediti, da se nakon preslušanja uklone svjedoci iz vijećnice i da se kasnije pozovu natrag, pa da se ili sami ili u prisustvu drugih svjedoka preslušaju još jedanputa.

Kod preslušavanja svjedoka ne smiju biti prisutni oni svjedoci, koji nisu još saslušani.

Svjedoci moraju ostati na raspoložbu sudu sve dotle, dok predsjedatelj ne dozvoli njihov odlazak.

Preslušanje svjedoka na usmenom pretresu obavlja se po propisima, koji važe za preslušavanje istih tokom isljedjenja (vidi naprijed prikaz čl. 184. zakona).

Iza kako je predsjedatelj završio ispitivanje svjedoka, mogu preko njega na iste staviti pitanja optuženi i njegov branitelj. Njima uopšte u smislu al. 2. čl. 190. pristoji pravo tokom pretresa davati izjave o svakom dokazalu i stavljati prijedloge.

[42]) § 237.—245. hrv.-slav. kriv. postup., §§ 246.—254. austr. kriv. post., §§ 206.—208. srp. kriv. post. i §§ 306.—313. madž. kriv. postup.

Ukaže li se neophodna nužda, da se preslušaju novi svjedoci ili pozovu vještaci, koji nisu bili saslušani u pripremnom postupku, odgodiće se usmeni pretres na kratki rok, te u nastavljenom pretresu isti propisno saslušati, nu takova će se odgoda ipak moći samo onda zaključiti, ako bi se svjedoci ili vještaci imali preslušati glede tako važnih okolnosti, od kojih je jedino ovisno ustanovljenje materijalne istine.

U koliko nisu svjedoci već zaprisegnuti pri isljedjenju, i ako ne postoje zaprijeke njihovom zaprisegnuću (§ 161. k. p. vidi razlaganje o zaprisegnuću svjedoka kod isljedjenja) zakleće predsjedatelj svjedoke u smislu al. 2. čl. 192. nakon obavljenog preslušanja. Zaprisegnuće svjedoka može izostati, ako sud drži, da isto nije potrebno (al. 1. čl. 192.).

Budu li na usmeni pretres pozvani vještaci, tad valja iste preslušati po načelima, koja su glede njihova saslušanja i zaprisegnuća razložena kod prikaza isljedjenja.

Konačno će se u dokaznom postupku pročitati zapisnici o isljedjenju i drugi važni spisi, nu to samo u slijedećim slučajevima:

a) ako su preslušana lica medjutim preminula ili nije poznato njihovo prebivalište;

b) ako radi bolesti ili nemoći, zatim radi udaljenosti prebivališta ili iz drugih važnih razloga nije se moglo odrediti, da dodju na usmeni pretres;

c) ako lica preslušana na usmenom pretresu u bitnim stvarima odstupaju od svojih prvobitnih iskaza;

d) ako svjedoci — premda nisu po zakonu na to ovlašteni — neće da iskazuju;

e) ako se glede čitanja slažu disciplinski tužilac i optuženik.

Kad se ovim načinom priberu sva dokazna sredstva, koja su sudu stajala na raspoložbi, upitaće predsjedatelj, da li želi tko staviti kakav prijedlog ili pitanje. Ako se nitko ne javi, a niti on sam ne odredi, da se imadu pribaviti nova dokazala, proglasiće se dokazni postupak dokrajčenim, te pozvati disciplinskog tužioca, da stavi svoj konačni prijedlog.

F. Govori disciplinskog tužioca i stranaka.

Disciplinski tužilac potanko će razložiti stanje stvari prema poslijetku provedenog dokaznog postupka, te će staviti konačni prijedlog koli u pogledu krivnje, toli i glede karnosnih propisa, koji se imadu primjeniti protiv optuženog.

Iza disciplinskog tužioca ima riječ branioc. Poslijednja riječ u svakom slučaju pripada optuženiku.

G. Svršetak pretresa.

Kada stranke svrše svoje govore, upitaće predsjedatelj, ima li još tko staviti kakav prijedlog ili upit, pa ako se nitko ne javi, a on sam ne ima povoda odredbi, da se dokazni postupak nadopuni, izjaviće, da je pretres zaglavljen. Iza toga odrediće predsjedatelj, da se iz vjećnice odstrane stranke, pa će po tom sud u tajnoj sjednici stvoriti zaključak i u smislu čl. 194. izreći presudu.

Prvi glasuje sudija izvjestilac, a poslijednji predsjedatelj. Ostale sudije glasuju redom od mladjega ka starijemu. Presude se donose apsolutnom većinom glasova (čl. 32. zakona o državnom savjetu i upravnim sudovima).

H. Presuda.

Kad se steknu materijalne disciplinsko-pravne i procesualne pretpostavke osudjenja i kada je disciplinski sud uvjeren o krivnji optuženikovoj, imaće izreći osudjujuću (kondemnatornu) presudu. To će biti onda, kad se ne steknu predpostavke, po kojima mora da se izreče oslobadjajuća (apsolutorna) presuda. Kondemnatorna presuda utvrdjuje u stvarnom pravcu, da je optuženi počinio stanovito djelo, te da to djelo ima obilježja povrede službene dužnosti.

Presuda valja da obuhvata:

1. izreku suda (tenor sententiae) o optužbi disciplinskog tužioca;

2. riješitbene razloge.

Ad 1. Kondemnatornom presudom ima se izreći analogno propisu §-a 251. k. p.[43]) uz glavnu kaznu i uzgredne, na pr. odluku o zaustavljanju napredovanja na viši stepen plate i stanarine te napredovanja u višu grupu (al. 3. čl. 165.), nadalje ima kondemnatorna presuda da sadrži odluku u smislu al. 2. čl. 210. o gubitku prava na povratak zaustavljenih prinadležnosti povodom udaljenja od dužnosti, ako je optuženi sudjen po tač. 3., 4. ili 5. čl. 165. zakona, odnosno o eventualnom dionom povratku zaustavljenih prinadležnosti u slučaju osudjenja po tač. 1. ili 2. cit. člana, te izreku glede kojih se čina eventualno riješava krivnje.

U pogledu troškova odredjuje al. 2. čl. 194., da isti terete optuženika u slučaju kondemnatorne presude, dočim da imade naprotiv iste da snosi država onda, ako je optuženi riješen krivnje.

U zakonu ne odredjuje se doista ništa glede nošenja troškova u onom slučaju, kada je disciplinski postupak bio zametnut na poticaj privatnog lica, a optuženi je nakon pro-

[43]) Sravni § 260. austr. kriv. post., § 240. srp. kriv. postup. i § 327. madž. kriv. postup.

pisno provedenog postupka odriješen, ali ne će protusloviti duhu zakona, ako se u takovom slučaju na nošenje troškova postupka presudi privatni tužitelj.

Oslobadjajuća (apsolutorna) presuda ima da sadrži izreku suda, da se optuženi riješava krivnje čina, imputiranih mu optužbom.

Pri izreci oslobadjajuće presude, ima sud u smislu al. 2. čl. 210. izreći, da se zaustavljene prinadležnosti imadu u cijelosti povratiti optuženomu. Bude li se na temelju na usmenom pretresu provedenog dokaznog postupka ustanovilo, da optuženi nije počinio disciplinski prestup, već da u inkriminiranim činima leži istup, ne će disciplinski sud postupiti po al. 1. čl. 186., već će prema § 256. k. p.[44]) u vlastitoj nadležnosti u smislu čl. 160. činov. zakona izreći koju od kazna za neurednost i to za to, jer sud pri pravnoj ocjeni činjenica, koje su predmetom prvobitne ili na javnom pretresu promijenjene optužnice, nije vezan ni na prijedlog ni na pravni nazor disciplinskog tužitelja, već on može te činjenice kvalifikovati onako, kako to prema poslijetku usmenog pretresa po slobodnom uvjerenju pronadje zakonu primjerenim.

Ad. 2. Riješitbenim razlozima je svrha pružiti dokaz, da se izreka suda osniva na zakonskim propisima. Oni imadu sadržavati potrepštine, navedene u tač. 7. §-a 264. k. p.[45])

Samo obrazloženje presude mora biti sastavljeno u narativnom (pripovjedajućem) obliku, nu izbjegavajući sve ono, što je suvišno i nevažno po samu stvar.

I. Zapisnik o pretresu[46]).

O usmenom pretresu vodi se zapisnik (čl. 191.). Zapisnik vodi lice, koje je u tu svrhu odredio predsjedatelj pretresa, a potpisuje ga predsjedatelj i perovodja. O vijećanju i glasanju, koje je tajno, vodi se zaseban zapisnik.

Zapisnik ima sadržavati oznaku prvostepenog suda, pred kojim se vodi usmeni pretres, nadalje imena prisutnih članova disciplinskog suda i perovodje, te stranaka i njihovih zastupnika. U isti uvrštuje se slijedeće:

a) da li su svjedoci i vještaci zaprisegnuti i u niječnom slučaju, s kojih razloga nisu;

b) koji su spisi na raspravi pročitani;

[44]) Sravni § 262. austr. kriv. post. i § 209. srp. kriv. postup.

[45]) Sravni § 270. austr. kriv. post., § 251. srp. kriv. postup. i § 328. madž. kriv. postup.

[46]) Sravni § 271. austr. kriv. post., § 216. srp. kriv. postup. i § 331.—332. madž. kriv. postup.

c) da li su stavljeni kakovi posebni predlozi i zaključak suda o istima;

d) odgovori optuženog, te iskazi svjedoka i vještaka, ako se razilaze od predjašnjih iskaza, koje su učinili u isljednom postupku ili, ako su svjedoci i vještaci prvi put preslušani, na usmenom pretresu;

e) ono što optuženi predloži, da se radi očuvanja njegovih prava konstatuje u zapisniku;

f) da su svjedoci upozoreni na blagodat nesvjedočenja, te njihova izjava na to;

g) da je presuda propisno proglašena, te da je optuženi poučen o pravu žalbe na državni savjet kao i njegova izjava, da li se zadovoljava ili ne sa presudom.

Stranke imadu pravo uvida u dovršeni zapisnik, te smiju tražiti i prijepis istoga.

Zapisnik o raspravi treba da je tačno sastavljen, te da pruža kratku i jezgrovitu sliku cijelog usmenog pretresa, napose glede bitnih okolnosti, da se uzmogne prosuditi, da li je postupak proveden po propisu.

J. Proglašenje i otpravak presude.

Prema ustanovi člana 195. ima predsjednik disciplinskog suda da proglasi (objavi) presudu na završetku pretresa, dočim se pismeni odpravak iste zajedno sa obrazloženjem ima u roku od 8 dana, računajući od dana proglašenja, zajedno sa obrazloženjem dostaviti disciplinskom tužiocu i optuženom ili njegovom braniocu, ako ga je u smislu propisa čl. 214. ovlastio za to. Ovako imaće sud da postupa i inače kod sviju saopštenja u disciplinskom postupku.

Nakon proglašenja presude ima predsjedatelj da upozori optuženog, kako mu u smislu al. 1. čl. 196. pristoji pravo žalbe na državni savjet. Kako ovo isto pravo pristoji i disciplinskom tužiocu, imaće isti da se izjavi, da li se zadovoljava sa presudom.

Pismeni odpravak presude valja da se analogno propisu čl. 199. dostavi, osim gore navedenih lica, takodjer neposrednom starješini optuženog i privatnom tužitelju, ako je presudjen na nošenje troškova postupka.

Otpravak presude ima da sadrži slijedeće:

a) naznaku disciplinskog suda, zatim imena prisutnih članova suda, disciplinskog tužioca, te eventualnog privatnog učesnika.

b) ime i prezime optuženog, njegovu dobu, stališ i zanimanje (službeni značaj), te ime njegovog branioca;

c) dan odluke, kojom je bio odredjen usmeni pretres i bitni sadržaj okrivljenja, upisanih dotičniku u grijeh;

d) dan rasprave i izrečene presude;

e) konačni prijedlog disciplinskog tužioca i eventualnog privatnog učesnika;

f) presudu o kazni i to u slučaju kondemnatorne presude sa svim tačkama, koje su gore navedene ad I, sl. a-f;

g) riješitbene razloge.

XIV. Postupak i pretres pred državnim savjetom.

Čl. 196.

Na presudu disciplinskog suda prvog stepena mogu se žaliti optuženi i tužilac.

Žalbom se odlaže izvršenje.

Žalba se predaje disciplinskom sudu, koji je izrekao presudu, a on je sa svima aktima šalje disciplinskom sudu drugog stepena, ako je blagovremena i ako ju je podnelo nadležno lice, u protivnom slučaju sud će ju odbaciti. Na ovo rešenje može se žaliti višem sudu u roku od osam dana.

Čl. 197.

Kad disciplinski sud drugog stepena nadje: da je žalbu predalo lice, koje je za to ovlašteno, da je žalba pravovremeno predana, da ne treba vršiti nikakovo dosljedjenje, da nema bitnih nedostataka zbog kojih bi trebalo ponoviti pretres pred sudom prvog stepena, odrediće pretres radi presudjenja. Postupak na ovom pretresu pred sudom drugog stepena isti je kao i pred sudom prvog stepena.

Čl. 198.

Disciplinski sud drugog stepena rešavaće bez pretresa i to:

1. ako se žalba odnosi samo na onaj deo presude, kojom se odlučuje o troškovima;

2. kad nadje da je žalbu predalo lice, koje za to nije ovlašteno ili da žalba nije blagovremeno predata, u kom slučaju će je vratiti nižem sudu na zakonski postupak;

3. kad nadje da treba izvršiti dosledjenje, u kom slučaju će narediti disciplinskom sudu prvog stepena da to učini;

4. kad nadje da ima bitnih nedostataka zbog kojih bi trebalo ponoviti pretres pred sudom prvog stepena, u kom slučaju će poništiti presudu i predmet vratiti sudu prvog stepena.

Čl. 199.

Kad presuda postane izvršna, predsjednik disciplinskog suda prvog stepena poslaće je, u overenom prepisu, starešini vrhovnog centralnog nadleštva i neposrednom starešini službenika radi izvršenja i upisa kazni u Službenički List.

K čl. 196.—199.

A. Subjekti žalbe.

Protiv presude disciplinskog suda ima u smislu čl. 196. mjesta žalbi na državni savjet.

Žalbu mogu da podnesu:

1. U korist optuženog:

a) optuženi sam ili njegov branioc;

b) disciplinski tužilac, ako je presudom povrijedjen zakon (§ 278. k. p.)[47],

2. Na štetu optuženog:

a) disciplinski tužilac;

b) privatni tužitelj protiv izreke o nošenju troškova postupka.

Potonjemu doista nije članom 196. priznato pravo žalbe protiv prvostepene presude, nu to njegovo pravo logično izvire iz prirode same stvari, a ima zakonskog oslona i u propisu člana 168., koji upućuje disciplinske sudove na uporabu naredjenja krivičnog postupka u koliko postoji praznina (hiatus) u zakonu.

Razlozi, koji opravdavaju žalbu na viši disciplinski sud (državni savjet) mogu biti:

a) materijalno-pravni ili

b) procesualno-pravni.

[47]) Sravni § 282. austr. kriv. post. i §§ 382. i 383. madž. kriv. post.

Ti su razlozi taksativno nabrojeni u §-u 277. k. p.[48]), a moći će se per analogiam smislu shodno primjenit i u disciplinskom postupku, napose oni, navedeni pod tač. 1., 2., 3., 4., 5., 7., 8. i 9. sl. b) i c) cit. §-a. Žalbu, koja obustavlja izvršenje disciplinske presude valja predati u zapornom roku od 15 dana, od dana saopštenja odnosno dostave (čl. 215.), disciplinskom sudu prvog stepena. Njegova će biti zadaća, da ispita, da li je žalba blagovremeno predana i da li ju je podnijelo lice, koje posjeduje za to aktivnu legitimaciju, pa ako se uvjeri, da predleže ove zakonske pretpostavke, predložiće ju državnom savjetu, a u protivnom slučaju odbaciti a limine.

Protiv odbacujuće odluke pristoji ovlaštenom subjektu u roku od 8 dana pravo žalbe na državni savjet.

B. Uredovanje državnog savjeta.

Prije nego li disciplinski sud državnog savjeta uzme u meritorni pretres žalbu, ima u smislu čl. 197. ustanoviti slijedeće:

1. da li je žalbu predalo lice, koje je po zakonu (čl. 196.) na to ovlašteno;

2. da li je žalba predana unutar propisanog 15-dnevnog roka;

3. da li predleži nužda, da se isljedjenje nadopuni;

4. da li nije po prvostepenom sudu usmeni pretres tako manjkavo proveden, da opaženi nedostaci uslovljuju provedenje ponovnog pretresa pred istim.

Kada se drugostepeni disciplinski sud iz podnesenih mu akata uvjeri, da je svim uslovima, što ih zakon propisuje, udovoljeno, odrediće pretres, koji ima da se provede načinom, kako je to propisano za disciplinske sudove prvog stepena, te izreći presudu.

Bez pretresa, dakle odlukom donijeti će državni savjet u smislu čl. 198. riješenje u slijedećim slučajevima:

1. ako se žalba odnosi samo na onaj dio presude, kojim se odlučuje o troškovima;

2. kada ustanovi, da je žalbu predalo lice, koje za to nije ovlašteno ili da žalba nije predana u zakonitom roku;

3. kada pronadje, da valja izvršiti nadopunu isljedjenja (dosljedjenje) i

4. kada ustanovi, da ima bitnih nedostataka, t. j. takovih ništavosti, zbog kojih treba, da se ponovi pretres pred disciplinskim sudom prvog stepena.

U ovom će potonjem slučaju sud drugog stepena poništiti prvostepenu presudu i pozvati prvostepeni sud, da donese novu presudu.

[48]) Sravni § 282. austr. kriv. post. i §§ 384. i 385. madž. kriv. post.

Odluci u slučaju tač. 2. biće mjesta onda, kada se stranka žali protiv odluke prvostepenog suda, kojim je u smislu tač. 2. čl. 197. a limine odbačena žalba. U slučaju pak navedenom pod tač. 3. imaće disciplinski sud drugog stepena potanko odrediti, u kojem se pravcu ima da izvrši dosljedjenje (nadopuna već obavljenog isljedjenja).

Punosnažnu disciplinsku presudu ima predsjednik prvostepenog suda u smislu člana 199. u ovjerovljenom prijepisu dostaviti i to, ako je prvostepeni sud državni savjet, resortnom ministru (starješini vrhovnog centralnog nadleštva) i neposrednom starješini službenika, a ako je bio presudnim sudom upravni sud, samo neposrednom starješini. U oba pak slučaja u svrhu, da ju potonji izvrši i upiše presudjenu kaznu u službenički list dotičnika.

XV. Zastara i utjecaj smrti okrivljenikove na disciplinski postupak.

Čl. 200.

Krivice, koje pored disciplinske odgovornosti, povlače i krivičnu odgovornost za zločinstvo ili drugo nečasno delo ne zastarevaju disciplinski. Ostale disciplinske krivice zastarevaju za pet godina.

Čl. 201.

Smrću optuženog prekida se disciplinski postupak.

K čl. 200. i 201.

Čl. 200. predvidja zastaru za disciplinske krivice, osim slučaja, ako te krivice pored disciplinske odgovornosti povlače za sobom i krivičnu odgovornost za zločinstvo ili drugo koje nečasno djelo, u kojem slučaju ne zastaruju. Disciplinske krivice zastaraju za pet godina, računajući od dana počinjene povrijede službene dužnosti, ako unutar tog roka nije bio protiv dotičnika poveden disciplinski postupak. Učinak zastare jest, da radi takove povrede ne ima više mjesta ni isljedjenju ni kazni.

U čl. 201. naredjuje se, da se smrću optuženog prekida disciplinski postupak. Prema tomu imaće se u takovom slučaju obustaviti disciplinski postupak, ma u kom se on nalazio stadiju, ako je državni službenik preminuo prije, nego li je izrečena punosnažna kondemnatorna disciplinska presuda i to za to, jer je disciplinskom postupku svrha izreka presude, koja će steći pravnu snagu i koja će se moći i da izvrši, a to je uslijed nastupivše okrivljenikove smrti nemoguće.

XVI. Obnova (ponovljenje postupka[49]).

Čl. 202.

Ako je disciplinski postupak prekinut ili ako je optuženi presudom oslobodjen, disciplinski tužilac može zahtevati ponovljenje disciplinskog postupka, ako iznese nove činjenice i dokaze, koji po sebi ili u vezi sa predjašnjim dokazima, dokazuju disciplinsku krivicu, koja još nije zastarjela.

Čl. 203.

Službenik osudjen na disciplinsku kaznu, koja je postala izvršna, a tako isto i njegovi zakoniti nasljednici mogu, i po izdržanoj kazni, zatražiti ponovljenje disciplinskog postupka, ako iznesu nove činjenice i dokaze, koji po sebi ili u vezi sa predjašnjim dokazima mogu utvrditi njegovu nevinost ili uticati na smanjenje kazne.

Čl. 204.

O ponovljenju disciplinskog postupka odlučuje disciplinski sud, koji je sudio u prvom stepenu i to bez usmenog pretresa.

Čl. 205.

Dozvolom ponovljenog disciplinskog postupka, obustavlja se izvršenje disciplinske kazne, ako već nije izvršena.

Čl. 206.

Ako se ponovljenje dopusti u korist službenikovu, pa bude opet sudjen, ne može se kazniti oštrijom kaznom od predjašnje. Izvršena kazna se uvek računa u novu kaznu.

[49]) §§ 293.—304. hrv.-slav. kriv. post., §§ 352. i 363. austr. kriv. post., §§ 335.—348. srp. kriv. post. i §§ 444.—449. madž. kriv. post.

Disciplinski sud, kad dopusti ponovljenje u korist optuženog može ga odmah bez pretresa osloboditi ili osuditi na manju kaznu, ako obe strane na taj skraćeni postupak pristanu.

Čl. 207.

Kad se novom presudom službenik oslobodi ili osudi na manju kaznu, ima mu se naknaditi sve, što je, i u koliko, po prvoj presudi više izgubio.

K članu 202.—207.

A. Subjekti zahtjeva za obnovu postupka.

Riješitbe suda, koje se ne mogu više napadati redovitim pravnim ljekovima, stiću bezuslovnu pravnu snagu. O stvari, koja je dakle punosnažno riješena, neće se više moći da raspravlja. Krivični postupak poznaje ipak jedan izuzetak od tog pravila, te dozvoljava obnovu postupka koli u korist optuženog toli na njegovu štetu.

Ovakovu obnovu postupka predvidja činov. zakon u članu 202., te odredjuje, da ima mjesta obnovi postupka, ako je disciplinski postupak bio prekinut, sciliscet obustavljen (al. 2. čl. 134., al. 3. čl. 181. i al. 1. čl. 184.) ili, ako je optuženi presudom bio riješen krivnje. Nu zakon predvidja s druge strane u čl. 203. obnovu postupka i onda, ako je optuženi nevino ili preoštro bio osudjen. Prema tomu, ima po zakonu mjesta obnovi postupka: 1. na štetu osudjenog i 2. na njegovu korist.

Ad 1. Na štetu optuženikovu može da traži obnovu postupka disciplinski tužilac, ako iznese nove činjenice i dokaze, koji sami po sebi ili u vezi sa predjašnjim dokazima utvrdjuju disciplinsku krivicu, koja nije jošte zastarjela. To može da bude:

a) ako je naknadno dokazano, da je apsolutorna presuda uzrokovana kakovim kažnjivim djelom samog optuženika ili trećeg lica n. pr. krivotorenjem koje isprave, krivim svjedočanstvom, podmićenjem ili kakovim drugim kažnjivim djelom optuženog ili trećeg lica;

b) ako optuženi nakon punosnažno dovršenog prvobitnog postupka prizna djelo, što no mu se upisivalo u grijeh.

Ad 2. Obnova u korist punosnažno osudjenog može se tražiti za to, da dotičnik bude posve oslobodjen ili sudjen po blažoj kaznenoj stavci. To mogu prema čl. 205. da traže sam optuženi ili njegov branioc, te njegovi zakoniti nasljednici, pa i onda, ako je već izdržana kazna i to:

a) ako je dokazano, da je predjašnje optuženikovo osudjenje uzrokovano kažnjivim djelom trećeg kojeg lica n pr. krivotvorenjem kakove isprave, krivim svjedočanstvom, mitom ili drugim kažnjivim djelom tog lica. Taj dokaz ne mora da bude pridonesen presudom, već je dovoljno, da je to i na drugi način vjerojatnim prikazano. Kažnjivo djelo mora da je bilo od uticaja na pravorijek suda n. pr. uslijed podmićenja kojega člana suda, disciplinskog tužioca ili perovodje.

b) ako se iznesu nove činjenice i dokazi, koji su ili već sami po sebi ili u vezi sa predjašnjim dokazima, koji su bili izvidjeni u prvobitnom postupku, podobni utvrditi optuženikovu nevinost ili barem uticati na smanjenu kaznu. Takovim se dokazima smatraju oni, koji prije, a napose na usmenom javnom pretresu nisu izbili na površinu. Pri tom je posve irelevantno, da li je optuženi prije znao ili ne za te dokaze.

Pod gore navedenim nasljednicima razumijevaju se: supruga, te zakonita i pozakonjena (čl. 147.) djeca. Ovo njihovo pravo na zahtjev obnove postupka izvire naročito iz propisa čl. 145., po kojemu njegovoj svojti, osim u slučaju predvidjenom u tač. 5. čl. 165. t. j. kada je disciplinski sudjen bio na otpust iz službe, ne pripada pravo na porodičnu penziju, ako je službenik izgubio pravo na ličnu penziju. To će n. pr. biti slučaj onda, ako mu je služba u smislu al. 1. čl. 132. zakona prestala zato, jer je po kriminalnom sudu sudjen na kaznu, koja po krivičnom zakonu povlači za sobom gubitak službe ili je sama kazna gubitak službe, t. zv. nepravni uredovni delikti i pravi uredovni delikti.

Nepravi uredovni delikti ili uredovni delikti u širem smislu riječi, jesu čini ili propusti, koje može uopšte svaki da počini, ali je u krivičnom zakonu za te delikte odredjena teža kazna onda, ako ih počini državni službenik, te se ta okolnost smatra otegotnom, na pr. pronevjerenje počinjeno krijepošću javnog ureda ili potvora počinjena u uredu. Pravi pak uredovni delikt ili uredovni delikti u užem smislu jesu kažnjivi čini, koji vrijedjaju službenu dužnost. To su dakle delikti, koje ne može itko drugi da počini, nego samo državn. službenik. Na pr. primanje mita u službenim poslovima, te uopšte svaka zloupotreba uredovne vlasti.

Budući pak ti delikti uz krivično-pravnu povlače za sobom i disciplinsku odgovornost i jer je sa krivičnim osudjenjem spojen i gubitak službe, a uslijed toga i gubitak prava na porodičnu penziju, to će vazda nasljednicima, ako im je pošlo za rukom putem obnove postupka pred kriminalnim sudom polučiti proglašenje nevinosti dotičnika, pripadati pravo, da isto takovim načinom zatraže i promjenu disciplinske presude, glaseće na otpust iz službe, koja je u ovom slučaju po-

vlačila za sobom i gubitak prava na porodičnu penziju. Ovamo spada pod istim okolnostima i slučaj, označen u tač. 8. čl. 133. (vidi prikaz tač. 5. čl. 165.).

B. Postupak kod obnove.

Molba za obnovu postupka podnaša se u smislu čl. 204. onomu disciplinskomu sudu, koji je sudio u prvom stepenu, a koji će o tom stvoriti zaključak u nejavnoj sjednici. Protiv ove odluke pristoji, s obzirom na propis al. 1. čl. 215., stranci, koja je njome povrijedjena, pravo žalbe na državni savjet. Bude li obnova dozvoljena, obustavlja se u smislu čl. 205. izvršenje disciplinske kazne, ako nije već izvršena.

Kad disciplinski sud dozvoli obnovu postupka, odredjće da disciplinski isljednik izvidi činjenice, na kojima se osniva zahtjev za obnovu postupka. Po obavljenom poslu predložiće isljednik sve spise sudu, koji će nakon saslušanja disciplinskog tužioca (al. 3. čl. 176.) stvoriti zaključak.

Protiv ovog zaključka, pristoji već prema tomu, kako je zaključak donesen, pravo žalbe u roku od 15 dana na državni savjet, disciplinskom tužiocu i osudjenom. Riješavajući žalbu moći će država. savjet, ako je dozvoljena obnova, odrediti drugi disciplinski sud za provedbu isljedjenja i za dalnji postupak, ako bude bilo za to opravdanih razloga, napose s obzirom na objektivnost i preokupiranost prvobitnog disciplinskog suda.

Zaključak, kojim se dozvoljava obnova postupka, ima da sadrži izreku poništenja prijašnje presude, nu samo glede onog kažnjivog djela, glede kojega je dozvoljena obnova (§ 299. k. p.)[50]. Zakonske poslijedice predjašnje presude traju ali i dalje, te će se smatrati dokinutima samo u toliko, u koliko nebi imale da nastanu i uslijed nove presude. Ako je dakle n. pr. državni službenik bio predjašnjom presudom osudjen na otpust iz službe, a doprinesena nova dokazala nisu već a priori podobna da pruže vjerojatnost, da će kazna biti ublažena, tada se neće dozvoliti uspostava u službu (ili eventualno kao blaža kazna odredjeno penzionisanje) sve dotle, dok nije konačno riješena stvar u korist osudjenoga.

Uskrata obnove postupka nije zaprijekom, da se takova ponovno traži, ako ima za to zakonskih uslova.

Dozvolom obnove postupka vraća se disciplinsko-pravni spor u pravilu u stadij isljedjenja. Nu disciplinski sud prvog stepena može, ako je dozvolio obnovu postupka u korist optuženog, u smislu al 2. čl. 206. nakon saslušanja disciplinskog tužioca odmah odlukom, dakle bez pretresa, optuženog riješiti krivnje ili ga osuditi na manju kaznu, ako disciplinski tužioc i optuženi pristanu na taj skraćeni postupak. U protivnom slučaju, ima da se povede isljedjenje i to u smjeru, koji će biti odredjen u zaključku suda, kojim je dozvoljena obnova postupka i s obzirom na nove dokaze. I ovaj postupak moće se na osnovi provedenog isljedjenja obustaviti u smislu al. 1. čl. 186. zakona.

Kad se odredi novi pretres, obavijestiće se o tom i eventualni privatni učesnik. Na osnovi provedenog pretresa izriće se nova presuda. Bude li optuženi ponovno sudjen na istu kaznu, uračunaće mu se u smislu al. 1. čl. 206. izvršena kazna, scilicet, dio izvršene kazne (razumjeva se, ako je to po prirodi same stvari moguće na pr. kod kazne ukora, s obzirom na akcesornu kaznu, odredjenu al. 3. čl. 165., zatim kod kazne umanjenja plate i penzije po tač. 2. i 4. istog člana odnosno trajanja tamo navedenih umanjenja) pri odmjerenju nove kazne na pr. bila mu je umanjena penzija u trajanju od 5 godina, a minulo je već godinu dana od punosnažne predjašnje presude. U tom slučaju donijeće se presuda za umanjenje penzije na četiri godine. Nu kada je obnova postupka bila dozvoljena u korist službenikovu, pa bude sudjen, neće se moći prema al. 1. čl. 206. ni u kojem slučaju suditi na oštriju kaznu od predjašnje.

Na obnovljenom javnom usmenom pretresu pročitaće se iskazi onih svjedoka i vještaka ili suokrivljenika, čije je preslušanje postalo nemogućim (§ 300. k. p.)[51].

Kada bude optuženi, koji je bio sudjen na koju kaznu, koja je povlačila za sobom ekonomsku štetu na osnovi obnovljenog postupka oslobodjen ili sudjen na blažu kaznu, tada valja, da mu se u smislu čl. 207. zakona naknadi svakolika materijalna šteta, što ju je pretrpio uslijed predjašnje presude.

[50]) Sravni § 358. austr. kriv. post. i §§ 455.—457. madž. kriv. post.

XVII. Udaljivanje od službe (suspenzija).

Čl. 208.

Službenika, protiv koga se započeo krivični ili disciplinski postupak može disciplinski sud udaljiti od dužnosti, ako to iziskuje vrsta i težina disciplinskog prestupa.

Pravo udaljavanja od dužnosti pripada disciplinskomu sudu i onda, kad se protiv službenika započne pred sudom postupanje, da se stavi pod starateljstvo ili pod stečaj.

[51]) Sravni § 539. austr. kriv. post. i § 461. madž. kriv. post.

*

Čl. 209.

Ako redoviti sud stavi državnog službenika u isljedni pritvor, ili ga zbog zločinstva ili kakvog nečasnog dela stavi pod sud, njegov će neposredni starešina odmah narediti prethodno udaljenje od dužnosti.

Osim slučaja u prednjem stavu, može svaki organ, kome je poveren neposredni ili posredni službeni nadzor u osobito važnim i hitnim slučajevima narediti prethodno udaljenje od dužnosti, kadgod službenik ne će da izvrši službeno naredjenje, osim neizvršenja dela, koje kazneni zakon zabranjuje i kazni ili kad mu je službeni prestup takav, da bi bilo štetno po interese i ugled službe, kad bi dalje ostao na dužnosti.

Svako prethodno udaljenje ima se u roku od tri dana službenim putem dostaviti nadležnom disciplinskom sudu, koji će ga bez odlaganja označiti ili poništiti.

O prethodnom udaljenju od službe, svaki organ, koji ga je naredio, mora odmah izvestiti višeg starešinu, koji tu odluku može poništiti.

Čl. 210.

Kad disciplinski sud donese odluku o udaljenju od dužnosti, može odrediti da se službeniku umanji njegova plata (osnovna i položajna) do polovine.

Ako službenik bude sudom oslobodjen, vratiće mu se obustavljene prinadležnosti. Ako krivična kazna povlači gubitak službe, odnosno ako je službenik disciplinski kažnjen po tač. 3., 4. ili 5. čl. 165. gubi pravo na obustavljene prinadležnosti u korist državne kase.

Ako krivična kazna ne povlači gubitak službe, odnosno, ako je službenik disciplinski kažnjen po tač. 1. ili 2. čl. 165. disciplinski sud rešiće, da li će mu se i u koliko vratiti obustavljene prinadležnosti.

Čl. 211.

O udaljavanju od dužnosti odlučuje disciplinski sud prvog stepena bez usmenog pretresa.

Na odluku o udaljavanju mogu se žaliti i državni tužilac i službenik. Žalba ne obustavlja udaljavanje.

Čl. 212.

Obustavljanje prinadležnosti računa se od dana udaljenja od dužnosti po odluci disciplinskog suda.

Čl. 213.

Službenik, za koga se donese odluka o udaljavanju od dužnosti ne sme otići iz mesta službovanja bez dozvole starešine nadleštva, u kom je sa službom.

K čl. 208.—213.

A. Uslovi za udaljenje od službe.

Udaljivanje od službe tvori preventivnu mjeru u disciplinskom postupku, koja može da se po naravi stvari prispodobi sa isljednim (istražnim) pritvorom u krivičnom postupku. Stoga i u pogledu udaljenja od službe treba da predleži materijalna pretpostavka, da protiv službenika postoji dovoljna sumnja, da je počinio takovu povrijedu službene dužnosti, koja neminovno traži udaljenje od dužnosti.

Naš zakon poznaje: 1. obligatorno i 2. fakultativno udaljivanje od dužnosti.

Prvo predvidja al. 1. čl. 209., koja taksativno navadja slučajeve udaljavanja od dužnosti. To je:

1. kada je po kriminalnom sudu protiv službenika odredjen isljedni pritvor;

2. kada je protiv istoga poveden krivični postupak zbog zločinstva ili kakovog nečasnog (difamirajućeg) djela.

Fakultativno udaljivanje od službe predvidja al. 2. čl. 209., koja odredjuje, da svaki neposredni ili posredni nadzorni organ može narediti prethodno udaljenje od dužnosti, kada službenik uskrati posluh dobivenom nalogu (osim slučaja, kada se nalog kosi sa krivičnim zakonom), ili kad je počinio takav službeni prestup, da bi za ugled i interese službe bilo štetno, kad bi dalje ostao na dužnosti. Fakultaativno udaljenje od dužnosti predvidja i član 208.

U slučajevima dakle navedenima gore pod 1 i 2 mora se službenika udaljiti od dužnosti, dok je naprotiv u slučajevima, napomenutim u al. 2. čl. 209. prepušteno slobodnoj rasudbi nadležnog organa, da prosudi, da li je s obzirom na težinu i narav prestupa zaista nastala nužda, da se osumnjičeni činovnik udalji od dužnosti. To izlazi iz al. 2. čl. 209., koja ovlašćuje na prethodno udaljenje od dužnosti samo u osobito važnim i hitnim slučajevima. Stoga je dužnost nadležnih organa, da pri izdavanju takove odluke postupaju najskrupuloznije, imajući dakako pred očima u prvom redu interese službe, ali ne smetnuvši s druge ruke s vida i dužni obzir na lične i ekonomske prilike osumnjičenog. Fakultativno udaljenje od dužnosti predvidja i čl. 208., koji u al. 1. propisuje, da disciplinski sud može, odnosno u al. 2., da mu pristoji pravo odrediti udaljenje od dužnosti i onda, kada se protiv službenika počme pred sudom postupak da se stavi pod starateljstvo (skrbništvo) ili pod stečaj.

Udaljenje od dužnosti može se odrediti i u toku bilo krivičnog bilo formalnog disciplinskog postupka sve do punosnažnog riješenja stvari. Ono prestaje najkasnije, kada je punosnažno dokrajčen disciplinski postupak, nu ako prije toga nestane razloga, koji su uvjetovali udaljenje od dužnosti, ima disciplinski sud opozvati svoju odluku o udaljenju.

B. Oblasna nadležnost.

Odluku o udaljenju od dužnosti ovlašteni su da donesu samo prostorno nadležni upravni kao disciplinski sudovi, koji svoj zaključak prema propisu al. 1. čl. 211. stvaraju bez pretresa, dakle u nejavnoj sjednici nakon saslušanja disciplinskog tužioca.

Odluka disciplinskog suda o udaljivanju od dužnosti valja da se propisanim načinom dostavi disciplinskom tužiocu i osumnjičenom službeniku, koji se po propisu čl. 213. nakon toga bez dozvole neposrednog starješine ne smije da udalji iz mjesta službovanja.

Protiv ove odluke pristoji pravo žalbe na državni savjet disciplinskom tužiocu i službeniku, nu bez odgodne snage. (al. 2. čl. 211.).

Odluka o prethodnom udaljenju od dužnosti prinadleži neposrednom i posrednom, scilicet višem starješini. Neposredni će starješina u smislu al. 3. čl. 209. o svojoj odluci odmah izvijestiti višeg starješinu, koji je ovlašten poništiti istu.

Ako viši starješina poništi odluku o prethodnom udaljenju od dužnosti, vratiće spise neposrednom starješini na uredovanje u smislu čl. 180. zakona. U protivnom slučaju t. j., ako ovo udaljenje potvrdi, predložiće on sam u roku od tri dana sve spise u smislu al. 4. čl. 209. nadležnom disciplinskom

sudu, koji će prethodno udaljenje od dužnosti osnažiti ili poništiti. Ovako će postupiti viši starješina i onda, ako je on sam odredio prethodno udaljenje od službe.

Disciplinski sud dužan je, da svaki spis o udaljenju od dužnosti prvenstveno i izvan reda uzme u razmatranje i da ga riješi bez svakog odlaganja.

C. Umanjenje plate.

Al. 1. čl. 210. fakultativno propisuje da može disciplinski sud, naredjujući udaljenje od dužnosti, istovremeno umanjiti osnovnu i položajnu službenikovu platu do polovice. Tu je dakle prepušteno slobodnoj rasudbi suda, da li će se, unutar zakonom odredjene granice, i u jesnom slučaju, u kojoj visini umanjiti službenikova plata. Kriterij za prosudjivanje ovog pitanja biće prvo svega težina počinjenog prestupa, a onda obiteljske i ekonomske prilike osumnjičenog službenika.

Al. 2. i 3. čl. 210. predvidjaju povrat obustavljenih prinadležnosti, odredjujući i to prva obligatorni povrat sviju obustavljenih prinadležnosti u onom slučaju, kada je službenik riješen krivnje, a druga prepuštajući disciplinskom sudu, da odluči, da li će se, i u jesnom slučaju, koji iznos zastavljenih prinadležnosti vratiti službeniku, kada krivična kazna, na koju je presudjen, ne povlači za sobom gubitak službe, odnosno, kada je službenik disciplinski kažnjen po tač. 1. ili 2. čl. 165. (ukor i umanjenje plate).

Naprotiv neće se vraćati zaustavljene prinadležnosti u nikojem slučaju onda, ako krivična kazna, na koju je službenik sudjen povlači za sobom gubitak službe ili ako je disciplinski kažnjen po tač. 3., 4. ili 5. čl. 165. (penpionisanje bes umanjenja odnosno uz umanjenje penzijskih prinadležnosti i otpuštanje iz službe).

Obustavljanje prinadležnosti računa se prema čl. 212. od dana, kada je disciplinski sud odredio udaljenje od dužnosti, pa će se ta okolnost naročito istaknuti u odluci o udaljenju.

Čl. 214.—216.[52]).

XVIII. Disciplinska odgovornost penzionera.

Čl. 217.

Penzioneri će odgovarati disciplinski:

1. za disciplinske prestupe učinjene za vreme dok su bili aktivni službenici;

[52]) Čl. 214.—216. protumačeni su u pogl. XX. »Prelazni i završni propisi«.

2. za teške povrede ugleda njihovog reda učinjene u penziji;

3. za zločinstva i nečasna dela za koja je nadležan redovan sud.

Čl. 218.

Disciplinske su kazne za penzionere:

1. pismeni ukor;

2. umanjenje penzijskih prinadležnosti, najviše do 20%, za neko ograničeno vreme, najviše 10 godina.

3. gubitak prava na penziju.

Čl. 219.

Za disciplinski postupak protiv penzionera, u koliko ne podpadaju pod disciplinsku vlast Državnog Saveta, kao disciplinskog suda prvog i poslednjeg stepena, nadležan je disciplinski sud prvog stepena u čiju oblast spada mesto njihovog stalnog prebivanja, a ako stalno žive u inostranstvu, onda onaj sud, koji je nadležan za mesta, u kojima su bili poslednji put u aktivnoj službi.

Čl. 220.

Disciplinski je postupak za penzionere isti kao i za aktivne službenike s tim, da ulogu starešine ima oblasni odnosno centralni starešina one struke, u kojoj je penzioner služio.

K čl. 217.—220.

A. Disciplinski prestupi.

U čl. 217. predvidjena je disciplinska odgovornost penzionera, te se tu odredjuje, da može ta odgovornost da nastane:

1. za disciplinske prestupe, što ih je penzioner počinio, dok je bio u aktivnoj službi;

2. za teške povrijede ugleda njihovog staleža, počinjene u penziji;

3. za zločinstva i nečasna djela, za koja je nadležan kriminalni sud.

Odredba tač. 1. prirodna je poslijedica odgovornosti u službi, koja tereti svakog državnog službenika za svaki njegov protupravni čin ili propust, dočim odredba tač. 3. logično izvire iz ustanove čl. 154. tač. 2. u vezi sa čl. 132. i čl. 145. zakona, po kojima i aktivni službenici gube pravo na penziju, ako su po kriminalnom sudu osudjeni radi takovih krivičnih djela, s kojima je spojen gubitak službe i gubitak prava na penziju.

I službenik, koji je stavljen u penziju, pridržaje i dalje svoj dosadašnji zvanični karakter, pak stoga mu se sama sobom nameće dužnost, da se u svojem privatnom životu vlada dostojno svojemu staležu. Onaj dakle penzioner, koji se je teško ogriješio o tu svoju dužnost, počinja prestup u smislu tač. 2. čl. 217. zakona.

B. Disciplinske kazne.

Čl. 218. odredjene su za penzionere slijedeće kazne:

1. pismeni ukor;

2. umanjenje penzijskih prinadležnosti, najviše do 20%, ali za stanovito ograničeno vrijeme, koje ne smije da premaši 10 godina;

3. gubitak prava na mirovinu.

Ad. 1. Izrekom kazne ukora ne nastaju za osudjenog penzionera nikakove dalnje pravne poslijedice, jer je ta kazna prema čl. 218. tač. 1. konsumovana onim istim momentom, kada je izrečena.

Ad. 2. Umanjenje penzijskih prinadležnosti biva po istim načelima, koja važe za aktivne službenike, kada su na temelju punosnažne disciplinske presude u smislu tač. 4. čl. 165. zakona stavljeni u penziju sa umanjenjem penzijskih prinadležnosti.

Ad. 3. Kazni gubitka prava na penziju biće mjesta u slučajevima navedenim u tač. 3. čl. 217.

C. Podsudnost penzionera.

Čl. 219. predvidja u disciplinskim stvarima protiv penzionera dva foruma i to: forum domicilii i forum delicti commissi.

Ako penzioner prebiva na teritoriju Kraljevine, biće protiv njega nadležan disciplinski sud prvog stepena, koji je kao upravni sud prostorno nadležan za ono mjesto, gdje stalno prebiva penzioner, koji stoji pod disciplinskim postupanjem. Ovdje je dakle za ustanovljenje nadležnosti mjerodavan subjektivni kriterij, koji je okarasterizovan stalnim prebivalištem okrivljenika.

Drugačije se ima stvar, ako okrivljenik stalno živi u inostranstvu. U tom slučaju nadležan je za povedenje postupka onaj upravni kao disciplinski sud, na čijem je teritoriju počinjen prestup radi kojeg se progoni penzioner.

U koliko je pak penzioner kao aktivni službenik u disciplinskom pogledu spadao pod nadležnost državnog savjeta, spadaće pod tu nadležnost i kao penzioner.

D. Disciplinski postupak.

Čl. 220. propisan je za penzionere isti disciplinski postupak, kao i za aktivne službenike. Prema tome važi i za nje sve ono, što je rečeno ranije u pogledu aktivnih službenika. Ulogu starješine ima oblasni odnosno centralni starješina one struke, u kojoj je penzioner aktivno služio.

XIX. Posebna Disciplinska podsudnost.

Čl. 221.

Nad službenicima Narodne Skupštine vrši cjelokupnu disciplinsku vlast Predsedništvo Skupštine po propisima ovog zakona, u prvom i poslednjem stepenu.

K čl. 221.

Ovaj član propisuje posebnu disciplinsku podsudnost za službenike narodne skupštine. Za nje je u prvom i poslijednjem stepenu nadležno predsjedništvo rečene skupštine, koje je ali za prosudjenje same stvari vezano na propise glave X. činov. zakona.

XX. Prelazni i završni propisi.

Čl. 214.

Sva saopštenja u disciplinskom postupku činiće se neposredno okrivljenom ili licu, koje je okrivljeni za to ovlastio.

K čl. 214.

Sva saopštenja (dostave) u disciplinskom postupku imadu se u smislu ovog člana učiniti neposredno, dakle lično okrivljenom ili onomu licu, koje je za to pismenom ispravom (punomoću) ovlastio sam okrivljenik. To će biti u pravilu njegov branioc.

Čl. 215.

Protiv svake odluke u disciplinskom postupku žalba je dozvoljena, ako u zakonu nije izrečno isključena.

Sve žalbe po disciplinskom postupku predaju se disciplinskom sudu prvog stepena u roku od 15 dana od dana saopštenja.

Predaja pošti na recepis važi kao da je predaja izvršena samom sudu.

Ako je poslednji dan roka nedelja ili praznik, rok ističe prvog narednog dana.

K čl. 215.

Al. 1. čl. 215. dozvoljava se pravo žalbe protiv svake odluke disciplinskog suda, u koliko po zakonu samom nije takova žalba izrično isključena. Prema tomu biće mjesta žalbi na državni savjet tečajem cijelog disciplinskog postupka izuzev odluke, koje je disciplinski sud donio u smislu al. 2. po čl. 186. i čl. 187. činov. zakona.

Žalbu valja predati kod nadležnog prvostepenog disciplinskog suda u roku od 15 dana, računajući od dana, kada je službeniku ili njegovom zakonitom zastupniku uručena odluka, odnosno presuda. Ako je poslijednji dan toga roka nedjelja ili praznik, tada ističe rok prvog narednog radnog dana.

Ako se žalba šalje poštom, valja da se to učini uz recepis, a dan predaje na poštu važi isto tako kao da je izvršena kod suda.

Čl. 216.

Sve državne vlasti, gradjanske i vojne i sve samoupravne vlasti dužne su postupati po zahtevima disciplinskih sudova i njihovih organa i smatrati ih kao hitne.

K čl. 216.

Disciplinski prestupi imadu narav oficijalnih delikata, pa su stoga po propisu ovog člana dužne sve državne vlasti, bilo gradjanske bilo vojne, a tako isto i samoupravna tijela, da hitno udovoljavaju zahtjevima disciplinskih sudova i njegovih organa. Pod potonjima razumjeva se napose disciplinski tužioc i isljednik. Prema tomu imaće vlasti, da prvenstveno

i izvan reda riješe svaku zamolnicu, koja im stigne od spomenutih organa i da im u svemu idu na ruku u njihovom nastojanju, da se ustanovi materijalna istina u konkretnom disciplinsko-pravnom sporu.

Čl. 222.

U disciplinskom postupku ne plaćaju se takse.

K čl. 222.

Po tač. 12. čl. 6. zakona od 25. oktobra 1923. o taksama oprošćene su predstavke i sva ostala pismena državnih službenika u pogledu disciplinskih krivica, koje se raspravljaju po činov. zakonu od 31. VII. 1923. Od ovoga pravila čini izuzetak i to:

1. za kondemnatorne presude disciplinskih sudova plaća se taksa od 50 dinara (T. br. 48.).

Ova se taksa plaća onda, kada je presuda disciplinskog suda postala punosnažnom, te se ima od presudjenog službenika ubrati prije uručenja osude u taksenim markama, koje valja prilijepiti na referatni arak, a zatim poništiti. Ovaj posao obaviće vlast, kojoj je povjerena dostava (gradsko, opštinsko poglavarstvo i t. d.), a koja ima da po tom predloži referatni arak disciplinskom sudu, koji će ga priložiti predmetnom spisu (čl. 65. taksenog pravilnika);

2. za molbe odnosno otklona članova disciplinskog suda prvog i drugog stepena, te isljednika i perovodje plaća se taksa od 50 dinara (T. br. 49.);

3. za priloge, koje optuženi prilaže molbi za otklon, plaća se bez obzira na broj i veličinu arka taksa od 2 dinara. Ako se na jednom ili više listova ili araka prepiše više pismena (priloga) i u ovjerovljenom prepisu podnesu kao jedinstveni prilog, plaća se taksa od 2 dinara za svaki od tih prijepisa. Ako je pak za izvorne isprave, koje se kao prilozi podnose, plaćena manja taksa, valja da se prigodom podnešanja tih isprava plati razlika od 2 dinara (T. br. 2.);

4. za žalbe protiv odluka donesenih u stvari otklona sudija, plaća se taksa od 20 dinara (T. br. 50, odnosno 6). U pogledu priloga važi ono, što je gore rečeno pod br. 3;

5. za žalbe protiv presuda disciplinskog suda, upravljene na državni savjet, plaća se taksa od 100 dinara bez obzira na broj i veličinu araka. Ovu taksu plaća optuženi, kada presuda postane punosnažnom, odnosno izvršnom. (T. br. 196.), budući da se prema čl. 168. činov. zakona i u disciplinskom postupku imadu primjeniti propisi krivičnog postupka, u koliko u samom citiranom zakonu ne bi dostajali njegovi propisi.

6. za molbe odnosno obnove postupka kad se odluka donosi bez prethodnog kakovog izvidjenja, plaća se taksa od 50 dinara, a kad odluci prethodi izvidjaj 100 dinara (T. broj 195.)

Čl. 223.

Sve disciplinske krivice, učinjene pre obnarodovanja ovog zakona, prosudiće se po kaznenim odredbama dosadanjih disciplinskih propisa, u koliko kaznene odredbe ovog zakona nisu blaže.

U pogledu same procedure primeniće se odredbe ovog zakona odmah i na one slučajeve, koji su već u toku, osim onih, koji su u prvom stepenu već presudjeni.

K čl. 223.

Prema ovom članu proteže se moć disciplinskih propisa, sadržanih u činov. zakonu na disciplinske krivice, počinjene prije proglašenja ovog zakona, dakle prije 1. septembra 1923. samo onda, ako kaznene odredbe dosadašnjih disciplinskih propisa, koji su važili za pojedine upravne grane, nisu blaže od kaznenih odredaba ovog zakona. Ako su dakle dosadašnji propisi u istaknutom pravcu blaži, imaće se kod odmjerenja kazne primjeniti odnosne odredbe potonje spomenutih propisa. To važi dakle samo za materijalne propise dosadašnjih izvan snage stavljenih zakona. Naprotiv će se formalni propisi činov. zakona imati da primjene i na ove krivice. Ovo isto valja da se učini i glede onih slučajeva, koji su već u toku, u koliko nisu po dosadašnjoj prvostepenoj disciplinskoj vlasti već presudjeni.

Ako su presudjeni, biće dosadašnja drugostepena disciplinska vlast zvana, da stvar konačno riješi u vlastitoj nadležnosti i po dosadašnjim propisima.

GLAVA XI.

Prelazna naredjenja.

Čl. 224.

Od dana obnarodovanja ovog zakona državni službenici stavljaju se na raspoloženje, s tim da vršeći svoju dosadanju dužnost, primaju sve dosa-

danje prinadležnosti. Najdalje u roku od 4 meseca ima se doneti odluka, koji će se od njih zadržati i dalje u državnoj službi. Za koje se službenike ne donese nikakova odluka u tom vremenu, smatraće se, da su zadržani na svojim položajima.

Izuzetno ne će se stavljati na raspoloženje, i ostaju i dalje na svojim mestima: članovi Državnog Saveta, Članovi Glavne Kontrole, sve sudije redovnih sudova i učitelji, koji po dosadanjim zakonima nisu mogli biti ni premešteni ni iz službe uklonjeni.

Revizijom mogu se ukinuti pojedina zvanja ili službena mesta.

Čl. 225.

Pošto se u roku od 2 meseca donese uredba predvidjena u čl. 11. ovog zakona, najdalje u roku od 3 meseca posle toga izvršiće se razvrstavanje državnih službenika na osnovu ovoga zakona i te uredbe.

K čl. 224. i 225.

Sa danom 1. IX. 1923. stavljeni su svi državni službenici na raspoloženje. Izuzetak od toga sadržaje al. 2. čl. 224. Taj se izuzetak proteže na sva ona lica, kojima je nepokretnost i neuklonivost zajamčena specijalnim zakonom.

U provedbi čl. 225. donesena je uredba od 31. X. 1923., proglašena 1. XI. iste godine (čl. 11.)

Čl. 226.

Pri svakom ministarstvu ustanoviće se ministrovom odlukom jedna komisija, koja će rešavati koji će se službenici i dalje zadržati u službi i prevesti po ovom zakonu. Ta komisija biće sastavljena: iz 3 najstarija direktora odnosno načelnika odelenja dotičnog ministarstva, jednog člana Državnog Saveta ili jednog člana Kasacionog Suda i 2 člana izvan reda činovnika dotičnog ministarstva.

Ova komisija sve svoje odluke dostavlja nadlenžom ministru, koji će ih izneti pred komitet ministara sastavljen od 4 ministra. Ovaj komitet izabraće Ministarski Savet.

Čl. 227.

U roku od dva meseca od dana obnarodovanja ovog zakona imaju svi državni službenici podneti dokaže o propisanoj spremi. Na traženje službenika ministar može ovaj rok produžiti još za dva meseca.

Čl. 228.

Na odluku kojom se službenik prevodi po ovom zakonu ima mesta žalbi Državnom Savetu u roku od 30 dana po saopštenju.

Na odluku, kojom se službenik ne prevodi po ovom zakonu nema mesta žalbi.

Čl. 229.

Prevodjenje državnih službenika izvršiće se prema stanju na dan obnarodovanja ovog zakona.

K čl. 226.—229.

Čl. 226. propisan je sastav komisije, u čiju nadležnost spada riješavanje, koji će se državni službenici prevesti po činov. zakonu, dočim je čl. 227. ustanovljen rok, u kojem su ti službenici dužni podnijeti dokaze o propisanoj spremi.

Čl. 228. dano je službeniku pravo žalbe protiv odluke o prevodjenju. Član pak 229. odredjuje, da je za prevodjenje mjerodavno stanje od 1. IX. 1923. Prema tome je od pravne važnosti ona služba, u kojoj se je službenik nalazio toga dana (odluka državnog savjeta od 19. VI. 1925. br. 47.314.)

Ova se odredba čl. 229. ima tumačiti strictissime (odluka državnog savjeta od 19. VI. 1925. br. 47.314.).

Čl. 230.

Sa činovnicima, za koje se donese odluka da se prevode postupiće se ovako:

I. Činovnici, koji imaju propisanu spremu za struku u kojoj služe:

1. ako na dan obnarodovanja ovog zakona imaju najmanje 8 godina službe, dolaze u one grupe, koje odgovaraju položajima na kojima su se zatekli;

2. ako na dan obnarodovanja ovog zakona imaju manje od 8 godina službe, dolaze u one grupe u koje, prema godinama službe, po ovom zakonu mogu doći. Ako su na nižem položaju no što bi mogli biti po ovom zakonu, dolaze u grupu, koja odgovara položaju na kome su se zatekli, ako su na višem, silaze u grupu u kojoj bi po ovom zakonu najviše mogli biti.

II. Činovnici, koji nemaju propisanu spremu za struku u kojoj služe:

1. ako na dan obnarodovanja ovog zakona imaju najmanje 14 godina službe, dolaze u one grupe, koje odgovaraju položajima u kojima su se zatekli. Ali ovakovi činovnici, sa službom u struci I. kategorije, ne mogu dobiti položaj 4. ili više grupe ove kategorije, osim ako se u toj grupi već nalaze;

2. ako na dan obnarodovanja ovog zakona imaju najmanje 8 godina službe, mogu se po povoljnom mišljenju Stručnog Saveta zadržati u struci odnosno kategoriji, u koju ta struka ulazi, ako su se na dan 1. januara 1923. god. u njoj zatekli ili ranije u njoj bili, i to u pogledu grupe, uz primenu odredaba pod I., tač. 2., sa ograničenjem da ne mogu doći ni u 4. ni u 5. grupu I. kategorije;

3. ako na dan obnarodovanja ovog zakona imaju manje od 8 godina službe, ne mogu ostati u kategoriji za koju ne imaju propisanu spremu, u koliko bi im sadanji položaj ulazio u I. ili II. kategoriju, a u koliko bi im položaj ulazio u III. kategoriju, mogu se u nju prevesti po povoljnom mišljenju Stručnog Saveta.

Rokovi propisani u ovom članu računaju se po čl. 241.

Čl. 231.

Sa zvaničnicima i službenicima za koje se donese odluka da se prevode postupiće se ovako:

Zvaničnici dolaze u one grupe, koje odgovaraju službi, na kojoj se upotrebljuju u času prevodjenja.

U upravnim granama u kojima ne postoji podela službe koja odgovara grupama zvaničnika po ovom zakonu, u 1. grupu uvrstiće se oni, koji imaju najmanje 9 godina službe, i to sa ograničenjem, da u prvu grupu može ući najviše $^1/_6$ a u drugu grupu najviše $^1/_3$ od broja sviju zvaničnika iste upravne grane.

Od službenika uvrstiće se u prvu grupu oni, koji imaju najmanje 15 godina službe, i to sa ograničenjem da to može biti najviše $^1/_3$ sviju službenika iste upravne grane.

Rokovi propisani u ovom članu računaju se po čl. 241.

K čl. 230.—231.

Čl. 230. propisuje postupak sa činovnicima, a čl. 321. sa zvaničnicima i službenicima glede kojih je donesena odluka da se prevode (čl. 225. i 226.)

Prema načelima, sadržanim u ovim članovima obavljeno je razvrstavanje činovnika i službenika prema propisima uredbe od 31. X. 1923. U konkretnom slučaju donio je državni savjet odluku od 20. II. 1925. br. 4.446, po kojoj se prema propisu tač. II./1 čl. 230. ima činovnik, koji je po prijašnjem sistemu činov. ustrojstva imao VII. činov. razred, a po svojoj školskoj kvalifikaciji spada u I. kategoriju, razvrstati u 6 grupu bez obzira na to, da li uredba o ustrojstvu dotičnog ministarstva inako odredjuje.

Čl. 232.

Činovnici, koji zbog nove organizacije državne uprave, dodju po prevodjenju na ovaj zakon, u jednu grupu, koja je niža od njihovog ranijeg polo-

žaja, koji je novom organizacijom ukinut, dobijaju izuzetno, platu one grupe, koja odgovara njihovom položaju po staroj organizaciji, sve dok, napredovanjem ne dodju opet u grupu, koja odgovara njihovom ranijem višem položaju, odnosno dok im aktivna služba ne prestane.

K članu 232.

Ovaj član ima u vidu slučaj, predvidjen u poslijednoj alineji čl. 224. t. j. kada je putem revizije dokinuto pojedino zvanje ili službeno mjesto. Ako uslijed toga koji činovnik nakon prevodjenja dodje u nižu grupu od njegovog ranijeg položaja, dobiva izuzetno platu one grupe, koja odgovara njegovom položaju po staroj organizaciji sve dotle, dok napredovanjem ne dodje opet u grupu, koja odgovara njegovom ranijem višem položaju. O tom izdaje odluku nadležni ministar, ma da je eventualno dotičnik prije i bio postavljen Kraljevim ukazom.

Čl. 233.

Svi državni službenici za koje se donese odluka da se prevode, dolaze na onaj stepen osnovne plate, koji odgovara godinama službe po čl. 241.

K čl. 233.

U smislu čl. 233. svi državni službenici, glede kojih je donesena odluka, da se prevode, dolaze u onaj stepen osnovne plate, koji odgovara godinama službe po čl. 241. činov. zakona. Prema tome se i službenik, koji je na dan I. IX. 1923. navršio tri godine službe ima da smatra stalnim. Ako je dakle službenik na dan 1. IX. 1923. preveden kao stalan u smislu čl. 16. u vezi sa čl. 233., onda za njegov dalnji prelaz po stepenima osnove plate važe čl. 48.—50. činov. zakona, a ako na taj dan nije još imao 3 godine službe, koja mu se računa u smislu čl. 241., pak je kao privremeni preveden na prvi stepen osnovne plate, onda za njegov dalnji prelaz u osnovnoj plati važe čl. 14., 18., 20., 21., 22., 23. i 47. Nu u jednom i u drugom slučaju imadu se primijeniti propisi glave VI. o ocjenjivanju.

Kao stalni mogu se priznati i službenici, koji su prije nego li je stao na snagu činov. zakon imali više od 3 godine službe, a 1. IX. 1923. nisu bili u državnoj službi, ali su kasnije ponovno stupili u istu. Takovim se službenicima računa stepen osnovne plate prema broju godina službe, koja im se po novom činov. zakonu računa za kretanje po stepenima osnovne plate.

Čl. 234.[33])

Državni službenici u celoj Kraljevini, izuzev one, koji su naznačeni u čl. 224. ovog zakona, uživaće stalnost po isteku 3 godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona bez obzira na dosadašnje propise.

K čl. 234.

Čl. 234. propisuje, da će državni službenici, bez obzira na dosadanje propise, uživati stalnost tek po isteku roka od 3 godine od dana stupanja na snagu činov. zakona. Nu s obzirom na propis čl. 233., po kojemu prevedeni službenici dolaze u onaj stepen osnovne plate, koji odgovara godinama njihove službe, ne ima se privremenost i stalnost, izražena u čl. 234. uzeti u tehničkom smislu. Propis potonjeg člana ima se na ime tumačiti tako, da se njime za rok od tri godine suspenduju samo odredbe činov. zakona, po kojima se državni službenici ne mogu ni premjestiti ni penzionisati ni otpustiti mimo uslova, koji su za to predvidjeni u zakonu. To izlazi odatle, što se ispod udara propisa čl. 234. izuzimaju državni službenici, navedeni u al. 2. čl. 224., kojima je činov. zakonom zajamčena nepokretnost, koju su uživali po dosadanjim zakonima.

Čl. 235.

Državnim službenicima iz svih pravnih oblasti od kojih je sastavljena Država, bilo da su po dosadanjim zakonima imali pravo na penziju ili ne, pa budu prevedeni po ovom zakonu, priznaje se za penziju sve vreme provedeno u službi pre obnarodovanja ovog zakona, koje se priznaje u čl. 137. ovog zakona sa ograničenjem u pogledu onih službenika, koji po dosadanjim zakonima nisu imali pravo

[33]) U sjednici narodne skupštine od 23. VI. 1926. prihvaćena je novela činov. zakonu, kojom se izmenjuje čl. 234. onamo, da se nestalnost državn. službenika, izuzev one, naznačene u čl. 224. produžuje na još 3 godine, t. j. do 1. IX. 1929.

*

na penziju, da im se to vreme računa samo od navršene 21. godine života.

K čl. 235.

Čl. 235. odnosi se na službenike, koji su prevedeni po činov. zakonu, te pravi razliku izmedju onih, koji su po ranijim zakonima imali pravo na penziju i onih, koji toga prava nisu uživali.

Prvima priznaje se u penziju sve vrijeme, provedeno u službi prije 1. IX. 1923., koje se priznaje po čl. 137., dočim se drugima priznaje to vrijeme samo od navršene 21. godine života.

Prema tomu se onima, čija su zvanja bila dostupna i prije navršene 18. godine života, a imali su po ranijim propisima pravo na penziju, ima u smislu čl. 235. u vezi sa al. 1. čl. 137. in fine priznati u penziju i vrijeme provedeno u službi prije navršene 18. godine. Uz iste uslove t. j., da su prije 1. IX. 1923. uživali pravo na penziju računa se i ono vrijeme za penziju, što su ga državni službenici proveli u privremenom svojstvu. Isto tako ne odlučuje ni spol držav. službenika, jer se čl. 235. postavlja jedno jedino ograničenje, t. j. traži se navršena 21. godina života za one, koji nisu već po ranijim zakonima imali pravo na penziju.

Čl. 236.

Državnim službenicima, koji su iz službe bivših zemaljskih, gradskih ili versko-prosvetnih autonomija neposredno stupili u državnu službu, kao i penzionerima takovih ustanova, vreme provedeno u takvoj službi priznaje se kao vreme državne službe.

K čl. 236.

Dok al. 5. čl. 137. sadržaje odredbu pro futuro, donosi naprotiv čl. 236. odredbe retroaktivne prirode, jer odredjuje, da se državnim službenicima, koji su iz bivših zemaljskih, gradskih ili vjersko-prosvjetnih autonomija neposredno stupili u državnu službu, ima vrijeme provedeno u službi rečenih ustanova, priznati kao vrijeme državne službe. Tu se dakle misli na lica, koja je činovnički zakon već 1. IX. 1923. zatekao u državnoi službi.

Ovaj isti beneficij priznaje se i penzionerima takovih ustanova. U čl. 236. postoji očita praznina, jer se ne spominje

opštinska služba, ma da je i ona po svojoj prirodi samoupravna služba (vidi tumačenje čl. 137. al. 5.)

Pod službenicima vjersko-prosvjetnih autonomija razumjevaju se samo ona lica, koja su pri ovim ustanovama vršila administativnu ili nastavničku službu, a nikako ne sveštenička lica. Prema tomu ne može se ni analognim tumačenjem priznati vrijeme službe, provedene u djakonskoj ili parohijskoj sveštenickoj službi, jer čl. 237. ima u vidu samo službenike gradjanskog reda.

Čl. 237.

Državnim službenicima, koji su pre ujedinjenja, bili u krajevima van Srbije i Crne Gore, radnici slobodnih profesija, pa su posle ujedinjenja, u cilju olakšanja organizacije državne uprave u tim krajevima, stupili u državnu službu, i to najmanje dve godine pre obnarodovanja ovog zakona, i u njoj se u tom času zateku, na ime penzije priznaće se za svaku godinu državne službe po jedna godina provedena u slobodnoj profesiji pre ujedinjenja, i to uz uslov, ako u državnoj službi ostanu najmanje pet godina, odnosno do smrti, ako bi pre toga roka umrli, i da se na taj način može uvažiti najviše 15 godina rada u slobodnoj profesiji pre ujedinjenja.

K čl. 237.

U smislu čl. 235. pri prevodjenju državnih službenika, koji su se zatekli u službi 1. IX. 1923. načelno se uvažavaju samo godine državne službe. Pored drugih nekih izuzetaka, sadržanih u činov. zakonu (čl. 137.), sadržaje i čl. 237. jedan izuzetak, po kojemu se licima, ovdje navedenim uvažavaju i godine provedene u slobodnoj profesiji. To su lica, koja su prije ujedinjenja u krajevima van Srbije i Crne Gore bila radenici slobodnih profesija, pa su poslije ujedinjenja u cilju olakšanja organizacije državne uprave u tim krajevima stupili u državnu službu.

Zakonodavac ima ovdje u vidu lica, koja su se dotičnom profesijom bavila samostalno i u istoj našla uvjete svoje eksistencije, pa su se žrtvovala javnom interesu. Ovoga dakle, u čl. 237. uzakonjenog beneficija, neće moći biti dionicima lica, koja se tek spremaju za stanovito zvanje i za koje mora tek da steknu propisanu potpunu kvalifikaciju. To su

n. pr. advokatski koncipijenti, koji moraju ispuniti zakonom propisane uslove za samostalno vršenje advokatskog zvanja.

Računanje u slobodnoj profesiji provedenih godina vezano je uz uslov, da su se navedena lica nalazila najmanje 2 godine prije 1. IX. 1923. u državnoj službi i da su na taj dan zatečena u službi, te da ostanu u istoj najmanje 5 godina odnosno do smrti, ako bi prije toga umrla.

Za svaku godinu državne službe računaće se u ime penzije po jedna godina provedena u slobodnoj profesiji prije ujedinjenja sa tim ograničenjem, da se na taj način može uvažiti najviše 15 godina rada u slobodnoj profesiji. Ovo će se vrijeme računati i za odredjivanje stepena osnovne plate.

Čl. 238.

Pravim članovima Akademije Nauka, koji nisu državni činovnici, ili koji su kao državni činovnici završili karijeru s penzijom manjom od penzije redovnih profesora univerziteta, a zbog starosti ili telesne nesposobnosti nebi mogli privredjivati da se mogu izdržavati, može se po naročitom predlogu Akademije, a po rešenju Ministarskog Saveta, ukazom odrediti doživotna pomoć, ravna penziji redovnog profesora Univerziteta.

Profesorima Univerziteta, koji su došli iz druge službe ili su došli na Univerzitet iz tudje zemlje, priznaju se u godine službe sve godine provedene u predjašnjoj službi.

K čl. 238.

Čl. 238. predvidja doživotnu pomoć za prave (dakle ne dopisujuće) članove akademije nauka, koji ili uopšte nisu državni činovnici ,ili koji su kao državni činovnici završili karijeru sa penzijom manjom od one redovnih univerzitetskih profesora. Uslov za uživanje tog beneficija jeste, da se zbog starosti ili tjelesne nesposobnosti ne mogu izdržavati.

Al. 2. čl. 238. sadržaje posebnu odredbu glede univerzitetskih profesora, koji su došli na univerzitet iz druge službe ili iz tudje zemlje.

Čl. 239.

Službenici ranije penzionisani ostaju i dalje sa istim penzijam i dodacima na skupoću.

Službenici penzionisani posle stupanja na snagu ovog zakona, a u roku od 3 godine od dana stupanja njegovog u život, uživaće penziju po odredbama dosadanjih zakona. Od ovoga se izuzimaju službenici, koji budu penzionisani pošto su navršili zakonski broj godina službe ili su dostigli starost, posle koje po zakonu moraju da idu u penziju.

Službenicima, koji, vršeći svoju dužnost, budu onesposobljeni Ministarski Savet može priznati pravo, da budu penzionisani po odredbama ovog zakona.

K čl. 239.

Ovaj član ima u vidu: 1. službenike koji su penzionisani prije 1. IX. 1923. i 2. službenike, koji su penzionisani poslije toga roka, ali unutar 3 godine, računajući od dana, kada je činovnički zakon stupio na snagu (1. IX. 1923.).

Ad 1. Glede službenika, koji su penzionisani prije nego li je činovnički zakon stupio na snagu, ostale su njihove dosadanje penzije netaknute, dočim im dodaci na skupoću pripadaju sada prema odluci ministarskog savjeta od 8. X. 1924. D. R. br. 107.201 o povećanju dodataka na skupoću državnim penzionerima, penzionerkama, te udovama i siročadi državnih službenika gradjanskog i vojnog reda, kojom su stavljeni van snage propisi zakona od 28. II. 1922. o dodacima na skupoću u koliko se tiču tih lica.

Ad 2. Odnosno službenika, koje je činovnički zakon zatekao u službi, pak budu penzionisani u roku od 3 godine, dakle prije 1. IX. 1926. valja prema al. 2. čl. 239. razlikovati lica, koja niti su navršila zakonski broj godina službe, niti su dostigla starost, poslije koje mora da po zakonu idu u penziju od onih lica, kod kojih se stječu ovi uslovi. Glede prvih propisuje al. 2. čl. 239. da će uživati penziju po zakonima, koji su važili prije 1. IX. 1923. Budući da je ovdje riječ samo o uživanju penzije po odredbama dosadanjih zakona, to slijedi iz toga, da će se takovim službenicima po dosadanjim propisima regulisati samo veličina penzije.

Prema tome ima se u takovom slučaju kao osnov za penziju uzeti plata, koju bi službenik, prema položaju što ga zauzima na dan penzionisanja, imao po dosadanjim propisima. Isto tako imadu se i procenti za proračunvanje penzije uzeti po starom zakonu. Naprotiv su odnosno postupka pri odmjerivanju kako lične, tako i porodične penzije mjerodavni propisi čl. 152. novog činov. zakona. Državni je Savjet

u konkretnom slučaju (odluka od 17. X. 1924. br. 32.796) izrekao, da bi u slučaju predvidjenom u prvoj rečenici al. 2. čl. 239. imala da bude s obzirom na čl. 138. temeljem za odmjerivanje penzije plata, koju je dotični službenik imao u času penzionisanja, ali po terminologiji, što ju sadrži sam zakon: »uživaće penziju po odredbama dosadanjih zakona«, jasno je, da je zakonodavac pri tome mislio samo na platu, prema kojoj i na procente, po kojima će se odmjeriti penzija, a ta plata, jer zakonodavac upućuje na dosadanje propise, može da bude samo ona, koju je dotično lice imalo po starom, a nikako ne po novom zakonu. To jasno izlazi i iz odredbe čl. 252. financ. zakona za budžet. godinu 1926./1927., o čem je ovdje, niže riječ.

Potonje spomenuta lica t. j. takova, koja imadu pune godine službe ili su navršila 65. godina života izuzimaju se izričito od ovoga pravila, što znači, da se na nje — kada su po novom zakonu prevedena — imadu u pogledu penzije u cijelosti primijeniti propisi novog činov. zakona, dakle i propisi čl. 137., 138., 139. i 141. toga zakona. Propisi pak člana 137. i 141. imadu se primjeniti i na prvo spomenuta lica, t. j. ona, koja budu penzionisana unutar navedenog trogodišnjeg roka, a nisu navršila ni pune godine službe ni 65 godina života.

Zakonski broj godina, ima se razumijevati po novom zakonu (al. 2. čl. 139.), jer kad bi zakonodavac drugačije hotio, bio bi to izrično spomenuo. U jednom konkretnom slučaju donio je državni savjet odluku od 4. XI. 1924. br. 34.642 kojom izriče, da službeniku, koji ima na dan penzionisanja 34 godine, 6 mjeseci i 1 dan službe, pripada i po al. 2. čl. 239. puna penzija, jer da se prema čl. 140. činov. zakona započeta pola godine računa kao potpuna godina.

Medjutim stalna komisija za izvršenje činov. zakona zastupa protivno i ispravnije mišljenje, kojega se i praksa drži, da se pod »zakonski broj godina« ima da razumjeva potpune efektivne godine, jer zakon u čl. 139. propisuje, da državni službenik postizava pravo na punu penziju poslije 35. godine službe, pa da s toga, kadgod zakon taj broj godina postavlja kao naročiti uslov, kako je to slučaj u čl. 239. ili u poslijednjoj alineji čl. 141., tada se misli na efektivni broj godina službe. Prema tomu da se broj od 35 godina javlja ovdje u drugoj ulozi nego li u al. 2. čl. 140., pak da se stoga odredba potonjeg člana ne može da primjeni na slučaj iz al. 2. čl. 239. činov. zakona. U tom je smislu donešeno i zakonodavno tumačenje (interpretatio autentica) čl. 239. činov. zakona u čl. 258. financ. zakona za god. 1926./1927.

Poslijednja al. čl. 239. sadržaje izuzetak od al. 2. toga člana. Tu se na ime propisuje, da službenicima, koji su usljed vršenja svoje dužnosti postali nesposobni za službu, može ministarski savjet, i u slučaju prvog dijela al. 2. čl. 239. (vidi gore tumačenje pod 2), priznati pravo da budu penzionisani po odredbama novog činov. zakona.

Odnosno državnih službenika, koji su bili van državne službe (u penziji, otpušteni ili u ostavci) već prije, nego li je stupio na snagu činov. zakon od 31. VII. 1923., pak su poslije 1. IX. 1923. ponovno primljeni ili će u buduće biti primljeni u državnu službu, odredjuje čl. 252. financ. zakona za budžetsku godinu 1926./1927., da ne mogu biti penzionisani sa penzijom, koja bi im po činov. zakonu pripadala, prije nego li minu tri godine od dana ponovnog stupanja u državnu službu. Ako budu penzionisani prije isteka roka od 3 godine, odrediće im se penzija po propisima ranijih zakona prema prinadležnostima, što su ih uživali prije ponovnog stupanja u službu, odnosno ako su bili napustili službu, prema prinadležnostima, što bi ih bili imali prije ponovnog stupanja u službu, da nisu ostavili službu, uzev pri tom kao mjerilo platu položaja, što su ga dobili reaktivisanjem. Vrijeme provedeno u državnoj službi poslije ponovnog stupanja u istu, računaće im se za procenat. Rok od tri godine računa se u efektivnom trajanju.

Izuzetak od toga tvori slučaj, kada službenik prije isteka roka od 3 godine mora po samom zakonu biti penzionisan (al. 3. čl. 141.) ili kada je navršio broj godina za punu penziju, nu u tom slučaju samo onda, ako nije penzionisan po vlastitoj molbi.

Isto tako neće se primjenjivati odredbe al. 1. čl. 252. citiranog financ. zakona:

1. na službenike spomenute u cit. al. 1., koji bi prije isteka trogodišnjeg roka bili penzionisani u slučaju predvidjenom u poslijednjoj alineji čl. 137. činov. zakona;

2. na porodične penzije službenika, spomenutih u cit. al. 1., ako su prije isteka roka od 3 godine umrli kao aktivni službenici.

Odredbe čl. 252. financ. zakona za budž. god. 1926./27. ne odnosi s obzirom na al. 2. čl. 254. istog zakona na ministre, podsekretare, pomoćnike ministara i velike župane.

Čl. 240.

Porodicama državnih službenika, kojima su porodične penzije pripale pre obnarodovanja ovog zakona ostaju i dalje iste prinadležnosti, uračunavajući u njih i sadanje dodatke na skupoću.

Kćerima državnih službenika, kojima je po dosadanjim zakonskim propisima porodična pen-

zija pripadala i preko granice, koju je ovaj zakon povukao, ostaje to pravo i nadalje pod uslovima dosadanjih propisa, no sa sumom odredjenom u ovom zakonu.

K čl. 240.

Čl. 153. činov. zakona postavljeno je pravilo, da nitko ne može imati dvije penzije iz državne kase. Čl. 240. tvori jedan izuzetak od tog pravila, te izriče, da porodicama državnih službenika, koje su stekle pravo na penziju prije nego li je stao na snagu činov. zakon, pripadaju i dalje iste prinadležnosti, uračunav ovamo i sadanje dodatke na skupoću. Tu se misli na slučaj, ako je udovi, koja uživa ličnu penziju po ranijim propisima, pripadalo pravo i na muževu porodičnu penziju. Ovako stvoreno pravno stanje ostaje dakle u smislu al. 1. čl. 240. netaknuto.

Po ovom propisu valja postupiti i onda, ako je porodica prije proglašenja činov. zakona stekla pravo na penziju, ali joj ista u momentu, kad je činov. zakon stao na snagu, nije bila jošte doznačena (odluka državnog savjeta od 15. XI. 1924. br. 27.504). Porodična penzija doznačuje se prema plati, što ju je službenik iz čl. 240. imao na dan smrti.

Prema tač. III./1. čl. 154. pripada djeci državnog službenika izuzetno penzija i nakon navršene punoljetnosti do navršene 23. godine života, ako su na redovnom školovanju. Al. 2. čl. 240. sadržaje jedan dalji izuzetak, te odredjuje, da kćerima državnih službenika, kojima je po dosadanjim zakonima pripadala porodična penzija i preko granice, koju je povukao činov. zakon, ostaje netaknuto to pravo i dalje pod uslovima ranijih propisa, nu ipak sa sumom, koju odredjuje činov. zakon.

Na pr. Prema § 66. zakona od 5. VIII. 1914. o opskrbi zemaljskih namještenika u Hrvatskoj i Slavoniji, pripadao je siročadi bez roditelja uzgojni prinos do navršene 24. godine života. Takovo će dakle dijete i dalje u smislu čl. 240. uživati ovaj prinos, rectius porodičnu penziju do navršene 24. godine u koliko nebi prije toga polučilo u zakonu predvidjenu opskrbu.

Čl. 241.

Za odredjivanje periodskih stepeni osnovne plate računa se vreme državne službe, koje se računa za penziju, odnosno vreme, koje je priznato naročitim zakonskim propisima, s tim da se to vreme u svakom slučaju uvažava samo po njegovom efektivnom trajanju.

Državnim službenicima, koji se spominju u čl. 237. računa se u efektivne godine službe i onaj broj godina provedenih pre stupanja u državnu službu u slobodnoj profesiji, koji odgovara broju godina državne službe, koji imaju na dan obnarodovanja ovog zakona.

K čl. 241.

U smislu čl. 241. računa se za odredjivanje periodskih stepeni osnovne plate vrijeme, koje se računa za penziju (scilicet po činov. zakonu), odnosno i ono vrijeme, koje je priznato naročitim zakonskim propisima. To se vrijeme ali u svakom slučaju, dakle i po činov. zakonu i po ranijim propisima uvažava samo u njegovom efektivnom trajanju. U konkretnom slučaju donio je državni savjet odluku od 16. XII. 1924. br. 33.427, po kojoj se u smislu al. 1. čl. 241. ima pored vremena redovne državne službe računati za penziju i za stepenovanje u osnovnoj plati i vrijeme provedeno na vojnoj dužnosti. Ta se vojnička služba ovdje razumijeva ona, predvidjena u al. 4. čl. 137., nu računa se samo vrijeme stvarno provedene u službi t. j. onoliko dana u jednoj godini, koliko je dana na taj način provedeno u službi.

Ovo važi i za godine provedene u dobrovoljačkoj službi, kada dobrovoljac kasnije stupi u državnu službu (čl. 9. zakona o dobrovoljcima).

Prema al. 2. čl. 241. računa se državnim službenicima, napomenutim u čl. 237. u efektivne godine službe i onaj broj godina, što su ih prije stupanja u državnu službu proveli u slobodnoj profesiji, koji odgovara broju godina državne službe, što ga imaju na dan 1. IX. 1923. dakako uz ograničenje, navedeno u čl. 237. in fine.

Čl. 242.

Za odredjivanje grupa računa se vreme, koje pojedine struke državne službe računaju za napredovanje u svojoj struci.

K čl. 242.

Za odredjivanje grupa računa se vrijeme, koje pojedine struke državne službe računaju za napredovanje u struci (čl. 60.). Budući da je pak odredba čl. 246. kao prelazne prirode donesena radi prevodjenja državnih službenika na nove plate (osnovnu i položajnu), to će se i po ovom članu računati one godine, koje se po čl. 241. priznaju za osnovnu platu.

Čl. 243.

Službenici, za koje se donese odluka, da se ne prevode, ako su po dosadanjem zakonu stekli pravo na penziju, penzionisaće se po dosadanjem zakonu, a ako nisu stekli pravo na penziju, otpustiće se iz državne službe, i dobiće na ime naknade svoju dvomesečnu dotadanju sistematsku platu sa dodacima na skupoću, ako su bili manje od pet godina u neprekidnoj državnoj službi, a svoju tromesečnu dotadanju sistematsku platu sa dodacima na skupoću, ako su bili najmanje pet godina u neprekidnoj državnoj službi.

K čl. 243.

Odredba čl. 243. ne ima više aktuelne važnosti, jer je prevodjenje državnih službenika po novom činov. zakonu već provedeno, a na službenike, koji su primljeni u državnu službu poslije 1. IX. 1923. ne odnosi se propis toga člana.

Moglo bi doći do prosudjivanja po ovom članu samo onda, kada bi reducirani službenik bio opet primljen u državnu službu i to tako, da bi nastalo pitanje, da li je dužan povratiti dvo ili tromjesečnu odpravninu, što ju je primio prigodom otpusta iz službe.

Dozvoljavajući odpremninu (naknadu) prinadležnosti, u navedenom iznosu, imao je zakonodavac očito namjeru, da ublaži nedaću, koja stizava reduciranog službenika i da mu omogući kakovo takovo življenje kroz prvo vrijeme, dok si ne osigura eksistenciju na drugi način. Polazeći dakle sa tog gledišta stvari, mora se zaključiti, da bi navedeni službenik bi dužan povratiti primljenu naknadu, kad bi bio opet postavljen u službu unutar dvo odnosno tromjesečnog roka, jer je jasno, da ne može primiti dvostruku naplatu za vršenje jedne te iste službe. U svakom drugom slučaju ne će biti dužan povratiti primljenu naknadu.

Ovo mu je članu dano čl. 258. financ. zakona za budžet. godinu 1926./1927. slijedeće zakonodavno tumačenje:

»Državnim službenicima, za koje je donesena odluka, da se ne prevode, pa su zbog toga stavljeni u penziju, kao i onim državnim službenicima, za koje nije uopšte donesena nikakova odluka o prevodjenju, a koji su penzionisani prije završetka roka, koji je zakonom odredjen za prevodjenje (čl. 224. činov. zakona) i to bez obzira na to, da li su do penzionisanja navršili zakonski broj godina službe, odnosno

dostigli starost poslije koje po zakonu moraju da idu u penziju, pripada penzija prema plati, koju su uživali u vrijeme penzionisanja, a po dotadanjim zakonima.

Čl. 244.

Na službenike iz oblasti van Srbije i Crne Gore, koji su stupili u službu pre 28. juna 1921. primeniće se odredba tač. 10. čl. 133. nakon dve godine posle obnarodovanja ovog zakona.

K čl. 244.

Tač. 10. čl. 133. odredjeno je, da služba prestaje po sili zakona onda, kad službenik navrši 21. godinu života, a nije po propisima vojnog zakona odslužio svoj rok ili nije oslobodjen od vojne službe. Ova se odredba ima na službenike iz oblasti van Srbije i Crne Gore primijeniti tek nakon dvije godine poslije proglašenja činov. zakona. Ratio legis odredbe čl. 244. leži u tom, što je u napomenutim krajevima bio drugi sistem u pogledu odsluženja vojnog roka.

Čl. 245.

Ovlašćuje se Ministarski Savet, da za prve 4 godine po obnarodovanju ovog zakona, u nedostatku dovoljnog broja kandidata sa propisanim potpunim kvalifikacijama, može uredbom, prelaz iz niže kategorije u neposredno višu kategoriju dopustit još i u ova tri slučaja:

1. ako kandidat položi naročiti teorijski ispit, koji bi se u svakoj kategoriji za to propisao, a kojim bi kandidat dokazao, da raspolaže opštim znanjem, koje mora imati činovnik kategorije u koju želi stupiti;

2. ako je kandidat u svojoj kategoriji odslužio najmanje 15 godina službe, koja mu se računa za napredovanje, pa mu nadležni ministar, na povoljno mišljenje Stručnog Saveta u interesu službe dozvoli prelaz u novu struku, uz naknadno polaganje državnog stručnog ispita te struke;

3. ako je kandidat, u slučaju drugog stava čl. 69. radeći privremeno u struci više kategorije, na tom radu odslužio najmanje 7 godina, koje mu se računaju za napredovanje, pa mu nadležni ministar na povoljno mišljenje Stručnog Saveta u interesu službe dozvoli prelaz u novu struku, uz naknadno polaganje državnog stručnog ispita te struke.

Prelazeći tako iz niže kategorije u neposredno višu, činovnik će moći ući u onu najvišu grupu više kategorije, koja odgovara grupi u kojoj je bio, odnosno u onu grupu u kojoj je privremeno radio, a po svojoj volji i u najbližu nižu grupu. U I. kategoriji takav činovnik neće moći napredovati dalje od 6. grupe.

U smislu tač. 1. biće potrebno, da činovnik pored naročitog teorijskog ispita položi i državni stručni ispit, po propisima struke u koju ulazi.

Načela ovog člana važe i za prelaz zvaničnika u III. kategoriju činovnika.

K čl. 245.

Čl. 245. ovlašćuje se ministarski savjet, da može unutar 4 godine računajući od 1. IX. 1923., dakle do 1. IX. 1927. u nedostatku dovoljnog broja kandidata sa propisanim potpunim kvalifikacijama dozvoliti prelaz iz niže kategorije u neposrednu višu aktegoriju (iz III. u II., iz II. u I.):

1. licima, koja sa uspjehom polože posebni teoerijski ispit, koji bi se imao propisati za svaku kategoriju, da na taj način steku potrebito opšte znanje za kategoriju u koju žele stupiti;

2. licima, koja su u svojoj kategoriji odslužila najmanje 15 godina službe, uračunive za penziju i uz uslov, da naknadno polože državni stručni ispit dotične struke;

3. licima, koja su u slučaju, predvidjenom u al. 2. čl. 69. privremeno upotrebljivana u struci više kategorije, odslužili na tom radu najmanje 7 godina službe, uračunive za napredovanje, ako to traži interes službe i uz uslov, da naknadno polože državni stručni ispit te struke.

Lica spomenuta pod tač. 1. dužna su pored teoretskog ispita položiti još i državni stručni ispit dotične struke. Al. 2. čl. 245. postavlja granice do kojih mogu lica pobrojana pod tač. 1.—3. u dotičnim kategorijama napredovati po grupama.

Odredba čl. 245. ima u vidu samo lica, koja su se na dan 1. IX. 1923. nalazila već u službi. Isto se tako ne može ova odredba primjeniti ni na one službenike, koji su već stupili u nižu kategoriju po odredbama prelaznih naredjenja uz izvjesne pogodnosti. U al. 1. propisana uredba nije jošte izdana.

Čl. 246.

Odredba četvrtog stava čl. 137. ima se primeniti samo na državne službenike, koji budu učestvovali u budućim ratovima.

Što se tiče rezervnih oficira u pogledu računanja ratnih godina službe za penziju, oni zadržavaju prava, koja su stekli čl. 22. zakona o ustrojstvu vojske od godine 1904.

K čl. 246.

Prema al. 1. čl. 246. ima se propis al. 4. čl. 137. primjeniti samo na državne službenike, koji budu učestvovali u budućim ratovima. Odnosno rezervnih oficira odredjuje se al. 2. čl. 246. da u pogledu zaračunavanja ratnih godina službe u penziju zadržavaju prava, koja su stekli na osnovi čl. 22. zakona o ustrojstvu vojske (vidi tumačenje čl. 137.).

Čl. 247.

Ministri i državni podsekretari na raspoloženju, ako imaju najmanje jednu godinu službe, koja im se računa, prema čl. 137. kao ministarska odnosno podsekretarska, imaće prinadležnosti ministra u penziji, prema godinama službe.

K čl. 247.

Prema čl. 247. pripadaju ministrima i podsekretarima na raspoloženju, uz uslov da imaju najmanje 1 godinu službe, koja im se prema al. 9. čl. 137. računa kao ministarska odnosno podsekretarska, prinadležnosti ministra u penziji prema godinama službe.

Čl. 248.

Za službenike Ministarstva Inostranih Dela važiće odredbe ovoga zakona sa ovim izmenama i dopunama:

Izuzetno od treće tačke čl. 62. službenici resora Ministarstva Inostranih Dela ne mogu biti postavljeni u diplomatskim ili konsularnim zastupništvima na strani, ako nisu proveli najmanje dve godine službovanja u zemlji.

Izuzetno od četvrtog stava čl. 71. a sa ograničenjem u predhodnom stavu ovoga člana službenici Ministarstva Inostranih Dela mogu biti premešteni po potrebi službe i pre isteka dve godine dana službe u mestu, iz koga se premeštaju.

Službenik diplomatsko-konsularne struke ne može se oženiti strankinjom bez predhodnog odobrenja Ministarstva Inostranih Dela, a po saslušanju Strunog Saveta toga Ministarstva. Pri davanju odobrenja paziće se na broj takvih slučajeva, da ne bude odveć veliki. Prema službeniku, koji se o ovo ogreši ima mesta primeni člana 133. ovog zakona.

Za službenike izaslanstva na strani, Ministar Inostranih Dela propisaće pravilnikom, prema čl. 108., kako će se utvrdjivati stanje zdravlja službenika.

Poslanici na strani i pomoćnik Ministra Inostranih Dela neće se ocenjivati po propisima ovoga zakona. Ocenjivanje u prvom stepenu ostalih službenka diplomatsko-konsularne struke vršiće jedna komisija u Ministarstvu Inostranih Dela, koja će se obrazovati kao centralne komisije ostalih ministarstva. Odredba poslednjega stava čl. 73. primenjuje se u ovom slučaju.

Pravo izricanja disciplinskih kazni predvidjenih u čl. 165. (t. 1. do 3.) pripada Ministarstvu Inostranih Dela. Kazne predvidjene u t. 1. do 2. pomenutoga člana izricati će Ministar sam, a kaznu

predvidjenu u tač. 3. uz pripomoć Disciplinskog Saveta koji će ministar sastaviti iz činovnika diplomatsko-konsularne struke, a čije će bliže ustrojstvo propisati uredbom.

Rok privremene službe u resoru Ministarstva Inostranih Dela traje dve odnosno tri godine.

Izuzetno od člana 141. poslanici na strani i pomoćnik Ministra Inostranih Dela mogu se staviti u penziju po potrebi službe i pre nego što su navršili broj godina službe potreban za punu penziju. Ova će lica moći i po potrebi službe biti stavljena na raspoloženje. Odredba da im se mora dati prvo mesto koje odgovara njihovom rangu ne primenjuje se na njih.

Diplomatsko-konsularni činovnici za koje se donese odluka, da se prevode ne mogu pri razvrstavanju dobiti niži položaj od onoga koji zauzimaju.

Naročiti dodaci službenika zastupništva na strani odredjuju se, kao i do sada, godišnjim državnim budžetom.

Poslanici na strani biraju se medju licima koja priteżavaju za to potrebna znanja i sposobnosti. Oni imaju rang i položaj ministra.

K čl. 248.

U ovom članu su sadržane neke izuzetne odredbe, koje se odnose samo na službenike, koji spadaju pod ministarstvo inostranih djela. Ti su izuzeti slijedeći:

1. Da mogu službenici resora ministarstva inostranih dela postavljeni biti u diplomatsko-konsularnim zastupstvima na strani, treba da su proveli najmanje 2 godine službe u zemlji.

2. Na rečene službenike ne odnosi se odredba al. 4. čl. 71., t. j. oni mogu biti premješteni i prije isteka dviju godina službe u mjestu, iz koja se premještaju.

3. Ne smiju se oženiti sa inostrankom bez dozvole ministra inostranih dela pod pretnjom gubitka službe.

4. Posebnim pravilnikom ima se odrediti, kako će se utvrdjivati zdravstveno stanje službenika izaslanstva na strani.

5. Propisi činovničkog zakona o ocjenjivanju ne odnose se na poslanike na strani i na pomoćnika ministra inostranih dela.

Za ostale diplomatsko-konsularne službenike ima se kao prvostepena obrazovati komisija u ministarstvu inostranih dela. Sastav njezin ima biti kao sastav centralnih komisija kod ostalih ministarstva. Propis poslijednje alineje čl. 73. važi i za članove ove komisije.

6. Al. 6. čl. 248. propisana je posebna disciplinska podsudnost za diplomatsko-konsularne službenike.

7. Rok privremene službe traje 2 odnosno 3 godine.

8. Poslanici na strani i pomoćnik ministra inostranih dela mogu se staviti u penziju i prije nego li navrše 35 godina službe (al. 1. čl. 141.). Ako pak to potreba službe traži, mogu biti stavljeni i na raspoloženje, nu na nje se ne odnosi odredba al. 2. čl. 126. da im se mora dati prvo prazno mjesto, koje odgovara njihovom rangu.

9. Al. 9. čl. 248. predvidja, da diplomatsko-konsularni službenici ne mogu kod prevodjenja dobiti niži položaj od onog, što su ga prije toga zauzimali.

10. Al. 10. sadržaje posebnu odredbu glede naročitih dodataka spomenutih službenika.

11. Prema al. 11. čl. 248. biraju se poslanici pretežno izmedju lica, koja imadu za to zvanje potrebito znanje i sposobnosti.

Čl. 249.

Prinadležnosti po ovom zakonu biće državnim budžetom regulisane, a pravo na njih državnim službenicima, koji budu prevedeni teče od 1. oktobra 1923. godine.

K čl. 249.

Službenici, koji su prevedeni, stekli su pravo na prinadležnosti po činov. zakonu sa danom 1. X. 1923., nu stavljena su im u tečaj tek sa danom 1. V. 1924.

Čl. 250.

Propisi ovoga zakona o platama i penzijama državnih službenika vrediće dotle, dok se promenom životnih prilika i popravkom vrednosti dinara, ne ukaže potreba da se novim zakonom, kada budu prethodno dodaci na skupoću kao nepotrebni ukinuti, plate i penzije izmene, i prilagode novim prilikama.

K čl. 250.

Prema ovomu članu važe propisi činov. zakona o platama i penzijama do dalnjeg zakonskog uredjenja prinadležnosti državnih službenika.

Čl. 251.

Za izvršenje ovog zakona nadležan je Ministar pravde, kao i Ministar Financija, u pogledu svih opštih izvršnih propisa, a svi ostali resortni ministri u pogledu osobenih izvršnih propisa za njihove grane uprave.

K čl. 251.

Provedba činovničkog zakona u pogledu sviju opštih izvršnih propisa povjerena je čl. 251. ministru pravde i ministru financija, a u pogledu osobenih izvršnih propisa resortnih ministrima.

Čl. 252.

Ovaj zakon stupa u život kad ga Kralj potpiše, a obaveznu snagu dobija od dana obnarodovanja u Službenim Novinama od kog dana prestaju važiti svi zakoni koji su do sada važili za državne službenike gradjanskog reda, u koliko nije ovim zakonom odredjen koji izuzetak.

K čl. 252.

Činovnički zakon stao je na snagu 1. IX. 1923., kojim su danom prestali važiti svi dosadanji zakoni, kojima su bili uredjeni službeni odnosi službenika gradjanskog reda, u koliko nije samim činovničkim zakonom odredjen koji izuzetak na. pr. za sudije.

---

*

II.

PRILOZI ZAKONU

od 31. jula 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

Prilog br. 1. k čl. 15.

Glavna Kontrola aktom svojim od 30. januara 1924. godine, br. 2.279 dostavila je sledeće:

»Dostavljajući Glavnoj Kontroli, u smislu čl. 29. Zak. o Glavnoj Kontroli i čl. 72. Zak. o Drž. Računovodstvu, ukaze i odluke o postavci, unapredjenju i penzionisanju državnih službenika, mnoga Ministarstva ne dostavljaju i podatke, koji su potrebni Glavnoj Kontroli za ocenu ovih ukaza i odluka, čime se u mnogome ometa i otežava njen rad i stvara izlišna administracija.

Da bi se to sprečilo, kao i da bi se postigao jednoobrazan postupak u svim pitanjima i olakšala administracija, Glavnoj Kontroli je čast izložiti gospodinu Ministru u glavnim potezima šta je sve potrebno, da joj se dostavi uz ukaze i odluke, i umoliti gospodina Ministra za najstrožije naredjenje područnim organima, da se toga striktno pridržavaju.

I.

U prvom redu Glavnoj Kontroli je čast skrenuti pažnju na formu odluke, koja se pri postavljenju ima doneti, pa bilo da je u pitanju Kraljev Ukaz ili odluka Ministarstva.

To su pitanje raspravili gospodin Ministar Pravde i gospodin Ministar Financija kao izvršioci zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicma, prema čl. 251. ovog zakona o tome ste i Vi gospodine Ministre izviješteni raspisom gospodina Ministra Pravde od 22. januara 1924. godine broj 3.111.

Pošto se Glavna Kontrola, sa razloga iznetih u pomenutom raspisu, u svemu složila sa propisanom formom odluke, čast joj je umoliti Vas, gospodine Ministre, da se nje pridržavate.

Odluka ima da glasi: ». . . . . da se N. N. postavi za . . . . . (zvanje) . . . . . u (broj grupe) grupi (broj kategorije) kategorije, sa osnovnom platom (broj stepena, stepena stanarine u . . . . . dinara godišnje, s tim da mu se privremeno, do uvodjenja u život prinadležnosti po zakonu o činovnicima od 31. jula 1923. god. isplaćuje dosadašnja plata . . . . . (znanje i klasa) u . . . . . dinara godišnje«.

Kad su u pitanju privremeni službenici, ima se u odluci poslije reči: » . . . . . kategorije« dodati »sa 60% položajne plate«.

Kad su u pitanju zvaničnici i služitelji, ima se izbaciti kategorija i označit samo grupa.

Napred izložena formula ima se primeniti i kod unapredjenja s tim, što će se posle imena dodati dosadanje zvanje odnosnog službenika, kao i grupa i kategorija u kojoj je bio.

II.

Nova postavljenja.

Donetu odluku o novom postavljenju potrebno je dostaviti Glavnoj Koniroli zajedno sa izvještajem u kome će biti pobrojani svi dokumenti, kojima se utvrdjuju uslovi potrebni za dobijanje zvanja, na koje se službenik postavlja, a u prvom redu oni, koji se traže čl. 12. Zak. o činovnicima. Dokumenta moraju biti pobrojana po zasebnim tačkama i kod svakog mora biti označena vlast, koja ih je izdala; datum i broj toga dokumenta, kao i kratak izvod onoga, što se njime tvrdi.

Ovaj izvještaj ima biti potpisan od organa koga Ministar ovlasti i koji će nositi svu odgovornost za njegovu tačnost.

III.

Unapredjenja.

Uz ukaz, odnosno odluku o unapredjenju po grupama ima se poslati i izvještaj o godinama službe (v. pod V.) sa overenim prepisom ukaza ili odluke; o prethodnom unapredjenju; a tako i o svima ostalim bitnim uslovima za unapredjenje propisanim u glavi V. zak. o činovnicima kao na primjer da li stoji slučaj iz čl. 48. ili 59. ovog zakona i t. d.

I ovaj izvještaj ima biti sastavljen i potpisan kao onaj pod II.

IV.

Penzionisanja.

Uz ukaz, odnosno odluku o penzionisanju ima se poslati i rješenje o regulisanju penzije u smislu prvog stava čl. 152. i čl. 156. zakona o činovnicima; čl. 95. zakona o Glavnoj Kontroli i čl. 26. zakona o budžetskim dvanajstinama za januar—mart 1924. god., u kome se imaju detaljno izložiti raz-

lozi sa kojih je penzija odmjerena i u kome se uvijek mora naročito naglasiti, da li se penzija odredjuje po novom zakonu ili po starom s obzirom na čl. 243. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima. Uz to se imaju dostaviti u overenom prepisu svi dokumenti na osnovi kojih je penzija data i količina penzije odmjerena. Ova dokumenta imaju utvrditi sve uslove, koji su za penzionisanje i odmjeravanje penzije propisani u glavi IX. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima i čl. 235. istog zakona.

O godinama službe podneće se odvojeno uverenje potpisano od strane resornog ministra ili ovlašćenog lica. Ovo uvjerenje ima biti napisano u smislu uputstva pod V. ovog raspisa.

V.

O g o d i n a m a s l u ž b e.

Gde god se u ovom raspisu traže podaci o godinama službe, imaju se te godine tačno odvojiti prema njihovoj prirodi. Tako imaju se odvojeno izložiti:

1. godine, koje su i po dosadanjem zakonu priznavate za penziju;

2. godine, koje po dosadašnjem zakonu nisu priznavate, ali se sada priznaju;

3. ratne godine;

4. godine privremene službe;

5. godine kontraktualne službe;

6. godine samoupravne službe;

7. godine slobodne profesije (stav. 3. čl. 67., stav. 6. čl. 137., čl. 237. zakona o činovnicima).

Radi bržeg i lakšeg otpravljanja ovih poslova Glavnoj Kontroli je čast umoliti Vas Gospodine Ministre, da izvolite narediti, da joj se u svima napred izloženim slučajevima odluke sa podacima dostavljaju odmah čim budu donete, ne čekajući njihovu publikaciju u »Službenim Novinama«.

Ovim se raspisom zamenjuju svi do sada od Glavne Kontrole izdati raspisi i objašnjenja, koja se na ova pitanja odnose.

B e o g r a d, 4. februara 1924.

Prilog br. 2. k čl. 45.

Ministarstvo Finansija
Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca
Generalna
Direkcija Držav. Računovodstva
D. R. Br. 96.000
30. septembra 1920. god.
u Beogradu.

UREDBA

o naknadi troškova državnim službenicima učinjenih prilikom službenog putovanja i seobe.

Činovnicima i ostalim službenicima, kojima se naredi da po državnom poslu putuju van mesta svog stalnog službovanja ili se premeštaju iz jednog mesta u drugo, pripadaju iz državne kase po bližim odredbama ove uredbe ove naknade troškova:

A. Za službena putovanja u granicama Kraljevine.

I.

D n e v n i c e.

D n e v n i c e s u v e l i k e i m a l e a i s t e s e d e l e n a p u n e i s k r a ć e n e:

1. V e l i k e d n e v n i c e pripadaju državnim službenicima, koji su na redovnim dužnostima kod centralnih i pokrajinskih nadleštava. Isto tako ova dnevnica pripada i onim službenicima, koji se nalaze na redovnim dužnostima u nadleštvima čiji delokrug obuhvata više političkih srezova (kotara), kad po službenom poslu putuju van granice političkog sreza kotara), u kome se nalazi nadleštvo.

2. M a l e d n e v n i c e pripadaju državnim službenicima za sva ostala službena putovanja.

3. P u n e d n e v n i c e pripadaju, ako službena putovanja traju do 45 dana i dele se kod velikih dnevnica na uvećane pune dnevnice i normalne pune dnevnice.

a) uvećane pune dnevnice pripadaju z a p r v i h p e t n a j s t d a n a putovanja; a

b) n o r m a l n e p u n e dnevnice pripadaju za trideset dana i počinju teći po isteku roka od petnajest dana predvidjenog za uvećane pune dnevnice.

Kod malih punih dnevnica ne postoji ova podela.

4. S k r a ć e n e d n e v n i c e pripadaju za svaki dan posle četrdeset i pet dana provedenih po službenom poslu u jednom istom mestu, ako službenik i dalje ostaje u tom mestu.

Dnevnice se isplaćuju po tablici br. 1.

Tablica I.

	Redni broj	Vrste službenika	Za služb. putovanja: Na teritoriji Srbije i Crne Gore iz Srbije i Crne Gore u pokrajini i obratno — Pune dnev. — uvećane	Pune dnev. — normalne	Skr. dne. — za put preko 45 dana	U pokrajinama van Srbije i Crne Gore bez obzira u kojoj moneti platu primaju — Puno dnev. — uvećane	Puno dnev. — normalne	Skr. dne. — za put preko 45 dana
			Dinara			Kruna		
Velike dnevnice	1.	Ministri	200	150	150	—	—	—
	2	Viši činovnici sa platom od 7000 dinara pa na više i od IV. činovničkog razreda pa na više.	80	60	50	200	180	120
	3	Viši činovnic sa sistematskom platom od 5000 dinara godišnje pa do 7000 dinana i činovnici od VII. pa do IV. činovnog razreda.	60	50	40	160	140	100
	4	Ukazni činovnici sa sistematskom platom ispod 5000 dinara godišnje; činovnici ispod VII. činovnog razreda, sveštenici i učitelji.	50	40	30	140	200	80
	5	Aspiranti, praktikanti, vježbenici i ostali, koji su prema dosadašnjim propisima imali prava na dnevnicu XI. činovnog razreda.	40	30	20	100	80	60
	6	Neukazni službenici u Srbiji i Crnoj Gori, podčinovnici manipulanti, dnevničari i pisarnički pomoćnici.	35	25	20	80	70	50
	7	Poslužitelji i podvornici stalni i pri-	30	20	15	70	60	40
Male dnevnice		Službenici pod 2.	—	50	40	—	140	100
		Službenici pod 3.	—	40	35	—	120	80
		Službenici pod 4.	—	35	25	—	80	70
		Službenici pod 5.	—	25	20	—	60	50
		Službenici pod 6.	—	20	12	—	50	45
		Službenici pod 7.	—	15	15	—	40	36

5. Vreme za dnevnicu računa se:

a) od časa polaska pa do časa povratka. Za svakih punih dvadeset četiri časa računa se cela dnevnica;

b) ako je ostatak veći od dvanajst časova računa se cela dnevnica;

c) do dvanajst časova računa se polovina dnevnice;

d) kad se u računa ne stavi čas polaska i povratka, računaće se po polovinu dana.

II. Poputnine kolima, železnicom i parobrodom za službena putovanja.

6. Državnim službenicima, kada za vreme službenog putovanja ne mogu putovati parobrodom ili železnicom usled nedostatka ovih prevoznih sredstava pripada naknada troškova za prevoz po kilometru i to:

Službenicima pod 1., 2., 3., 4. i 5. tablice br. I. po 8.— din. na teritoriji Srbije i Crne Gore, a po 10.— kruna na teritoriji ostalih pokrajina, ostalim od 2.50 dinara odnosno 8.— kruna od jednog kilometra.

7. Odstojanje u kilometrima računa se: od sredine mesta iz koga se polazi do sredine mesta u koje se dolazi, odnosno od i do železničke ili parobrodske stanice i to po najkraćem upotrebljivom putu, koji izmedju ta dva mesta postoji. Odstojanje, koje se ima preći za dvadeset četiri časa ceniće se prema mesnim prilikama i godišnjem dobu.

Za odstajanje i neupotrebljivost puta merodavna su: uverenja gradjevinskih sekcija, Gradjevinskih Direkcija i Ministarstva Gradjevina — kilometrične karte i satopokazatelji (državna izdanja). Kontrolni organi dužni su pribaviti daljinare i kilometrične karte.

Pet kilometara računaju se u jedan čas.

Razlomci ispod jednog kilometra neće se isplaćivati.

Kada ima više odstojanja po jednom podnetom računu, sabraće se sva odstojanja i od ukupnog zbira plaćaće se samo celi kilometri.

8. Kilometraža se neće plaćati i za ona putovanja, koja se po prirodi posla moraju pešice činiti kao: putovanja radi premeravanja, eksproprijacije (u opšte terenski radovi) i t. d.

9. Kilometraža ne pripada kada se upotrebe državna ili samoupravna podvozna sredstva: kola, konji, automobili i prevozna sredstva na vodi. Ali, kad se za napred pomenuta

prevozna sredstva plati vozarina za račun države ili samoupravnih tela, ima se plaćena suma naknaditi službeniku.

10. Za službena putovanja železnicom ili parobrodom, plaćaće se vrednost (iznos) podvozne karte po sledećoj tablici:

Tablica Br. 2. vozarina za službena putovanja železnicom ili parobrodom.

	Vrsta službenika	Vrednost karte	
		Železnička	Parobrodska
a	Službenici pobrojani pod 1, 2 i 3 u tablici br. 1 ove uredbe	I klasa	I klasa
b	Službenici pobrojani pod 4 u tablici br. 1 ove uredbe	II klasa	I klasa
v	Službenici pobrojani pod 5 u tablici br. 1 ove uredbe	II klasa	II klasa
g	Službenici pobrojani pod 6 i 7 u tablici br. 1 ove uredbe	III klasa	II klasa

11. Ako državni službenik, kome pripada karta niže klase, prati činovnika, kome pripada karta više klase, prilikom transporta državnog novca ili vrednosti, onda u tom slučaju on ima pravo na kartu iste klase, kao i činovnik koga prati.

12. Državni službenik koji ima besplatnu kartu ma po kom osnovu nema pravo na naplatu vozarine. Isto tako i službenik, koji ima kartu po sniženoj ceni ima pravo samo na naknadu vrednosti stvarno plaćene podvozne cene. Svaki je dužan na podnetom računu naznačiti, da li je imao besplatnu kartu ili sa sniženom cenom ili ne. Za protivno postupanje naknadiće štetu državnoj kasi i kazniće se po odredbama zakona.

13. Državni službenik ima pravo na upotrebu svih vozova sem ekspresnih. A za upotrebu ekspresnih vozova potrebno je odobrenje resornog Ministra, odnosno Bana i Predsednika Pokrajinske Vlade.

14. Za podvoz od stana ili hotela do železničke ili parobrodarske stanice i obratno, kao i podvoz u spojnim stanicama, kad je parobrodska od železničke stanice ili obratno udaljena, plaćaće se podvoz po utvrdjenoj tarifi, gde takva postoji. Kontrolni organi dužni su po stupanju ove uredbe u život pribaviti tarife. Za ona pak mesta, gde tarife nema, plaćaće se i to danju računajući od 6—18 časova u Srbiji i Crnoj Gori po 10.— din., u ostalim pokrajinama po 30.— kruna, a noću — računajući od 18—6 časova u Srbiji i Crnoj Gori po 20.— din., a u ostalim pokrajinama po 50.— kruna.

15. Osoblje pobrojano pod 7. u tablici br. 1. ove uredbe nema pravo na naknadu podvoza fijakerom.

16. Za prevoz na odstojanjima za koja ne postoje tarife, a kilometraža bi iznosila više od fijakerine po tač. 14., službeniku pripada pravo na kilometražu.

17. Fijakerina plaćaće se službeniku od mesta službovanja i u slučajevima kad mesto u koje putuje nije udaljeno više od 2 kilometra, ali u tom slučaju odnosni službenik nema pravo i na kilometražu.

18. Za unos i iznos ručne prtljage u železnicu ili parobrod, kao i za unos ili iznos u spojnim železničkim ili parobrodskim stanicama ako putovanje traje duže od 48 časova, pripada i to: za putovanje u Srbiji i Crnoj Gori po 3.— din., a za putovanje u ostalim pokrajinama po 10.— K.

19. Službenici pobrojani pod 6. i 7. u tablici br. 1. ove uredbe nemaju pravo na naknadu za unos i iznos ručne prtljage.

20. Ako službeno putovanje traje duže od 15 dana, pripada pravo na ručnu prtljagu do 30 kilograma i vozarina će se naknaditi po službenoj železničkoj odnosno parobrodskoj tarifi. Za službena putovanja koja traju kraće vreme od 15 dana ne pripada naknada za vozarinu prtljage.

B. Za seobu iz jednog mesta u drugo u granicama Kraljevine.

21. Državnom službeniku, prilikom premeštaja pripadaju sledeće naknade:

a) dnevnica lična i za porodicu;

b) podvoz lični i za porodicu, kilometraža, vozarina železnicom ili parobrodom i fijakerom;

c) za prenos stvari — pokućanstva; i

d) za prenos prtljage.

a) Dnevnica za seobu.

22. Za vreme dok je na selitbenom putu državnom službeniku pripada velika puna dnevnica po tablici br. 1. ove uredbe.

Za svakog preseljenog člana porodice još i dodatak u iznosu od po 25% dnevnice, koja po prednjoj tački njemu pripada.

Ova dnevnica plaća se po propisima tač. 5. ove uredbe i to važi kako za ličnu dnevnicu tako i za porodičnu.

b) Kilometraža i naknada troškova za lični prevoz službenika i njegove porodice

prilikom seobe kad ne mogu putovati železnicom ili parobrodom usled nedostatka ovih prevoznih sredstava.

23. Državnom službeniku, koji se seli bez porodiye pripada na lični prevoz naknada troškova po kilometru, propisana u tač. 6. ove uredbe. Kada se pak seli sa porodicom ima pravo na naknadu stvarno učinjenih troškova i to računajući tri osobe u jednim kolima. Za dokaz plaćenog podvoza ima podneti iste dokaze kao i za prenos pokućanstva (tač. 28. ove Uredbe).

24. Odredba tač. 9. ove Uredbe za upotrebu državnih ili samoupravnih prevoznih srestava — važi i ovde kako za lični tako i za prevoz porodice.

Vozarina železnicom i parobrodom za seobu.

25. Za lični podvoz pripada državnom službeniku prilikom seobe karta železnicom ili parobrodom po tab. 2. ove Uredbe, a za podvoz članova porodice, karta iste klase, koja i njemu pripada.

Sve povlastice (smanjene i besplatne) vozarine moraju se uzeti u obzir i na računu naznačiti. Ko protivno postupi naknadiće državnoj kasi štetu i kazniće se po propisima kaznenog zakonika.

Prilikom seobe državni činovnik ima prava upotrebe svih vozova sem ekspresnih.

Fijakerima za seobu.

26. Fijakerima pri seobi plaćaće se po propisima tač. 14. ove uredbe.

U mestima, gde nema tarife plaćaće se fijakerina po tač. 14. ove Uredbe s tim da se ima računati tri osobe u jednim kolima.

Prtljaga pri seobi.

27. Naknada za unos i iznos ručne prtljage pri seobi plaća se kao i za službena putovanja po tač. 18. ove Uredbe.

Vozarina za prenos veće ručne prtljage naknadjuje se prema službenim tarifama saobraćajnih stanica i to kad se službenik sam seli, najviše za težinu do (50) pedeset kilograma, a sa porodicom za svakog člana još po 25 kilograma, ali tako, da celokupna težina prtljaga ne može preći preko 150 klgr. Ova naknada pripada bez obzira na dužinu trajanja putovanja.

c) za prenos stvari i pokućanstva prilikom seobe.

28. Za seobu državnom službeniku pripada naknada za pakovanje, raspakivanje, prenos stvari od stana do stanice i obratno po stvarno učinjenim troškovima.

Kao dokaz služiće uredni računi o učinjenim izdacima i uverenje nadležne opštinske vlasti o prosečnoj veličini tih troškova u tom mestu.

Ovi izdaci moraju se kretati u okviru neophodne potrebe.

29. Naknada za prenos pokućanstva, gde se nemože iz mesta u mesto upotrebiti prenos željeznicom ili parobrodom ili kad je mešovita seoba: železnicom, parobrodom i kolima, plaćaše se po stvarno učinjenim troškovima.

Računi stvarno učinjenih troškova za prenos pokućanstva pravdaće se uverenjem polazne opštine potvrdjenim od strane nadležne policijske vlasti , u kome mora biti označena pogodjena cena za prenos stvari, broj kola i težina u kilogramima. Ako težinu usled nedostatka mera nije moguće tačno opredeliti ima se približno oceniti. U svakom ovakom uverenju opština je dužna naznačiti koliko je prosečna cena za prenos dotične količine stvari u tom kraju.

Dolazna opština potvrdiće na istom uverenju da je označena količina robe zaista i doneta.

U slučaju da se konstatuje da su navodi u uverenju neistiniti, dotična lica će odgovarati po odredbama kaznenog zakona.

Kod mešovitih putovanja, ako službenik vrši prenos stvari kolima samo jednim delom puta, a za tim železnicom ili parobrodom do mesta u koje se seli, potvrda dolazne opštine, odnosno one opštine, u kojoj se imaju stvari utovariti u voz ili parobrod neće se tražiti, pošto će u tom slučaju kao dokaz o količini prenetih stvari služiti tovarni list.

Vozarina za seobu stvari železnicom i parobrodom.

30. Vozarina za tarnsport pokućanstva željeznicom ili parobrodom, plaćaće se iz državne kase prema podnetom tovarnom listu, »Povuka« uzeta prilikom ekspedicije stvari neće se plaćati.

31. Vozarina će se plaćati po tarifi za sporovoz (a ne za brzovoznu robu) ili po tarifi za seobu — prenos pokućanstva.

32. Ako se za seobu upotrebi vagon za nameštaj »mebel-vagen«, na tovarnom listu mora stajati sopstvena težina toga vagona i koliko je plaćeno na ime vozarine za isti. Pri sastavu računa vozarina za »mebel-vagen« neće se stavljati u račun niti će se priznati. Ni kirija za vagon za nameštaj »mebl-vagen« neće se iz državne kase plaćati.

33. Na naknadu seobnih troškova iz državne kase državni službenik ima pravo:

a) Kad se premešta po službenoj potrebi.

b) Kad se premešta sa unapredjenjem ili kad se premešta na osnovi konkursa (natječaja) službenog mesta.

c) Kod novih postavljenja, kad prvi put stupa u službu, ili pri povratku u službu (reaktiviranje). U oba ova slučaja pripada naknada od mesta stalnog stanovanja do mesta, u u koje se postavlja.

d) Kad se nadleštvo u kome službenik služi premešta u koje drugo mesto; ili se ukida, a novim rasporedom dotični službenik dobije drugo mesto.

34. Nema prava na naknadu seobenih troškova:

a) Kad se premešta po kazni ili po molbi;

b) u slučaju premeštaja u granicama opštine, gdje je sa službom.

35. U članove porodice za koje državni službenik ima pravo na naknadu troškova prilikom seobe računa se:

a) venčana žena;

b) bračna deca, pastorčad i adoptirana deca i to muška do punoletstva kao i ona punoletna, koja su nesposobna za rad ili su još djaci, a ženska do udaje ako stalno kod roditelja žive i sa njima se sele;

c) roditelji, braća i sestre, deda i baba, ako sa premeštenim službenikom stalno žive i ako su isključivo na njegovom izdržavanju i sa njime se sele.

V. Opšte odredbe.

36. Državni službenik dužan je odmah i nadalje u roku od 30 (trideset) dana po povratku u mesto stalnog službovanja prilikom službenog putovanja, odnosno u slučaju seobe po dolasku u mesto u koje je premešten, podneti račun putnog troška.

Ako je na račun ovih troškova uzeo izvesnu sumu, pa u gornjem roku ne bude podneo račun potpunog troška, uzeta će mu se suma naplatiti od prve naredne plate.

37. Na račun putnog i seobenog troška, može službenik i pre i posle izvršenog putovanja uzeti po približnom proračunu do $^2/_3$ od ukupne sume.

38. Račun putnog troška mora imati sledeće bitne uslove:

a) Ime i prezime i zvanje službenika, koji račun podnosi;

b) dan, mesec i godina;

c) cilj puta i po kom rešenju (dan, mesec i godina i broj naredbe);

d) tačno označiti provedeno vreme na putu kao i čas polaska, povratka ili prispeća (vreme računati od 1—24 časa);

e) svaku vrstu naknade izdvojiti i naznačiti sa svim potrebnim podacima, koji se ovom uredbom traže;

f) naznačiti već primljene sume na račun putnog ili seobenog troška — u kojoj moneti i na kojoj kasi;

g) naznačiti sve povlastice koje je u podvoznim srestvima imao;

h) uz račun moraju se podneti svi dokazi za svaku sumu — sem za one, koje su u ovoj uredbi izuzete;

i) starješina nadleštva odelenja ili odseka, mora svaki takav račun overiti.

39. Za potpunu pravilnost podnetog računa i istinitost dokumenata podnosilac računa, odgovoran je materijalno i krivično.

40. Propisi ove uredbe ne važe za lica, koja se nalaze sa službom u vojsci, za koja ostaje i dalje u važnosti riješenje Ministarskog Saveta od 10. juna 1920. god. Br. 35.000; dalje, za železničko osoblje i u opšte za sve kategorije državnih službenika, čije su naknade troškova, bilo za službena putovanja, bilo za seobu, regulisane specijalnim zakonima i Uredbama, izuzetno od opštih propisa, koji su važili za činovnike gradjan. reda.

41. Isto tako odredbe ove Uredbe, koje govore o naknadi dnevnica i troškova za službena putovanja ne važe za one službenike, koji po specijalnim zakonima i propisima imaju kao naknadu za te troškove odredjeni putni paušal (nagrada odsekom mesečno ili godišnje), kao ni za policijske činovnike za koje ostaje u važnosti riješenje Ministarskog Saveta JBbr. 10.253. od 21. maja 1920. godine.

42. Državnim službenicima, koji iz pojedinih pokrajina dolaze u Beograd i tu ostanu pri Ministarstvu i ostalim nadleštvima na službi, ne pripada za vreme bavljenja u Beogradu dnevnica predvidjena ovom uredbom. Njima će se na ime dnevnice isplaćivati za prvih 60 dana i to: službenicima od VII. čin. razreda pa na više po 30.— dinara, a službenicima ispod VII. čin. razreda po 25.— dinara dnevno.

Isplata ove dnevnice, može im se produžiti još svega 60 dana za šta je potrebno riješenje resornog Ministra i saglasna odluka Ministra Financija.

Po isteku ovoga roka od 60 odnosno 120 dana, ako produženje bude odobreno ovakvim službenicima, prestaje pravo na ovu dnevnicu.

43. Pravo na sve naknade, koje po ovoj Uredbi pripadaju ukaznim činovnicima imaju i oni neukazni državni službenici, koji po specijalnim zakonima i Uredbama imaju

pravo na prinadležnosti ukaznih činovnika. Isto tako pripada pravo na sve naknade i neukaznim inžinjerima i geometrima, koji imaju potpune kvalifikacije.

4. Naknada dnevnice i putnih troškova za putovanja u inostranstvo odrediće se i odobriti rešenjem Ministarskog Saveta odnosno Komiteta Ministara, koji za to bude ovlašćen i to za svaki slučaj posebice.

45. Ova Uredba stupa na snagu za celu Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca od 1. oktobra 1920. godine i tada prestaju važiti sve odredbe zakona, uredaba i rešenja, koja sa odredbama ove Uredbe stoje u suprotnosti.

Prilog br. 2/a. k čl. 45.

Ministarski Savet na svojoj današnjoj sednici, po predlogu Ministra Financija, a u sporazumu sa Financijskim Odborom Narodne Skupštine, na osnovu čl. 51. Zakona o dodacima na skupoću državnih službenika gradjanskog reda, penzionera i penzionerki

R e š a v a:

Da se u Uredbi D.R.Br. 96.000 od 30. septembra 1920. godine o naknadi troškova državnim službenicima, učinjenih prilikom putovanja i seobe, učine ove izmene i dopune:

I.

Stav pred tačkom 1., koji je do sada glasio: »dnevnice su velike i male, a iste se dele na pune i skraćene« menja se i glasi:

»Dnevnice su velike i male«.

II.

Tačka 3. menja se i glasi:

»Velike dnevnice dele se na uvećane i normalne«:

a) uvećane dnevnice pripadaju sa prvih petnaest dana putovanja, a

b) normalne dnevnice priznaju se za svaki dan putovanja po isteku roka od petnaest dana predvidjenog za uvećane dnevnice.

Kod malih dnevnica ne opstoji ova podela, već postoje samo normalne dnevnice«.

III.

Tačka 4. ukida se.

IV.

Tablica I. menja se i glasi:

Tekući broj	Vrste službenika	Za putovanje na teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca		
		velike dnevnice		male dnevnice
		uvećane	normalne	normalne
		Dinara	Dinara	Dinara
1.	Ministri	250·—	200·—	—
2.	Viši činovnici sa platom počev od 7.000·— Din. na više i od IV. činovničkog razreda pa na više	100·—	75·—	65·—
3.	Viši činovnici sa sistematskom platom od 5.000·— Din. godišnjega do 7.000·— Din. i činovnici od VII. pa do IV činovničkog razreda	75·—	65·—	50·—
4.	Ukazni činovnici, sa sistemat. platom ispod 5.000·— Din. godišnje, činovnici ispod VII. činov. razreda, sveštenici i učitelji	65·—	50·—	45·—
5.	Aspiranti, praktikanti, vežbenici i ostali, koji su prema dosadanjim propisima imali pravo na dnevnicu XI. činovnog razreda	50·—	40·—	35·—
6.	Neukazni službenici u Srbiji i Crnoj Gori, podčinovnici, manipulanti, dnevničari i pisarnički pomoćnici	45·—	35·—	25·—
7.	Poslužitelji i podvornici stalni i privremeni	40·—	25·—	20·—

Podela službenika po ovoj tablici učinjena je po propisima, koji su važili pre obnarodovanja zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. godine.

V.

U tač. 6. drugi stav menja se i glasi:

»Službenicima pod 1., 2., 3., 4. i 5. tablice I. po 6.— Din, a ostalima po 4.— Din od jednog kilometra«.

*

VI.

U tač. 14. poslednja rečenica menja se i glasi:

»Za ona pak mesta, gde tarife nema, plaćaće se danju, računajući od 6 do 18 časova po 30 dinara, a noću računajući od 18 do 6 časova po 60 dinara«.

VII.

Tač. 18. menja se i glasi:

»Za unos i iznos ručnog prtljaga u železnicu ili parobrod, kao i za unos ili iznos u spojnim železničkim ili parobrodarskim stanicama, ako putovanje traje duže od 48 časova pripada po 5.— dinara«.

Sve ove izmene i dopune imaju da važe počev od 1. oktobra ove godine.

K. D. R. Br. 121.400
1. oktobra 1923. godine
Beograd.

Prilog 2/b. k čl. 45.

Granica do koje će se odredjivati dnevnica za putovanja državnih službenika u inostranstvo.

D. R. broj 92.865 : 1924.

RASPIS.

Gospodin Ministar Finansija uputio je svima resornim Ministrima pismo DRBr. 92.865, od 23. augusta 1924. godine ove sadržine:

»Kao što Vam je poznato, čl. 44. Uredbe DRBr. 96.000 — 1920., izmenjene i dopunjene zakonodavnim rešenjem DRBr. 156.364, od 30. novembra 1922. godine, propisano je da će visinu dnevnice za putovanje u inostranstvo i iz inostranstva odredjivati, po predlogu resornog Ministra za svaki slučaj posebno, Ministar Finansija. Da bi se postigla potrebna jednoobraznost i da bi se izbegle neopravdane nejednakosti u pogledu odredjivanja dnevnice, ja sa mnašao kao veoma potrebno, da svima resornim Ministrima dostavim pregledno izložene krajnje granice, do kojih ću u buduće, shodno napred navedenoj zakonskoj odredbi, moći odobriti visine dnevnice za putovanje u inostranstvo i iz inostranstva. Pri postavljanju ovih krajnih granica, ja sam imao u vidu kako ekonomske i valutne prilike u pojedinim državama, tako i visine dnevnica, koje je dosadanja praksa za pojedine slučajeve fiksirala.

Dostavljajući Vam, u tom smislu izradjenu tablicu, iz koje se vidi, koliku ću maksimalnu dnevnicu moći priznavati

pojedinim vrstama službenika za službena putovanja u inostranstvo i iz inostranstva, čast mi je umoliti Vas, da u buduće prilikom upućivanja predloga za odredjivanje visine dnevnice za putovanja činovnika poverenog Vam resora izvolite imati u vidu ovu tablicu. Čast mi je naglasiti, da cifre u njoj izložene predstavljaju maksimum, i da prema tome, u svakom slučaju, kada za shodno nadjete možete predlagati i dnevnice u manjoj visini. Za priznavanje dnevnica većih no što su ovom tablicom predvidjene, neću moći davati svoju saglasnost«.

Direkciji je čast o ovome izvestiti tu Direkciju — Inspektorat — Upravu — Državni Savet — Glavnu Kontrolu — radi znanja i upravljanja, i u isto vreme čast joj je poslati jedan primerak tablice o kojoj je reč u prednjem pismu.

Prilog uz pismo DRBr. 92.865/24.

TABLICA

maksimalnih visina dnevnica za službena putovanja u inostranstvo, izradjena saobrazno pismu DRBr. 92.865, od 23. avgusta 1924. godine, dostavljenom svima resornim Ministrima.

Redni broj	Vrste službenika	Visina dnevnice	
		za putovanja do 30 dana	za putovanja preko 30 dana
		Švajc. franaka	
1	Činovnici I. kategorije 1. i 2. grupe .	60·—	55·—
2	Činovnici I. kategorije 3. i 4. grupe Činovnici II. kategorije 1. grupe . .	50·—	45·—
3	Činovnici I. kategorije 5. i 6. grupe Činovnici II. kategorije 2. grupe . .	40·—	35·—
4	Činovnici I. kategorije 7. 8. i 9. grupe Činovnici II. kategorije 3. i 4. grupe Činovnici III. kategorije 1. 2. i 3. grupe	35·—	30·—
5	Činovnici II. kategorije 5. grupe . . Činovnici III. kategorije 4. grupe . .	30·—	25·—
6	Zvaničnici	20·—	15·—
7	Služitelji	15· –	15·—

Napomena. U ovoj tablici označene cifre, koje predstavljaju maksimalne visine dnevnica, izražene u švajcarskim francima, služiće ka stalna osnova za određivanje visine dnevnica za sva putovanja u opšte u inostranstvo, ili iz inostranstva. Po ovoj osnovi ima se iznaći maksimalna visina dnevnice u moneti, koja je propisana čl. 44. Uredbe DRBr. 96.000 1920., izmenjene i dopunjene zakonodavnim rešenjem DRBr. 156.364/922., svođenjem švajcarskih franaka na odgovarajuću vrednost ove monete po berzanskom kursu onoga vremena, kad se za konkretni slučaj ima dnevnica odrediti.

Beograd, 6. septembra 1924.

Prilog br. 3. k čl. 46.

Ministarstvo Finansija
Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca
Generalna Direkcija
Državnog Računovodstva
D. R. Br. 42.300
10. aprila 1924. god.
u Beogradu.

MINISTARSKOM SAVETU.

Votiranjem budžeta za budžetsku 1924.—1925. godinu, omogućena je isplata prinadležnosti državnim službenicima gradjanskog reda, koje su im odredjene novim zakonom o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. godine.

Kako ove redovne zakonske prinadležnosti, i ako su novim zakonom povećane, usled postojeće velike skupoće nisu dovoljne, to, dok se ne donese nov zakon o dodacima na skupoću, a saobrazno čl. 46. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. godine, čast mi je predložiti Ministarskom Savetu sledeći propis o dodacima na skupoću:

Član 1.

Aktivni državni službenici gradjanskog reda, pored redovnih prinadležnosti predvidjenih zakonom o činovnicima i ostalim držanim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. godine, dobijaju još i dodatke na skupoću po odredbama ove odluke Ministarskog Saveta.

Dodaci na skupoću su ovi: lični i porodični dodaci.

Član 2.

S obzirom na lične dodatke dele se mesta službovanja na tri mesna razreda skupoće, i to:

I. razred.

Sva ona mesta, koja su i dosada u tome razredu bila po čl. 2. Zak. o dodacima na skupoću od 28. februara 1922. godine.

II. razred:

a) u Srbiji i Crnoj Gori: varoši;

b) u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju: Kraljevski slobodni gradovi; gradovi II. reda kao i sva ostala mesta, u kojima je sedište sreskih vlasti;

c) u Slovenačkoj i Dalmaciji: svi gradovi i mesta, u kojima su sedišta sreskih vlasti;

d) u Bosni i Hercegovini: svi gradovi i mesta, u kojima su sedišta sreskih vlasti; i

e) u Vojvodini: Kraljevski slobodni gradovi sa uredjenim senatima, kao i sva ostala mesta u kojima se nalaze sedišta sreskih vlasti;

III. razred:

Sva ostala mesta u Kraljevini, koja ne ulaze ni u I. ni u II. mesni razred skupoće.

Član. 3.

Činovnirima I., II. i III. kategorije odredjuje se sledeći lični dodari na skupoću u mesečnim iznosima, i to:

a) činovnicima: 1. i 2. grupe I. kategorije i to:

Mesni razred skupoće:

u	I.	po dinara	1.500.—
„	II.	„ „	1.300.—
„	III.	„ „	1.200.—

b) činovnicima: 3. i 4. grupe I. kategorije i 1. grupe II. kategorije, i to:

Mesni razred skupoće:

u	I.	po dinara	1.300.—
„	II.	„ „	1.100.—
„	III.	„ „	1.000.—

c) činovnicima: 5. i 6. grupe I. kategorije i 2. grupe II. kategorije, i to:

Mesni razred skupoće:

u I. po dinara 1.200.—
„ II. „ „ 1.000.—
„ III. „ „ 900.—

d) činovnicima: 5. i 6. grupe I. kategorije, 3., 4. i 5. grupe II. kategorije i 1. grupe III. kategorije i to:

Mesni razred skupoće:

u I. po dinara 1.100.—
„ II. „ „ 900.—
„ III. „ „ 800.—

e) činovnicima: 2., 3. i 4. grupe III. kategorije, i to:

Mesni razred skupoće:

u I. po dinara 1.000.—
„ II. „ „ 800.—
„ III. „ „ 750.—

Član 4.

Zvaničnicima i službenicima određuju se sledeći lični dodaci na skupoću u mesečnim iznosima, i to:

a) zvaničnicima:

Mesni razred skupoće:

u I. po dinara 700.—
„ II. „ „ 600.—
„ III. „ „ 540.—

b) službenicima:

Mesni razred skupoće:

u I. po dinara 540.—
„ II. „ „ 500.—
„ III. „ „ 480.—

Član 5.

Pored ličnih dodataka na skupoću, odredjenih u čl. 3. ove odluke Ministarskog saveta, dobijaće još i specijalni sudijski dodatak, i to:

1. Predsednici i članovi Državnog Saveta, Glavne Kontrole i Kasacionog Suda (Kasacioni Sud u Beogradu, Stol Sedmorice u Zagrebu, odeljenje B. Stola Sedmorice u Zagrebu, Vrhovni Sud u Sarajevu, Veliki Sud u Podgorici i Odeljenje B. Kasacionog Suda u Novom Sadu); predsednici Apelacionih i upravnih sudova i vrhovni državni tužioci kod Kasacionog Suda (državni nadodvetnici u Zagrebu i Sarajevu, vrhovni državni tužioci kod Kasacionog Suda odeljenja B. u Novom Sadu i kod odeljenja B. Stola Sedmorice u Zagrebu) svi po 1.500.— dinara mesečno.

2. Sudije Apelacionih, upravnih i redovnih prvostepenih (kolegijalnih i sreskih) sudova, podrazmevajući tu i predsednike prvostepenih sudova, državni tužioci i njihovi zamenici, sekretari Kasacionog i Apelacionog Suda i inspektori Ministarstva Pravde koji su na taj položaj došli sa položaja na kome su uživali sudijski dodatak po 600.— dinara mesečno.

3. Državnom Pravobraniocu u Beogradu, ravnatelju erarnih pravnih poslova u Zagrebu, finansijskom prokuratoru u Ljubljani, finansijskom odvjetniku u Splitu, erarskom fiskalu u Sarajevu, državnom zastupniku u Novom Sadu kao i osoblju Generalne Direkcije Državnog Pravobranioštva u u Beogradu i ostalih državnih zastupništva u Zagrebu, Ljubljani, Splitu, Sarajevu i Novom Sadu, koje ima sudijsko-advokatski ispit, pripada na ime ovog specijalnog dodatka po dinara 600.— mesečno.

4. U Glavnoj Kontroli: načelniku sudskog odeljenja, šefovima odseka i sekretarima toga odeljenja po 600.— dinara mesečno.

5. Prvi sekretari Državnog Saveta a sem toga i drugi sekretari Državnog Saveta koji imaju sudijske kvalifikacije, po 600.— dinara mesečno.

Član 6.

Pomoćnici Ministara pored ličnih dodataka odredjenih u čl. 3. ove odluke Ministarskog Saveta dobijaju još po 1.500 dinara mesečno na ime specijalnog dodatka.

Član 7.

Generalni direktori, njihovi pomoćnici, načelnici odeljenja u ministarstvima i načelnici Glavne Kontrole — izuzev načelnika sudskog odeljenja Glavne Kontrole — pored ličnog dodatka odredjenog u čl. 3. ove odluke Ministarskog Saveta dobijaju još i po 600.— dinara mesečno na ime specijalnog dodatka, s tim da pravo na ovaj dodatak imaju samo oni činovnici, koji su u napred pobrojanim zvanjima. Prema tome činovnici sa drugim zvanjima bez obzira na njihov rang, nemaju pravo na ovaj dodatak.

Član 8.

Porodični dodaci na skupoću jednaki su za sve državne službenike, bez obzira na mesni razred skupoće, i odredjuju se u sledećim mesečnim iznosima:

a) na ime dodatka na zakonitu ženu po 150 dinara; i

b) na svako dete: u zakonitom braku rodjeno ili pozakonjeno po 150.— dinara mesečno ukupno, računajući tu i dodatak na decu predvidjen čl. 41. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. godine.

Član 9.

Porodični dodatak na ženu ne pripada:

1. ako je žena aktivni državni službenik ili penzioner;

2. ako žena ima toliko redovnog prihoda bilo od imanja pokretnog ili nepokretnog bilo od ličnog rada ma koje vrste, pa taj prihod iznosi 200.— dinara ili više mesečno.

3. ako je žena rastavljena, bez obzira je li povedena brakorazvodna parnica ili nije.

Član 10.

Razlika izmedju porodičnog dodatka na decu predvidjenog zakonom o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda do ukupnog iznosa do 150.— dinara mesečno ne pripada:

1. na dete posle navršene 16. godine;

2. na dete koje stupi u kakvu javnu, ili privatnu službu sa prihodom u novcu ili naturi, i taj mu prihod iznosi 200.— dinara ili više mesečno;

3. na dete koje se smesti u javni, gradjanski, vojnički, dobrotvorni ili vaspitni zavod na besplatno izdržavanje i vanje od kakvog fonda, pomoć ili blagodijanje od 200.— dinara ili više mesečno;

4. na dete koje ima školsku ili naučnu stipendiju, uživanje od kakvog fonda, pomoć ili blagodijanje od 200.— dinara ili više mesečno;

5. na dete koje stupi na trgovinu, na zanat, ili kakvo preduzeće kao učenik ili šegrt, pa ga izdržava poslodavac bez nagrade;

6. na dete koje se udomi ili oženi;

7. na dete koje ima sopstvenog imanja pokretnog ili nepokretnog čiji je prihod 200.— dinara ili više mesečno.

Izuzetno se priznaje pravo na ovu razliku porodičnog dodatka na decu i posle navršene 16. godine.

a) za ćerku, ako ona svome ocu, koji je udovac, vodi kuću;

b) ako je dete duševno ili telesno trajno nesposobno za ma kakav rad ili privredjivanje;

c) ako dete nastavlja školovanje redovno — ne prekidajući potreban kontinuitet u školovanju — u zemlji ili inostranstvu, i to za vreme trajanja školovanja, a najviše do navršene 23. godine života.

I za slučajeve pod a) b) i c) važe ograničenja tač. 1. do 7. ovog člana.

Nesposobnost za rad ili privredjivanje dokazivaće se uverenjem državnog lekara ili opštinskog lekara, u mestima gde državnog lekara nema, pohadjanje škole dokazivaće se uverenjem školske vlasti.

Ako su otac i mati državni službenici, razlika ovog dodatka za decu pripada onom supružniku kome pripada i zakonski dodatak na decu.

Žena — državna službenica, čiji muž državni službenik ili penzioner, u opšte nema prava na dodatak na decu, izuzev ako dokaže da joj je muž sirotnog stanja ili nesposoban za privredjivanje. Ako žena nije državna službenica, i živi odvojeno od muža, koji je u aktivnoj službi, a deca su kod nje na izdržavanju, ova razlika dodatka na decu do 150.— dinara mesečno izdavaće se njoj.

Član 11.

Ako su muž i žena aktivni državni službenici u istom mestu, ne mogu oboje primati potpun lični dodatak na skupoću. Jedan se smanjuje na polovicu. Ako dodaci nisu jednaki, smanjuje se manji. I u jednom i drugom slučaju muž, izuzetno, zadržava pravo na porodični dodatak na ženu, pod uslovom da ne opstoje smetnje koje po novom zakonu isključuju pravo prijema ovog dodatka na ženu u opšte. U ovom slučaju ne uzimaju se u obzir prinadležnosti, koje žena prima od države u svojstvu državnog službenika.

Član 12.

Aktivni ministri i aktivni državni podsekretari dobijaju na ime svih dodataka na skupoću dosadanje dodatke, koji su im odredjeni u čl. 9. zakona o dodacima na skupoću od 28. februara 1922. godine, i u čl. 296. finansijskog zakona za budžetsku 1922./23. godinu.

Član 13.

Ministri i državni podsekretari na raspolaganju, dok se u tom svojstvu nalaze, dobijaju na ime svih dodataka na skupoću, i to: ministri na raspoloženju po 3.000.— dinara mesečno, a državni podsekretari na raspoloženju po 2.000.— dinara mesečno.

Član 14.

Svima državnim službenicima, koji su na bolovanju pripadaju njihovi kako lični tako i porodični dodaci na skupoću za godinu dana.

Ovo isto važi i za one stalne službenike, koji se usled ukidanja zvanja koje imaju, ili nadležtva u kome služe, stave na raspoloženje, a za vreme za koje im i zakonske prinadležnosti pripadaju.

Član 15.

Službenik, koji bude izabran za narodnog poslanika, pa zbog toga bude stavljen na raspoloženje, za sve vreme trajanja mandata, u pogledu kako ličnih tako i porodičnih dodataka na skupoću, izjednačuje se sa aktivnim državnim službenikom.

Član 16.

Besplatno lečenje državnih službenika u državnim bolnicama ne utiče na pravo prijema kako ličnih tako i porodičnih dodataka na skupoću.

Član 17.

Državni službenici, koji su radi lečenja na odobrenom osustvu u inostranstvu, dobijaju dodatke na skupoću, po ovoj odluci Ministarskog Saveta, u dinarima.

Član 18.

Službenih na osustvu po privatnom poslu dužem od 40 dana u jednoj kalendarskoj godini nema prava na prijem kako ličnih dodatka na skupoću tako ni porodičnog na ženu ni na razliku dodatka na decu po 150.— dinara mesečno.

Član 19.

Državnim službenicima, koji se nalaze u inostranstvu, zaposleni u pojedinim državnim ustanovama stalnog ili privremenog karaktera, finansijskim, vojnim, prosvetnim (delegacijama) i t. d. izdavaće se lični dodatak na skupoću koji im pripada po ovoj odluci Ministarskog Saveta:

1. U zemljama sa zdravom valutom, u moneti dotične zemlje, računajući dinar al pari.

U Engleskoj računati 1.— dinar = 1.— šiling.
U Americi računati 1.— dinar = 0.20 dolara.
U Holandiji računati 2.— dinara = 1.— holandeski forint.
U Švedskoj računati 1.40 dinara = 1. švedska kruna.
U Danskoj računati 1.40 dinara = 1.— danska kruna.
U Norveškoj računati 1.40 dinara = 1.— norveška kruna.

Porodični dodatak na skupoću primaće ovi službenici al pari samo u tom slučaju, ako to nadležni ministar odobri, i ako članovi porodice, na koje oni imaju pravo prijema ovog dodatka, zaista žive zajedno s njima; u protivnom, primaće u dinarima odnosno u moneti dotične zemlje po berzanskom kursu;

2. u Zemlji sa obescenjenom valutom plaćaće se i lični i porodični dodaci po ovoj odluci Ministarskog Saveta u dinarima odnosno u moneti dotične zemlje po berzanskom kursu.

Član 20.

Državnim službenicima upećenim po odluci Ministarskog Saveta u inostranstvo radi praktičnog proučavanja pojedinih pitanja iz one grane državne uprave u kojoj služe, pripadaju kako lični tako i porodični dodaci na skupoću po ovoj odluci Ministarskog Saveta u dinarima, računajući ih po berzanskom kursu.

Član 21.

Državnom službeniku, kažnjenom po disciplinskim propisima, bilo administrativnom kaznom — za neurednost (disciplinski istup), bilo disciplinskom kaznom (disciplinski prestup), mesečni lični dodatak na skupoću umanjuje se sa istim procentom i za isto vreme kao i redovne zakonske prinadležnosti, i to u korist državne kase. Porodični dodaci na skupoću i u ovom slučaju ostaju potpuni.

Član 22.

Novopostavljenom državnom službeniku kako lični tako i porodični dodaci na skupoću po ovoj odluci Ministarskog Saveta teku od dana polaska na dužnost, odnosno od dana stupanja na dužnost na slučaj da je novopostavljeni službenik postao državnim službenikom u mestu dotadanjeg svog stalnog bavljenja.

Premeštenom ili unapredjenom državnom službeniku, ako bi i u koliko to premeštenje odnosno unapredjenje uticalo na veličinu dotadašnjeg ličnog dodatka na skupoću dotičnog službenika, novi lični dodatak na skupoću teče od prvog dana narednog meseca po mesecu u kome je premešteni službenik razrešen dotadašnje dužnosti odnosno unapredjeni dobio unapredjenje.

Član 23.

Pošto su dodaci na skupoću po ovoj odluci Ministarskog Saveta odredjeni u mesečnim iznosima, i isplata će se vršiti u početku svakog meseca, to se promene u toku me-

seca neće uzimati u obzir, već će uvek biti merodavno stanje na dan svakog prvog u mesecu, a kod novopostavljenih službenika na dan dolaska odnosno stupanja na dužnost.

Član 24.

Za prijem porodičnog dodatka na skupoću na ženu i razlike izmedju porodičnog dodatka na decu predvidjenog zakonom o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda do ukupnog iznosa od 150.— dinara mesečno, državni službenici ispuniće na kasi, na kojoj primaju prinadležnosti, naročite prijave, koje će propisati ministar finansija, a kojim će se konstatovati, da su ispunjeni svi uslovi u pogledu prava na prijem ovih dodataka.

Svaku promenu, po već podnesenoj prijavi, dužan je podnosilac odmah prijaviti dotičnoj kasi novom prijavom.

Blagajne koje vrše isplate, imaju prava i obavezu da periodično, u cilju proveravanja već podnetih prijava, traže od pojedinaca podnošenje novih prijava.

Za dokaz o istinosti navoda podnosioca prijave služiće jemstvo tri aktivna državna službenika.

Član 25.

Državni službenik za koga se utvrdi da je podneo neistinitu prijavu za prijem porodičnih dodataka odredjenih ovom odlukom Ministarskog Saveta, i po istoj ove dodatke bude primao, gubi pravo na sve porodične dodatke, odredjene ovom odlukom Ministarskog Saveta, za godinu dana.

Osim toga ovakav državni službenik biće predat disciplinskom sudu i u isto vreme i krivično optužen za delo prevare.

Sve ovo važi i za jemce na dotičnoj prijavi.

Za donošenje odluke o gubitku porodičnih dodataka na skupoću, odredjenih ovom odlukom Ministarskog Saveta, nadležan je ministar finansija i njegovo je rešenje po tome izvršno.

Za stavljanje pod disciplinski postupak kao i za krivično optuženje za delo prevare nadležan je resorni ministar.

Sve finansijske vlasti i autonomne kase dužne su voditi najstrožije računa o pravilnom izvršenju ovoga, i svaku neispravnost dostaviti jednovremeno resornom ministru i ministru finansija (Generalnoj Direkciji Državnog Računovodstva Administrativno Odeljenje), radi izricanja kazne i daljeg postupka.

Član 26.

Specijalni dodatak za službu u južnim krajevima Srbije i Crne Gore predvidjen odlukom Ministarskog Saveta J. B. Br. 15.637 od 12. jula 1920. godine isplaćivaće se počev od 1. maja 1924. prema veličini ličnog dodatka na skupoću, povećavajući taj dodatak, i to:

1. državnim službenicima sa službom u okruzima, srezovima i mestima kategorisanim tač. 1. rešenja J. B. Br. 15.637/20. sa 50%;

2. državnim službenicima sa službom po mestima — srezovima kategorisanim tač. 2. rešenja J. B. Br. 15.637/1920. sa 45%;

3. državnim službenicima sa službom po mestima kategorisanim tač. 3. rešenja J. B. Br. 15.637/1920. sa 40%.

Pravo na ovaj specijalni dodatak imaju samo službenici I., II. i III. kategorije.

Član 27.

U slučaju da usled primene ove odluke Ministarskog Saveta jedan službenik primi manje na ime plate i dodatka no što je primao do 1. januara 1924. god. imaće pravo na razliku tih prinadležnosti. Odluku o pravu na ovu razliku donosiće Ministarstvo Finansija (Generalna Direkcija Državnog Računovodstva).

Član 28.

Državni službenici gradjanskog reda penzionisani posle 1. septembra 1923. godine, saobrazno propisima novog zakona o činovnicima i ostalim službenicima gradjanskog reda od 1. septembra 1923. godine, i to samo oni koji su u penziju stavljeni pošto su navršili potpuni broj godina službe, u pogledu ličnih i porodičnih dodataka na skupoću izjednačuju se sa aktivnim državnim službenicima. Oni će dobijati one lične i porodične dodatke na skupoću (bez specijalnih dodataka) koje dobijaju i aktivni državni službenici položaja sa koga su dotični penzioneri penzionisani.

Svi ostali penzioneri, saobrazno propisu čl. 239. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, dobijaće dodatke na skupoću i na dalje po zakonu o dodacima na skupoću od 8. februara 1922. godine.

Član 29.

Za definitivno rešenje pitanja o primljenim prinadležnostima u obliku plata, dodataka na skupoću i drugih dodataka, kao i isplaćenih avansa, a u medjuvremenu od 1. oktobra 1923. do 1. maja 1924. godine, podneće ministar finansija naknadni predlog Ministarskom Savetu.

Član 30.

Sva potrebna objašnjenja za pravilnu primenu ove odluke Ministarskog Saveta davaće ministar finansija.

Član 31.

Ova odluka Ministarskog Saveta važi od 1. maja 1924. godine i u svemu zamenjuje sve dosadanje propise, kojim su do sada bili regulisani dodaci na skupoću činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, a koji se po novom zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. godine smatraju za državne službenike.

Ministar finansija.

Ministarski Savet, na sednici svojoj od 17. aprila 1924. godine usvojio je prednji predlog gospodina Ministra Finansija i odobrava, da se po njemu u svemu i postupi.

Prilog br. 3/a k čl. 46.

DOPUNE REŠENJA MINISTARSKOG SAVETA

o regulisanju dodataka na skupoću aktivnih državnih službenika.

Rešenjem Ministarskog Saveta DRBr. 112.200 od 8. oktobra 1924. godine izvršene su sledeće dopune rešenja Ministarskog Saveta DRBr. 42.300 od 17. aprila ove godine dopunjenog rešenjem DRBr. 53.500 od 17. maja ove godine, a kojim se rešenjem regulišu dodaci na skupoću aktivnih državnih službenika:

U članu 5.

Tačka 1.: posle zagrade, u kojoj su nabrojana Odeljenja Kasacionog Suda, a pre tačke i zapete staviti: »i vrhovne šerijatske sudije«.

Tačka 2.: pre druge zapete ubaciti: »kao i šerijatskih sudova«; a omah posle treće zapete: »zamjenici državnih nadodvetnika u Sarajevu i Zagrebu«; pri kraju iste alineje a posle reči: sudijski dodatak staviti zapetu i dodati: »sekretari Ministarstva Pravde, sudski činovnici Odeljenja Ministarstva Pravde u Sarajevu, Zagrebu, Ljubljani, Splitu i Novom Sadu od VII. grupe I. kategorije pa na više, ako imaju sudijski praktični ispit ili su na to mesto došli sa položaja sudijskog«; na kraju sadašnje 2. tačke istoga člana dodati novu rečenicu, koja da glasi: »Sudskim prislušnicima, sudskim pisarima (diplomiranim pravnicima) i šerijatskim

vežbenicima pripada na ime ovog specijalnog dodatka po 200.— (dve stotine) dinara mesečno«. Na kraju prvog stava tačke 3. istog člana dodati novu rečenicu, koja da glasi: ‚Pisarima Generalne Direkcije Državnog Pravobranioštva pripada na ime ovog specijalnog dodatka po 200.— (dve stotine) dinara mesečno«.

U članu 6.

Da drugi stav glasi ovako:

Isti specijalni dodatak dobijaju Generalni Direktori Državnih Železnica, Pošta i Telegrafa i Direkcije Državnog Računovodstva.

U članu 7.

U stavu prvom istog člana, u zagradi, posle reći: Ministarstva Inostranih Dela, dodati: »Šefa Odelenja za Izvršenje Medjunarodnih Ugovora i šefa Odelenja za Štampu«, a odmah ispred završene zagrade, posle reči: šteta, staviti zapetu i dodati: »direktora, njegovog pomoćnika i načelnike Odelenja Direkcije Rečnog Saobraćaja«.

Ove dopune važe počev od 1. novembra 1924. godine.

DRBr. 112.200
16. oktobra 1924. godine
u Beogradu.

Ministarski Savet u sednici svojoj od 8. oktobra 1924. godine usvojio je prednji predlog Gospodina Ministra Finansija i odobrava, da se po njemu u svemu postupi.

Prilog br. 3/b k čl. 46.

Broj 12.219/I. — 1924.

OKRUŽNICA

Delegacije Ministarstva Financija u Zagrebu od 25. aprila 1924. broj 12.219 ex 1924. u predmetu stavljanja u život zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda te odluke Ministarskog Saveta D. R. br. 42.300 od 17./IV. 1924. o dodacima na skupoću.

Ministarstvo Financija, Generalna Direkcija Državnog Računovodstva, dostavilo mi je rješenje D. R. broj 42.300 od 19. aprila 1924. slijedećeg sadržaja:

»U broju 90.—XX. »Službenih Novina« od 19. aprila ove godine odštampana je odluka Ministarskog Saveta DR. br. 42.300 od 17. aprila o. g.

Saobrazno propisu člana 31. ove odluke Ministarskog Saveta, isplata dodataka na skupoću (ličnih, porodičnih i specijalnih) predvidjenih ovom odlukom, ima se vršiti počev od 1. maja ove godine.

U cilju jednoobrazne i što pravilnije primene ove odluke, Generalna Direkcija Državnog Računovodstva smatra za potrebno, da skrene pažnju svima nadleštvima i ustanovama, koje će je izvršiti na sledeće:

U pogledu aktivnih činovnika i ostalih državnih službenika gradjanskog reda, ovom odlukom potpuno i u svemu zamenjuju se svi dosadanji propisi o dodacima na skupoću. Prema tome, zakon o dodacima na skupoću od 28. februara 1922. godine sa svima izmenama i dopunama u buduće neće se primenjivati na aktivne državne službenike gradjanskog reda, a koji se po novom zakonu o činovnicima i ostalim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. god. smatraju za državne službenike. Oni će u mesto dosadanjih dodataka na skupoću dobijati dodatke odredjene ovom odlukom Ministarskog Saveta. Još omdha skreće se pažnja da ova odluka Ministarskog Saveta ne važi za službenike iz čl. 130. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

Dodaci na skupoću po ovoj odluci Ministarskog Saveta su dvojaki: lični i porodični dodaci. Lični dodaci su predvidjeni u mesečnim iznosima, koji su odredjeni prema kategorijama, grupama i mesnim razredima skupoće.

U čl. 8. pod b) ove odluke, predvidjeno je, da državni službenici pod uslovima predvidjenim ovom odlukom, imaju pravo na porodični dodatak na skupoću na svako dete u zakonitom braku rodjeno ili pozakonjeno. Prema tome ovaj dodatak ne pripada za usvojenu decu kao ni za pastorčad.

Ukupan porodični dodatak na skupoću za jedno dete iznosi 150 D računajući u tu sumu i dodatak na decu predvidjen propisom čl. 41. novog zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

Ograničenja iz čl. 10. ove odluke Ministarskog Saveta za pravo prijema porodičnog dodataka na decu, odnose se isključivo na razliku izmedjú porodičnog dodatka na decu po novom zakonu o činovnicima i ostalim službenicima gradjanskog reda i ukupnog iznosa do 150 dinara. Prema tome, ovo ograničenje iz čl. 10. ove odluke ne utiče na pravo prijema dodataka na decu u iznosu predvidjenom čl. 41. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

Odredbom čl. 22. ove odluke postavljen je princip, da novo postavljenim državnim službenicima pravo na dodatke po ovoj odluci pripada od dana polaska na dužnost, ako su postavljeni van mesta svoga stalnog življenja; u protivnom od dana stupanja na dužnost.

Stavom II. ovoga člana regulisano je, da premeštenim i unapredjenim državnim službenicima, novi lični dodatak na skupoću bez obzira da li je njegov iznos veći ili manji, teče od prvog narednog meseca po mesecu, u kome je premešteni službenik razrešen dotadanje dužnosti odnosno unapredjeni dobio unapredjenje.

Odredbom čl. 23. ove odluke predvidjeno je da se promene bilo u porodičnom stanju (smrt ili radjanje novih članova porodice) bilo u imovnom stanju pojedinih članova porodice kao i sve ostale promene (navršenje odredjene starosti, stupanje u vojsku i t. d.) ne će uzimati u obzir za onaj mjesec u komu su promene nastupile, pa ma one nastupile i prvog dana dotičnog meseca.

Naročito se skreće pažnja na to, da je ovom odlukom specijalni dodatak za službu u južnim krajevima Srbije i Crne Gore po rješenju I. br. 15.637 — 1920. u toliko modifikovan, što se odredjuje isključivo prema ličnom dodatku na skupoću.

Direkcija smatra za naročito potrebno da skrene i ovim putem pažnju, da pravo na razliku iz čl. 27. ove odluke Ministarskog Saveta mogu uživati samo oni državni službenici, o čijem pravu ova Direkcija bude donela specijalne odluke i za svaki slučaj posebice. Ove će se odluke donositi po zahtevu resornih Ministarstva.

Shodno čl. 28. ove odluke, pravo na dodatke u iznosima predvidjenim ovom odlukom, imaju pored aktivnih državnih službenika još isključivo oni penzionirani, koji su penzionisani posle 1. septembra 1923. godine saobrazno propisima novog zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, a pod uslovom, ako su stavljeni u penziju po navršetku potpunog broja godina službe.

S obzirom da nema tehničke mogućnosti, da se odmah izvrši otvaranje kredita u dovoljnim iznosima radi isplate kako plata (osnovne i položajne) i stanarine po zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, tako i dodataka na skupoću po ovoj odluci Ministarstarskog Saveta, isplata s v i h ovih prinadležnosti ima se izvršiti 1. maja tek. godine p r i v r e m e n o. Rashodovanje tako izvršenih izdataka izvršit će se, kad krediti budu otvoreni, odnosno kad budu izvršena povećanja odgovarajućih budžetskih partija — pozicija, u smislu čl. 4. financijskog zakona za 1924./1925. godinu.

Kako će se tražiti ova povećanja kredita na lične rashode, a zatim i otvaranje kredita, biće regulisano upu-

*

stvima za izvršenje budžeta za 1924./25. godinu, koja će uskoro biti od nove Direkcije izdata.

Prinadležnosti po novom zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda i ovoj odluci Ministarskog Saveta, imaju se isplatiti samo onim državnim službenicima, koji su prevedeni na novi zakon i o svome prevodjenju dobili formalna rešenja resornih Ministara. Svima ostalim pak državnim službenicima, koji nisu prevedeni ili nisu dobili o svome prevodjenju ova rešenja, imaju se isplatiti prinadležnosti, koje su im isplaćene na dan 1. decembra 1923. godine, t. j. plate, koje su uživali po starom zakonu i dodaci na skupoću po zakonu o ovim dodacima od 28. februara 1922. godine i to bez avansa, koji im je isplaćivan u mesecima: januaru, februaru, martu i aprilu ove godine«.

Radi provedbe prednjeg rješenja smatram nužnim izdati slijedeće uputstvo:

I. U smislu prednjeg rješenja i odluke Ministarskog Savjeta od 19. aprila 1924. DR. broj 42.300 nove prinadležnosti po zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, te dodaci na skupoću po spomenutoj odluci Ministarskog Savjeta imadu se staviti u tečaj državnim službenicima počam od 1. maja 1924. i to samo onim, koji su prevedeni po rečenom zakonu, te kojima je izdato o tom njihovom prevodjenju formalno rješenje, dotično koji su takovo rješenje primili od nadležnih resornih Ministara.

II. Naredbodavci drugoga stepena obustavit će koncem mjeseca aprila t. g. dosadanje prinadležnosti, te podjedno doznačiti nove prinadležnosti počam od 1. maja 1924. službenicima označenim pod točkom I. i to temeljem iskaza sastavljenih u dva primjerka:

U istom iskazu imadu se otvoriti slijedeći stupci:

1. Tekući broj;
2. ime, prezime i službeno svojstvo;
3. mjesto službovanja;
4. kategorija, stepen osnovne plaće;
5. grupa;
6. obustava dosadanjih prinadležnosti. Ova rubrika ima se razdijeliti u slijedeće podrubrike:
   a) godišnja plaća;
   b) lični dodatak dnevno;
   c) porodični dodatak dnevno;
   d) stanarinski dodatak dnevno.
7. Doznaka novih prinadležnosti. Ova rubrika ima se isto tako razdijeliti u slijedeće podrubrike:

a) osnovna plaća godinšja;
b) položajna plaća godišnja;
c) 15% povišica godišnja na osnovnu plaću u smislu člana 31. novog zakona;
d) 10% povišica godišnja na redovne prinadležnosti po čl. 7. novog zakona;
e) redovna godišnja stanarina;
f) dodatak za djecu u smislu člana 41. novog zakona iskazan u godišnjem iznosu;
g) mjesečni lični dodatak;
h) porodični mjesečni dodatak za ženu;
i) razlika iskazana u mjesečnom iznosu izmedju porodičnog dodatka prema članu 41. novog zakona te iznosa od 150 Din;
j) ime članova porodice, za koje je porodični dodatak ustanovljen, te kod djece datum rodjenja;
8. opaska.

III. Porodični dodaci imadu se u koliko nisu nastupile promjene, doznačiti na osnovu podataka prijava podnešenih za doznaku dosadanjih dodataka. Porodični dodatak pripada samo za ženu i djecu u zakonitom braku rodjenu ili pozakonjenu pod uslovima označenim u spomenutoj odluci Ministarskog Savjeta, dok ostali obiteljski članovi, na pr. roditelji i t. d., koji su prema zakonu od 28. II. 1922. imali pravo na porodične dodatke, nemaju prava na iste.

IV. Izdaci sa isplatama novih prinadležnosti skopčani imadu se zaračunavati u istim dnevnicima, u kojima su se dosadanje plaće i dodaci zaračunavali.

V. U smislu člana 157. financijskog zakona za godinu 1924./1925. imadu državni službenici postavljeni, prevedeni ili penzionisani po novom zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda plaćati počam od 1. maja 1924. redovni neposredni porez na ukupnu sumu osnovne i položajne plaće, te 15% povišice na osnovnu plaću dotično 10% povišicu na osnovnu i položajnur plaću i to:

1. činovnici van kategorija 5%;
2. činovnici u kategorijama 4% i
3. zvaničnici i služitelji 3%.

Osim toga plaćat će državni službenici invalidski porez u smislu čl. 152. istog zakona. Ove sustege na redovnom i invalidskom porezu valja redovno kod isplata sustezati i propisno zaračunavati. Za sve službenike i penzionere, koji primaju i od 1. maja 1924. prinadležnosti po dosadanjim zakonima, ostaju na snazi dosadanje zakonske odredbe o oporezivanju tih prinadležnosti.

U Zagrebu, dne 25. aprila 1924.

Prilog br. 3/c k čl. 46.

Ministarstvo Financija
Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca
Generalna Direkcija Državnog
Računovodstva
D. R. Br. 107.201
8. oktobra 1924. god.
Beograd.

MINISTARSKOM SAVETU.

Saobrazno propisu čl. 51. zakona o dodacima na skupoću državnih službenika gradjanskog i vojnog reda, penzionera i penzionerki od 28. februara 1922. godine izdejstvovao sam potrebnu saglasnost Financijskog Odbora Narodne Skupštine po rešenju Ministarskog Saveta DRBr. 103.517 od 20. septembra tek. god. odnoseće se na izmenu i dopunu zakona o dodacima na skupoću državnih službenika gradjanskog i vojnog reda, penzionera i penzionerki od 28. februara 1922. godine i zakona o dodacima na skupoću aktivnih službenika, penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih ustanova od 30. marta 1922. godine.

Kako je, u smislu čl. 51. zakona o dodacima na skukoću državnih službenika gradjanskog i vojnog reda, penzionera i penzionerki od 28. februara 1922. godine po ovome potrebna i naknadna odluka Ministarskog Saveta, to mi je čast predložiti mu, da izvoli doneti sledeće

Rešenje:

Član 1.

Državni penzioneri i penzionerke dobivaju osim penzije još i dodatke na skupoću po odredbama ovoga zakona.

Dodatci na skupoću su: lični i porodični.

Visina ličnih dodataka odredjuje se prema veličini penzije i prema mestu stalnog stanovanja.

Član 2.

S obzirom na lične dodatke dele se mesta službovanja na tri mesna razreda skupoće, i to:

I. Razred: sva ona mesta, koja su i do sada u tome razredu bila po članu 2. zakona o dodacima na skupoću od 28. februara 1922. godine.

II. Razred:

a) u Srbiji i Crnoj Gori: varoši;
b) u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju: Kraljevski slobodni gradovi i gradovi, kao i sva ostala mesta u kojima je sedište sreskih vlasti;
c) u Slovenačkoj i Dalmaciji: svi gradovi i mesta u kojima je sedište sreskih vlasti;
d) u Bosni i Hercegovini: sva mesta u kojima je sedište sreskih vlasti; i
e) u Vojvodini: Kraljevski slobodni gradovi sa uredjenim senatima i gradovi, kao i sva ostala mesta u kojima je sedište sreskih vlasti.

III. Razred: sva ostala mesta koja ne ulaze ni u I. ni u II. mesni razred skupoće.

Član 3.

Penzioneri i penzionerke gradjanskog i vojnog reda, kao i državnih saobraćajnih ustanova, koji su penzionisani pre stupanja na snagu novih zakona: o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, o ustrojstvu vojske i mornarice, i o državnom saobraćajnom osoblju, dobijaju dodatke na skupoću s obzirom na veličinu penzije i broj godina službe mesečno prema ovim tabelama:

I. Ako su penzionisani sa najviše 20 godina službe:

Sa godišnjom penzijom u dinarima ili krunama:

	u mesnim razredima skupoće:			
	I.	II.	III.	
do 2999 dobijaju:	900	800	700	D
od 3000—3999 „	1000	900	800	„
„ 5000—6999 „	1200	1000	900	„
„ 7000 na više „	1400	1200	1000	„

II. Ako su penzionisani sa više od 20 godina službe:

Sa godišnjom penzijom u dinarima ili krunama:

	u mesnim razredima skupoće:			
	I.	II.	III.	
do 2999 dobijaju:	1200	1000	900	D
od 3000—4999 „	1400	1200	1000	„
„ 5000—6999 „	1600	1400	1200	„
„ 7000 na više „	1800	1600	1400	„

III. Penzionisanim zvaničnicima, službenicima i njima podobnim:

u mesnom razredu skupoće:

I.	II.	III.
500	450	400 D

Član 4.

Penzioneri, koji su penzionisani pre stupanja na snagu novih zakona: kao pokrajinski namesnici, banovi, izvanredni poslanici i punomoćni Ministri, predsednici i članovi: Državnog Saveta, Glavne Kontrole i Kasacionog Suda, pomoćnici Ministara, predsednici Apelacionih Sudova, redovni profesori Univerziteta, djenerali naše vojske, od ujedinjenja do uvodjenja u život novoga zakona o ustrojstvu vojske, kao i penzionisani djenerali predjašnje srpske i crnogorske vojske, a na dan penzionisanja imali najmanje 20 godina službe priznate za penziju primaće na ime svih dodataka na skupoću po 3000 dinara mesečno bez obzira na veličinu penzije i mesto stalnog stanovanja. — Ovaj dodatak pripada penzionisanim Ministrima bez obzira na broj godina službe.

Pravo na ovaj dodatak imaju samo prenzioneri koji su penzionisani sa napred pobrojanih zvanja. — Prema tome oni, koji su penzionisani sa drugih zvanja, bez obzira na njihov rang, nemaju prava na ovaj dodatak.

Član 5.

Penzioneri i penzionerke gradjanskog i vojnog reda, kao i državnih saobraćajnih ustanova, koji su penzionisani pre stupanja na snagu novih zakona, a uživaju kao ličnu penziju potpunu platu položaja sa koga su penzionisani, dobijaju dodatke na skupoću mesečno prema ovoj tabeli:

1. Penzionisani činovnici:

Godišnja penzija u dinarima ili krunama:

u mesnom razredu skupoće:

	I.	II.	III.	
do 2999	1500	1300	1100	D
od 3000—4999	1700	1400	1200	„
„ 5000—6999	2000	1600	1300	„
„ 7000—8999	2100	1800	1500	„
„ 9000	2200	1900	1600	„

2. Penzionisani zvaničnici i njima podobni, bez obzira na veličinu penzije:

u mesnom razredu skupoće:

I.	II.	III.
750	700	650 D

3. Penzionisani službenici i njima podobni, bez obzira na veličinu penzije:

u mesnom razredu skupoće:

I.	II.	III.
650	600	550 D

Penzioneri pod 2. i 3. saobraćajnih ustanova primat će i dalje dosadanje dodatke na skupoću po čl. 11. zakona o dodacima na skupoću aktivnih službenika penzionera i penzionerki državnih saobraćajnih ustanova.

Dodaci predvidjeni ovim članom pripadaju tako isto i onim penzionerima, kojima su za penziju uračunate i ratne godine i samo na osnovu toga primaju potpunu platu položaja sa koga su penzionisani.

Aktivni oficiri, puni invalidi kao i državni činovnici, koji su kao rezervni oficiri oglašeni za pune invalide, takodje dobijaju dodatke na skupoću iz ovog člana prema plati položaja, sa koga su oglašeni za pune invalide. Obaveznici činovničkog reda puni invalidi slobodnih profesija i bivši studenti, koji podnesu dokaze o potpunoj nesposobnosti za ma kakav rad, a čiji rang u vojsci nije odredjen uživaće dodatke na skupoću aktivnih potporučnika.

Član 6.

Penzioneri i penzionerke penzionisani po stupanju na snagu novih zakona, a prema plati, koju su imali po dotadašnjim zakonima, primaće dodatke na skupoću kao i službenici penzionisani pre stupanja na snagu novih zakona.

Član 7.

Penzionerima i penzionerkama gradjanskog i vojnog reda, kao i državnih saobraćajnih ustanova, koji su penzionisani posle stupanja na snagu novih zakona, a prema plati po tim zakonima, veličina ličnih dodataka na skupoću odredjivaće se po istom procentu po kome im se odredjuje penzija, uzimajući za osnov lični dodatak na skupoću, koji su u vremenu penzionisanja imali po rešenju Ministarskog Saveta o dodatcima na skupoću od 17. aprila 1924. godine D. R. Br. 42.300 sa izmenama i dopunama od 17. maja iste godine

D. R. Br. 53.500, no s tim, da ovako odredjeni dodatci ne mogu biti manji od i to:

1. Za činovnike:

U mesnom razredu skupoće:

I.	II.	III.
550 D	500 D	450 D

2. Za zvaničnike i službitelje:

U mesnom razredu skupoće:

I.	II.	III.
400 D	350 D	300 D

Ministrima penzionisanim po novom zakonu pripada mesečni dodatak odredjen za njih članom 4. ove Uredbe.

Porodice umrlih državnih službenika koje uživaju porodičnu penziju državnih službenika, po ranijim zakonima ili platama odnosno penzijama primat će dodatke na skupoću po čl 3, tabela I. odnosno III. ove Uredbe, prema tome da li je umrli bio činovnik, zvaničnik ili službitelj.

Porodice umrlih državnih službenika, kojima su penzije regulisane ili bi bile regulisane pa novim zakonima a prema novim platama imaju iste dodatke na skupoću, koje su imali ili bi imali lica od kojih pravo dovode da su stavljeni u penziju — čl. 146. zakona o činovnicima.

Član 8.

Penzionerima, kada su na vojnoj dužnosti, pripada lični dodatak na skupoću, koji i u gradjanstvu imadu. Za slučaj da bi im, prema činu u vojsci, sledovao veći dodatak od dodatka, koji u gradjanstvu uživaju, pripada im lični dodatak toga čina.

Član 9.

Lica, koja primaju iz državne kase milosne opskrbnine ili životne rente, a na osnovu i u okviru penzionih zakona odnosno zakonskih propisa, koji su važili do stupanja u život novih zakona o državnim službenicima, kao i lica koja uživaju milostinju po § 76. zakona o činovnicima gradjanskog reda Kraljevine Srbije, dobijaju lične dodatke iz člana 3. ove Uredbe.

Lica, koja primaju pomoć po čl. 125. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda i čl. 109. zakona o državnom saobraćajnom osoblju, kao i lica, koja uživaju milostinju po aktu Vladalačke milosti, dobijaju kao lični dodatak na skupoću minimalne dodatke po čl. 7. ove Uredbe.

Član 10.

Siročad državnih službenika bez oca i matere, koja uživaju uzgojni prinos, dobijaju lični dodatak na skupoću po 10 dinara dnevno, a pod uslovima, koji važe za penzionere i penzionerke u pogledu prava na lične dodatke.

Član 11.

Sva lica, koja po ovom zakonu imaju prava na lični dodataka na skupoću, imaju pravo i na porodični dodatak na skupoću, i to:

a) na zakonitu ženu po 150 dinara mesečno, i

b) na svako dete u zakonitom braku rodjeno ili pozakonjeno po 150 dinara mesečno.

Za penzionere i penzionerke, koji su penzionisani po novim zakonima, smatra se da je uračunat u ovu sumu i dodatak na decu predvidjen u čl. 143. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

Član 12.

Porodični dodatak na ženu ne pripada:

1. ako je žena aktivni državni službenik ili penzioner;

2. ako žena ima toliko redovnih prihoda, bilo od imanja pokretnog ili nepokretnog, bilo od ličnog rada ma koje vrste, pa taj prihod iznosi 500 dinara ili više mesečno;

3. ako je žena rastavljena, bez obzira je li povedena brakorazvodna parnica ili nije.

Član 13.

Porodični dodatak na decu (odnosno razlika od dodataka po čl. 143. zakona o činovnicima) ne pripada:

1. na dete posle navršene 16. godine;

2. na dete, koje stupi u kakvu javnu ili privatnu službu sa prihodom u novcu ili naturi, i taj mu prihod iznosi 500 dinara ili više mesečno;

3. na dete, koje se smesti u javni, gradjanski, vojnički, dobrotvorni ili vaspitni zavod na besplatno izdržavanje;

4. na dete, koje ima školsku ili naučnu stipendiju, uživanja od kakvog fonda, pomoć ili blagodejanje od 200 dinara, ili više mesečno;

5. na dete, koje stupi u trgovinu, na zanat, ili kakvo preduzeće kao učenik ili šegrt pa ga izdržava poslodavac bez nagrade;

6. na dete, koje se udomi ili oženi;

7. na dete, koje ima sopstvenog imanja pokretnog ili nepokretnog, čiji je prihod 500 dinara ili više mesečno.

Izuzetno se priznaje pravo na ovu razliku porodičnog dodatka na decu i posle navršene 16. godine:

a) za kćerku, ako ona svome ocu, koji je udovac, vodi kuću;

b) ako je dete duševno ili telesno trajno nesposobno za ma kakav rad ili privredjivanje;

c) ako dete nastavlja školovanje — redovno — neprekidajući potreban kontinuitet u školovanju — u zemlji ili u inosranstvu i to za vreme trajanja školovanja, a najviše do navršenja 23. godine života.

I za slučajeve pod a), b) i c) važe ograničenja točke 2. do 7. ovoga člana.

Nesposobnost za rad ili privredjivanje dokazivaće se uverenjem državnog lekara ili opštinskog lekara, u mestima gde državnog lekara nema; pohadjanje škole dokazivaće se uverenjem školske vlasti.

Ako su otac i mati penzioneri, razlika ovog dodatka na decu pripada onom supružniku, kome pripada i zakonski dodatak na ženu.

Član 14.

Lica koja primaju lični dodatak po odredbama čl. 10. ove Uredbe, nemaju prava na porodični dodatak.

Član 15.

Ako je muž aktivni državni službenik, a žena penzionerka i obratno, ili ako su oboje u penziji, imaju svako za sebe pravo na lični dodatak.

Član 16.

Izuzeti su od prava na dodatke na skupoću u opšte t. j. ličnih dodataka i porodičnih dodataka penzioneri i penzionerke, koje imaju bilo od sopstvenog imanja, bilo od ličnog rada, mesečno 3.000 ili više dinara prihoda.

Oni državni penzioneri, koji se bave samostalnom radnjom ili slobodnom profesijom kao advokati, lekari, inžinjeri i drugi, nemaju pravo na dodatak na skupoću, izuzimajući slučaj, ako lekarskim uverenjem, izdatim od strane državnih ili opštinskih lekara dokažu, da su nesposobni za rad uslied starosti i telesne nesposobnosti, ili su prešli 65 godina života.

Član 17.

Odredba stava prvog člana 16. ovoga zakona ne važi za Ministre i za penzionere i penzionerke, koji primaju ličnu penziju ako su penzionisani posle 20 godina efektivne službe, a za penzionerke, koje uživaju udovičku penziju, ako imaju više od 65 godina starosti.

Član 18.

Za decu, koja uživaju porodičnu penziju, važe ove odredbe:

U slučaju, kad deca bez oca i majke uživaju penziju, pravo na prijem ličnog penzionerskog dodatka na skupoću pripada najstarijem, koji na ostale prijednike iste penzije prima još i po 150 dinara mesečno na ime porodičnog dodatka.

Ako pak deca, koja uživaju penziju po ocu ili majci imaju u životu jednog roditelja, koji je državni službenik, bilo aktivni ili u penziji, onda nemaju prava na penzionerski lični dodatak, već njihov roditelj ima pravo na porodični dodatak na njih, a pod uslovima, koji su izloženi u članu 13. ove uredbe. U ovom slučaju ako ima više od jednog deteta, onda se iznos te penzije deli na ravne delove, i prema veličini takvog dela, ceni se, da li dete u pogledu imovnog stanja ispunjava uslove, koji se po ovom zakonu traže za sticanje prava na porodični dodatak.

Ako deca uživaju penziju po ocu zajedno sa maćehom, onda maćeha prima penzionerski lični dodatak, kao i porodični dodatak od po 150 dinara mesečno na svako dete, i to u slučaju, ako žive zajedno; u protivnom, ako maćeha živi odvojeno od svoje pastorčadi, lični i porodični dodaci sabiraju se i ceo zbir se deli na delove kao i penzija.

Ovo važi za decu, koja primaju porodičnu penziju po ranijim zakonskim propisima Srbije i Crne Gore.

Član 19.

Ako muž nije u državnoj službi, a žena je u penziji, žena ima pravo samo na lični dodatak. Od ovoga se izuzima slučaj ako dokaže da joj je muž sirotnog stanja i nesposoban za rad, u kom slučaju žena ima pravo na porodični dodatak na decu i pod opštim uslovima, koji važe za prijem ovog dodatka. Muževljeva nesposobnost za rad utvrdiće se po propisu člana 108. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

Član 20.

U slučaju razvoda braka ili odvojenog života muža i žene, u pogledu porodičnog dodatka na decu važit će ove odredbe:

1. Ako su muž i žena oboje penzioneri, ili jedno od njih u državnoj službi a drugo penzioner, porodični dodatak na decu pripada onom supružniku kod koga su deca na izdržavanju;

2. Ako je muž slobodne profesije, a mati lična penzionerka, a djeca su kod nje na izdržavanju, dodatak na decu pripada materi kao ličnoj penzionerki;

3. Ako je muž penzioner, a žena nije državni službenik niti je lična penzionerka, muž ima pravo na porodični dodatak na decu s tim, da se dodatak isplaćuje ženi, ako su deca kod nje.

Ovo važi bilo da je brak razveden, bilo da je brakorazvodna parnica u toku, bilo pak da je muž napustio svoju ženu ili ona njega i odvojeno živi, bez obzira je li povedena brakorazvodna parnica ili ne.

Član 21.

Ako je državni penzioner ili penzionerka disciplinski kažnjen oduzimanjem penzije ili je pod isledjenjem, ili pod sudom, dobija lični dodatak u istom razmeru smanjen u koliko mu se smanjuje i penzija, no s tim, da mu se lični dodatak ne može smanjiti više od polovine. U ovom slučaju porodični dodatci ostaju potpuni.

Ako bi mu bila oduzeta cela penzija, ne pripada mu ni lični ni porodični dodatak.

Član 22.

Lični dodatak na skupoću po ovom zakonu može se uzeti u popis samo za državna potraživanja i to do polovine i za izdržavanja po sudskoj presudi.

Porodični dodatak ne može se uzeti u popis ni za kakva potraživanja.

Član 23.

Penzionerima i penzionerkama, koji žive u inostranstvu po dobivenoj dozvoli čl. 157. zakona o činovnicima, lični i porodični dodaci smanjuju se za 30%.

Član 24.

Za prijem dodatka na skupoću po ovoj Uredbi, penzioneri i penzionerke, ispuniće na kasi, na kojoj primaju prinadležnosti, naročite prijave, koje se propisati Ministar Financija, a kojima će se konstatovati da su ispunjeni svi uslovi u pogledu prava na prijem dodataka na skupoću, koji se traže.

Svaku promenu, po već podnesenoj prijavi, dužan je podnosilac odmah prijaviti dotičnoj kasi novom prijavom.

Blagajne, koje vrše isplatu, imaju pravo i obavezu da periodično, u cilju povećanja već podnetih prijava traže od pojedinaca podnošenje novih prijava.

Za dokaz o istinitosti navoda podnosioca prijave, služiće jemstvo dva državna činovnika aktivna ili u penziji.

Član 25.

Penzioner ili penzionerka, u slučaju da podnesu neistinitu prijavu za prijem dodataka na skupoću, i po istoj ove budu primali, kazniće se oduzimanjem kako ličnog tako i porodičnog dodatka na skupoću za godinu dana.

Pored kazne gore pomenute, svaki ovakav penzioner ili penzionerka biće još i krivično optuženi za delo prevare.

Iemci na prijavi, kojom se traži dodatak na skupoću, odgovaraju i u krivičnom i u materijalnom pogledu kao i podnosilac prijave, ako su svesno potpisali neistinitu prijavu. Oni podleže istoj kazni, predvidjenoj ovim članom, kao i podnosilac.

Za izricanje kazne gubitka dodatka na skupoću svih penzionera i penzionerki, nadležan je Ministar Financija.

Sve financijske vlasti i autonomne kase dužne su voditi najstrožijeg računa o pravilnom izvršenju ove Uredbe i svaku neispravnost dostaviti Ministru Financija (Generalnoj Direkciji Državnog Računovodstva, Administrativno Odelenje) radi izricanja kazne i daljeg postupka.

Član 26.

Ove odredbe važe počeo od 1. septembra ove godine.

Ministarski Savet u sednici svojoj od 8. oktobra 1924. godine usvojio je prednji predlog Gospodina Ministra Finacija i odobrava, da se po njemu u svemu i postupi.

Prilog br. 3/d k čl. 46.

Delegacija Ministarstva Financija.
Broj 36.092/1924.

OKRUŽNICA

Delegacije Ministarstva Financija u Zagrebu od 16. oktobra 1924. br. 36.092—1924. u stvari provedbe rješenja Ministarskog Savjeta od 8. oktobra 1924. DR. br. 107.201 o povećanju dodataka na skupoću državnim penzionerima, penzionerkama te udovama i siročadi državnih službenika građanskog i vojnog reda.

Ministarstvo Financija, Generalna Direkcija Državnog Računovodstva, dostavilo mi je Uredbu Ministarskog Saveta od 8. listopada 1924. D. R. broj 107.201 o povećanju dodataka na skupoću državnim penzionerima građanskog i vojnog reda.

Radi provedbe spomenute Uredbe Ministarskog Saveta smatram nužnim izdati slijedeća uputstva:

I. Dodaci predvidjeni u spomenutom riješenju pripadaju od 1. septembra 1924. Isplaćeni za mjesec septembar i oktobar 1924. porodični dodaci, koji su pripadali po zakonu od 28. februara 1922., a koje spomenuta Uredba Ministarskog Saveta ne priznaje, ne treba u smislu brzojavnog priopćenja Ministarstva Financija D. R. Br. 113.364 primljenog ovdje dana 15. oktobra 1924. prigodom isplate novih dodataka obračunavati, to jest penzionerima priznato je pravo na te dodatke do konca oktobra 1924., te se tim danom imadu obustaviti. Ostali dosadanji dodaci primljeni za mjesec septembar i oktobar 1924. imadu se prigodom isplate novih dodataka obračunati.

II. Dodaci po novoj Uredbi su lični i porodični, a visina ličnih ovisi o mjestu stalnog prebivanja, a ne kako je to po čl. 25. zakona od 28. februara 1922. u prvom redu ovisilo, o mjestu, gdje je zadobiveno pravo na penziju. Dosadanji dodatak za stan prestaje, a porodični dodaci pripadaju pod uvjetima označenim u Uredbi isključivo za zakonitu ženu, za zakonitu i pozakonjenu djecu.

III. Kod odredjenja II. mjesnog razreda skupoće normirano je, da u Hrvatskoj i Slavoniji spadaju u taj razred takodjer i mjesta, u kojima je sjedište sreskih vlasti. Pod sreskim vlastima razumijevaju se kr. kotarske oblasti. Penzionerima, koji stanuju u inozemstvu, pripada lični dodatak prema skuparinskom razredu, prema kojem su dosadanji lični dodatak dobijali.

IV. Kod ustanovljenja visine ličnih dodataka dijele se penzionisani državni službenici ponajprije u dvije grupe:

1. Prva grupa: Penzioneri i penzionerke, koji su penzionisani pre stupanja na snagu novog zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923., zatim zakona o ustrojstvu vojske od 6. septembra 1923., zatim zakona o državnom saobraćajnom osoblju od god. 1923., to jest penzioneri, koji nisu penzionisani po spomenutim zakonima, već po predjašnjim penzionim propisima.

Nadalje u ovu grupu spadaju državni penzioneri, koji su doduše penzionisani poslije stupanja na snagu spomenutih zakona, ali im je penzija odmjerena prema plati, koju su uživali po predjašnjim zakonima, a ne po novim zakonima napred označenim.

2. Druga grupa: Penzioneri, koji su penzionisani posle stupanja na snagu novih zakona, spomenutih pod točkom 1. ove stavke IV., a prema plati po istim zakonima.

S obzirom na godine proboravljene u državnoj službi, a s gledišta visine ličnih dodataka dijele se medjutim samo penzionisani državni činovnici i oficiri i to oni spomenuti pod točkom 1. (prva grupa) ove stavke IV. u tri podgrupe:

a) Penzionisani državni činovnici sa najviše 20 ili manje od 20 godina državne u penziju uračunate državne službe.

b) Penzionisani državni činovnici i oficiri sa više od 20 godina u penziju uračunate državne službe.

c) Penzionisani državni činovnici i oficiri, koji uživaju ličnu penziju u potpunom iznosu plaće položaja, sa koga su penzionisani.

Kod penzionisanih zvaničnika, službenika i sličnih s obzirom na godine službe s gledišta visine ličnih dodataka ne postoji ovakova dioba, već se isti označeni pod toč. 1. ove stavke IV. (prva grupa) dijele i to:

d) u one, koji ne uživaju punu penziju i

e) one, koji uživaju penziju, koja odgovara potpunoj plaći položaja, sa koga su penzionisani.

Prema tome umirovljenim državnim činovnicima i oficirima spomenutim pod slovom a) ove stavke IV. ima se odmjeriti lični dodatak po tabeli I., onima pod slovom b) po tabeli II. čl. 3., a onima označenim pod slovom c) iste stavke po tabeli 1. čl. 5. Uredbe Ministarskog Savjeta D. R. broj 107.201 ex 1924.

Umirovljenim zvaničnicima, službenicima i njima sličnima označenima pod slovom d) ove stavke IV. ima se ustanoviti lični dodatak po tabeli III. čl. 3.; penzionisanim zva-

ničnicima i njima sličnima označenim pod slovom e) ove stavke IV. po tabeli 2., a penzionisanim službenicima i njima ravnima označenim pod slovom e) iste stavke po tabeli 3. čl. 5. Uredbe D. R. broj 107.201 ex 1924.

Penzionisanim državnim službenicima (činovnicima, podčinovnicima i službenicima) označenim pod točkom 2. (druga grupa) ove stavke IV. ima se ustanoviti lični dodatak po čl. 7. rečene Uredbe. Kod ustanovljenja visine ličnih dodataka primjenjivanjem tabela u istoj Uredbi računaju se dinarske penzije al pari krunskim.

Dodaci iz čl. 5. rečene Uredbe pripadaju bezuvjetno i onima, kojima su u penziju uračunate i ratne godine, prema čemu je ona ustanova prijašnjeg zakona, koja je iznimno ove godine za puni dodatak priznavala, stavljena van snage.

V. Penzionerima najviših činovničkih redova, a taksativno označenim u čl. 4. Uredbe D. R. broj 107.201 ex 1924. imadu se priznati na ime svih dodataka u koliko imadu najmanje 20 godina državne službe pod uvjetima u Uredbi označenim po Din 3.000 mjesečno.

Ovi penzioneri nemaju prava na porodični dodatak. Ako ovi penzioneri imadu manje od 20 godina državne službe, ne pripada ih dodatak po čl. 4. Uredbe, već kao i ostalim penzionerima.

VI. Svima udovama državnih službenika, koje uživaju penziju po predjašnjim mirovinskim propisima, ustanovit će se lični dodatak i to udovama činovnika i oficira po tabeli I., a udovama ostalih državnih službenika po tabeli III. čl. 3. Uredbe D. R. broj 107.201.

Porodicama umrlih državnih službenika, kojima su penzije bile ustanovljene ili bi bile ustanovljene po spomenutim novim zakonima od god. 1923., a prema plaćama u istim zakonima predvidjenim imade se ustanoviti lični dodatak u onom istom iznosu, u kojem bi se po spomenutoj Uredbi imao bio ustanoviti preminulom državnom službeniku kao penzioneru penzionisanom po čl. 146. novog zakona o činovnicima od god. 1923., da nije umro.

Prednje slijedi iz predzadnje i zadnje alineje čl. 7. spomenute Uredbe.

VII. Lični dodatak za osobe, koje uživaju milostne opskrbe ili životne rente, zatim milostinje, pomoć po čl. 125. zakona o činovnicima od god. 1923., te milostinju po aktu Vladarske milosti, točno i jasno odredjuje čl. 9., a za siročad bez roditelja, koja uživa uzgojni prinos, čl. 10. spomenute Uredbe i tome nije potrebno nikakovo objašnjenje.

Pod minimalnim dodacima čl. 7., na koje se pozivlje čl. 9. Uredbe, razumijevaju se dodaci označeni u tabelama

pod 1. za osobe, koje povlače pravni naslov na pomoć i milostinju iza činovnika i oficira i u tabelama pod 2. čl. 7. (za osobe, koje povlače pravni naslov na pomoć i milostinju iza zvaničnika i službenika).

VIII. Čl. 11., 12. i 13. Uredbe normiraju, za koje obiteljske članove pripada državnim penzionerima porodični dodatak i pod kojim uvjetima. Po istim ustanovama nemaju državni penzioneri pravo na porodični dodatak za adoptirano dijete, za pastorče, za roditelje, djeda i babu i za braću, za koje su dodatak pod stanovitim uslovima po prijašnjem zakonu o dodacima na skupoću od 28. februara 1922. pravo imali. Prihod žene i djece, koji je po prijašnjem zakonu isključivao pravo na porodični dodatak, ako je dosizao i presizao iznos od 200 Din mjesečnih, ustanovljen je po Uredbi D. R. br. 107.201 u mjesečnom iznosu sa 500 Din. Iznimno odobrenje porodičnog dodatka za dijete preko 16 godina u slučaju školovanja priznaje se po spomenutoj Uredbi najviše do navršenja 23. godine života djeteta, pa je prema tomu ukinuta ona zakonska ustanova prijašnjeg zakona, koja je odobravala takav dodatak do navršenja 24., a iznimno do navršenja 26. godine života.

Ako su otac i mati državni službenici, porodični dodatak za djecu pripada samo ocu, dotično ako bi penzioner otac shodno ustanovama čl. 143. i čl. 43. činovničkog zakona od god. 1923. imao dodatak za dijete, tad pripada takodjer ocu i razlika na porodičnom dodatku označena u predzadnjoj alineji čl. 11. rečene Uredbe za isto dijete.

IX. Čl. 16. i 17. Uredbe D. R. Br. 107.201 isključuje od prava na lične i porodične dodatke penzionere, koji imaju mjesečni dohodak od Din 3.000 ili koji se bave slobodnom profesijom ili radnjom. — Izuzetak čini kod slobodnih profesija i radnja, ako penzioner dokaže propisnim dokazalima, da je nesposoban za rad ili da je navršio 65 godina života. Nadalje čini izuzetak kod onih preko 3.000 Din mjesečnog dohodka i to: kod penzionera sa ličnom penzijom, koji su penzionisani sa 20 godina efektivne službe ili više, a za udove državnih službenika da su navršile i prekoračile 65 godina života.

Prema tome promijenjene su prijašnje analogne ustanove zakona o dodacima od 28. februara 1922., koji je ustanovljivao maksimum, koji isključuje pravo na dodatak u visini od 1.000 Din, a isto tako su izmijenjene analogne ustanove istog zakona, koji je ustanovljivao maksimum za spomenute izuzetke sa 70 godina života dotično 25 godina efektivne državne službe.

X. Spomenuta Uredba D. R. Br. 107.201 ex 1924. ne poznaje ograničenja u pogledu maksimuma, koji maksimum

*

nije smjela premašiti ukupna suma ličnih i porodičnih dodataka kod državnih penzionera, podčinovnika i službenika u smislu predjašnjih propisa (rješenje Ministarskog Savjeta od 28. februara 1923. točke VI. i VII.).

XI. Čl. 23. spomenute Uredbe normirao je, da se penzionerima, koji žive u inostranstvu i uživaju penzije na temelju izdanog odobrenja, imade ustanoviti lični i porodični dodatak za 30% snižen prema onom, koji bi ih inače pripadao po istoj Uredbi.

XII. Porodice državnih službenika, koje primaju akontaciju na penziju shodno drugoj alineji čl. 152. novog činovničkog zakona, nemaju prava na dodatke, po rečenoj Uredbi, jer su im u priznatoj akontaciji sadržani već pripadajući dodaci.

XIII. Ostale ustanove Uredbe D. R. br. 107.201 ex 1924., koje se ne spominju u ovoj Okružnici, potpuno su jasne,, pa stoga nisu uzete u razmatranje.

XIV. Državni penzioneri, penzionerke i ostali, da poluče dodatak na skupoću, predvidjen u rečenoj Uredbi, predat će likvidirajućem uredu ispunjenu prijavu providjenu njihovim vlastoručnim potpisom i potpisom dvojice aktivnih državnih činovnika ili penzionera. Ova dvojica svojim potpisima kao jamci imadu potvrditi istinitost navoda prijave podnosioca.

Jamci imadu točno i čitljivo označiti svoje ime, prezime i značaj (svojstvo), u kom su penzionisani.

Formular prijave, koji je različit od predjašnjeg formulara, dobit će penzioneri, penzionerke i ostali kod nadležnog ilkvidirajućeg ureda uz naknadu (platež) od 50 para.

Isti formulari razaslat će se likvidirajućim uredima u potrebnom broju primjeraka. Formular prijave za poštanske i telegrafske penzionere imadu takovi penzioneri, koji stanuju u Zagrebu, podići kod likvidirajućeg ureda Delegacije ministarstva financija u Zagrebu, dok će oni poštanski i brzojavni penzioneri, koji stanuju izvan Zagreba, zatražiti formular prijave kod kr. poreznog ureda u području, gdje stanuju.

Ispunjene prijave sa prilozima predat će dotično poslati poštanski i brzojavni penzioneri izravno računovodstvu delegacije ministarstva financija u Zagreb.

Formular prijave, koja se ima točno ispuniti prema zahtjevima prijave, jest slijedeći:

A.

Prednja strana.

Prijava

za prijem dodataka na skupoću po zakonu o dodacima na skupoću državnih penzionera-ka gradjanskog i vojnog reda od 8. oktobra 1924. godine D. R. Br. 107.201.

1. Ime i prezime podnosioca prijave:	
2. Zvanje podnosioca prijave, sa koga je stavljen u penziju, sa kojom godišnjom penzijom, gde stanuje i ulicu i broj kuće:	
3. Da li penzioner-ka pored penzije ima još kakvog prihoda, od čega i u kolikom mesečnom iznosu:	
4. Je li podnosioc prijave penzionisan po starom ili novom zakonu:	
5. Penzioneri-ke: koliko imaju godine provedene u državnoj službi, kao aktivni činovnici (računajući i ratne godine). Priložiti dokaz, uverenje ili prepis rešenja Glavne Kontrole (resornog ministra) po kome je regulisana penzija:	
6. Ime žene i djece, na koje podnosilac prijave traži porodični dodatak sa naznačenjem godina starosti djece. Kod svakog djeteta naznačiti da li je iz zakonitog braka, pozakonjeno:	

7. Da li žena i djeca imaju ma kakav prihod u novcu ili naturi, sa označenjem mjesečnog iznosa u novcu za svako lice posebice (pored ostalog ovdje se računa i školska stipendija pomoć ili blagodejanje):	
8. Za djecu preko 16 godina, za koju se traži porodični dodatak na skupoću, dokazi o školovanju ili nesposobnosti za rad i privredu:	

Podnosilac prijave:

_____

_____

_____ 192..... god.

_____

U _____

Za istinitost podataka navedenih u ovoj prijavi jamčimo pod krivičnom i materijalnom odgovornošću, primajući na sebe zajedno sa podnosiocem prijave zakonske posledice. (Vidi na poledjini čl. 25.)

1. Ime i prezime, zvanje: _____

2. Ime i prezime, zvanje: _____

B.

Stražnja strana.

Član 25.

Penzioner ili penzionerka, u slučaju da podnesu neistinitu prijavu za prijem dodataka na skupoću, i po istoj ove budu primali, kazniće se oduzimanjem kako ličnog tako i porodičnog dodatka na skupoću za godinu dana.

Pored kazne gore pomenute, svaki ovakav penzioner ili penzionerka biće još i krivično optuženi za delo prevare.

Jemci na prijavi, kojom se traži dodatak na skupoću odgovaraju i u krivičnom i u materijalnom pogledu kao i podnosilac prijave. Oni podleže istoj kazni, predvidjenoj ovim članom, kao i podnosilac.

Za izricanje kazne gubitka dodatka na skupoću svih penzionera i penzionerki, nadležan je Ministar Financija.

Rešenje Ministra Financija, kojim se izriče kazna, o gubitku dodatka na skupoću, izvršno je.

Sve financijske vlasti i autonomne kase dužne su voditi najstrožijeg računa o pravilnom izvršenju ovoga zakona i svaku neispravnost dostaviti Ministru Financija (Generalnoj Direkciji Državnog Računovodstva za Administrativno Odelenje) radi izricanja kazne i daljeg postupka.

XV. Ovjerovljeni prepis uvjerenja Glavne kontrole dotično riješenja nadležnog Ministarstva, kojim im je regulisana penzija, imadu priklopiti prijavi u dokaz navoda u stupcu 4. i 5. prijave:

1. Penzionisani državni činovnici, te oficiri, ako su penzionisani sa 20 ili više godina državne službe.

2. Penzionisani državni službenici i udove državnih službenika, koji su penzionisani po novim zakonima od god. 1923.

Spomenuti ovjerovljeni prepis rješenja Glavne Kontrole dotično rješenja nadležnog ministarstva ne trebaju priklopiti prijavi za dodatak na skupoću:

1. Penzionisani državni činovnici i oficiri sa manje od 20 godina državne službe, zatim penzionisani državni podčinovnici, zvaničnici, službitelji i njima ravni, nadalje udove državnih službenika, ali s v i o v i s a m o o n d a, a k o s u p e n z i o n i s a n i p o p r e d j a š n j i m p e n z i o n i m p r o p i s i m a, a ne po novim zakonima od god. 1923.

2. Penzionisani državni službenici, koji su već dosada uživali pune pravovaljano ustanovljene dodatke na skupoću kao i aktivni državni činovnici u smislu čl. 18. zakona o dodacima od 28. februara 1922., nadalje penzioneri i penzionerke, koji reflektiraju na porodični dodatak na djecu, koja su navršila 16. godinu života, zato jer polaze školu ili su nesposobna za rad i privredu, imadu u dokaz navoda u stupcu 8. prijave priklopiti prijavi uverenje školske vlasti, kojim se posvjedočava polazak škole dotično uverenje državnog liječnika ili za mjesta, gdje nema takvog, uverenje općinskog liječnika, kojim se posvjedočava t r a j n a tjelesna ili duševna nesposobnost za rad i privredjivanje.

Udove državnih službenika i djeca bez roditelja, koja uživaju uzgojni prinos, nisu dužne ispuniti stupac 5. formulara prijave.

Ubrani novac od penzionera za formular prijave dužni su likvidirajući uredi najkasnije u roku od mjesec dana računajući od dana primitka poslati delegaciji ministarstva financija, označivši, da se isti šalje za tiskanice za prijave na dodatke za skupoću za penzionere. Naročito je upozoriti, da se novac izravno i jedino ima slati delegaciji ministarstva financija. Formular u jednom primjerku davat će se penzionerima uz odštetu od 50 para za trošak tiskanja.

XVI. Likvidirajući ured (nadležno računovodstvo, porezni ured) predočenu mu i ispunjenu prijavu sa prilozima odmah će u prisuću penzionera ispitati, te ustanoviti, da li je ista propisno ispunjena, providjena potrebnim potpisima i prilozima, te ako je propisna, pridržati će ju, a u protivnom odmah će ju povratiti podnosiocu i upozoriti ga na manjkavosti.

Prigodom preuzimanja prijave naročito valja paziti, da li u slučajevima, gdje se traže prilozi (Uverenje o penzionisanju, Uverenje školske vlasti ili liječnika), isti prijavi prileže. Ako iz knjiga likvidirajućeg ureda za pojedine slučajeve nije vidljivo, da li je podnosioc penzionisan po predjašnjim penzionim propisima ili po novom zakonu, valja uvijek tražiti uverenje ili rješenje o regulisanju penzije.

U strogu dužnost spada likvidirajućeg ureda ispitanje istinitosti navoda u stupcu 4. — Ovdje se mora istaći, da za slučajeve penzionisanja prije 1. oktobra 1923. ne može biti dvojbe, da su dotičnici penzionisani po predjašnjim propisima.

XVII. Propisno ispunjene, primljene i ispitane prijave sa prilozima dužni su likvidirajući uredi razvrstati prema naredbodavcima, u nadležnost kojih spadaju dotični penzioneri i penzionerke.

Nakon ovog razvrstavanja razvrstane penzionere prema prijavama unijet će u iskaze i u istima sve stupce propisno ispuniti prema podacima prijave, priloga istih i podataka likvidacionalne knjige. Za udove državnih službenika i sirote bez roditelja, koje uživaju uzgojni prinos, nije potrebno ispunjavati stupac 6. iskaza.

Ovako ispunjene iskaze sastavljene u tri primjerka nakon zaključenja i providjenja potpisom i pečatom likvidirajućeg ureda uz priklop prijava i priloga istih dostavit će likvidirajući ured naredbodavcu II. stepena (doznačujućoj ustanovi), u nadležnost kojega spadaju dotični penzioneri-penzionerke.

Nadležni naredbodavac preispitat će administrativno, a nadležno računovodstvo računski odnosne iskaze, te će temeljem istih doznačiti nove dodatke podnosiocima prijave kod nadležne isplatne blagajne. — Jedan primjerak iskaza potreban je za priklop istog doznačnoj naredbi, jedan primjerak predat će naredbodavac nadležnom računovodstvu, a jedan će zadržati kod sebe. Iskaz za računovodstvo služit će istome naročito za sastavljanje iskaza o trebovanju potrebnog kredita za rashodovanje razlike na dodacima.

Odnosni formular iskaza sastavila je podjedno delegacija te dala u štampu, pa će potrebni broj primjeraka biti dostavljen i likvidirajućim uredima. — Samo ovaj formular iskaza propisan po delegaciji smiju likvidirajući uredi u spomenutu svrhu upotrebiti.

Likvidirajući uredi moraju bezuvjetno svakih deset dana, računajući od dana početka preuzimanja prijava, primljene prijave svrstati, te provesti unešenje u iskaze i podnijeti nadležnom naredbodavcu, postupajući strogo prema napred razloženom u ovoj Okružnici.

U koliko bi likvidirajućim uredima uzmanjkalo formulara prijava ili formulara iskaza, valja potreban broj od delegacije ministarstva hitno brzojavno zatražiti. Likvidirajući uredi u Zagrebu imadu trebovati potreban broj primjeraka kod ekonomata delegacije u Zagrebu.

XVIII. Izdaci sa isplatama dodataka na skupoću predvidjenih Uredbom D. R. broj 107.201 ex 1924. imadu se zaračunavati u istim dnevnicima, u kojima su se i dosadanji dodaci zaračunavali.

XIX. Naredbodavci drugoga stepena dužni su za rashodovanje novih dodataka trebovati potreban kredit po partiji predvidjenoj za dodatke na skupoću za penzionere i to u svomu trebovanju za treće tromjesečje budžetske godine 1924./1925., zatraživši od nadležnih računovodstva propisne iskaze o potrebnim kreditima za pokriće razlike izmedju starih i novih dodataka.

Razumije se samo po sebi, da se u trebovanju za treće tromjesečje imade iskazati potrebni iznos kredita za pokriće razlike na dodacima na skupoću, koja se imade isplatiti i za mjesec septembar t. g.

XX. Penzionerima i penzionerkama, koji ne podnesu prijave za dodatke na skupoću po Uredbi D. R. br. 107.201 do 15. novembra 1924., a borave stalno u našoj državi, imadu se dosadanji dodaci obustaviti najkasnije koncem novembra t. g., a onima, koji borave u inostranstvu, najkasnije koncem decembra t. g.

XXI. Uredbom D. R. br. 107.201 ex 1924. stavljeni su van snage propisi zakona od 28. februara 1922. o dodacima

i njima savezni raspisi u koliko se odnose na penzionere, penzionerke, udove i sirote državnih službenika.

XXII. Ova se Okružnica ne će naredbodavcima II. stepena i ostalim područnim uredima posebno dostavljati, već ovi imadu na osnovu proglašenja iste kao i Uredbe D. R. br. 107.201 ex 1924. u »Narodnim Novinama« propisno uredovati.

U Zagrebu, dne 16. oktobra 1924.

Prilog br. 4 k čl. 71.

D. R. broj 47.148 — 1924.

Dešavaju se slučajevi, da pojedini premešteni ili novopostavljeni državni činovnici, odnosno službenici, prilikom dolaska u mesto svoga novog opredelenja, ne izvrše jednovremeno i seobu svoje porodice i pokućanstva, već tu seobu odlože na docnije, kad budu odklonjene smetnje, zbog kojih se ona nije mogla odmah izvršiti.

U praksi se dokazalo, da u pogledu naknada selitbenih troškova odnosnim službenicima, u takvim slučajevima često dolazi u pitanje blagovremenost njihovih potraživanja tih naknada zbog nejednakog tumačenja propisa čl. 36. — uredbe D. R. br. 96.000/20. izmjenjene i dopunjene zakonodavnim rešenjem D. R. br. 156.364 od 30. novembra 1922. godine.

Povodom ovoga, a da bi se stalo na put nepravilnostima u opgledu primjenjivanja navedene zakonske odredbe i da bi se izbegla izlišna administracija oko raspravljanja tih pitanja, gospodin Ministar Financija doneo je svoje objašnjenje po toj stvari. Po tome objašnjenju, traženje naknada troškova za izvršenu seobu porodice i pokućanstva ima se smatrati kao blagovremeno u svakom onom slučaju, kada je ono podneseno u roku, predvidjenom u članu 36., — uredbe D. R. Br. 96.000/20, računajući rok od dana faktički izvršene te seobe, a bez obzira na to, koliko je vremena proteklo od dana kada je dotični službenik lično doputovao na svoje novo mjesto opredeljenja. Sa ovim objašnjenjem saglasila se je i Glavna Kontrola, o čemu je pismom svojim br. 4.157 od 29. marta 1924. godine izvestila gospodina Ministra Financija s tim, da je sa ovim objašnjenjem upoznala i svoje Mesne Kontrole.

Dostavljajući prednje Direkcija nalazi za potrebno ovom prilikom dati objašnjenje čl. 36. Uredbe D. R. br. 96.000/20., pošto se pokazalo, da i u pogledu primjenjivanja ove zakonske odredbe postoje pogrešna gledišta. Na ime,

postoji gledište, da je državni službenik u svakom slučaju dužan u roku od 30 dana po izvršenom putovanju i seobi podneti račun za naknadu putnih i selitbenih troškova, da posle ovoga roka, ako nije račun podneo, gubi pravo traženja tih naknada i da mu se iste u tom slučaju mogu priznati tek naročitom odlukom ministra financija o produženju toga roka. Ovakvo gledište ne može se uzeti kao osnovano, kad se uzme u obzir izrična odredba čl. 36.-a Uredbe D. R. br. 96.000/20., koja za podnošenje ovih računa dopušta rok od šest meseca bez naročite za to odluke Ministra Financija. Cilj je čl. 36. Uredbe D. R. br. 96.000, da ubrza likvidiranje privremenih izdataka i da spreči nagomilavanje njihovo u državnim kasama i prema tome, ova se zakonska odredba ima smatrati samo kao precizirana prinudna mera za izvršenje druge alineje člana 131. zakona o državnom računovodstvu, po kojoj su državni službenici, koji su privremeno uzeli novac iz državne kase dužni u najkraćem roku svršiti obračun sa istom. Da se je samo to htelo, vidi se, u ostalom, i iz toga, što ovoj odredbi čl. 36. nije data nikakva druga sankcija do jedino ona izložena u njenoj drugoj alineji, a koja ne predvidja nikakove druge prinudne mere samo naplate u odredjenom roku, izuzete akontacije na račun izvršenog putovanja.

Prema svemu izloženome, kao pravilo ima važiti ovo:

1. Činovnici odnosno službenici, koji ništa nisu unapred primili na račun putnih i selitbenih troškova imaju pravo, da račune za ta potraživanja podnesu najdalje u roku od 6 meseci, računajući od dana izvršenog putovanja i seobe ne tražeći za ovaj rok nikakvo naročito odobrenje. Po isteku ovoga roka pravo potraživanja im bezuslovno zastareva, pošto je mogućnost, da je njegovo produženje zakonski isključeno. Ako je bio slučaj premeštaja ili novog postavljenja, pa odnosni službenik prilikom svoga dolaska u novo mesto nije u isto vreme izvršio i seobu svoje porodice i pokućanstva, onda se ovaj rok od šest meseci u pogledu naknada za lično putovanje odnosnog službenika i u pogledu naknada za seobu njegove porodice i pokućanstva ima nezavisno jedno od drugoga računati.

2. Činovnici odnosno službenici, koji su primili izvesnu sumu na račun naknade putnih i selitbenih troškova, bilo prilikom putovanja po službenom poslu, bilo prilikom premeštaja ili novog postavljenja, dužni su uredan račun podnijeti u roku od 30 dana. Ne učine li to u ovom roku, ima se od njih naplatiti izuzetna suma, a njima u pogledu podnešenja samoga računa ostaje pravo na iskorištenje roka od šest meseca, bez traženja naročitog odobrenja u svemu po principima izloženim u prethodnoj točki 1. ovog objašnjenja.

Ako je bio slučaj, da je odnosni službenik uveo izvesnu sumu i na račun selitbenih troškova, pa je na ovu dužnost doputovao sam, a seobu porodice i pokućanstva odložio za docnije, akontiranu sumu na račun seobe mora vratiti odmah, a može je tražiti ponova neposredno pred seobu.

Prednje objašnjenje dostavlja Vam se radi znanja i upravljanja.

Beograd, 10. maja 1924.

Prilog br. 5 k čl. 109.

Na osnovu člana 109. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, propisujem ovaj

PRAVILNIK

o odmoru državnih službenika finansijske struke.

Član 1.

Svaki državni službenik ima prava na odmor za vreme propisano članom 109. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskoga reda, a prema godinama provedenim u državnoj službi.

Član 2.

Početkom svake godine, svaki službenik dužan je, najdalje do 31. januara, podneti predstavku (bez takse) svome prvom pretpostavljenom sa označenjem: u kome medjuvremenu dotične godine želi odmor upotrebiti i čime pravda zahtev za ovo medjuvreme.

Član 3.

Raspored odmora, po zavedenim molbama svojih podčinjenih, vrši starešina nadleštva, a na molbama posebice kratkim rešenjem saopšti na potpis zainteresovanom.

Ovaj raspored mora se izvršiti svake godine najdalje do kraja februara, a samo za 1924. god. do kraja maja.

Član 4.

Pri utvrdjivanju rasporeda službenika za upotrebu odmora moraju se imati u vidu, s pogledom na medjuvreme u kome se prijavilo najviše službenika za odmor:

1. službenici posve fizički slabi;
2. službenici, kod kojih lične ili porodične pritike to neminovno zahtevaju;

3. službenici, proglašeni ratnim invalidima sa preko 80% nesposobnosti, ako nisu fizički slabi da bi ušli pod 1;
4. službenici po pravu starešinstva, a ako su u istom zvanju po godinama službe, i najposle
5. službenici do 5 godina službovanja.

Član 5.

Već utvrdjeni raspored odmora može se izmeniti samo kod nepredvidjenih i neodložnih teških slučajeva, kao na primer: bolesti, smrti u porodici i t. d., a i u slučajevima neophodne državne potrebe.

Član 6.

Pri rasporedjivanju odmora, starešina nadleštva mora paziti i odobravati odmor tako, kako posao u nadleštvu ne bi trpeo nikakvog zastoja, a mora voditi računa i o brojnom stanju svoga osoblja i osoblja okolnih nadleštava, iz kojih bi se morao eventualno uputiti jedan službenik na zamenu.

Član 7.

Zakonom propisani odmor može se iskoristiti u dva ili tri maha, ali on ni u kom slučaju ne sme preći visinu odmora, koji jedan državni službenik ima po zakonu.

Član 8.

Ne može se davati odmor:

1. U periodi najjače redovne i eksekutivne naplate poreza, ili izrade poreskih rasporeda, i to poreskim ili onim službenicima, koji su za te poslove nadležni.

U slučaju da su ovi činovnici članovi poreskog odbora mogu dobijati svoj odmor i u vremenu rada ovog odbora, ali samo jedan po jedan uz bezuslovnu zamenu.

I državni zastupnik može koristiti odmor takodje uz zamenu.

2. Činovnici carinarnica u vremenu jačeg uvoza ili izvoza, ako bi se zamena morala uzimati iz nadleštva, koje nije u istom mestu.

3. Organima finansijske kontrole u vremenu jačeg perioda pečenja rakije, brojanja, berbe i otkupa duvana, razreza takse za točenje pića, sezone zabava, vodjenje rasprava za osiguranje državne trošarine na vino, a u fabrikama za vreme jače proizvodnje, ako bi se zamena morala uzimati iz nadleštva, koje nije u istom mestu.

4. Stručnom monopolskom osoblju za vreme kvantitativne procene i otkupa duvanske berbe, kao i za vreme forsirane fabrikacije.

Član 9.

U jednom finansijskom nadleštvu ne mogu u jedno isto doba koristiti odmor i šef nadleštva i blagajnik — sukljućar.

Tako isto ne mogu koristiti odmor u isto vreme blagajnik i magacioner monopolskog stovarišta.

Član 10.

U nadleštvima, gde su samo dva činovnika, odmor može koristiti samo jedan za drugim. Od njih, ko ide na odmor, mora prethodno sačekati zamenika iz drugog nadleštva i dužnost ovome predati, pa tek onda početi koristiti odmor, ako je po propisima za dotičnu struku neophodno potrebno za vršenje službe dva činovnika.

Zamenik prvenstveno ima biti činovnik iste struke iz istog mesta, a tek i u nedostatku ovih činovnika, iste ili srodne struke iz drugog obližnjeg mesta.

U nadleštvima, gde ima tri činovnika odmor može koristiti takodje samo jedan za drugim, i to bez zamene.

U nadleštvima gde ima četiri činovnika može u jedno isto vreme odmor koristiti najviše jedna polovica (na pr. šef i jedan činovnik ili blagajnik i jedan činovnik, ali ipak imati na umu propise člana 6. i 8.).

U nadleštvima, gde je veći broj službenika, za iskorišćavanje odmora u jedno isto vreme ne sme preći jednu trećinu celokupnog personala.

Član 11.

Kod slučajeva gde se zamena mora odrediti od službenika iz obližnjih nadleštava, zamenu u Srbiji i Crnoj Gori odredjuje starešina Okružne Finansijske Uprave; u Bosni i Hrvatskoj starešina Finansijske Direkcije; u Dalmaciji starešina Kotarskog ravnateljstva, u Sloveniji starešina Okrajne Oblasti, a zamenu organa Finansijske Kontrole odrediće Oblasni Inspektorat Finansijske Kontrole.

Za carinsku struku, zamenu odredjuju upravnici carinarnice prvog reda gde postoje centralne blagajne.

Za katastarsku struku zamenu u Srbiji i Crnoj Gori odredjuje Generalna Direkcija Katastra, u Hrvatskoj i Slavoniji Referent za Katastar kod Finansijske Delegacije u Zagrebu, U Dalmaciji nadzornik za održavanje Katastra, u Sloveniji, Bosni i Hercegovini i Banatu, Bačkoj i Baranji oblasne direkcije katastra.

Za monopolske činovnike zamenu će odredjivati dotični oblasni monopolski inspektorat.

Kad zamenik mora biti činovnik srodne struke iz istog mesta, on ima stupiti u pismen dogovor sa starešinom dotičnog nadleštva.

Član 12.

O odredjivanju zamenika po prethodnom članu, starešine nadleštva su neminovno dužne istoga dana o tome izvestiti svoje pretpostavljene, a ovi, bezuslovno, odnosnu granu centrale.

Član 13.

Državni službenici, koji idu na zamenu van svoga sedišta, imaju sva prava po propisima, koji važe za službena putovanja.

Član 14.

Već dobiveni odmor ne može se nikako produžiti.

Član 15.

Po isteku dobivenog odmora, državni službenik ima najdalje do drugog dana po odmoru predstati na dužnost, a starešina nadleštva na njegovoj predstavci zapisati datum povratka. Eventualno upućenog njegovog zamenika, starešina će razrešiti i još istog dana uputiti akt nadleštvu, iz kojeg je ovaj, da je isti razrešen zamene i povraćen na redovnu dužnost. U aktu se mora označiti dan, mesec i godina njegova razrešenja.

Na slučaj da se koji službenik ne povrati na dužnost po isteku odmora starešina nadleštva mora telegrafski o tome obavestiti svoga pretpostavljenoga a ovaj Centralu.

Ako se, pak, jedan službenik ne bi povratio na dužnost ni po roku odredjenom tač. 7. člana 133. zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, starešina je dužan odmah po isteku toga roka javiti to Centrali.

Član 16.

Dobiveni odmor može državni službenik provesti u granicama države gde god želi. Za upotrebu odmora u inostranstvu mora prethodno dobiti odobrenje od Ministarstva Finansija.

Član 17.

Polazak na odmor kao i povratak, saopštava državni službenik pismeno istoga dana u dva primerka svome nadleštvu, koje jedan primerak zadržava u svojoj arhivi uz Službeni List dotičnog službenika, a drugi primerak dostavlja Centralnom Nadleštvu.

Član 18.

Neiskorišćeni odmor u jednoj godini ne važi za narednu godinu.

Član 19.

Po izvršenom saopštenju rasporeda odmora, pojavljena nezadovoljstva raspravljaće, na pismenu predstavku nezadovoljnog, starešina neposredne više instance, čija je odluka izvršna.

Član 20.

Svako nadleštvo dužno je o prijemu predstavaka i o odredjenom odmoru voditi »registar odmora«.

Uz njega moraju uvek biti priložene sve predstavke državnih službenika o tome, kako bi se na ovima stavila viza inspektora Centrale, kada ovaj u inspekciju dodje.

Član 21.

Ovaj pravilnik stupa na snagu od danas, a obaveznu silu dobija po obnarodovanju u »Službenim Novinama«*) od koga dana prestaju važiti svi raniji propisi i naredbe, izdati o tome van teritorije Srbije i Crne Gore.

Br. 1884.
9. maja 1924. godine.
Beograd.

Prilog br. 6 k čl. 115.

RASPIS (356)

Ministra Pravde o uputstvima za osnivanje i vodjenje Službeničkih Listova.

Prema odredbi člana 115. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, za svakog državnog službenika treba osnovati i voditi Službenički List, od koga će jedan primerak biti u vrhovnom centralnom nadleštvu njegove struke, a drugi u nadleštvu u kom služi.

Državna Štamparija u Beogradu sada je izdala formulare Službeničkog Lista, prema pomenutom zakonskom propisu, i to jedan obrazac za sve resore.

U cilju jednoobraznog postupka pri osnivanju i vodjenju Službeničkih Listova, izdajem ova

*) Obnarodovan u broju 108. »Službenih Novina« od 14. maja 1924.

UPUTSTVA:

1. Dužnost je svakog državnog službenika da odmah nabavi po dva primerka Službeničkog Lista, da ih, na osnovu originalnih dokumenata, popuni tako da se potpuno poklapaju; da ih datira i potpiše, i po tom preda svom neposrednom starešini, zajedno sa svima originalnim dokumentima, iz kojih su izvadjeni podaci za Službenički List.

2. Starešina, pod svojom ličnom odgovornošću, proveriće ispravnost i tačnost podataka u Službeničkom Listu, bez izuzetka, samo po originalnim dokumentima. Službeniku, koji nema originalnih dokumenata odrediće rok da ih nabavi. Taj rok ne može biti duži od jednog meseca. Ako službenik, odmah ili po isteku toga roka, izjavi da nije u mogućnosti da nabavi originalni dokumenat, starešina će njegov predmet neposredno podneti vrhovnom centralnom nadleštvu, radi odluke o upisu podataka za koje službenik nema originalnog dokumenta.

3. Starešina, pošto proveri, na osnovu originalnih dokumenata, ispravnost i tačnost podataka, overiće ih u obadva primerka Službeničkog Lista, naznačujući redom svaku rubriku koju overava. Za te overe odredjen je prostor na kraju Službeničkog Lista, koji treba što više štedeti, jer će se, posle prvog sastavljanja Službeničkog Lista, overavanje vršiti i docnije, u toku cele službe, kad god se desi kakva promena, koja se upisuje u Službenički List.

4. Jedan overeni primerak ostaviće starešina u svome nadleštvu, u službenikov područni dosje, a drugi poslati vrhovnom centralnom nadleštvu, radi čuvanja u službenikovom centralnom dosjeu. Kad god se, docnije, ukaže potreba za kakav novi upis u Službenički List, ono nadleštvo, bilo vrhovno ili područno, koje uzima inicijativu, izvestiće o upisu drugo nadleštvo, radi upisa u paralelnom primerku, naznačujući mu tačan tekst upisa i naglašujući svagda da se upis vrši na osnovu originalnog dokumenta. Izuzetak iz druge tačke ovog Raspisa važi i za ovaj slučaj. Drugo nadleštvo izvestiće prvo o izvršenju upisa u paralelnom primerku. Upis po izveštaju ima se smatrati da je izvršen na osnovu originalnog dokumenta, i ka otakav overiti. I za službenika, koji odmah od početka svoje službene karijere služi u vrhovnom centralnom nadleštvu osnovaće se dva primerka Službeničkog Lista, za slučaj njegovog docnijeg premeštaja u koje područno nadleštvo.

5. U slučaju službenikovog premeštaja u koje drugo nadleštvo istog resora, primerak Službeničkog Lista, koji je u njegovom područnom dosjeu, šalje se, službeno, zajedno sa tim dosjeom, starešini novog nadleštva, a ako službenik

promeni i resor, onda se i primerak koji je u njegovom centralnom dosjeu, šalje novom vrhovnom centralnom nadleštvu.

6. Obadva primerka Službeničkog Lista važe kao originalni primerci, i moraju se svagda i u svemu tekstualno poklapati. Razlike može da bude samo u datumu i potpisu docnijih klauzula, overavanja. Jedan se primerak ima obeležiti »Područni«, a drugi kao »Centralni«. U slučaju kad bi se ipak jednom desilo da se ta dva primerka potpuno ne poklapaju, kao autentičan ima se smatrati »Centralni«.

7. Službenički List pratiće, u dva ista primerka, državnog službenika kroz celo vreme njegove službe. Kad službeniku prestane služba, područni primerak, zajedno sa dosjeom, ima se poslati vrhovnom centralnom nadleštvu, gde će se, zajedno sa centralnim primerkom i dosjeom, uložiti i čuvati u arhivi. Ako se službenik docnije vrati u državnu službu, primerci Službeničkog Lista, zajedno sa ponova razdruženim dosjeima, dostavljaju se novim nadleštvima, područnom i centralnom, u koliko nisu ostala ista; i upisivanje se produžuje tamo gde je prestalo.

8. Svaki upis u Službeničkom Listu vrši sam državni službenik. Rukopis treba da je, s obzirom na mali prostor u rubrikama, sitan, ali pri tom ipak čitak. U rubrikama koje imaju samo jedno polje, jer nisu podeljene na redne brojeve ili slično, a koje, s obzirom na njihovu sadržinu, moraju da budu dopunjavane docnijim upisima, kao na pr. rubrike broj IV., VIII., XI., XV., XVI. i XX., upisivanje se vrši od gornjeg kraja, a ne od sredine ili na donjem delu. Rubrike za koje, prethodno, nema podataka (na pr. rubrike br. XI., XIII. ili XV.), ostaviće se prazne, i neće se popunjavati ni rečima: »nema«, »nije« i slično, niti će se precrtavati.

9. U datumu, broj dana u mesecu i jedinice i desetice u broju godine treba ispisati slovima. Datum se stavlja tačno onako kako se nalazi u dotičnom dokumentu (krštenici, ukazu i t. d.), ali, pri tom, ima da se naznači, da li je datum po novom ili po starom kalendaru (sa naznakom: po n. k.« odnosno »po st. k.«). Datumu po starom kalendaru treba (u zagradi) dodati odgovarajući datum po novom.

10. U rubriku broj I. upisivaće se ime i prezime, onako kako glasi u poslednjem dekretu.

11. U rubrici broj II., oblast, u kojoj leži srez i mesto rodjenja, ima se naznačiti onako kako je nazvana u Zakonu o podeli zemlje na oblasti.

12. U rubrici broj III., pod t. zv. zavičajnosti razumeva se pripadanje izvesnoj opštini.

13. Za tačne podatke o toku celokupne državne službe gradjanskog reda, odredjena je rubrika broj XVII. Ali, da bi se odmah na prvoj strani, koja ima da sadrži najvažnija

obeleženja, moglo videti na kakvom je položaju dotični službenik u momentu kad se njegov Službenički List uzima u ruke i čita, potrebno je da se tu, ispod treće rubrike, naznači službenikov položaj u državnoj službi, na kom je u momentu kad se Službenički List sastavlja, i da se, i docnije, svaki put kad se njegov položaj promeni, nov položaj upiše u sledeći red, tako da će u buduće poslednji red pokazivati poslednji položaj. Položaju valja svagda dodati i kategoriju, grupu i mesto službe, tako da sve zajedno ne zauzme više od jednog reda. Na primjer:

Sudski beležnik, I. k. 9. gr., u Okružnom Sudu u Novom Sadu.
Sudski beležnik, I. k. 8. gr., u Sreskom Sudu u Pančevu.
Državni Tužilac, I. k. 7. gr., u Pančevu.
Sudija Prvostepeni, I. k. 6. gr., u Okružnom Sudu u Subotici.
Sudija Prvostepeni, I. k. 5. gr., u Sreskom Sudu u Subotici.
Apelacioni sudija, I. k. 4. gr., u Novom Sadu.

14. Na prostoru odredjenom za fotografije, službenik će prvu fotografiju, i to iz poslednjeg vremena i izradjenu prema veličini odredjenog prostora, prilepiti pri osnivanju Službeničkog Lista, na ono polje, koje, po redu, odgovara deceniji službovanja u kojoj se službenik u tom momentu nalazi, t. j. ako još nema deset godina službe, prilepiće je na prvo polje, ako ima više od deset, a manje od dvadeset godina službe, na drugo polje i t. d. Iznad fotografije službenik će staviti godinu, u kojoj se je slikao, a na samu fotografiju svoj potpis. Starećina će na kraju, overavajući ostale rubrike, izričnо overiti i fotografiju, označujući pri tom broj dotične decenije. Svake desete godine, računajući od godine, naznačene iznad prethodne fotografije, prilepiće se na sledeće polje nova službenikova fotografija, izradjena u toj godini. Što je rečeno za satvljanje broja godine i službenikovog potpisa važi za sve sledeće fotografije. Na obadva primerka Službeničkog Lista lepe se iste fotografije.

15. U rubrici broj IV. službenici Muslimani koji imaju više zakonskih žena upisuju ime, ranije prezime i eventualno zanimanje tih žena. Kod službenika rimokatolika, pod »nadležno razveden« razumeva se t. zv. rastava od stola i postelje.

16. U rubriku broj V. upisuju se sva deca, o kojima govori član 42. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, i to samo ona za koju, prema drugom i trećem stavu toga člana, službeniku još nije prestalo pravo na dodatak.

17. U rubriku broj VI. upisuju se službenikov otac, mati (ded, baba), sestra, brat, ako žive u kućnoj zajednici sa neženjenim (neudatom) drž. službenikom (-com), u njego-

*

vom (njezinom) stanu, i na njegovom (njezinom) izdržavanju (vidi član 38. Zakona o činovnicima).

18. U rubriku broj VIII. upisuju se podaci prema odredbi člana 100. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

19. Ako državni službenik, u momentu sastavljanja Službeničkog Lista, još nije služio u redovnom kadru, naznačiće u gornjem, praznom delu te rubrike iznad teksta, u kratko, da li je definitivno oslobodjen vojne obaveze, ili samo privremeno, i u tom slučaju do kog roka, naznačivši pri tom i dokumenat, koji o tom ima.

20. U rubriku broj X. upisaće se da li je, i kakvu službu vršio za vreme prošlih ratova, bilo u gradjanskoj službi ili u vojsci.

21. U rubrici broj XI. treba kazati na predlog kog Ministra je odlikovanje dobijeno. Ako je u ukazu o odlikovanju rečeno za kakvu zaslugu se odlikovanje daje, onda treba i to ovdje upisati.

22. U rubrici broj XII. »Opšta školska sprema« je sprema koja se dobija u osnovnoj i srednjoj školi (gimnaziji), realnoj gimnaziji i realci, a »Naročita stručna sprema« su škole, koje su namenjene stručnom vaspitanju, kao što su Univerzitet, Učiteljska Škola, Trgovačka Akademija i t. d.

23. U rubrici broj XIV., pod »potpunim znanjem« stranog jezika razumeva se veština, u govoru i pisanju, koja se približava znanju materinskog jezika. »Druga naročita znanja i veštine« su na primer znanje stenografije, daktilografije i t. d.

24. U rubrici broj XV. »Vanredni radovi u struci« nisu samo radovi u literaturi dotične struke već i priznata saradnja pri izradi zakonskih projekata, rad u specijalnim komisijama, savetima, poverenstvima, delegacijama, izvodjenje istaknutih tehničkih radova, organizovanje cele struke ili važnih njenih delova i ustanova, naročito u teškim ili opasnim prilikama.

25. Rubrika broj XVI. namenjena je u glavnom stručnom radu u privatnoj (slobodnoj) profesiji, zatim u samoupravnoj službi i u službi za koju ne važi Zakon o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, kao što je na primer i državna služba vojnoga reda, koja nije istovetna sa redovnom vojnom obavezom, već je to služba aktivnih oficira, podoficira i t. d. Sve to treba detaljno prikazati i tačno naznačiti koliko je trajalo.

26. U rubrici broj XVII. opisaće se tok celokupne državne službe, i to samo gradjanskog reda, pošto su u prethodnoj rubrici broj XVI. navedeni podaci o eventualnoj ranijoj državnoj službi kog drugog reda. Važno je, da se ne

zaboravi upisati i odluka o prevodjenju i razvrstavanju po novom Zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, kad se u opisu toka službe dodje do toga prelaza. Upisujući tu odluku, treba, prvi put, naznačiti, u za to odredjenim poljima, kategoriju, grupu, stepen osnovne plate i stanarinu. U upisima odluka, koje su bile pre prevodjenja na novi Zakon, mesto kategorija i grupa, upisaće se klase, razredi čina, stepeni plata, periodske povišice i t. d.

27. U rubriku broj XVIII. upisuju se i redovni odmori, a osustva i bolovanja samo ona, koja su duža od tri dana. Bolovanje i onda, ako i nije naročitom odlukom unapred odobreno, radi oporavljenja. Upisi se započinju od 1. januara 1924. godine, odnosno od dana stupanja u službu, ako je bilo docnije.

28. Rubrika broj XIX. se započinje sa ocenom za godinu 1924., ako je službenik u toj godini već bio u službi i ocenjen.

29. U rubrici broj XX., pod »drugim kaznama« razumevaju se i eventualne lakše krivične kazne, koje ne povlače gubitak službe.

30. Rubrike broj XVIII., XIX., XX. i XXI. popunjuju se najpre, u vrhovnom centralnom nadleštvu u centralnom Službeničkom Listu, pa po tom, a na osnovu izveštaja, u područnom primerku Službeničkog Lista. Taj upis izvršuje sam starešina područnog nadleštva u kom dotični državni službenik služi, ili lice kome starešina to naredi.

31. Od originalnih dokumenata po kojima su izvršeni upisi u Službeničkim Listovima priložiće se po jedan overeni prepis centralnom Službeničkom Listu. Ako dokumenat, iz ranijeg vremena, nije sastavljen na službenom jeziku, prepis mora da bude ujedno i prevod. Overeni upisi u Službeničkim Listovima, zajedno sa tim overenim prepisima (prevodima), zamenjivaće, u buduće, sve originalne dokumente na koje se odnose. U slučaju ako se područni primerak Službeničkog Lista izgubi ili poništi, može se po tako snabdevenom centralnom primerku obnoviti. Ako se to dogodi sa centralnim, obnova je mogućna samo na osnovu originalnih dokumenata.

32. Korekture, brisanje i precrtavanje pokvarenih mesta ima se izvršiti tako da se vidi šta je ispravljeno.

33. Izmedju pojedinih nadleštava Službenički Listovi se mogu slati samo službeno, poštom ili zvaničnim organom, a samim službenicima se ne mogu davati da ih odnesu.

34. Sa ovim Uputstvima upoznaće nadležne starešine sve područne službenike, i nastojaće da se po njima u svemu postupi i to ne samo sada, prilikom prvog opšteg osnivanja Službeničkih Listova, nego i u buduće pri postavljenju novih službenika.

35. Dan 31. decembra 1925. godine odredjuje se kao krajnji rok, do kog osnivanje Službeničkih Listova po novom Zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda mora biti dovršeno.

36. Ova se Uputstva izdaju na osnovu ovlašćenja iz člana 251. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, i važe za sve grane državne službe gradjanskog reda.

Broj 72.069
11. novembra 1925. godine,
u Beogradu.

Prilog br. 7 k čl. 171.

UREDBA

o odabiranju stručnih drugova za članove disciplinskih sudova i o odredjivanju disciplinskih tužilaca.

I. Stručni Drugovi.

Član 1.

Za odabiranje stručnih drugova, predvidjenih u članu 171. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, služe Liste Stručnih Drugova, sa koji h će se popunjavati odeljenja Upravnih Sudova.

Član 2.

Po obnarodovanju ove Uredbe, sva će Ministarstva poslati Upravnim Sudovima za svaku svoju područnu struku, kao Listu Stručnih Drugova, po jedan spisak, u kom će biti imena dvadesetorice najstarijih po rangu stalnih državnih službenika dotične struke sa teritorije Upravnog Suda, prvenstveno iz mesta suda, sa oznakom njihovog zvanja, njihove kategorije (vrste) i grupe, redom po rangu. Od toga se izuzimaju službenici prvih triju grupa prve kategorije.

Prve liste važiće do kraja 1926. godine, a posle toga liste će se sastavljati i slati svake treće godine, najdalje do kraja meseca novembra.

Stručni drug ne može biti službenik, koji je u posljednjih pet godina bio disciplinski kažnjen ili je pod disciplinskom istragom.

Ako u kojoj struci ne bi bilo dvadeset službenika na teritoriji dotičnog Upravnog Suda, u listu će se uzeti svi koji ispunjavaju uslove za to.

Kad se kod lica od kojih su liste sastavljene desi kakva promena, zbog koje ne mogu ostati na listi, lista će se popunjavati na način predvidjen u ovom članu, o čemu će Ministarstva izvestiti Upravne Sudove.

Član 3.

Struka je, u smislu ove Uredbe i člana 171. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, u jednom resoru ista vrsta rada, prema opštoj tehničkoj podeli rada, kao: administrativna, policijska, sudijska (državno-tužilačka i pravobranilačka), apsanska, poreska, carinska, finansijsko-kontrolna, računovodstvena, duvanska, inžinjerska, arhitektonska, geodetska, lekarska, apotekarska, duhovnosudska, šerijatskosudska, agronomska, veterinarska, šumarska, rudarska, socijalnozaštitna i t. d.

Član 4.

Sa lista pozivaju se stručni drugovi na pretres tekućim redom, ali tako da obadvojica moraju biti po rangu stariji od onoga kome se sudi. Ako je više tuženih, rang se odmerava prema najstarijem po rangu medju tuženima.

Prvenstveno se pozivaju stručni drugovi iz mesta Upravnog Suda. Samo ako takvih nema, uzimaju se, dalje po redu, i lica iz drugih mesta.

Kad se red iscrpi, pozivanje se vrši na način napred izložen, po istoj listi ispočetka.

Član 5.

Odredjivanje i pozivanje stručnih drugova za pojedine pretrese vrše predsednici Upravnih Sudova.

Svakom stručnom drugu, za slučaj opravdanog izostanka, postaviče predsednik Upravnog Suda po jednog zamenika. Za odredjivanje zamenika važe načela iz člana 4.

Stručni drugovi i njihovi zamenici su dužni da se odazovu pozivu. Ako neopravdano izostanu, odgovaraće disciplinski, i naknadiće štetu, koja bi odatle nastala. Opravdanost izostanka cene predsednici Upravnih Sudova.

Član 6.

Ako lica, kojima se sudi na istom pretresu ne pripadaju istim strukama, pa ako su samo dvojica, svakome će se uzeti po jedan stručni drug i zamenik sa liste njegove struke, a ako ih je više, a pretres im se ne može odvojiti, onda će Upravni Sud izabrati kockom izmedju lista sviju tuženih dve liste, sa kojih će se uzeti stručni drugovi i njihovi zamenici za sve tužene.

Član 7.

Ako Upravni Sud nema liste za struku, kojoj pripada tuženi, onda će predsednik suda, po načelima ove Uredbe, odrediti stručne drugove i zamenike sa liste one struke, koja je, bez obzira na resor, po značaju svoga rada srodna ili najbliža struci tuženoga.

II. Disciplinski Tužilac.

Član 8.

Za disciplinskog tužioca, u smislu čl. 176. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda, uzimaće se, prvenstveno, lice koje je po rangu starije od onih, kojima se sudi.

Član 9.

Ako u mestu Upravnog Suda nema državnih službenika pravnika one upravne grane kojoj pripadaju oni, kojima se sudi, njihove oblasne starešine mogu postaviti disciplinskog tužioca iz iste upravne grane, koji je sa službom iz kog drugog mesta, ili postaviti izmedju državnih službenika pravnika koje druge upravne grane, sporazumevši se predhodno sa njihovim oblasnim starešinama.

Za državne službenike u vrhovnim nadleštvima resorni ministri odredjuju disciplinske tužioce.

Član 10.

Oblasni starešina je Veliki Župan za svoje područne organe, a za upravne grane koje, prema Zakonu o opštoj upravi, ne ulaze u sastav administravine oblasti, odnosno za slučaj gde administrativna oblast još nije organizovana, oblasne starešine su šefovi onih nadleštava, koja predstavljaju najbližu nižu instanciju ispod Ministarstva.

Član 11.

Disciplinski tužilac vrši svoju službu po naredbama i uputstvima oblasnog, odnosno centralnog, starešine, koji ga je postavio, i mora mu podnositi izveštaj o svakoj odluci suda, a naročito kad smatra da bi trebalo prekinuti postupak ili uložiti žalbu.

Član 12.

Neposredni viši starešina, kad prema članu 180. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda dobije izveštaj neposrednog starešine nekog državnog službenika da je ovaj skrivio neki disciplinski prestup, izvestiće odmah oblasnog odnosno centralnog starešinu, ako nije on taj, radi postavljanja disciplinskog tužioca.

U hitnom slučaju, neposredni starešina službenikov može podneti svoj izveštaj i neposredno oblasnom odnosno centralnom starešini, radi postavljanja disciplinskog tužioca.

Oblasni odnosno centralni starešina postaviće odmah disciplinskog tužioca i o tome izvestiti nadležni disciplinski sud.

Član 13.

Disciplinski Sud ne može donositi odluke, dok nije postavljen disciplinski tužilac, osim slučaja iz poslednjeg stava člana 209. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda.

Član 14.

Sve što je odredjeno za disciplinskog tužioca važi i za njegovog zamenika.

Član 15.

Ova Uredba, izdata na osnovu ovlašćenja čl. 171., 176. i 251. Zakona o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda od 31. jula 1923. godine, ima, s obzirom na čl. 94. Ustava, snagu Zakona, i stupa u život od dana obnarodovanja u »Službenim Novinama«.*

Br. 54.861.
23. avgusta 1924. godine,
u Beogradu.

---

* Uredba ie obnarodovana u broju 207.—XLV. »Službenih Novina« od 11. septembra 1924. godine.

III.

PROPISI

tičući se opštinskih organa i nastavnika narodnih osnovnih škola:

A. Uredba od 11./II. 1921., kojom se do daljnjeg zak. uredjenja preinačuju odnosno nadopunjuju ustanove zakona od 5./II. 1886. o karnosnoj odgovornosti urednika i službenika, namještenih kod žup. i kot. oblasti.

B. Privremena uredba o karnosnom postupku protiv načelnika, te opšt. činovnika i službenika, namještenih kod seoskih opština i trgovišta, koja ne imaju uredjenog magistrata u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju.

C. Propisi o prinadležnostima opšt. činovnika.

D. Naredba predsjedništva narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba, kojom se uredjuju službeni odnosi učitelja u javnim nižim i višim pučkim školama.

A.

I. Općenite odredbe.

Čl. I.

Svaki urednik i službenik dužan je povereno mu zvanje izvršivati savesno po postojećim zakonima i naredbama. Isti mora poslove, koji su mu dodeljeni po zakonima ili po nalozima starešina obavljati pomno i nepristrano, te se u uredu i izvan ureda ponašati dostojno svoga staleža i strogo se držati položene zakletve.

K čl. I.

Prema članu I. sastoji se dužnost javnog urednika u savjesnom i nepristranom izvršivanju povjerene mu službe; u posluhu odredaba nadležnih starješina; u dostojnom vladanju u službi i van nje.

Povrijeda dakle službenih dužnosti može u smislu čl. I. da nastane u trojakom pravcu:

1. Povrijeda dužnosti s obzirom na uredovanje. Na pr. nemar, površnost, pristranost i sporost u uredovanju, zatim izbivanje od dužnosti bez nadležne dozvole, prekoračenje dopusta bez opravdanog razloga i t. d.

2. Povrijeda dužnosti s obzirom na posluh u službi. Na pr. uskrata posluha nalozima pretpostavljene vlasti, izdanim u okviru njene nadležnosti, povrijeda službene tajne.

3. Povrijeda s obzirom na dostojno ponašanje. Tu dolazi u obzir ponašanje u službi i van nje. Na pr. nedolično ponašanje spram stranaka u uredu, pravljenje smutnja medju drugovima, opijanje, sablažnjivo vladanje u javnosti i t. d.

Čl. II.

Urednik i službenik, koji se ogreši o svoje dužnosti (čl. I.) kriv je službenoga prestupka, te će biti pozvan na odgovornost po ovoj Uredbi.

K čl. II.

Urednik ili službenik, koji uzradi protiv svojih dužnosti, čini se u smislu čl. II. krivcem službenog prestupa, te se ima kazniti po odredbama Uredbe.

Čl. III.

Ako čin ili propust, kojega se je urednik ili službenik učinio krivcem, sadržaje u sebi podjedno prestupak, kažnjiv po kaznenom zakonu, stvar je redovitih kaznenih sudova, da taj čin ili propust istraže i kazne.

Dok kaznena istraga traje, ne može se u pravilu protiv dotičnika niti povesti niti nastaviti karnosni postupak zbog istog čina ili propusta.

Nu ako interes javne službe ili posebne okolnosti to iziskuju, može karnosna vlast, premda je poveden kazneni postupak, povesti i dokrajčiti karnosni postupak te izreći osudu.

K čl. III.

U pravilu miruje disciplinski postupak, kad je protiv službenika radi istog čina poveden i kazneni postupak. Nu s obzirom na al. 3. čl. III. može ipak nadležna disciplinska vlast u svakom konkretnom krivičnom slučaju da prosudi, ne traži li interes službe i eventualne posebne okolnosti, da se istodobno povede i dokrajči disciplinski postupak. To će se odrediti napose onda, ako se s obzirom na težinu prestupa može sa vjerojatnošću držati, da će okrivljeni biti sudjen na odpust iz službe.

Čl. IV.

Karnosni postupak valja provesti najvećom brzinom, te ga završiti najkasnije u roku od tri meseca.

K čl. IV.

Interes službe traži, da se povrijede službene dužnosti saniraju što prije. Za to je u ovom članu odredjen prekluzivni rok od 3 mjeseca, u kojem se ima dokončati disciplinski postupak.

Čl. V.

Ostavku na službu mora urednik ili službenik predati pismeno.

Ako je urednik ili službenik, koji je predao ostavku na službu pod karnosnim postupkom, ne može se ostavka uzeti u pretres ni rešiti, dok se ne izrekne punosnažna karnosna osuda.

K čl. V.

Čl. V. predvidja formalno riješenje pismeno predane ostavke. Dok takovo ne uslijedi ne može službenik otići od dužnosti. Kada je protiv službenika poveden disciplinski postupak valja sa riješenjem pitanja ostavke sačekati do dovršenja postupka.

II. Kazne.

Čl. VI.

Kazne dele se u:

1. Redne.
2. Karnosne.

K čl. VI.

Prema čl. VI. dijele se kazne u redne i disciplinske, koje se izriču prema težini povrijede službene dužnosti.

Čl. VII.

Redne kazne jesu:

1. Opomena.
2. Novčana kazna.

Čl. VIII.

Redne kazne vlastan je izricati svaki starešina u službi protiv svojih potčinjenika.

Protiv opomene nema mesta pravnom leku.

Novčana kazna smije se izreći do iznosa jednomesečne plaće. Pri tom valja uzeti obzir na imovinske prilike dotičnika.

Globe imadu se upotrebiti u korist uredbi, koje u smislu pretposlednje alineje §-a 28. zakona od 5. augusta 1914. »o opskrbi javnih namještenika u Hrvatskoj i Slavoniji« služe za olakšanje života javnih namještenika i pomažu uzgoju njihove dece.

Protiv novčane kazne dozvoljen je utok u roku od 14 dana na višu oblast.

Pri izricanju rednih kazna, valja presudjenoga vazda upozoriti na teže zakonske posledice za slučaj ponovne povrede službene dužnosti.

Čl. IX.

Prije nego li se izreče redna kazna ima se uredniku ili službeniku dati prilike, da se opravda glede u greh mu upisanih povreda službenih dužnosti.

K V čl. VII.—IX.

Redne su kazne prema čl. VII. opomena i novčana kazna. Opomena se izriče radi posve neznatnih povrijeda službene dužnosti. Ona ne povlači za sobom nikakovih poslijedica, pak zato i ne ima protiv izreke iste mjesta pravnom lijeku. Naprotiv ima protiv novčane kazne, kojoj ima mjesta u slučaju većeg stepena službene neurednosti, mjesta pravnom lijeku na višu vlast.

Čl. VIII. predvidjena je nadležnost za izricanje rednih kazna. Vlastan ju je izricati svaki starješina u službi, nu vazda samo nakon prethodnog saslušanja dotičnog lica. (čl. IX.).

Čl. X.

Karnosne kazne jesu:

1. Ukor.
2. Oduzeće postepenog promaka u višu plaću.
3. Premeštaj u službi pod kaznu.
4. Umirovljenje pod kaznu sa odgovarajućom ili sniženom mirovinom, ali ne ispod dve trećine.
5. Otpust iz službe.

Čl. XI.

Povrh slučajeva napomenutih u §-u 10. i 11. zakona od 5. II. 1886. »o karnosnoj odgovornosti

urednika i službenika, nameštenih kod županijskih i kotarskih oblasti«, može urednik ili službenik biti otpušten iz službe:

a) kada trajno zanemari službu;

b) kada nepovlasno izbiva iz ureda preko 4 tjedna, premda je bio pozvan, da se povrati na svoje službeno mesto;

c) kada ovo nepovlasno izbivanje potraje preko 8 nedelja.

K čl. X. i XI. Uredbe te k §§ 9., 10. i 11. zakona od 5. februara 1886.

U al. 1. čl. X. pod tačkom 1.—5. pobrojane su disciplinske kazne, dočim su u al. 2. tog člana taksativno navedeni slučajevi, kad može službenik pored slučaja napomenutih u §§ 10. i 11. zakona od 5. II. 1886. biti odpušten iz službe.

Ad 1. Kazni ukora, koja ne povlači za sobom nikakovih pravnih posljedica biće mjesta radi lahkih disciplinskih prestupa.

Ad. 2. Drugi stepen karnosne kazne jest: »oduzeće postepenog promaka u višu plaću«.

Posljedice ove kazne prestaju najkasnije za tri godine. Prema tomu imadu presudne vlasti, da prema težini povrijede službene dužnosti, uzevši pri tom obzir na imovinske i obiteljske prilike okrivljenog, unutar granice ovog trogodišnjeg roka, ustanove vrijeme trajanja posljedica kazne oduzeća postepenog promaka u višu plaću. Ovoj kazni biće mjesta, kada se je dotično lice teže ogriješilo o svoje službene dužnosti ili je priupadnik. Čim mine rok trajanja ove kazne, ima nadležna vlast prema posebnim propisima iz ureda odrediti, da se dotičniku stave u tečaj pripadajuće mu veće prinadležnosti.

Ad 3. Premještaj pod kaznu biva:

a) u jednakom svojstvu u drugo sjedište sa istom ili manjom plaćom i

b) sa istom ili manjom plaćom na drugo službeno mjesto.

Prvi slučaj predvidja službu istog kvaliteta, dočim ima potonji slučaj u vidu »drugo službeno mjesto« s obzirom na kakvoću službe i dosadašnji položaj okrivljenog, u jednom i drugom slučaju uz eventualno uvrštenje u niži plaćevni stepen.

Po ovoj potonjoj kaznenoj stavci može se na pr. oduzeti službeniku uprava stanovitog ureda, te mu opredijeliti podredjeni položaj ili odrediti njegovo privremeno dodijeljenje takovom uredu, koji je po kvalitetu službe ili po djelokrugu različit od ureda, kod kojega je do sada služio osudjeni.

Ni u jednom ni u drugom slučaju ne mogu disciplinske vlasti da odrede i samo službeno sjedište, već to spada u nadležnost za to nadležnih organa (ministra, vel. župana i t. d.).

Službeniku, koji bude premješten pod kaznu u drugo službeno sjedište, ne pripada po poslijednjoj alineji § 9. zakona od 5. februara 1886. »o karnosnoj odgovornosti urednika i službenika namještenih kod županijskih i kotarskih oblasti« nikakova naknada u ime putnih i preselitbenih troškova.

Ad 4. Prema tač. 4. čl. X. može disciplinska vlast suditi optuženog na kaznu umirovljenja sa penzijom, koja mu pripada prema godinama službe ili sa sniženom penzijom, ali ne ispod ⅔. Ovoj će kazni biti mjesta kada je nastala potreba, da se neko lice makne iz javne službe, a ne stiču se uslovi za odpust.

Na penziju suditi će se službenik, koji je već bio kažnjen radi povrijede službene dužnosti blažim disciplinskim kaznama, a na umanjenje penzije onda, kada se uz priupadništvo stiču još i druge otegotne okolnosti, nu pri ustanovljenju visine penzije uzeće se obzir na imovinske i obiteljske prilike presudjenoga.

Ad 5. Kazna odpusta primjeniće se u slučajevima, koji su taksativno pobrojani u §§ 10. i 11. cit. zakona od 5. II. 1886. a pored toga onda, kada trajno zanemari službu, kad nepovlasno izbiva od dužnosti preko 4 tjedna, ma da je bio pozvan, da se povrati na svoje mjesto i kada nepovlasno odsustvuje od dužnosti 8 tjedana.

U § 10. sl. b) zakona od 5. II. 1886. odredjuje se, da se službenik imade smatrati odpuštenim od službe, koji je radi inog narušenja (koji ne tvori zločin) osudjen barem na 6 mjeseci zatvora. To će biti slučajevi §§ 87.—96. k. z. (prekršaji suprot sigurnosti poštenja). Isto tako je u § 11. sl. a) rečenog zakona predvidjena kazna odpusta, kada je neko lice radi prestupka ili kojeg prekršaja po kaznenom sudu osudjeno na kaznu ispod 6 mjeseci. Na pr. radi prekršaja kradje, pronevjerenja i prevare (§ 460. i 461. k. z.).

U svim slučajevima, kada osuda kaznenog suda već sama po sebi znači gubitak službe, imaće disciplinska vlast samo konstatovati, da je odpust poslijedio ipsa lege.

Čl. XII.

Karnosne kazne smiju izricati samo nadležne karnosne vlasti, koje imadu podjedno odlučiti glede nošenja troškova karnosnog postupka.

Bude li okrivljenik proglašen krivim, valja ga suditi i na nošenje postupovnog troška.

Ako je postupak poveden na zahtev privatne stranke, odnosno, ako je ma na koji način privatna stranka dala povoda povedenju postupka, a okrivljeni bude rešen krivnje, valja istu osuditi na nošenje postupovnog troška.

U svim drugim slučajevima padaju troškovi onda, ako bude okrivljeni odrešen, na teret države.

K čl. XII.

Disciplinske kazne smiju izricati samo one vlasti, koje su za to nadležne (čl. XIII). Svaka povrijeda u tom pogledu tvori ništinu postupka.

Presudom valja donijeti i odluku glede nošenja postupovnih troškova. Posebne odredbe čini ovaj član za onaj slučaj, ako je disciplinski postupak poveden na prijavu privatne stranke, koju valja osuditi na nošenje troškova, ako je okrivljeni riješen krivnje.

Bude li postupak poveden iz ureda, pa disciplinska vlast donese odriješujuću osudu, padaju u smislu al. 3. čl. XII. troškovi na teret države.

III. Karnosne vlasti.

Čl. XIII.

Karnosne vlasti jesu:

1. Županijsko karnosno povjerenstvo.
2. Zemaljsko karnosno povjerenstvo.

K čl. XIII.

Čl. XIII. stavljen je van snage riješenjem ministarskog savjeta od 26. II. 1925. br. 263 i 264, te su od 1. III. 1925. disciplinske vlasti:

1. oblasno disciplinsko povjerenstvo;
2. ministarstvo unutrašnjih djela.

Čl. XIV.

Karnosnu vlast protiv urednika i službenika, nameštenih kod županijskih i kotarskih oblasti, vrši u prvoj molbi županijsko karnosno poverenstvo.

Ovo poverenstvo sastoji se od pet članova.

Predsednikom poverenstva je veliki župan, odnosno, ako je on zaprečen, podžupan.

Članove poverenstva i njihove zamenike imenuje ban na predlog velikog župana iz kruga starijih konceptualnih i stručnih urednika, koji služe kod županijske oblasti, odnosno iz reda po rangu najstarijih kotarskih glavara i stručnih urednika dotičnog županijskog područja.

Za upravnu konceptualnu struku imadu se imenovati dva zamenika, a za svaku drugu struku po jedan zamenik.

Čl. XV.

Ako se radi o karnosnom postupku protiv kojega strukovnog urednika ili službenika, ima se na raspravu pozvati nadležni stručnjak, kojemu imade za taj slučaj ustupiti svoje mesto član pravnik, koji je po rangu najmladji.

Čl. XVI.

Ne mogu biti članovi poverenstva urednici:

1. koji stoje u kaznenoj ili karnosnoj istrazi;
2. koji su karnosno sudjeni, ako jošte nisu prestale posledice kazne.

Čl. XVII.

U karnosno poverenstvo imenovani urednik, protiv kojega bude povedena kaznena ili karnosna istraga, gubi mandat, te se ima na njegovo mesto imenovati drugo lice.

Ovako imenovani član ostaje u službi do konca godine.

*

Čl. XVIII.

Županijsko karnosno poverenstvo stvara zaključke nadpolovičnom većinom glasova.

Ako su glasovi podeljeni, odlučuje predsednik.

Za stvaranje valjanih zaključaka dovoljna je prisutnost triju članova, računavši i predsednika.

K čl. XIV.—XVIII.

Al. 1. i 3. čl. XIV. stavljene su van snage riješenjem ministarskog savjeta od 26. II. 1925. br. 264, po kojoj je prvostepena disciplinska vlast »oblasno disciplinsko povjerenstvo«. Ovo povjerenstvo ima veliki župan ustrojiti iz reda svojih pravnih referenata u sjedištu oblasne uprave, držeći se pri tom propisa čl.XIV., XVI. i XVII. uredbe.

S obzirom na odredbu cit. ministarskog riješenja, da se oblasno disciplinsko povjerenstvo ima sastojati od oblasnih pravnih referenata, gubi snagu i čl. XV. uredbe.

Čl. XVIII. sadržaje propise o stvaranju zaključaka po oblasnom disciplinskom povjerenstvu. Za stvaranje zaključaka mora da bude prisutno najmanje 3 člana uračunav i predsjednika povjerenstva.

Čl. XIX.

Kada se radi o karnosnom postupku protiv podžupana, odrediti će zemaljsko karnosno poverenstvo prvostepenu karnosnu vlast, koja će voditi istragu i izreći kornosnu osudu protiv istoga.

K čl. XIX.

Čl. XIX. gubi snagu uslijed zakona od 26. IV. 1922. o opštoj upravi.

Čl. XX.

Zemaljsko karnosno povjerenstvo sastoji od poverenika kr. zemaljske vlade odela za unutarnje poslove kao predsednika i od šestorice članova, koje imenuje ban iz kruga konceptualnih činovnika kr. zemaljske vlade.

Ako je predsednik zaprečen, zastupa ga u predsedanju po rangu najstariji član poverenstva.

Odredbe glede zamenika i sudelovanja stručnih organa kr. zemaljske vlade u zemaljskom karnosnom poverenstvu izdati će ban naredbenim putem.

Čl. XXI.

Zemaljsko karnosno poverenstvo stvara zaključke nadpolovičnom većinom glasova. Ako su glasovi podeljeni, odlučuje predsednik.

Za stvaranje valjanih zaključaka, dovoljna je prisutnost petorice članova, računavši i predsednika.

K čl. XX. i XXI.

Čl. XX. i XXI. stavljeni su van snage tač. 5. riješenja ministarskog savjeta od 26. II. 1925. br. 263, po kojoj se disciplinski poslovi, koji su spadali u nadležnost zemaljskog karnosnog povjerenstva, prenose sa danom 1. II. 1925. na ministarstvo unutrašnjih djela.

Čl. XXII.

Izvestiteljem karnosnoga poverenstva (čl. XIV. i XX.) je vazda onaj upravni konceptualni činovnik, kojemu je na rešenje dodeljena karnosna stvar.

K čl. XXII.

Prema čl. XXII. izvjestiteljem disciplinskog povjerenstva jeste onaj oblasni pravni referent, kojemu veliki župan povjeri riješavanje disciplinskih stvari. Isti ne ima pravo glasa. Ako potreba zahtjeva, postaviće se i više izvjestitelja.

Izvjestitelj vrši funkciju discipl. tužioca, pak je prema tome njegova zadaća: 1. da zastupa interese službe; 2. da štiti ugled činov. staleža; 3. da bdije nad tim, da se pri provadjanju postupka održavaju zakonski propisi i 4. da čini odredbe potrebne da se neopravdano ne otegne postupak.

Njemu pristoji pravo tokom cijelog postupka stavljati prijedloge i poduzimati djela, kojima je svrha da se ustanovi materijalna istina bilo u istrazi bilo na samoj usmenoj raspravi.

Čl. XXIII.

U pogledu isključenja pojedinih članova karnosnoga povjerenstva važe ustanove kaznenog postupnika.

U pitanju isključenja odlučuju karnosna poverenstva konačno.

Kod odlučivanja ne može glasovati na isključenje predloženi član poverenstva.

K čl. XXIII.

Čl. XXXIII. sadržaje propise o isključenju pojedinih članova povjerenstva, te se tu odredjuje, da odnosno isključenja važe odredbe kaznenog postupnika.

Prema tome će se i po uredbi u tom pravcu postupiti jednako kao i po propisima čl. 178. zakona od 1. VII. 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradj. reda, pak se stoga glede isključenja odnosno otklona članova disciplinskog povjerenstva upućuje na tumačenje čl. 178. rečenog zakona nalazeće se u I. djelu ove knjige (str. 144.).

IV. Karnosni postupak.

Čl. XXIV.

Karnosni postupak sastoji se u pismenim izvidima i usmenoj karnosnoj raspravi (čl. XXXI.).

Čl. XXV.

Karnosni postupak protiv urednika i službenika nameštenih kod županijskih i kotarskih oblasti odredjuje iz ureda ili na zahtev privatne stranke:

1. županijsko karnosno poverenstvo, odnosno veliki župan ili njegov zamenik kao predsednik toga poverenstva;

2. kr. hrv.-slav. zemaljska vlada.

Čl. XXVI.

Kadgod povedenje postupka zatraži privatna stranka, ima to učiniti pismenim podneskom, koji valja predati kod nadležne prvostepene upravne oblasti ili neposredno kod županijskoga karnosnoga poverenstva.

Karnosno poverenstvo odnosno u hitnim slučajevima, veliki župan, ili njegov zamenik kao predsednik toga poverenstva odlučiti će propisanim načinom, ima li se povesti postupak, te o tom ubavestiti stranku i prijavljenika.

Protiv ove odluke nema mesta pravnom leku.

Prije izdanja odluke imaju se odrediti predizvidi.

Odluči li poverenstvo, da nema razloga karnosnom postupku, moći će podjedno prema okolnostima uputiti nadležnu upravnu oblast na uporabu koje od kazna navedenih u članu VII. ove Uredbe.

Čl. XXVII.

Kada županijsko karnosno poverenstvo ili predsednik istoga odluči, da valja povesti karnosni postupak, imade predsednik odmah odrediti kanceptualnog činovnika, koji će kao istražitelj povesti istragu.

Činovnik, kojemu je poverena provedba istrage, ne može u istoj karnosnoj stvari biti članom karnosnoga poverenstva.

Čl. XXVIII.

Istražitelj imade najkasnije u roku od 8 dana pozvati okrivljenog na preslušanje, te i iz ureda istražiti sve okolnosti i pribaviti dokazala, koja se ukažu nužnima za potpuno razjašnjenje stvari. Pri tom imade dolično uzeti obzir na predloge okrivljenog kao i onih, koji su zahtevali povedenje karnosnog postupka.

Ako tečajem istrage bude stavljen zahtev, da se karnosni postupak protegne i na takove činjenice, koje su se ispostavile nakon što je bio postupak zametnut, imade se karnosni postupak protegnuti i na novo nadošle činjenice.

Čl. XXIX.

Istražitelj valja da presluša predložene svedoke, a ima pravo, da prema potrebi sasluša i veštake, pri čem imade smislu shodna uporabit propise kaznenog postupnika.

Ako bude potrebno preslušati svedoka, kojemu je redovito prebivalište izvan područja onoga kotara ili županije, gdje se nalazi službeno mesto okrivljenika, ima istražitelj putem zamolbe zaiskati preslušanje svedoka kod nadležne prvostepene upravne oblasti.

Istražitelj može u dokaz bitnih i odlučnih činjenica zaprisećі svedoke i veštake, upozoriv ih svagda na štetne posledice krive prisege.

Čl. XXX.

Po dovršenom istražnom postupku predlaže izvestitelj sve spise županijskom karnosnom poverenstvu, koje imade u najkraćem roku uz pravo priziva izreći karnosnu osudu.

Čl. XXXI.

Raspravu vodi predsednik poverenstva, a izvestitelj valja da razloži stvar prema stanju provedene istrage. Na raspravu poziva se vazda okrivljenik, a predsednik će prema potrebi odrediti, da se pozovu takodjer tužitelj i svedoci te eventualno i veštaci, i to načinom, propisanim u kaznenom postupniku.

Ako okrivljeni, premda redovito pozvan, ne dodje na raspravu, nastaviti i dovršiti će se rasprava na temelju istražne gradje, što ju je predložio izvestitelj.

K čl. XXIV.—XXXI.

Čl. XXIV.—XXVII. te čl. XXX. izmijenjeni su samo glede dosadanjih disciplinskih vlasti na mjesto kojih su sada nadležni za sve poslove navedene u tim članovima oblasno disciplinsko povjerenstvo i ministarstvo unutrašnjih djela.

Koli ovi članovi, toli i čl. XXVIII. i XXXI. doneseni su analogno propisima kaznenog postupnika, pa kako ovo isto važi i za čl. 180.—192. činovničkog zakona od 1. VII. 1923., upućuje se na tumačenja potonjih članova, nalazećih se u I. dijelu ove knjige (str. 150—171).

Čl. XXXII.

Zemaljsko karnosno poverenstvo imade prizive uzeti u raspravu svim pospešenjem, te izreći konačnu karnosnu osudu.

Ono je vlasno:

1. Odrediti nadopunu istrage, te u tu svrhu opredeliti i posebnog svog izaslanika.
2. Delegovati drugu prvostepenu karnosnu vlast. Nu u tom slučaju valja se držati načela kaznenog postupnika.

K čl. XXXII.

Čl. XXXII. stavljen je van snage sa danom 1. marta 1925. (vidi prikaz čl. XX. i XXI.).

V. Sindikatski postupak.

Čl. XXXIII.

U nadležnost županijskog karnosnog povjerenstva stavlja se i rešavanje sindikatskih pritužbi protiv urednika i službenika, nameštenih kod županijskih i kotarskih oblasti (§ 72. zakona od 5. februara 1886. o ustroju županija i uredjenju uprave u županijama i kotarima).

K čl. XXXIII.

Ovim se članom stavlja u nadležnost prvostepene disciplinske vlasti riješavanje sindikatskih pritužbi. Po ovom će se propisu i dalje postupiti u pogledu opštinskih činovnika.

VI. Obnova postupka.

Čl. XXXIV.

Obnovi karnosnog postupka ima mesta:

a) na zahtev stranke;
b) na molbu okrivljenika;
c) iz ureda.

Obnovi karnosnog postupka na štetu okrivljenika ima mesta samo onda, ako je bio rešen krivnje, pak prije izminuća roka od triju godina izbiju na videlo takove dokazane činjenice, po kojima se opravdano može očekivati, da će biti osudjen na koju od kazna, navedenih pod tačkom 2.—5. čl. X. ove Uredbe.

Molbu za obnovu postupka valja predati kod prvostepene presudne vlasti, koja o tom odlučuje uz pravo utoka na zemaljsko karnosno poverenstvo.

Ako zemaljsko karnosno poverenstvo zaključi, da se imade obnoviti postupak, vlasno će biti takodjer odrediti drugu karnosnu vlast, koja će istragu voditi i izreći osudu.

Pri obnovi postupka imadu se karnosne vlasti držati načela kaznenog postupnika.

K čl. XXXIV.

U smislu poslijednje alineje čl. XXXIV. imadu se karnosne vlasti pri obnovi disciplinskog postupka držati načela kaznenog postupnika (vidi u pogledu samog postupka potrebita tumačenja čl. 202.—207. činov. zakona od 1. VII. 1923., nalazeće se u prvom dijelu ove knjige (str. 175—179).

Propisi ovog člana važe samo glede opšt. činovnika i službenika. Drugostepena je vlast ministarstvo unut. djela.

VII. Prelazne ustanove.

Čl. XXXV.

U koliko nije još izrečena punosnažna karnosna osuda, imadu se u ovoj Uredbi sadržani karnosni propisi primeniti takodjer na karnosne istrage, koje se nalaze u tečaju.

K čl. XXXV.

Ovaj član može doći do primjene samo onda, ako bi još u tečaju bio postupak glede kojeg disciplinskog prestupa, koji je počinjen prije 24. II. 1921. kada je uredba stala na snagu.

Čl. XXXVI.

Svi propisi, koji se kose sa ovom Uredbom, gube snagu, napose stavljaju se van snage §§ 1., 2., 4., 5., 7., 13., 14., 15. i 16. zakona od 5. februara 1886. »o karnosnoj odgovornosti urednika i službenika nameštenih kod županijskih i kotarskih oblasti« te §§ 37., 38., 41., 42. i 43. zakona od 5. februara 1886. »o upravnim odborima u županijama«.

K čl. XXXVI.

S obzirom na odredbe čl. XXXVI. ostali su bili i nakon 24. II. 1921. na snazi §§ 3., 8., 9., 10., 11., 18., 19., 20., 21.—29. zakona od 5. II. 1886. o karnosnoj odgovornosti urednika i službenika namještenih kod županijskih i kotarskih oblasti, nu s obzirom na to, da su čl. 252. činov. zakona od 1. VII. glede sviju državn. činovnika i službenika gradjanskog reda, stavljeni van snage svi dosadanji propisi, to će se propisi gore navedenih §§ zakona od 5. II. 1886. moći primjeniti samo na opštinske službenike.

Čl. XXXVII.

Ova uredba staje na snagu sa danom proglašenja u »Službenim Novinama«.

Naš ministar Unutrašnjih Dela, neka izvrši ovu Uredbu.

K čl. XXXVII.

Uredba stala je na snagu 24. II. 1921.

B

Čl. I.

Propisi zakona od 5. februara 1886. o karnosnoj odgovornosti urednika i službenika, nameštenih kod županijskih i kotarskih oblasti, te propisi Uredbe od 11. februara 1921., kojom se do dalnjega zakonskog uredjenja preinačuju, odnosno nadopunjuju ustanove toga zakona, imadu se primenjivati i u karnosnom postupku protiv načelnika, činovnika i službenika, nameštenih kod seoskih opština i trgovišta, koja nemaju uredjenoga magistrata u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju.

Za ove urednike i službenike važe sledeće posebne ustanove:

K čl. I.

Prema čl. I. imadu se propisi zakona od 5. II. 1886. i Uredbe od 11. II. 1921. primjeniti i na opštinske načelnike, te opštinske službenike.

Čl. II.

Povedenje karnosnoga postupka protiv opštinskih načelnika, te opštinskih činovnika i službenika može zaiskati opštinsko zastupstvo.

Bude li okrivljeni rešen krivnje, nosi troškove opštinska blagajna.

K čl. II.

U smislu čl. II. može povedenje disciplinskog postupka protiv opštinskih organa zatražiti opštinsko zastupstvo. Bude li osumnjičeni službenik riješen krivnje, nosi u tom slučaju troškove disciplinskog postupka opštinska kasa.

Čl. III.

Karnosne kazne protiv opštinskih činovnika jesu:

1. ukor;
2. gubitak prava na sledeći petgodišnji doplatak (čl. II. Uredbe od 14. decembra 1920.).

3. premeštenje pod kaznu u drugo službeno sedište;
4. umirovljenje pod kaznu sa odgovarajućom ili sniženom mirovinom, ali ne ispod dve trećine;
5. otpust iz službe.

Protiv opštinskih načelnika i opštinskih službenika mogu se uporabiti samo karnosne kazne, navedene pod tač. 1. i 5. ovoga člana.

Čl. IV.

Gubitak prava na petgodišnji doplatak može se izreći na vreme od najviše triju godina.

K čl. III. i IV.

U čl. III. taksativno su pobrojane disciplinske kazne.

Odnosno kazne pod tač. 1., 3., 4. i 5. ovog člana važi i glede opštinskih činovnika ono, što je rečeno kod prikaza čl. X. uredbe od 11. II. 1921., kojom se preinačuju odnosno nadopunjuju disciplinski propisi po zakonu od 5. II. 1886.

Poslijedice kazne pod tač. 2. traju najviše 3 godine. Pri odmjerenju ove kazne uzeće disciplinska vlast vazda obzir na imovinske i obiteljske prilike presudjenog.

Čl. V.

Članom županijskoga karnosnoga povjerenstva jest i jedan opštinski činovnik, kojega imenuje ban na godinu dana na predlog upravljajućega odbora mirovinske zaklada stalno nameštenih opštinskih činovnika dotične županije. Isto mu valja postaviti zamenika.

K čl. V.

Ovaj je član preinačen riješenjem ministarskog savjeta od 26. II. 1925. broj 264 onamo, da člana oblasnog disciplinskog povjerenstva odnosno njegovog zamjenika iz reda opštinskih činovnika, imenuje oblasni veliki župan.

Čl. VI.

Članom povjerenstva imenovani opštinski činovnik ima se pozvati na karnosnu raspravu kad-

god se radi o karnosnom postupku protiv kojega opštinskog načelnika, činovnika ili službenika.

U tom slučaju ima u prediđućoj alineji spomenutom opštinskom činovniku ustupiti svoje mesto po rangu najmladji konceptualni urednik, koji je članom županijskog karnosnog poverenstva.

K čl. VI.

Kada bude u smislu al. 1. čl. VI. u disciplinsko poverenstvo pozvan opštinski činovnik, ima mu prema al. 2. ovog člana ustupiti mjesto najmladji po rangu pravni referent, koji je članom povjerenstva.

Čl. VII.

Svi propisi, koji se kose sa ovom Uredbom, gube snagu, napose pak stavljaju se van snage § 39. zakona od 12. decembra 1870. (zak. čl. XVI.) o uredjenju seoskih opština i trgovišta, koja neimaju uredjenoga magistrata i § 39. zakona od 5. februara 1886. o upravnim odborima u županijama, te naredba kraljevskog povereníka u Hrvatskoj i Slavoniji od 15. februara 1913. broj 42.020 od godine 1912. o karnosnoj odgovornosti urednika i službenika seoskih opština i trgovišta, koja nemaju uredjenog magistrata i o njihovoj odgovornosti za štete.

K čl. VII.

Ovaj član sadržaje derogacionu zaporku.

C.

Propisi o prinadležnostima opšt. činovnika.

ZAKON

kojim se nadopunjuju neke ustanove zakona od 12. decembra 1870. godine o uredjenju općina i trgovišta, koja nemaju uredjenoga magistrata i privremeno uredjuju beriva stalno namještenih opštinskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji i Medjumurju.

Čl. 1.

Stalno nameštenim opštinskim činovnicima (opštinskim bilježnicima, blagajnicima, lečnicima, veterinarima i t. d.) ustanovljuje se temeljna plaća sa godišnjih 2.600 dinara.

Povrh plaće imadu u stavci 1. ovog člana spomenuti činovnici pravo na šest dobnih doplataka, koji dospjevaju nakon svake dovršene pete godine službovanja.

Petgodišnji doplaci ustanovljuju se sa 300 dinara godišnje.

Čl. 2.

Dobne petgodišnje doplatke doznačuje općinsko zastupstvo na predlog općinskog poglavarstva, a stavljaju se u tečaj sa prvim danom onoga mjeseca, koji slijedi iza navedenoga službovnoga petgodišta.

Uskrati petgodišnjeg doplatka imade mesta samo onda, ako je općinski činovnik pravomoćnom presudom sudjen na gubitak prava na petgodišnji doplatak.

Gubitak prava na petgodišnji doplatak može se izreći samo na vreme od najviše triju godina.

Čl. 3.

Ovim se zakonom ne dira u pravo općinskih zastupstva, da svojim činovnicima dopitaju i veću plaću, ako to financijalna snaga općine dopušta. No taj višak može se dozvoliti samo kao dodatak na temeljnu plaću, ustanovljenu u članu 1. ovog zakona.

Po istim načelima valja postupati i onda, ako općinski činovnik već sada uživa plaću, koja premašuje minimum plaće, ustanovljen ovim zakonom.

Dodatak na plaću uračunava se u mirovinu, te su općinski činovnici dužni od istoga plaćati u županijsku mirovinsku zakladu prinose, propisane postojećim mirovinskim statutima.

Čl. 4.

Od dana, kad ovaj zakon stane na snagu, pripadaju stalno namještenim općinskim činovnicima dobni petgodišnji doplaci prema vremenu, što su ga do toga dana proveli u općinskoj službi, u koliko je to službovno vrijeme prema postojećim propisima uračunljivo u mirovinu.

Čl. 5.

Stalno nameštenі općinski činovnici imadu pravo na stanarinu, u koliko ne uživaju stana u naravi.

Pri odredjivanju godišnjeg iznosa stanarine, ima općinsko zastupstvo uzeti obzir na mjesne stanbene prilike.

Čl. 6.

Beriva stavljaju se općinskim činovnicima u tečaj kod prvoga namještenja sa danom nastupa službe, a inače sa prvim danom onoga mjeseca, koji slijedi iza nastupa službe na novom službenom mjestu.

U prediđućoj stavci navedena beriva doznačuje općinsko poglavarstvo u unaprednim mjesečnim obrocima.

Čl. 7.

Ovim zakonom ustanovljeno uredjenje beriva općinskih činovnika vrijedi od 1. januara 1922. godine do definitivnog uredjenja njihovih beriva novim općinskim zakonom.

Čl. 8.

Svi propisi, koji se kose sa ovim zakonom stavljaju se van snage.

Čl. 9.

Ovaj zakon stupa na snagu, kad ga Kralj potpiše, a obaveznu snagu dobija danom obnarodovanja u »Službenim Novinama« i zamjenjuje Uredbu od 14. decembra 1920. godine, kojom se nadopunjuju neke ustanove zakona od 12. decembra 1870. godine o uredjenju općina i trgovišta, koja nemaju uredjenoga magistrata, te se privremeno uredjuju beriva stalno namještenih općinskih činovnika u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju, »Službene Novine« broj 286 od 23. decembra 1920. godine — spiska naredaba Ministarstva Unutrašnjih Dela broj 41 — »Službene Novine« broj 195 1921. godine.

Preporučujemo Našem Ministru Unutrašnjih Dela, da ovaj Zakon obnaroduje i o izvršenju se njegovom stara, vlastima pak zapovjedamo, da po njemu postupaju, a svima i svakome da mu se pokoravaju.

U Beogradu, 26. januara 1922. godine.

Broj 33.926 — 1922.

NAREDBA

Pokrajinske Uprave za Hrvatsku i Slavoniju, odjelenja za unutarnje poslove, od 18. juna 1922. broj 33.926 o provedbi Zakona od 26. januara 1922., kojim se nadopunjuju neke ustanove zakona od 12. decembra 1870.,

o uredjenju općina i trgovišta, koja nemaju uredjenoga magistrata, te privremeno uredjuju beriva stalno namještenih općinskih činovnika u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju.

§ 1.

Po čl. 1. Zakona od 26. januara 1922., kojim se privremeno uredjuju beriva stalno namještenih općinskih činovnika u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju, pripada stalno namještenim općinskim činovnicima (bilježnicima, blagajnicima, liječnicima, veterinarima i t. d.) temeljna plaća od godišnjih 2.600 dinara, a povrh toga imadu pravo na šest petogodišnjih doplataka, koji se ustanovljuju sa 300 dinara godišnje.

Općinska zastupstva mogu svojim činovnicima, ako to financijalna snaga općine dopušta, dopitati pod uvjetima čl. 3. citovanog zakona i veću plaću od one ustanovljene u §-u 1. rečenog zakona, nu ovakovo povišenje treba da steče odobrenje nadležne nadzorne vlasti.

§ 2.

I onaj općinski činovnik, koji privremeno služi na stalno sistemizovanom mjestu, uživat će onu plaću, koja je ustanovljena za takovo mjesto u čl. 1. zakona od 26. januara 1922.

§ 3.

Uračunivi su u mirovinu uz stalnu plaću:

a) Svi dospjeli dobni petogodišnji doplaci.

b) Dodaci na temeljnu plaću, dopitani po članu 3. Zakona od 26. ianuara 1922.

c) Stanarina, čiju visinu za odmjeru mirovine ustanovljuje odbor nadležne mirovinske zaklade stalno namještenih općinskih činovnika.

Nisu uračunivi u mirovinu:

1. Privremeni dodaci na skupoću.

2. Mjesečni dodatak od 100 K iz državne kase, dopitan naredbom od 20. oktobra 1917. broj 4.870 Pr. i mjesečni dodatak od 600 K iz općinske kase, dopitan naredbom od 28. oktobra 1920. broj 42.338.

§ 4.

Stalno namješteni općinski činovnici dužni su prema članu 1. Zakona od 26. januara 1922. ustanovljena im beriva odmah prijaviti nadležnomu odboru mirovinske zaklade općinskih činovnika, koji je dužan hitno riješiti takove prijave.

§ 5.

Općinsko poglavarstvo imade Zakon od 26. januara 1922. i ovu Naredbu u prvoj narednoj sjednici proglasiti općinskomu zastupstvu, a ovo će u okviru člana 1. citovanoga Zakona ustanoviti beriva svojim činovnicima, dok će u onim općinama, gdje općinsko zastupstvo ne djeluje, to učiniti povjerenik općine.

§ 6.

Prema §-u 1. ove Naredbe ustanovljena beriva općinskih činovnika imadu se staviti u tečaj počam od 1. januara 1922. i pojedinačno uvrsiti u općinski proračun.

§ 7.

Po zakonu od 26. januara 1922. prevode se samo temeljna plaća i dobni petogodišnji doplatci na dinare, pa se stoga stavlja u dužnost nadzornim vlastima, da nad provedbom citovanoga Zakona i ove Naredbe budno paze kako kod ispitivanja i odobravanja općinskih proračuna i zaključnih računa, tako osobito i kod odobravanja veće plaće, koji se višak prema al. 1. čl. 3. citovanog zakona imade smatrati samo dodatkom na temeljnu plaću.

§ 8.

U §-u 1. ove Naredbe citovani Zakon dobio je obaveznu snagu dana 22. aprila t. g., kada je obnarodovan u »Službenim Novinama« broj 87. od 22. aprila 1922. godine.

§ 9.

Svi propisi, koji su u oprijeci sa prije spomenutim Zakonom i s ovom Naredbom, stavljaju se van snage.

Broj 35.130 — 1922.

NAREDBA

Pokrajinskog Namjesnika za Hrvatsku i Slavoniju od 24. juna 1922. broj 35.130 o privremenim dodacima na skupoću općinskih činovnika u Hrvatskoj i Slavoniji i Medjumurju.

§ 1.

Stavljeno van snage.

§ 2.

Ovom naredbom ustanovljeni privremeni dodatak na skupoću pripada i onim općinskim činovnicima, koji su u privremenoj ili zamjeničkoj službi na sistemizovanom mjestu, ako imadu propisanu kvalifikaciju.

§ 3.

Suma potrebna za pokriće u §-u 1. ustanovljenoga dodatka na skupoću, dobija se načinom, propisanim u Uredbi od 28. februara 1921. »o subvencioniranju autonomnih tela u Banatu, Bačkoj i Baranji, Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju«, a u koliko ne bi dotjecala ,pokrit će se iz sredstava općina.

§ 4.

Na činovnike, koji uživaju već sada veća beriva od onih navedenih u § 1. ne protežu se ustanove ove naredbe.

§ 5.

Propisi o ovršnim stegama i zabranama, koji važe za dodatke na skupoću u opće, imadu se shodno primjenjivati i na ovom naredbom ustanovljene privremene dodatke na skupoću.

§ 6.

Danom 30. aprila 1922. stavljaju se van snage sve dosadanje odredbe o državnim predujmovima, dodacima i doplacima općinskih činovnika, navlastito državni predujmovi po 1.250 Dinara odredjeni naredbama od 7. marta 1922. br. 13.796 i od 19. aprila 1922. br. 20.552, zatim skuparinski dodatak na teret općinske blagajne od mjesečnih 600 K dopitan naredbom od 28. oktobra 1920. br. 42.338 te napokon od mjesečnih 100 K doznačen naredbom od20. oktobra 1917. br. 4.870 Pr.

*

§ 7.

Propisi ove naredbe protežu se i na područje ostrva Krk i općine Kastav u Istri.

§ 8.

Ova naredba važi od 1. maja 1922. godine.

U Zagrebu, dne 24. juna 1922.

NAREDBA

Pokrajinske Uprave za Hrvatsku i Slavoniju, odjeljenja za unutarnje poslove od 5. decembra 1923. broj 54.981,

o naknadi troškova općinskim službenicima u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju, učinjenih prilikom službenih izaslanja.

§ 1.

Za uredovanja, obavljena unutar područja vlastite općine, pripada:

1. Dnevnica:

a) činovnicima sa 25 (dvadeset i pet) Dinara,
b) pisarima sa 15 (petnaest) Dinara,
c) ostalim službenicima (stražarima, podvornicima, seoskim starešinama i t. d.) sa 12 Din 50 p (dvanaest Dinara 50 para).

2. Kilometrina:

a) činovnicima sa 3 (tri) Dinara,
b) pisarima i ostalim službenicima (stražarima, podvornicima, seoskim starešinama i t. d.) sa 2 Din 50 p (dva Dinara 50 para).

3. Pristojba za prenos prtljage:

činovnicima kod vožnje sa željeznicom sa 3 (tri) Din.

§ 2.

Za uredovanja, obavljena izvan područja vlastite općine, pripada:

1. Dnevnica:

a) činovnicima sa 37 Din 50 p (trideset i sedam Dinara 50 para),
b) pisarima sa 25 (dvadeset i pet) Dinara,
c) ostalim službenicima (stražarima, podvornicima, seoskim starešinama i t. d.) sa 20 (dvadeset) Dinara.

2. Kilometrina:

a) činovnicima sa 5 (pet) Dinara,
b) pisarima i ostalim službenicima (stražarima, podvornicima, seoskim starešinama i t. d.) sa 4 (četiri) Dinara.

3. Pristojba za prenos prtljage:

činovnicima kod vožnje sa željeznicom sa 4 (četiri Din.

§ 3.

Fijakerovinu smiju općinski činovnici, kada im ista pripada prema §-u 2. naredbe od 19. augusta 1908. br. 45.530, zaračunati po tarifi, koja je za pojedina mjesta uredovno ustanovljena.

§ 4.

Svi propisi dojakošnjih naredbi, koji se kose s ovom naredbom, stavljaju se ovime van snage.

Ako u dosadanjim naredbama ne bi bio koji slučaj predvidjen, ima se prosuditi analogno propisima Uredbe od 30. septembra 1920. D. R. Br. 96.000 o naknadi troškova državnim službenicima, učinjenih prilikom službenih putovanja i seobe i dopune od 1. oktobra t. g. K. D. R. Br. 121.400.

§ 5.

Ova naredba staje na snagu danom 1. januara 1924. godine.

U Zagrebu, dne 5. decembra 1923.

NAREDBA

Pokrajinske Uprave za Hrvatsku i Slavoniju, odjeljenje za unutarnje poslove u likvidaciji, od 21. novembra 1924. broj 40.500

o naknadi troškova općinskim službenicima u Hrvatskoj i Slavoniji, učinjenih prilikom službenih izaslanja.

Čl. 1.

Općinskim načelnicima (upraviteljima), činovnicima i službenicima u Hrvatskoj i Slavoniji pripadaju putne pristojbe, koje su ustanovljene rješenjem Ministarskoga Saveta od 1. oktobra 1923. K. D. R. Br. 12.400 za državne službenike gradjan. reda i to:

a) načelnicima i činovnicima one u ljestvici (tablici) pod rednim brojem 4,
b) opć. pisarima one pod rednim brojem 6,
c) ostalim službenicima one pod rednim brojem 7.

Čl. 2.

Ove pristojbe zaračunavaju se po istim propisima, koji važe za državne službenike gradjan. reda t. j. analogno Uredbi od 30. septembra 1920. D. R. Br. 96.000 o naknadi troškova državnim službenicima učinjenih prilikom službenih putovanja i seobe i dopune od 1. oktobra 1923. K. D. R. Br. 121.400.

Čl. 3.

Ova naredba staje na snagu danom 1. januara 1925. g.

Čl. 4.

Svi propisi dojakošnjih naredbi u koliko se kose s ovom naredbom stavljaju se ovim van snage.

U Zagrebu, dne 21. novembra 1924.

Veliki župan zagrebačke oblasti u Zagrebu.

Broj 2.453 Pr. v. ž. 1924.

Predmet:

OPĆINSKIM ČINOVNICIMA PRIVREMENI DODACI NA SKUPOĆU.

1. Okružnom načelniku u Varaždinu
2. Svim sreskim poglavarima zagrebačke oblasti.

Naredjenjem Ministarstva Unutrašnjih Dela Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Odjeljenja za Hrvatsku i Slavoniju,, od 30. decembra 1924. broj H. S. 8.746 stavljen je danom 31. decembra 1924. (Narodne Novine od 30. decembra 1924. broj 299) van snage § 1. Naredbe Pokrajinskog Namjesnika za Hrvatsku i Slavoniju od 24. juna 1922. broj 35.130 o privremenim dodacima na skupoću općinskih činovnika u Hrvatskoj, Slavoniji i Medjumurju.

Podjedno je počev od 1. ianuara t. g. ustanovljen stalno namještenim općinskim činovnicima (bilježnicima, blagajnicima, lječnicima, veterinarima i t. d.) u Hrvatskoj i Slavoniji i Medjumurju osim temeljne plače od 2.600 dinara godišnje i propisanih pet godišnjih doplataka, privremeni dodatak u iznosu razlike izmedju njihovih gore nabrojenih stalnih prinadležnosti i zbroja osnovne i položajne plaće te ličnih dodataka na skupoću, što bi ih prema godinama službe uračunljivim u mirovinu imali kao državni činovnici 2 grupe III. kategorije prema zakonu od 31. jula 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda i rješenja Ministarskog Savjeta od 17. aprila 1924. br. 42.300.

Ovo naredjenje ne odnosi se na one općinske činovnike, koji imadu možda već sada veća beriva.

U provedbi prednjeg naredjenja upućujem natpis na ovo:

Svi stalno namješteni općinski činovnici, izuzevši one, spomenute u zaključnom stavu citovanog Ministarskog Naredjenja, koji prema propisima statuta o umirovljenju i opskrbi stalno namještenih općinskih činovnika, njihovih udova i siročadi, imadu pravo na mirovinu, dužni su odmah po mjestu njihovog službovanja putem svog općinskog poglavarstva nadležnom sreskom poglavaru podnijeti u dva primjerka svojeručno sastavljeni i potpisani iskaz, u koji se imadu unijeti ovi podatci:

1. Ime, prezime;
2. mjesto službovanja;
3. službeno svojstvo;
4. osnovna godišnja plaća, petgodišnji doplaci i dosadanji dodatak na skupoću;
5. u mirovinu uračunljive godine službe uz naznaku dana i broja dotičnog riješenja, koje se ima priložiti u vjerovnom prepisu;
6. razlika iskazana u godišnjem i mjesečnom iznosu izmedju pod tač. 4. nabrojenih stalnih prinadležnosti i sbroja osnovne i položajne plaće, te ličnih dodataka na skupoću, što bi ih prema godinama službe, uračunljivim u mirovinu, imali kao državni činovnici 2. grupe III. kategorije prema zakonu od 31. jula 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda i riješenja Ministarskog Savjeta od 17. aprila 1924. broj 42.300 (Službene Novine broj 90.—XX. od 19. aprila 1924.

Rečene iskaze imadu sreski poglavari tačno provjeriti, te zaporkom o tome providiti i ovamo predložiti na obredjenje, poslije česa će se iskazi povratiti i natpis će onda jedan takav primjerak iskaza dostaviti nadležnom općinskom poglavarstvu, a drugi kod sebe pohraniti.

Samo po prednjem klauzulirani iskazi služiti će osnovom za doznačivanje prespomenute razlike.

Protiv općinskih činovnika, koji bi podnio neistinitu prijavu za prijem dodatka, postupiit će se analogno propisima čl. 25. riješenja Ministarstva Financija Generalne Direkcije Državnog Računovodstva od 10. aprila 1924. D. R. broj 42.300 (Narodne Novine od 23. aprila 1924. broj 95.).

Primjerice ispunjeni obrazac iskaza prilaže se pod ./.

Primjećujem, da se pod berivima u zaključnoj stavci spomenutog naredjenja imade razumjevati uvećana plaća i razni doplaci.

K broju 2.453 Pr. v. ž. 1924.

I s-

o privremenom dodatku po Naredjenju Ministarstva Unutarnjih Broj. H.

1	2	3	4	5	6	7
Ime i prezime	Mjesto službovanja	Službeno svojstvo	Godišnja osnovna plaća u dinarima	Godišnji petgodišnji doplatak u dinarima	Dosadanji dodatak na skupoću od godišnjih	Ukupno godina
Mijo Bačan	Kraljevac	općinski bilježnik	2.600	600	9.400	12.600

U Kraljevcu, 2. januara 1925.

Natpis se poziva, da prednje odmah priopći svim općinskim poglavarstvima svoga područja radi neodvlačnog obavještenja interesenata.

(Dodatak samo ad 1.)

Područnim sreskim poglavarima dostavljeno je ovo naredjenje neposredno.

U Zagrebu, dne 8. januara 1925.

k a z

Dela, Odjeljenje za Hrvatsku i Slavoniju, od 30. decembra 1924. S. 8746.

8	9	10	11	12	13
U mirovinu uračunljivo vrijeme i odluka o tome	Godišnja osnovna plaća držav. činovnika III. kat. 2 grupa	Godišnja položajna plaća	Godišnji lični dodatak po 800 Din na mjec	Ukupno na godinu	Godišnja razlika izmedju rubr. 7 i 12 za doznaku
10 godina po odluci odbora mirovinske zaklade u Varaždinu od 1. I. 1920. br. 275	4.500	3.000	9.600	17.100	4.500 Din na godinu ili 375 Din na mjesec

Mijo Bačan v. r.

Poglavlja I. i II. naredbe predsjedništva narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba od 12. XI. 1918., kojom se uredjuju službeni odnosi učitelja u javnim nižim i višim pučkim školama, stavljena su van snage zakonom od 1. VII. 1923. o činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda. Naprotiv je propisom čl. 85. zakona o budžetskim dvanajstinama za april—juli 1925. odnosno tač. 2. čl. 7. zakona o budžetskim dvanajstinama za december 1925. i januar—mart 1926. odredjeno, da za nastavnike osnovnih škola ostaju i dalje u svemu na snazi dosadanji disciplinski propisi, dakle i propisi spomenute naredbe narodnog vijeća, koji glase kako slijedi:

III. Poglavlje.

KARNOSNI PROPISI.

A. Općenite ustanove.

Službeni prestupak.

§ 59.

Krivcem službenoga prestupka čini se učitelj u aktivnoj službi:

a) koji povrijedi dužnosti svojega učiteljskog zvanja;

b) koji se svojim vladanjem u službi ili izvan službe pokaže nedostojnim časti, ugleda i pouzdanja, koje zahtijeva njegovo zvanje.

§ 60.

U poslovima službenih prestupaka postupa se ureda radi.

Karnosne oblasti.

§ 61.

Karnosnu istragu odredjuju:

a) zemaljska vlada;

b) županijske oblasti;

c) poglavarstva gradova neposredno podredjenih vladi.

Vlada nadležna je odrediti istragu redovno za učitelje u školama i zavodima podvrgnutim neposredno vladi.

Za ostale učitelje nadležna je za odredbu istrage županijska oblast odnosno gradsko poglavarstvo po mjestu čina, gdje je prestupak počinjen.

Povrh toga ovlaštena je vlada odrediti karnosnu istragu u svakom slučaju.

Odredba istrage, koja nije odredjena po vladi, ima se ovoj izvijestiti.

§ 62.

Karnosne oblasti, koje na temelju karnosne rasprave izriču presudu, jesu:

1. županijsko školsko karnosno povjerenstvo kod svake županijske oblasti, te gradsko školsko karnosno povjerenstvo kod gradova neposredno podredjenih vladi kao karnosne oblasti I. molbe;

2. zemaljsko školsko karnosno povjerenstvo kod zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu, kao karnosna oblast II. molbe.

Županijsko i gradsko školsko karnosno povjerenstvo nadležno je za svakog učitelja po mjestu čina, gdje je prestupak počinio.

Vlada može ureda radi ili na prijedlog po činu nadležnoga karnosnog povjerenstva ovlastiti drugo povjerenstvo da izreče presude.

§ 63.

Članovi županijskoga (gradskog) karnosnog povjerenstva jesu: podžupan (gradski načelnik) kao predsjednik, zatim jedan županijski (gradski) perovodni činovnik, te dva pučka učitelja.

Članovi zemaljskoga školskog karnosnog povjerenstva jesu: po povjereniku za bogoštovlje i nastavu imenovani činovnik kao predsjednik, zatim dva perovodna činovnika istoga vladinoga odjela, po činu najstariji zemaljski školski nadzornik za pučke škole te dva pučka učitelja.

Veliki župani u županijama, a u gradovima — neposredno podredjenima vladi gradska zastupstva imenuju na početku svake školske godine jednoga perovodnog činovnika, te dva pučka učitelja stalnim članovima županijskoga odnosno gradskog karnosnog povjerenstva za čitavu godinu. Za slučaj, da bude koji od ovih zapriječen, isključen ili otklonjen, imenuju podjedno ovima i zamjenike.

Za zemaljsko karnosno povjerenstvo imenuje na početku svake školske godine povjerenik za bogoštovlje i nastavu po dva perovodna činovnika vladinoga odjela za bogoštovlje i nastavu i po dva učitelja kao stalne članove, a dva perovodna činovnika istoga odjela i dva učitelja kao zamjenike.

Članovima (zamjenicima) karnosnoga povjerenstva mogu se imenovati samo oni učitelji, koji uživaju barem dva petogodišnja doplatka, a od ovih treba da je u pravilu jedan učitelj viših, a jedan nižih pučkih škola.

§ 64.

Na isključenje i otklon članova karnosnoga povjerenstva imadu se prema smislu primjenjivati ustanove §§-a 62., 63. i 66. zakona o kaznenom postupku.

O isključenju i otklonu predsjedatelja odlučuje vlada, a u pogledu ostalih članova predsjedatelj karnosnoga povjerenstva.

Bude li izrečeno isključenje ili otklon predsjedatelja, ima mu vlada odmah i odrediti zamjenika za taj karnosni predmet.

Kazne.

§ 65.

Kazne radi službenoga prestupka jesu redne i karnosne.

I. Redne kazne jesu:

a) pismena opomena;

b) globa do deset kruna u korist zemaljske učiteljske mirovinske zaklade.

Redne kazne uporabljuju se za manje službene neurednosti, a izriče ih kotarska oblast (gradsko poglavarstvo) i svaka viša pretpostavljena oblast.

II. Karnosne kazne jesu:

1. pismeni ukor;

2. globa do 50 kruna u korist zemaljske učiteljske mirovinske zaklade;

3. obustava stečenoga ili uskrata dospjeloga petogodišnjeg doplatka u korist zemaljske učiteljske mirovinske zaklade na točno odredjeno vrijeme, ali najdulje na dvije godine;

4. svrgnuće sa službe ravnajućega učitelja odnosno ravnatelja uz gubitak službenoga značaja ravnajućega učitelja ili ravnatelja, te službenoga doplatka;

5. premještenje na drugu školu iste ili niže vrste uz potpunu uskratu selidbenih pristojbi;

6. dignuće privremenoga učitelja od službe;

7. trajno umirovljenje učitelja, koji ima pravo na mirovinu, i to:

a) uz potpunu mirovinu;

b) uz mirovinu umanjenu za 10 do 50% od iznosa u §§-ima 35. i 36. zakona od 5. kolovoza 1914., navedenoga u poglavlju II. ove naredbe;

8. otpust iz službe skopčan s gubitkom službenoga značaja i beriva te prava na opskrbu za otpuštenoga i njegovu obitelj.

Karnosne kazne izriče karnosno povjerenstvo, no isto može uporaviti i koju od kazni pod točkama I. a) i b), ako drži, da se ima manja kazna izreći.

Time ostaje netaknuto pravo svake pretpostavljene oblasti i upravitelja škole, da može učitelje usmeno opomenuti ili prekoriti poradi mana i nedostataka u njihovoj službi.

§ 66.

Koju će kaznu primijeniti, odlučuje karnosno povjerenstvo prema težini povrede službenih dužnosti uvaživši otešćavajuće i olakšavajuće okolnosti.

§ 67.

Kaznu otpusta iz službe valja izreći karnosnom presudom naročito protiv učitelja, koji samovoljno ostavi, odnosno ne nastupi svoje službeno mjesto, pa se bez opravdana razloga unatoč pozivu u odredjenom primjerenom roku ne vrati u službu ili ne nastupi službe.

Zastara.

§ 68.

Zastarom utrnjuje karnosna istraga i kazna, ako se protiv krivca unutar roka od tri godine od dana počinjene povrede službene dužnosti, a kod djela, koja po kaznenom zakonu zastaruju tek nakon duljeg vremena, unutar zastarnog roka odredjenog po kaznenom zakonu ne povrede ni kazneni ni karnosni postupak — uz uvjete:

a) da je krivac naknadio počinjenu štetu, koliko to narav povrede dopušta;

b) da se kroz čitavo vrijeme zastare nije kazneno ili karnosno ogriješio — i

c) ako je njegov nastavni rad u to doba bio ocijenjen barem s »dobar«.

Godina, u kojoj nije polučio povoljne ocjene, ne broji se u zastaru.

Zastara uvažuje se ureda radi.

B. Karnosni postupak.

Karnosna istraga.

§ 69.

Svaki pretpostavljeni dužan je, ako mu bude učinjena prijava službenog prestupka učitelja, ili ako za istu inače

sazna, to smjesta propisanim službenim putem prijaviti upravnoj oblasti, koja je redovno nadležna odrediti karnosnu istragu (§ 61.), u koliko se ne radi o manjoj neurednosti, radi koje je on vlastan izreći rednu kazan.

Oblast nadležna za odredbu karnosne istrage odredjuje prethodno izvid, a prema posljetku toga eventualno posebnu karnosnu istragu ili odredjuje odmah povedenje karnosne istrage.

Ako je već samim izvidom predmet potpuno ustanovljen, i okrivljenomu dana prilika, da se o posljetku izvida očituje, ne provodi se posebna karnosna istraga.

Istragu provodi po odredbi oblasti nadležne za provedbu istrage redovno školski nadzornik, ili prema naravi prijavljene povrede perovodni činovnik dotične odnosno podredjene oblasti, ili prvi uz sudjelovanje drugoga. Članovi karnosnih povjerenstva ne mogu voditi istrage.

Vlada može ureda radi ili na prijedlog oblasti nadležne za provedbu istrage po mjestu čina ovlastiti drugu oblast na provedenje istrage.

U odluci, kojom se odredjuje istraga, valja točno navesti one povrede, zbog kojih je odredjena.

§ 70.

Voditelj karnosne istrage imade potanko saslušati okrivljenoga i dati mu priliku, da se očituje o svakom činu, koji mu se upisuje u grijeh, i da navede dokazala za svoju obranu.

On imade nadalje prema navodu okrivljenoga ili ureda radi provesti sva potrebna dokazala, da se stvar potpuno razbistri, naročito imade preslušati svjedoke i vještake, te njihove iskaze uvrstiti u zapisnik.

Voditelj istrage može se za obavljanje pojedinih preslušanja ili drugih istražnih čina obratiti sa zamolbom neposredno na drugu upravnu oblast.

Svaki provedeni dokaz imade voditelj istrage predočiti okrivljenomu, da se o njemu uzmogne očitovati, a na molbu njegovu mora mu dozvoliti, da sebi uzme prijepis tih dokazala.

Ako se radi o težoj povredi, može mu voditelj istrage na njegovu molbu dopustiti, da svoje očitovanje predloži pismeno u primjerenom neprekoračivom i neproduljivom roku, koji mu on u tu svrhu odredi. Ima ga ujedno upozoriti, da će se istraga svejedno nastaviti i provesti, ako i ne predloži svoga pismenog očitovanja u odredjenom mu roku.

Ovo očitovanje može okrivljeni predati i po punomoćniku. Punomoćnikom može biti samo učitelj ili branitelj u kaznenim stvarima.

Ne odazove li se okrivljeni ni ponovnom pozivu, da dodje na preslušanje, ili ako se krati odgovarati, ima se istraga provesti i bez njega.

Voditelj istrage ima i u tom slučaju provesti sva ona dokazala, koja je iz spisa doznao, te koja mogu biti odlučna u korist ili na štetu okrivljenom.

Karnosna rasprava i presuda.

§ 71.

Kad voditelj istrage dovrši istragu, predlaže spise predsjedatelju županijskoga (gradskog) školskoga karnosnog povjerenstva, koji će odrediti raspravu, ako mu se ne čini potrebnim, da se istraga još u čemu nadopuni.

Karnosna rasprava vodi se u pravilu u odsutnosti okrivljenoga, ali ako se radi o teškoj povredi te predsjedatelj ili karnosno povjerenstvo drži potrebnim, ima se pozvati okrivljeni, da osobno pristupi na raspravu.

U tom slučaju može okrivljeni pristupiti na raspravu zajedno s braniteljem, koji može biti učitelj ili branitelj u kaznenim stvarima.

Ako okrivljeni ne dodje na raspravu, a nije svoj izostanak dovoljno opravdao provodi se rasprava bez njega.

Izvjestiteljem u karnosnoj raspravi jeste školski nadzornik ili perovodni činovnik, koji je vodio istragu. Ako je on odsutan ili zapriječen, ili ako istrage nije vodio činovnik oblasti, kod koje uredjuje karnosno povjerenstvo, odredjuje izvjestitelja predsjedatelj karnosnog povjerenstva. Izvjestitelj nema prava glasa u karnosnom povjerenstvu.

Izvjestitelj razlaže na raspravi predmet samo na osnovi spisa karnosne istrage, te imade savjesno i potanko izložiti sve činjenice, koje terete okrivljenoga i koje govore njemu u prilog.

Ne zaključi li karnosno povjerenstvo nadopunjenje istrage ili poziv okrivljenoga na raspravu, imade izreći presudu te okrivljenoga: ili proglasiti krivim ili ga riješiti krivnje povreda, glede kojih je odredjena karnosna istraga.

Ako se tečajem istrage ustanovi još koja povreda, u pogledu koje je okrivljenomu dana prilika, da se očituje, valja da se presuda protegne i na tu povredu.

Nije li okrivljenome bila dana prilika, da se izjavi o kojoj činjenici, ne može biti ta podlogom presudi izuzevši slučaj, ako je istraga provedena bez okrivljenoga.

Karnosno povjerenstvo stvara svoje zaključke po svom slobodnom osvjedočenju osnovanom na ispitanju svih činjenica, koje su ustanovljene na raspravi na teret i u prilog okrivljenoga.

§ 72.

Bude li okrivljeni nakon provedene karnosne rasprave proglašen krivim, imade se podjedno presuditi na koju rednu ili karnosnu kazan.

Povrh toga ima karnosno povjerenstvo odlučiti, da li ima okrivljeni naknaditi eventualnu štetu i nositi troškove karnosnoga postupka u cijelosti ili u kojem dijelu.

Okrivljeni može se presuditi samo na onu odštetu imovinske naravi, koja je bez posebnoga postupka točno ustanovljena.

U pogledu svake druge tražbine u ime naknade štete ima se oštećeni otputiti na put redovne gradjanske parnice.

Ako je okrivljeni riješen, a istraga je dokazala potpunu neosnovanost prijave, pa se ista pokaže još i potpuno obijesnom, može karnosno povjerenstvo, ako je postupak proveden povodom prijave privatne osobe, presuditi prijavitelja na nošenje troškova karnosnog postupka. Učitelj, koji podnese takvu prijavu, počinja službeni prestupak.

Presudu proglašuje predsjedatelj rasprave usmeno nakon dovršene rasprave.

U presudi valja navesti točno sve one čine, radi kojih se tuženi presudjuje, ili s kojih je bio prijavljen, a presuda ga rješava krivnje. Nadalje treba da presuda bude temeljito obrazložena.

Izvjestitelj te okrivljeni, ako je nazočan pri proglašenju presude, imadu se odmah izjaviti, da li se s presudom zadovoljavaju ili najavljuju protiv nje priziv.

Ako se okrivljeni nikako ne izjavi, uzima se, da se zadovoljava s presudom.

O bitnim okolnostima rasprave imade izvjestitelj sastaviti zapisnik.

Zapisnik potpisuju svi članovi karnosnoga povjerenstva i izvjestitelji.

§ 73.

Za valjanost zaključka karnosnog povjerenstva mora da je nazočan potpun broj članova povjerenstva.

Karnosno povjerenstvo stvara svoje zaključke apsolutnom većinom glasova.

Predsjedatelj glasuje posljednji.

Ako su glasovi podijeljeni na dva mnijenja, tada odlučuje ono, koje je po okrivljenoga povoljnije. Ako su glasovi podijeljeni na više od dva mnijenja, te nijedno ne ima apsolutne većine, tada se pribrajaju glasovi okrivljenomu najnepovoljniji onim glasovima, koji su mu od tih glasova manje nepovoljni i to tako dotle, dok se ne dobije apsolutna većina glasova.

§ 74.

Presuda s razlozima ima se u pismenom otpravku dostaviti:

a) zemaljskoj vladi,

b) izvjestitelju, ako je pri proglašenju presude najavio priziv;

c) okrivljenomu u slučajevima: ako nije bio nazočan pri proglašenju presude — ili ako je bio nazočan, pa je najavio priziv — ili ako dostavu izrično zamoli;

d) oštećenomu, kojemu bude presudom dosudjena odšteta ili koji bude otpućen na put redovne gradjanske parnice;

e) prijavitelju, koji je osudjen na nošenje troškova.

Priziv.

§ 75.

Protiv presude, kojom je prema stavci trećoj §-a 65. izrečena redna kazna po nižoj oblasti, dopušteno je osudjenom učitelju propisanim putem uložiti priziv na višu oblast.

Protiv drugomolbene presude nema mjesta daljem pravnom lijeku.

Protiv redne kazne, koju je izrekla vlada, ne ima mjesta prizivu.

§ 76.

Protiv presude županijskoga (gradskog školskog karnosnog povjerenstva) dopušteno je uložiti priziv na zemaljsko školsko karnosno povjerenstvo.

Priziv ima se predati pri I. molbenom karnosnom povjerenstvu.

§ 77.

Na korist okrivljenog mogu uložiti priziv izvjestitelj i okrivljeni.

Na štetu okrivljenoga može uložiti priziv izvjestitelj. Povrh toga može uložiti priziv prijavitelj, koji je osudjen na naknadu troškova.

§ 78.

Priziv rješava zemaljsko školsko karnosno povjerenstvo u raspravi, na koju se imadu prema smislu primijeniti ustanove §§-a 71.—73. ove naredbe.

Na ovoj raspravi nema posebnoga izvjestitelja, već predmet razlaže po odredbi predsjedatelja rasprave ili zemaljski školski nadzornik za pučke škole ili jedan perovodni vladin činovnik, koji je član toga karnosnog povjerenstva.

Rasprava vodi se u odsutnosti okrivljenoga.

Nije li protiv I. molbene presude uložen priziv na štetu okrivljenoga, ne može zemaljsko karnosno povjerenstvo suditi na težu kaznu, nego što je dosudjena u prvoj molbi.

Povrata u prijašnje stanje.

§ 79.

Povrata u prijašnje stanje radi promašenoga prizivnog roka protiv presude I. molbenog povjerenstva dozvolit će se na molbu onoga, kome pripada pravo uložiti priziv:

1. ako vjerodostojno iskaže, da mu poradi neotklonivih okolnosti bez njegove krivnje ili bez krivnje njegova punomoćnika nije bilo moguće držati se roka;

2. ako zaište povratu unutar roka od osam dana, kako je nestalo zapreke — i

3. ako priziv podjedno prèda.

Molba za povratu u prijašnje stanje ima se podnijeti I. molbenom karnosnom povjerenstvu.

O molbi odlučuje II. molbeno karnosno povjerenstvo, koje će u slučaju, ako povratu u prijašnje stanje dopusti, izreći presudu u glavnoj stvari.

Molba za povratu u prijašnje stanje nema odgodne moći, dok se povrata ne dopusti.

Obnova karnosnog postupka.

§ 80.

Na karnosnu kazan presudjeni učitelj, ili ako je on umr'o, onda njegova žena ili djeca mogu tražiti obnovu karnosnoga postupka, ako pruže nova dokazna sredstva o odlučnim činjenicama, koje ili sama sobom ili u vezi s već doprinesenim dokazima opravdavaju očekivanje, da će presudjeni biti riješen, ili da će kazna otpusta biti promijenjena u blažu kazan.

Ako je izrečena pravomoćna karnosna presuda, kojom je okrivljeni riješen od krivnje, ili ako je izrečena obustava karnosnoga postupka u slučaju §-a 81., točka 1. dopustit će obnova karnosnog postupka na prijedlog izvjestitelja:

a) ako su pružena nova dokazna sredstva o odlučnim činjenicama, koja sama sobom ili u vezi s već doprinesenim dokazalima opravdavaju osudjenje okrivljenoga kojom karnosnom kazni.

b) ako nije nastupila zastara.

Molba za obnovu karnosnog postupka ima se pismeno podnijeti onomu I. molbenom karnosnom povjerenstvu, koje je izreklo karnosnu presudu.

Ono odlučuje o molbi nakon nužnih izvida. Protiv uskratne odluke dopušten je utok na II. molbeno karnosno povjerenstvo.

Dopusti li I. molbeno karnosno povjerenstvo obnovu, ima odmah izreći novu presudu.

Molba za obnovu karnosnog postupka nema odgodne moći, dok se obnova ne dopusti.

Obustava karnosnog postupka.

§ 81.

Karnosni se postupak protiv učitelja obustavlja:

1. ako je tečajem karnosne istrage ustanovljeno, da je do dana prijave službenoga prestupka nastupila zastara.

2. ako je učitelj umro prije pravomoćnosti karnosne presude,

3. ako vlada povodom molbe učitelja za istup iz službe dopusti prije pravomoćnosti karnosne presude takav istup.

Obustavom karnosnoga postupka obustavlja se svaki dalji postupak.

Obustavu izriče županijsko (gradsko) karnosno povjerenstvo odlukom uz pravo utoka na zemaljsko karnosno povjerenstvo.

Ovršenje presude.

§ 82.

Kad presuda postane pravomoćnom, imade se odrediti njezina provedba.

Presudjene globe, postupovni troškovi i odštete ubiru se upravnim putem.

Svaka karnosna kazna imade se povrh toga zabilježiti u osobnik osudjenoga.

Redne kazne n upisuju se u osobnik.

Karnosne kazne, navedene u točkama 1. i 2. §-a 65. brišu se na molbu presudjenoga učitelja iz osobnika, ako se poslije pravomoćnosti karnosne presude kroz tri uzastopce slijedeće godine vladao beprijekorno, i ako je kroz to vrijeme njegov nastavni rad bio ocijenjen barem s »dobro«.

Uz iste uvjete imadu se brisati i kazne navedene u točkama 3., 4. i 5. §-a 65., kad izmine šest godina od pravomoćnosti karnosne presude.

*

C. Privremeno dignuće od službe i obustava beriva.

§ 83.

Okrivljeni učitelj ima se privremeno dignuti od službe (suspendirati) u slučajevima:

a) ako kazneni sud odredi protiv njega istražni zatvor — ili

b) ako kazneni sud protiv njega izreče presudu, s kojom je po zakonu skopčan gubitak službe, a ta presuda nije jošte stekla pravomoćnosti.

Okrivljeni može biti privremeno dignut od službe u slučajevima:

a) ako bude protiv njega odredjena kaznena istraga radi narušenja kaznenoga zakona, za koji se ima izreći osuda, s kojom je po zakonu skopčan gubitak službe, ili zbog kojega bi, povede li se karnosni postupak, mogla biti izrečena karnosna kazna umirovljenja, dignuća ili otpusta od službe;

b) ako bude poveden karnosni postupak radi takve povrede, zbog koje bi mogla biti izrečena karnosna kazna umirovljenja, dignuća ili otpusta od službe.

§ 84.

Učitelju privremeno dignutom od službe obustavljaju se sva beriva počevši od dana, od kojeg ne vrši službe, u slučaju ako samovoljno ostavi, odnosno ne nastupi svoje službeno mjesto, pa se bez opravdana razloga unatoč pozivu u odredjenom primjerenom roku ne vrati u službu ili ne nastupi službe.

U drugim slučajevima pripadaju učitelju privremeno dignutom od službe: dvije trećine njegovih u mirovinu uračunljivih beriva ako ima obitelj, a polovica, ako nema obitelji, zatim stan u naravi ili stanarina te možebitno uživana drva (drvarina) i zemljište.

§ 85.

Privremeno dignuće (suspenziju) od službe odredjuje prethodno ona upravna oblast, koja odredjuje karnosnu istragu (§ 61.).

Čim oblast odredi prethodno privremeno dignuće, ima to priopćiti nadležnom županijskom (gradskom) karnosnom povjerenstvu.

Ovo povjerenstvo može i samo na temelju istražnih spisa odrediti privremeno dignuće.

Ako je okrivljeni presudjen na kaznu umirovljenja ili na kaznu dignuća ili otpusta od službe, a nije jošte privremeno dignut od službe — to ima karnosno povjerenstvo podjedno s presudom u glavnoj stvari izreći i privremeno dignuće od službe.

Protiv odluke županijskoga (gradskog) karnosnog povjerenstva, kojom izriče, da prethodno odredjeno privremeno dignuće ostaje i nadalje na snazi, te protiv odluke, kojom ono odredjuje samo privremeno dignuće, dopušten je utok na zemaljsko karnosno povjerenstvo bez prava odgodne moći.

Svako privremeno dignuće od službe ima se izvijestiti vladi.

§ 86.

Čim prestanu razlozi, s kojih je odredjeno privremeno dignuće učitelja od službe, ima ono karnosno povjerenstvo, koje je izreklo odluku o privremenom dignuću od službe tu odredbu staviti izvan snage.

Pridržana beriva imadu se učitelju povratiti u slučajevima:

a) ako nakon kaznenoga sudbenog postupka ne bude protiv njega povedena karnosna istraga;

b) ako bude presuđen na koju kazan pod točkama I. a)—b) i II. 1.—4. §-a 65.

U slučaju kazne pod točkom II. 5. §-a 65. može karnosno povjerenstvo kod izricanja presude u slučajevima vrijednim osobita obzira odrediditi posvemašnji ili dioni povratak pridržanih beriva.

D. Sudbeni i upravni postupak protiv učitelja.

§ 87.

Sud I. molbe dužan je vladi i županijskoj oblasti (gradskom poglavarstvu), u području koje obitava učitelj, priopćiti:

1. da je zametnut protiv učitelja kazneni postupak;
2. da je protiv njega odredjen istražni zatvor;
3. svaki prijepis kaznene presude izrečene protiv njega, a nakon pravomoćnosti presude sve sudbene spise;
4. da je nad njegovom imovinom otvoren stečaj;
5. da je stavljen pod skrbništvo;
6. da je protiv njega produžena očinska ili tutorska vlast.

Gdje postoje sirotinjska povjerenstva, dužna su ona dotičnim oblastima priopćiti slučajeve navedene u točkama 5. i 6.

Dok se vodi postupak kaznenog suda, ne smije se poradi istog čina ni zametnuti, ni dovršiti karnosni postupak.

Propis u pogledu privremenog dignuća od službe ostaje netaknut.

§ 88.

Ako je učitelj pravomoćnom sudbenom kaznenom presudom presudjen na kaznu, s kojom je skopčan gubitak službe — to vlada ustanovljuje odlukom, da se takav učitelj smatra s danom pravomoćne sudbene presude otpuštenim od službe sa svim posljedicama skopčanim s otpustom od službe.

§ 89.

Bude li učitelj pravomoćno suđen sudbenom presudom zbog narušenja kaznenoga zakona, koji ne pripada pod § 88., može se protiv njega karnosno postupati radi istoga čina, zbog kojega je vođen kazneni postupak, ako je činjenicama, koje je uglavio sud, povrijedjena i koja službena dužnost.

Karnosno povjerenstvo vezano je u takovu slučaju na čin i okolnosti, kako ih je ustanovio sud u osudjujućoj ili odrješujućoj presudi.

E. Postupak protiv umirovljenoga učitelja.

§ 90.

Sud I. molbe dužan je županijskoj oblasti (gradskom poglavarstvu) u području koje obitava umirovljeni učitelj, priposlati svaku kaznenu presudu izrečenu protiv takva učitelja.

§ 91.

Prema karnosnim propisima za učitelja, koji služi u aktivnoj službi, ima se postupati protiv onoga umirovljenog učitelja, za kojeg se poslije umirovljenja uglavi, da je još za vrijeme aktivne službe počinio takav čin, koji bi bio mogao služiti temeljem tome, da se karnosnim putem umirovi uz umanjenu mirovinu ili da se digne ili otpusti od službe (§ 65. točke 6., 7., 8.).

Ako bi se počinjena povreda imala kazniti kaznom dignuća ili otpusta od službe, izriče karnosno povjerenstvo gubitak službenog značaja učitelja i obustavu opskrbe, a u drugom slučaju presudjuje ga na umanjenje mirovine.

Karnosnom postupku nema mjesta, ako se okrivljeni prije povedenja postupka odrekao službenoga značaja učitelja i opskrbe, ili ako je od počinjene povrede prošlo više od tri godine.

Protiv umirovljenoga učitelja, koji je pravomoćnom kaznenom presudom presudjen na kaznu, s kojom je skopčan gubitak službe odnosno opskrbe, ima se postupati na način, propisan u §-u 88.

F. Obustava opskrbe umirovljenog učitelja i udovice učitelja.

§ 92.

Županijsko (gradsko) karnosno povjerenstvo ima temeljem okolnosti, koje potječu od službovnog odnosa učitelja, odlukom obustaviti: mirovinu odnosno mirovinu i stanarinsku mirovinu, umirovljenoga učitelja, zatim udovičku mirovinu udovice učitelja u slučajevima točke 6. §-a 42. te točaka 4. i 5. §-a 57. zakona od 5. kolovoza 1914. navedenog u poglavlju II. ove naredbe.*

Protiv takve odluke dopušten je utok na zemaljsko karnosno pvjerenstvo.

U pogledu provedbe takva postupka imadu se primijeniti sve ustanove navedene u glavi B. ovoga poglavlja.

G. Zaključne ustanove.

Dostave.

§ 93.

Pozivi, odluke i presude imadu se u zatvorenom omotu dostaviti na vlastite ruke okrivljenoga ili njegova punomoćnika; a ako se udaljio iz mjesta svog boravišta, onda u ruke njegovih ukućana. Nema li ukućana, ili ako je napustio i svoj stan, ima se dostava uručiti upravitelju škole, a ako takva nema, glavaru općine.

Dan, kad bude spis umjesto dostave uručen upravitelju škole ili glavaru općine, smatra se kao dan obavljene dostave.

Prizivni i utočni rokovi.

§ 94.

Prizivi i utoci imadu se podnijeti pismeno, a dopušteno je to i brzojavno učiniti.

Prizivni i utočni rok ustanovljuje se sa 14 dana.

---

* O opskrbi zemalj. namještenika u Hrvatskoj i Slavoniji, te njihovih udovica i siročadi.

Dan primitka presude ili odluke ne uračunava se u taj rok.

Pri predaji priziva ili utoka po stranci poštom ili brzojavom smatra se datumom podneska dan predaje na pošti ili na brzojavu.

Nedjelje i blagdani ne uračunavaju se, ako padaju na posljednji dan roka.

Prekasno podneseni priziv ili utok ima se odbiti. Ako ga je kao prekasno podnesenoga odbila I. molba, može se proti odbijajućoj odluci podnijeti utok na II. molbu.

Pravodobno podneseni priziv i utok ima odgodnu moć, izuzevši slučajeve, gdje je u ovoj naredbi izrično inače odredjeno.

§ 95.

Saznade li vlada bilo kojim putem za ništinu učinjenu tokom karnosnoga postupka, s koje se stvar nije mogla temeljito prosuditi, može i nakon već pravomoćno dovršenoga postupka odrediti, da se ta niština ureda radi odstrani i dalje po zakonu postupa.

STVARNO KAZALO

(Brojevi označuju članove zakona.)

Akademija nauka članovi — odredjivanje doživotne pomoći 238.
Automatski prelaz u osnovnoj plati 47.

Bolovanje — preko 6 mjeseci ne računa se u rok za privremenu službu 23. — može da traje samo 12 mjeseci 111.
Branioc okrivljenog 177, 185, 188, 190.
Broj službenih položaja — kako se utvrdjuje 51.

Činovnici — njihova podjela u kategorije 6. — njihov rang kako se odredjuje 117, 118. — postavljanje na niži položaj 70, 142. — mora biti na radu za koji je postavljen 101. — kada mogu biti upotrebljeni u višim i nižim grupama 69. — državnog savjeta, kasacionog suda 11, 95. — diplomatski, konzularni 71, 248. — policijski, financijski, šumarski i agrarne reforme ne mogu se kandidovati 95. — Kraljevskog dvora i narodne skupštine 11.

Disciplinski sudovi 167. — propisi po kojima postupaju 168. — njihova nadležnost 169 i 172. — njihov sastav 171. — sude po slobodnom uvjerenju 193.
Disciplinski postupak — protiv penzionera 217., 220. — protiv službenika narodne skupštine 221. — protiv službenika ministarstva inostranih djela 248. — povedenje istoga istodobno sa krivičnim 182. — obustava 186. — ponovljenje istog 202, 207.
Dnevničari 130.
Doba života — za stupanje u službu 4. — za prestanak službe 133, 141.
Dodaci — za djecu aktivnih službenika 28, 41, 44. — penzionera 143. — bez roditelja 149. — na platu 40. — na skupoću 46. — njihovo ukinuće 250.
Dokazala u disciplinskom postupku — kada se mogu podnijeti 187.
Dostave — kako se vrše u disciplinskom postupku 214.
Državljanstvo — uslov za primanje u službu 2. — istupom iz njega prestaje služba i gubi se penzija 133, 154.

Državni podsekretari nisu državni službenici 1, 95. — njihova plata 27. — penzija 137 do 140, 144, 247.
Dugovi preminulog službenika 121.

Fondovi penzioni 120, 158

Glavna kontrola — članovi bez fakultetske spreme 7. — predsjednik 7. — članovi iste mogu se kandidovati 95. — ne stavljaju se na raspoloženje 224. — uživaju stalnost 234.
Grupe — podjela na iste 9—11. — činovnike glavnih grupa postavlja Kralj 52. — kretanje po istima 57—59.
Gubitak — godina službe — privremene 22. — uslijed slabe ocjene 48. — povodom disciplinskog isljedjenja 49.

Isljedjenje — disciplinsko 181, 184. — krivično redarstveno 183.
Ispit stručni — uslov za prelaz iz pripravne u pomoćnu grupu 54. — olakšice 55. — oslobodjenje od istih za prelaz iz struke u struku 64, 66. — za prelaz iz kategorije u kategoriju 67.
Ispoljavanje protudržavnih načela 4.
Istup 159, 186.
Izostanak od dužnosti 104.
Izuzeće — disciplinskih sudija 178. — članova komisije za ocjenu 74.
Izvidjanje disciplinsko 180.

Javljanje na dužnost — pri stupanju u službu 102. — pri premještenju 105.

Kategorije — dijele se na grupe 9. — prelaz iz kategorije u kategoriju 65, 67. — upotreba na radu niže i više kategorije 69.
Kazne aktivnih službenika za neurednost 160. — tko izriče 161. — žalba 162. — za prestup 165. — izriču ih samo disciplinski sudovi 166. — za penzionere 218.
Komisija lekarska 108.
Kontraktualni službenici 7, 130, 137.
Kretanje u službi 47, 71.
Krivični postupak 182, 183, 186, 209.
Kćeri preminulih službenika 240.

Lekarsko uvjerenje za primanje u službu 12.
Liječenje — besplatno u državnim bolnicama 112.

Maloljetstvo — postupak kod primanja u službu 12.
Ministri — nisu činovnici 1. — plate 27. — penzije 137—140, 144, 247.
Molba za postavljanje u službu 12.

Nabavke državne — službenici ne mogu kod istih biti ugovorne stranke 97.
Napredovanje — po grupama 57—59, 66. — u struci 60, 68, 69. — zaustavljanje istog 165.
Napuštaj službe — posljedice 25.
Naredbe starješina — kad je službenik dužan da izvrši 90.
Nastavnici — ne ocjenjuju se 72. — disciplinski postupak §§ 59—99.
Nastup službe — pri postavljanju 102. — pri premještaju 105.
Nepokretnost državnih službenika — kroz 2 godine 171. — ne važi za službenike na strani 248.

Ocijenjivanje obavezno 20. — komisije za ocjenu 73—76. — kad se vrši 72. — podaci 77. — starješinski izvještaj 79—82. — postupak pri ocjenjivanju 83—87. — izuzeti od ocjene 72, 248.
Odvojeni bračni drugovi — kako uživaju stanarinu 38. — dodatak za djecu 43.
Odličja strana — zabranjeno primati bez odobrenja 98.
Odmor godišnji 109.
Odsustvo tko ga dozvoljava 110. — rodiljama 113. — prekoračenje 133.
Oporavljanje: vrijeme ovako provedeno računa se u bolovanje 111.
Opštenje u službi 93.
Opštinski činovnici čl. I.—VIII.
Osnov za računanje penzije — lične 138. — porodične 146.
Ostavka — kada obustavlja disciplinski postupak 135.
Otpuštanje iz službe 19, 25, 133, 165, 234, 248.

Partijske svrhe — upotrebljivanje vlasti za to 95.
Penzija: — koje se vrijeme računa za istu 137. — kada se stiče pravo na ličnu 139. — na porodičnu 144. — tko donosi odluku 156. — gubitak lične 154. — porodične 145. — kada se računa privremena služba 24. — kada se potonja ne računa 25. — u slučaju da je službenik nastradao u službi 146, 239. — uživanje u inozemstvu 157. — kada se stiče pravo na punu 139. — odvojeno isplaćivanje 150. — regulisanje 152. — više penzija 153. — po prijašnjim propisima 239, 240.
Penzioner — kada može biti pozvan opet u službu 142.
Penzionisanje — kada može da uslijedi 133, 141. — tko donosi odluku 135.
Plata — ministara i državnih podsekretara 27. — činovnika osnovna 29—31. — položajna 32—34. — na raspoloženju 126. — za vrijeme vojne službe 119. — privremenih 44. — zvaničnika i službitelja 30, 34. — uvećana 31. — zaustavljanje prelaza 49, 50, 165.

Podoficiri 7.
Pokloni (nagrade) — primanje zabranjeno 98.
Pokretnost u službi 171, 248.
Pomoć — službeniku 125. — porodici 124.
Popunjavanje upražnjenih mjesta 61, 62.
Porez državni — od čega plaćaju službenici 127.
Posmrtne prinadležnosti 124.
Pregled lekarski 105.
Premještaj 71. — razriješenje od dužnosti 105.
Prestanak službe 131. — po presudi 132 — po sili zakona 133. — po volji službenika 134. — tko donosi odluku 135.
Prestup disciplinski 159, 164.
Presuda 194. — postupak kad je izvršna 199. — obustava izvršenja 205.
Prinadležnosti — obustava 210, 212. — u slučaju razriješenja od dužnosti 135. — u slučaju privremenog udaljenja od dužnosti 209. — vanredne 46, 248. — za vrijeme bolesti 111. — činovnika, koji su narodni poslanici 126.
Prirezi — oprost od plaćanja 127.
Prirodjeni državljani 2.
Promjene — lične i porodične 107.
Profesori univerziteta 11, 238.

Rad u svim strukama 69. — obustava 96.
Rang činovnika — iste kategorije 117. — raznih kategorija 118.
Raspoloženje — stavljanje činovnika 126. — ministara i državnih podsekretara 247. — diplomatskih činovnika 248.
Ratne godine 137, 246.
Rokovi za ispit 54. — za prelaz iz grupa 57—59, 66. — za ocjenu 83—85. — za javljanje na dužnost 102, 105. — za razriješenje u slučaju prestanka službe 135. — za odredjenje disciplinskog pretrersa 188.

Saobraćaj sa gradjanstvom 92, 164.
Slobodne profesije — u istima probavljeno vrijeme računa se za penziju 137, 237.
Služba državna — komu je dostupna 2. — uslovi za nju 3, 4. — kod gradskih i vjersko prosvetnih autonomija 137, 236.
Službenici državni: — tko se takovim smatra 1. — tko može postati 3, 4. — podjela istih 5. — njihovo saradjivanje u društvima 96. — njihove dužnosti 89—93. — prava i dužnosti od kada teku 106.
Službenički list 87, 115, 116, 128, 134, 199.
Službitelji — grupa 10. — prelaz u višu vrstu službe 68.

Smrt — njen utjecaj na disciplinski postupak 201.
Sposobnost — za službu 3. — za stalnost 18, 83.
Sprema — za struku 3. — za kategoriju 7. — viša 55. — školska: činovnika 6. — zvaničnika i službitelja 10. — stručna naročita 8, 62.
Srodstvo u službi 100.
Stalnost — kad se stiče 16. — pod kojim uslovima 18. — izuzetna 17. — prevedenih na novi zakon 234. — tko utvrdjuje 26.
Stan u naturi 39.
Stanarina — činovnika 35. — zvaničnika i službitelja 36. — uvećana 37. — neženja — udovaca — odvojenih ako su muž i žena u službi 38. — zaustavljanje prelaza 165.
Starateljstvo — zaprijeka za polučenje službe 4. — gubitak službe 133. — udaljenje od dužnosti 208.
Stečaj — utjecaj istog na službovni odnos 4, 133, 208.
Stručni drugovi — moraju biti stariji od optuženog 171. — zakletva 173. — u vršenju dužnosti nezavisni 174.
Stručni savjet 129.
Sudije — stalnost u službi 234. — ne potpadaju ocjeni 72. — kandidati sudski se ocjenjuju 14. — disciplinski postupak protiv istih 170.
Sukob nadležnosti disciplinskih sudova — riješava državni savjet 172.
Svjedoci u disciplinskom postupku 192.

Tajna službena — oslobodjenje od čuvanja iste 91.
Takse — dekretne 128. — u disciplinskom postupku 222.
Teorijski ispit 245.
Troškovi — putni 45. — selitbeni 71. — disciplinski 194, 207. — lekarske pregledbe 108.
Tužioc disciplinski 176. — razmatra akta 185. — stavlja predloge i zahtjeve 187.

Udaljenje: od mjesta rada 103. — od dužnosti 208. — prethodno 209. — umanjenje prinadležnosti 210. — tko o tom donosi odluku 211. — od kojega se dana računa obustava 212. — udaljeni službenik ne smije otići iz službenog sjedišta 213.
Udovica: pravo na penziju 147. — u kojem razmjeru 148. — kada joj ne pripada penzija 151. — gubitak iste 154. — u slučaju preudaje 155. — muslimana 147.
Ugovor — o postavljanju kontraktualnih službenika 130.
Ukidanje zvanja i nadleštva 126.
Univerzitetski profesori — razvrstanje 11. — računa se vrijeme predjašnje službe 238.
Utvrdjivanje zdravstvenog stanja 108.
Uzgredna — zanimanja 97. — služba 94, 164.

Vladanje službenika — kod ocjene 77. — u službi i van nje 92, 164.
Vojnička služba — uslov za službu 4, 10. — računa se u rok za ocjenu 22. — kada se računa za penziju i napredovanje 119, 137. — gubitak službe uslijed neudovoljenja 133, 244. — utjecaj njen na penziju djece 154.
Vrijeme — odsluženog roka ne računa se u rok za privremenu službu 237. — privremene službe kad se računa za napredovanje i penziju 24. — za prelaz iz pripravne u pomoćnu grupu 56. — obrazovanje komisije za ocjenu 75. — uredovno 103. — koje se računa za penziju 137. — pri prevodjenju 235. — provedeno u drugim službama 236. — u slobodnoj profesiji 237.

Zabrana — na platu, penziju i stanarinu 120.
Zakletva — državnih službenika 88. — stručnih drugova 173. — svjedoka i vještaka 192.
Zaloga blagajnika i rukovalaca materijala za štete 122.
Zamjena u službi 101.
Zastara — neurednosti 163. — prestupa 200.
Zdravlje službenika — kako se utvrdjuje 108.
Zloupotreba vlasti i položaja 95.
Zvaničnici — podjela u grupe 10. — ocjena 78.
Zvanja — kako se utvrdjuju 51.

Žalba — na ocjenu 85, 86. — na odluku o prestanku službe 135. — na riješenje o pravu na penziju 156. — protiv disciplinske presude 196, 215. — na odluku o udaljenju od dužnosti 211. — kada joj ne ima mjesta 186, 187.
Žena: pravo na stanarinu 38. — na dodatak na djecu 43. — pri porodu 113.
Ženitba — diplomatskih službenika sa strankinjom moguća samo uz nadležno odobrenje 248.

SADRŽAJ

Strana

Pripomenak II

I.

Zakon od 31. jula 1923. o činovnicima i ostalim držav. službenicima gradj. reda III
Glava I. Opšte odredbe 1
Glava II. Podjela službenika i službe 6
Glava III. Stupanje u držav. službu 12
Glava IV. Prinadležnosti aktivnih držav. službenika . 19
Glava V. Kretanje u službi 36
Glava VI. Ocjenjivanje 58
Glava VII. Opšte odredbe 69
Glava VIII. Prestanak službe 102
Glava IX. Penzije 108
Glava X. Disciplinski propisi 126
Glava XI. Prelazna naredjenja 189

II.

Prilozi zakona od 31./VII. 1923. 213

III.

Propisi, tičući se opštinskih organa i nastavnika narodnih osnovnih škola 280
Stvarno kazalo 329

Vlasnik i izdavač Celso Cavalieri, predsjednik Upravnog Suda u Zagrebu, Zrinjevac br. 16. — Tisak Zaklade tiskare Narodnih Novina u Zagrebu, Frankopanska ulica br. 26. — Za tiskaru odgovara Dr. Janko Hörer, Zagreb, Prilaz Đure Deželića br. 2.